

UNTÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC ÉGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényszéki lajstromozási szám: 128.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)

Felelős szerkesztő: BENCZÉDI PÁL.

Cluj, Cal. M. Foch 12. II. emelet 22. ajtó.

Tartalom:

<i>Dr. Varga Béla püspök:</i> Uj évi üdvözet	— — — — —	
<i>Dull Lászlóné Szent-Iványi Anna:</i> Állj meg . . . (Vers).	— — — — —	
<i>Benczédi Pál:</i> Ötvenedik évfolyam.	— — — — —	
Uj év a püspök urnál.	— — — — —	
<i>Vaska Dezső:</i> Végh Benjámín alapítvány.	— — — — —	6
<i>Kelemen Imre:</i> Határkönel.	— — — — —	7
<i>Dr. Németh Kálmán:</i> Józseffelva köszönete.	— — — — —	8
Helyreigazítás.	— — — — —	9
<i>H. Sz. V.:</i> A plainfieldi egyházközség kettős évfordulója.	— — — — —	10
<i>Kővári Jakab:</i> A Lelkéször közgyűlése.	— — — — —	11
<i>Tűzhely mellett:</i>		
<i>Rev. Maggie Barr—Kővári Jakab:</i> A király kertje. (Angol példázat.)	— — — — —	12
<i>Irodalom.</i>	— — — — —	15
<i>Egyházi és iskolai hírek.</i>	— — — — —	16

1851. D. S. Kovács Mózes
Bucuresti. Str. Soseana. Vllbor 126.
Pav. A. C. F. R. scara 2, et. I.

Sz. 1/1940.

U. P.

Ujévi üdvözet.

„Nem csüggedünk, sőt ha a mi külső emberünk megromol is, a belső mindazáltal napról-napra megújul.

Mert a mi pillanatnyi könnyü szenvedésünk igen-igen nagy örök dicsőséget szerez nekünk; mivelhogynem a láthatókra nézünk, hanem a láthatatlanokra, mert a láthatók ideig valók, a láthatatlanok pedig örökkévalók.”

(Pál II. Kor. 4 : 16–18.)

A lélek belső ereje, csüggedést nem ismerő életösztöne nyer kifejezést Pál apostolnak ezekben a gyönyörű szavaiban.

Mi lehet vigasztalóbb és erősítőbb, ha a nyomorúságnak és a háborúságnak ezekben a nehéz napjaiban, amikor a külső körülmények rendkívül alkalmasak arra, hogy csökkentsék ellenálló képességünket, a lélek erejére támaszkodhatunk. Külsőleg állandó megpróbáltatásnak vagyunk kitéve. Zavarnak az anyagiak, a megélhetés, a mindennapi kenyér gondja, állandó feszültségben tartja lelkünket a világháború, amelynek kimenetelét senki sem láthatja. Az isteni gondviselés eddig még megóvott attól, hogy mi is belekeveredjünk ebbe s közvetlen részesei legyünk az élet és halál, a szabadság és az elnyomatás rettentő küzdelmének. De ha távol vagyunk is ettől, hatásait megérezzük itt is lelkiekben és anyagiakban egyaránt.

Sajnos, a külső nehézségeken alig van módunkban segíteni. El kell tünnünk, mert reánk jöttek. Egyetlen fegyverünk a belsőnek, a léleknek a megerősítése, a lelki béke és nyugalom megőrzése, amely növeli ellenálló képességünket s alkalmassá tesz arra, hogy az elkövetkezendő megpróbáltatásokat is el tudjuk viselni.

Az apostol igen helyes meglátással úgy állítja be a dolgot, hogy minél inkább tudjuk győzni a kívülről jövő megpróbáltatásokat, annál erősebbek leszünk lélekben, mert a belső napról-napra ujul.

Vigasztalnak és reménységet keltenek a szavak, hogy a mi pillanatnyi könnyü szenvedésünk igen nagy örök dicsőséget szerez nekünk. Ez a dicsőség is belső, a lélek erejének dicsősége, ha le tudja győzni a külső világ szorongatásait. A dicsőség a lélek erejének öröme és a megelégedettség érzése, hogy ezt az erőt ki tudjuk

fejteni s ez által lelki békénket és nyugalmunkat meg tudjuk teremteni. Nincs nagyobb dicsőség, mint a lélek dicsősége, amikor diadalt ülhet önmaga erejének beteljesedése fölött.

Ennek az eredménynek a megvalósítása nem olyan könnyű és egyszerű, mint ahogyan első pillanatra látszik. Valamint a test, úgy a lélek ereje is küzdelmek után fejt ki magát. A testnek és a léleknek is táplálékra van szüksége, hogy a küzdelmeket diadalmasan vívhassa meg.

¶ Az apostol csodálatos éleslátással adja meg a feleletet erre a töprengő kérdésre is, amikor azt mondja, hogy a lélek tápláléka és ereje abban van, hogy nézzünk a láthatatlanokra, amelyek örökkévalók. Aki hiszen a láthatatlan Istenben, mindnyájunk gondviselő Atyjában s át van hatva az evangélium felülmulthatatlan igazságainak, hitének és reménységének beteljesedésétől, el van látva azzal a táplálékkal, amely képessé teszi őt arra, hogy szembeszállhasson minden nehézséggel, legyőzze aggodalmait s így birtokába jusson annak a nagy dicsőségnek, amelyről az apostol beszél.

Amikor boldog Új Évet kívánok kedves hiveimnek, figyelmükbe ajánlom, hogy táplálják lelküket az apostol utasítása szerint. Imádkozzanak és olvassák az evangéliumot, mert ha mindezt lélekkel teszik, az Új Esztendő nem hozhat kellemetlen meglepetéseket s valóban boldog és megelégedett lesz.

Ezt kívánom mindnyájuknak.

Kolozsvár, 1940. január 1.

Főpásztori atyafiságos üdvözlettel:

Varga Béla s. k.,
unitárius püspök.

Állj meg . . .

Szeresd a Vártát, hova Isten állít,	Mert ebben rejtőzik az Élet sava,
S mindenkor szíved legyen fegyvered!	Csak az boldogít, mi lélektől született.
Hunyd le szemed, ha netalán olyat áhit,	
Mi kényszeritné elhagyni helyedet.	Állj meg... a Szoros kapuját csodálva, Kerüld a zsfolt lármás tág teret . . .
Szeress mindent, mit nem érint föld sara,	Szebb az Út a völgynek hajlatába'
Amát, dalt, csengő rimét, csillagos eget... Az ösvény . . . , mely csucsra felvezet.	Dull Lászlóné Szent-Iványi Anna.

Ötvenedik évfolyam.

Lapunk címtábláján azt látja a figyelmes olvasó, hogy ötvenedik évfolyam. Ötven év egy egyházi lap életében jelent valamit, annyit mindenesetre igen, hogy rövid visszapillantást vessünk a multra és terveket szőjünk a jövőre.

Ha multra gondolunk, már az első pillantásra is egy talány, egy zavaró kérdés áll elő. Az Unitárius Közlöny 1888-ban indul meg Nagy Lajos néhai boldogemlékezetű tanár és Boros György, ma nyugalomban levő püspök szerkesztésével és azóta megszakítás nélkül fennáll; hogyan van az, hogy mégis csak ötvenedik évfolyam, mikor már az ötvenkettedik évét is betöltötte? A lapok nem szoktak éveikből letagadni, mint az emberek. Honnan származik ez az érthetetlen fiatalítás?

Azt is megmondjuk. 1919. és az 1920. években az Unitárius Közlöny nem mint a D. F. Egylet lapja, hanem mint az *egyház hivatalos* lapja jelent meg az akkori idők viszonyainak megfelelően. Ebben az időben nem nyomtatták rá az évfolyamot. A következő évben ismét a D. F. Egylet kiadásában jelent meg a lap, de a közbeeső két évet nem vették számításba s habár azalatt az idő alatt is élt, mégsem számították be az életébe. Így hát most lépünk hivatalosan az ötvenedik évbe.

Az ötven év küszöbéről nyugodt lélekkel megállapíthatjuk, hogy az *Unitárius Közlöny* szép hivatást töltött be és nagy feladat vár rá ezután is. Már a Dávid F. Egylet megalakításánál az a gondolat lebegett a lelkes alapítók előtt, hogy az egyházi szervezetben legyen olyan egylet, olyan társaság, amely azt a szerepet tölti be az egyházban, mint amit a szív teljesít az emberi szervezetben. A nagyra hivatott egylet Dávid Ferenc nevét tűzte az egylet lobogójára. Annak a nagy vérianu reformátornak névzetéről két évszázadon át nem lehetett beszélni s a 19. század közepe mindenütt igazságot szolgáltatott Déva-vár nagy foglyának. A szabadságnak és szabadelvűségnek ama ragyogó korszakában lelkesítőbb nevet nem lehetett volna egy unitárius egyesület zászlójára tűzni, mint a Dávid Ferenc nevét. Az egylet, a D. Ferenc Egylet már a névvel is megnyerte az útát a szívekhez. Szép egyháztársadalmi terveket dolgozott ki és valósított meg. Tervei megvalósításához azonban szüksége volt a betű segítő hatalmára és így született meg az „Unitárius Közlöny”. Minden nagyobb és sokatigérő nyilatkozat helyett ebben fejezte ki programját: „A vallásos és erkölcsös élet ébresztésére”. Ennek a programnak igyekezett megfelelni ötven esztendőn keresztül. A vallás, egyház, társadalom, egyháztörténelem, sőt a történelem sok eseménye látott napvilágot ebben a kis lapban. Az unitárius vallás az erkölcsös életnek mindig az élesztőgetője volt.

Sohasem volt azonban e világon olyan lap, amely mindent elvégzett volna. Az Unitárius Közlönynek is maradt teendője bőven a jelenre és a jövőre egyformán. Minden közművelődési munka

ilyen. Ezen a téren soha sincsen befejezettség. Sőt minél mélyebben megyünk bele a munkába, minél többet valósítunk meg az eszményképekből, annál több feladat áll elő, amely megoldásra vár.

Az Unitárius Közlöny tehát a régi nyomokon halad új feladatok megvalósítására. Arra törekszik, hogy egyházunk nagy feladatainak szószóloja legyen. Egyházunknak nem „hivatalos” lapja, de azzal, hogy a D. F. Egyletnek, az egyház eme misszió szervének a lapja, úgy érezzük, hogy több ennél: *hivatásos lapja*. Az egyházi élet egész területével igyekszik foglalkozni az *építés* szempontjából. Azt szeretné, hogy egész egyházi életünkben egységes közvélemény alakuljon ki s az egyháznak minden tagja találja meg lelki nyugalmát és feladatát a közös nagy munkában.

Ezért a jövő feladatainak teljesítésénél különös gondot fordítunk az egyházközségi és egyleti életre.

Ugy szeretnők, hogyha az egyház minden tagja bekapcsolódhainék az egyházi élet keretébe azzal, hogy egyházi életünkről tudomást szerez. Mi által kapcsolódhatik bele az egyházi életbe, ha nem lapunk olvasása által? A mi kis lapunk elviszi minden helyre egyházi életünk fontos eseményeiről való tudósításunkat s amellet arra törekszik, hogy az unitárius egyház és vallás tisztult igazságait, a bensőséges hitnek jellemformáló erejét megismeresse az igazság szép hives patakára vágyakozó lelkekkel. Az unitárius vallás sokra kötelez. Ezek között legelső az, hogy hitünk nemes világa egységes meggyőződést és egységes lelki magatartást hozzon létre. A szép, tiszta unitárius falvak fehér templomaikkal, nemes, egyszerű erkölcsseikkel, jóra való törekvéseikkel, a közművelődés iránt való nagy buzgóságukkal mindig szemünk előtt fognak lobogni s ezek érdekében különös gonddal és igaz szeretettel fogunk munkálni. Nem feledkezünk meg azonban az egytetemes unitarizmus nagy munkájáról sem. Figyelemmel kísérjük a nagy világ unitáriusainak mozgalmait s ezzel mi, a legrégebb unitáriusok ivadékaik kapcsolatát tartunk fenn a nyugati világ hatalmas szellemi irányzatával.

Mindezt a munkaprogrammot abban a szellemben igyekszünk megvalósítani, hogy legyen a mi munkánk alázatos, keresztényi szolgálat hittestvéreink javára és Isten dicsőségére. Arra kérjük kedves olvasóinkat, fogadják azzal a jó szívvvel a mi szolgálatunkat, amely szeretettel mi teljesítjük feladatainkat. B. P.

◆◆◆◆◆

Új év a püspök urnál. Új év alkalmából a kolozsvári unitáriusok délelőtti istentisztelet után tisztelegtek Főt. Dr. Varga Béla püspök urnál, mely alkalommal jelen voltak az unitárius vezetőemberek csaknem teljes számmal, a Nőegylet és Ifjúsági-egylet képviselői stb. Az egybegyűlt nagy közönség nevében Dr. Kiss Elek főjegyző tartalmas beszéddel köszöntötte a főpásztort. A főpásztor meghatott szavakkal válaszolt a szeretetteljes köszöntésre. A szép és gondolatban gazdag beszédek után az üdvözlők serege bizalomteljes lélekkel tért haza.

Végh Benjámín-alapítvány.

A nemes cselekedetek mindig önmagukért beszélnek s hála Istennek, egyházunk történetében a nemes cselekedeteknek hosszú-hosszu sorát találhatjuk fel. Szinte azt is mondhatnók, hogy sok-sok adományozónk és alapítványtevőnk nemes cselekedetei nélkül talán nem is léteznék egyházunk. A hosszú sorba új név került, *Végh Benjámín* tb. esperes neve, aki az 1938. év folyamán Sepsiszentgyörgyön levő, 3 házat magába foglaló ingatlanát alapítványképpen a nyugdíjintézetnek adta azon rendeltetéssel, hogy halála után egyházi nyugdíjasaink abban méltányos bérért lakást kaphassanak.

Végh Benjámint olvasóinknak bemutatnunk nem kell, hiszen bár az a nagy szerénysége, mely soha sem engedte meg neki a hangos szereplést és így neve az egyházi élet sokszori zajlásában soha a viták és áramlatok előterében nem szerepelt, mindenki ismeri azt a csendben teljesített odaadó, pontos és lelkiismeretes munkát, amit mindenütt végzett, ahová csak állították, vagy önként állott. Tudjuk róla, hogy ma is annak az egyházközségnek a papja, amelyben lelkeszi működését kezdte és olyan papja, akit, mikor szülőfaluja hazahívta, hivei olyan szeretettel marasztottak vissza, melynek ellenállani nem lehetett. Tudjuk róla, hogy a megváltozott és mostohán fordult körülmények között is munkássága révén egyházközségében semmiféle téren sem a visszaesés, hanem mindenütt az előhaladás tapasztalható. Legutóbb is az ő lelkesedése és önzetlen munkássága öltött testet egy gyönyörű kultúrházban. Tudjuk róla azt is, hogy esperessége idején egyházközségnek ügyei mindig példás rendben voltak s annak vezetése mindig rászolgált az elismerésre. Tudjuk azt is, hogy mint igazi szociális érzésű ember, nemcsak egyháza iránt, hanem népünk iránt is mindig megtette a kötelességét s különösen, mint szövetkezeti vezető-ember vivott ki magának tekintélyt és megbecsülést.

Tudtuk róla azt is, hogy a közélet terén kifejtett eredményes munkássága mellett saját érdekét sem hanyagolta el soha és a meglevőt nemcsak megtartotta, hanem gyarapította is. Azt azonban csak most tudtuk meg, hogy egyéni érdekeinek a szolgálatán keresztül is a keresztényi szeretet érzésétől áthatva, másokért, szolgatársaiért, azok javáért dolgozott. Most tudtuk meg, amikor több évtizedes munkásságának gyümölcsét, egy igen nagyértékű vagyont jótékony célra fordított. Ezzel a nemes cselekedetével méltán felsorakozva egyházunk nagynevű jótevői közé, élete sok nemes cselekedete fölé feltette a koronát. A jó cselekedetek után érzett lelki megelégedés legyen érte a jutalom s bár mindenki tudja róla, hogy egyebet nem is várt, mégis szükségesnek tartottuk arról e helyen is megemlékezni s a nyugdíjbizottság indítatva érezte magát arra az elhatározásra, hogy a főtanácsai ülések idején róla évről-évre megemlékezzenek. Adjon Isten neki még hosszú, boldog életet, hogy nemesen töltött munkás életében élvezhesse már a megérdemelt jutalmat.

Vaska Dezső.

Határkőnél.

Oklándon, szép gyümölcsös és rendezett virágos kert közepén, a falu zajától távol fekvő lakásban él az oklándi unitárius egyházközség nyugalomba vonult lelkésze: nagytiszteletű Pál Ferenc tb. esperes és neje Imets Róza nagytiszteletű asszony. A jól végzett munka, a hosszú és hűséges szolgálat méltó és megérdemelt jutalma az a testi és lelki ajándék, mellyel Őket a pásztorok Pásztora megjutalmazta. Ők a munka, az életküzdelem, a szolgálat megérdemelt jutalmát: a nyugalmi évek békés, kevés gondal fűszerezett napjait élvezhetik, ami ilyen magas korban kevésnek adatik meg. De nem is feledkeznek meg a Gondviseléssel szembeni háláról, mely olyan sokféle formában nyilvánul meg részükről. Hat éve már, hogy nyugalomba vonultak, de ma is tevékeny részt vesznek minden, egyházközségünk előmenetelét szolgáló megmozdulásban. S amíg „Feri bácsi“ az egyházközség gyűlésein osztogatja bölcs tanácsit, addig „Róza néni“ a Nőegylet vezetőinek ad utbaigazitásokat. Hat éve már, hogy félrevonult a templomi szolgálattól, de ma is csak akkor maradnak el az istentiszteletről, ha a betegség vagy a magas korral járó gyengélkedés ebben megakadályozzák. A falu távolabbi szélén élnek, de a hívekhez ma is olyan közel vannak, mint régen. Lakásuk ajtaja ma is úgy nyílik meg mindenki előtt, mintha az az egyházközség papilakja volna. Jól esik látni hányan keresik fel hajlékukat vásár- és ünnepnapokon. Jól esik nekünk is belépni abba a kellemes hajlékba, melyet nemcsak az asszonyi gondosság, hanem a nemesen érző szívek és fennkölt lelkek tesznek otthonossá. Olyan megkönnyebbülés féltét érez az ember, ha panaszait, elgáncsolásait, megpróbáltatásait elmondhatja, melyet Ők nemcsak meghallgatnak, hanem a bizalomért megnyugtató, bátorító, vigasztaló szavakat viszonznak. Mindenkihez van egy jó szavuk, egy megnyugtató tekintetük és a segítségre nyújtott kéz, a kérésre nyílt ajak sohase fordul hiába Hozzájuk. Mindenütt elől állanak, ahol áldozni kell, ahol vigasztalni, vagy segíteni kell. Minden egyházi és egyházközségi dolog éppen úgy érdekli mindkettőjüket, mintha csak kizárólagosan ennek élnének, mintha most indulnának el.

Pedig ez a testben, az évek száma szerint idős, de lélekenben ifju pár ezelőtt ötven esztendővel indult neki a családi életnek. A recsenyédi lelkészi lakáson vették kezükbe a közös családi élet csolnakjának evezőjét. Azóta néha csöndes, máskor hullámos élettengerén eveznek, de mindig és ma is egymást megértve, szeretve és támogatva, mutatva azt, hogy miképpen kell boldoggá tenni a közös fészket, egymást, az otthonot. Most december 10-én érkeztek el ahhoz a határkőhöz ezen az uton, melyre 50 év van felírva.

Boldog várakozásban számolták, számoltuk a határkőhöz közelebb vivő napokat. Vártuk, hogy örömnünknek, megbecsülé-

sünnének méltó kifejezést tudjunk adni. Sajnos, a Gondviselés megakadályozott annak teljes kifejezésében, mert az erősebb evezőst a megérkezés előtt testi betegség lepte meg. Ezt súlyosbította még az a lelki bánat, hogy Istennek e nagy jutalmát nem tudta az Úr házában megköszönni. Ugy látszik csak figyelmeztetés volt, mert hála Istennek, már is eltűnt komolyabb bajok nélkül. A tisztelők megemlékezését azonban e muló betegség meg nem akadályozhatta. Sokan személyesen, sokan levélben és táviratban keresték fel jókívánataikkal.

Ők sem felejtkeztek meg az Istennel szembeni háláról. S hogy az ne csak az elröppenő szóban nyilvánuljék meg, a nyugalombavonuláskor az egyházközségnek tett 10,000 leus alapítványt, mely a konverzió folytán csaknem elenyészett, újra 10,000 leura egészítették ki.

Amikor e sokunk által nagyrabecsült házaspár az ötvenéves aranylakodalmi határkötőtől is tovább evez, kérjük a Gondviselést, hogy legyen velük továbbra is s tegye boldoggá életük hátralévő éveit. Nekünk pedig, akik ennek a jégkorszakhoz hasonló világban élünk, adjon hasonló melegszívű és példás életű házastársakat.

Oklánd, december hava.

Kelemen Imre.

Józseffalva köszönete.

Mindnyájunk előtt ismeretes az a szomorú csapás, amely a bukovinai Józseffalva magyar falut érte a hamvasztó tűz által. A romániai magyarság szerény helyzetéhez képest adományokat juttatott a leégett falu fölsegélyezésére. Az adományozásból kivette részét az unitáriusok serege is. Erre vonatkozik az alábbi levél, melyet a józseffalvi róm. kath. lelkész intézett püspök urunkhoz.

Kegyelmes Püspök Ur! Már előre tudom, hogy a levelem végén kísértésbe fogok esni és ha oda nem vigyázok, akkor nem Józseffalvát fogok a dátum mellé írni, hanem Betlehemet. Nyolcvanhat pirosfedelű, édes óriási Betlehem sorakozik itt a dombon. Akik a megmentett emberekhez be akarnak menni a nagyablaku, tágas takarmányi kamrába, ahol a család telet és örvendezik, karácsonyi énekeket próbál és tanít a kicsinyeknek, annak az embernek az istállón kell keresztül menni, mivel a hideg miatt a különbejárát le van csukva és így az embernek végig kell néznie minden házban a legvalóságosabb betlehemi dekorációt. Hőfehér, jámborszemű állatok. Tisztaság, öröm, angyalének, a bölcsőben gyermek, minden, minden igazi. Csupán annyi a szépséghiba, hogy némelyik bölcsőben ikergyermek is van, hogy mégis egy kicsit elkülönbözzünk Betlehemtől. Nem volna azonban itt egy Betlehem sem, ha meg nem könyörült volna rajtunk az a jó Lélek, akinek ezt a karácsonyi levelet írom és akinek az irgalma legfőképpen hozzájárult ahhoz, hogy az emberek kedvet kapjanak ilyen fehér Betlehemek építésére a bukovinai dombon.

Mikor kisfiu voltam, egy karácsonyi vakáción elvitt édesapám Nagyváradra. Megmutatta ott a nevezetességeket. Amikor a Székesegyházból kézenfogva kivezetett, reámutatott 86 platánfára, amiket boldogult Schlauch biboros ültetett szépítő kedvében. Elmagyarázta édesapám, hogy milyen irtózatos munkába és mennyi pénzbe került az ültetés. Távoli erdőből ásatta ki az öreg fákat. Különleges vagonot készíttetett, úgy hozták ide a fákat földestől, öreg gyökérrel. Reámutatott apám a kicsi parkra, azután a szeretettől és hálától remegő hangon így szólt:

— Látod, mit tett az a jóságos püspök bácsi? Nézd, mivé varázsolta azt a csuf szemétdombot, ami itten volt azelőtt. Nézd, mennyire hálálkodnak a madarai, milyen boldogan pihen a fák tövében a fáradt vándor.

Abban az időben lélekben igen sokszor visszavándoroltam a biboros fáí alá és ha gyermeki eszemmel igazán nagynak és erősnek akartam valakit elképzelni, akkor az illetőt a biboros ur mércéje mellé tettem, aki olyan erős volt, hogy akkora fákat tudott kitépni, ha nem is egykézzel, mint Kinizsi Pál. Aki ilyen széppé tudott varázsolni egy olyan csunya dombot. Most már nem a biboros ur nyolcvanhat platánjában ütköznek meg a csudálkozó szemei, hanem a nyolcvanhat óriási Betlehemben, a nyolcvanhat házban, ahol ugyanannyi magyar család tud meghuzódni a tél borzalmai elől. Mindenkinek külön tűzhelye van, mngmentve látja családját és gyermekeit. És mindenik tudja, hogy az a grandiózus Sziv, akinek e percben karácsonyi levelet írok, óriási részt vett ezen Betlehemek teremtésében, amelyek most hangosak az angyali énektől, hangosabbak, mint a biboros ur néhai madarai. Oh, ha ezt a mindentűnne kiszűrődő angyali éneket valami csudálatos módon, talán arany mikrofonon, talán Herz-hullámokon eltovábbíthatnám a meglelelkü *Dr. Varga Béla* Püspök urnak, akinek hívei kivétel nélkül és a legnagyobb szeretettel siettek Józseffelva segítségére. Megméltóztatna tudni abból, hogy szebben nem énekeltek a biboros madarai, hogy gyönyörűbb platánokat senki sem ültetett, ragyogóbb házakat senki sem tervezett ennél. Köszönjük az irgalmát innen, a meleg házból, amely nemcsak az életünket menti meg, hanem kiröpitő fészke lesz további hűséges magyar sorsoknak és életeknek. Jóságát és irgalmát köszönve maradtunk sirigtartó szeretettel.*)

Józseffelva, 1939 december 22-én.

Dr. Németh Kálmán és hálás népe.

Helyreigazítás. A Keleti Ujság 1939. évi 298. (karácsonyi számában) Biró János ur tollából „Erdély három magyar főpásztora otthonában“ című cikkben a rólam szóló részben közöltekre nézve nem én adtam a tájékoztatást. *Dr. Varga Béla* unitárius püspök.

*) Józseffelva még nincs teljesen fölépítve. Még tekintélyes adománya van szükség az építés befejezéséhez. A jószívű adakozók adományaira még ezután is szükség van. *Szerk.*

A plainfieldi egyházközség kettős évfordulója.

A múlt év október 29-én ünnepelte a plainfieldi unitárius egyházközség megalakulásának ötvenedik és Alson H. Robinson tiszteletes ur lelkészi működésének huszadik évfordulóját.

A kettős ünnepélyen részt vett az egyházközség aprajagya. Október 27-én pénteken este a vasárnapi iskola közreműködésével élőképeket mutattak be a templomban, melyek a plainfieldi egyházközség és az egyetemes unitárius egyháztörténelem legfontosabb jeleneteit személyesítették meg a zsufolásig telt templomi gyülekezet előtt. Ezek között a képek között szerepelt a tordai 1568-iki országgyűlési jelenet is.

A vasárnapi ünnepélyes istentisztelet alkalmával Dr. Frederick M. Eliot, az Amerikai Unitárius Egyesület elnöke hirdette az ígét, imádkozott Alson H. Robinson helybeli lelkész, előfohászt mondott és Bibliát olvasott Harringtonné Szánthó Vilma tiszteletbeli lelkész. Az istentiszteletet egy baráti ebéd követte, melyet a lelkészi lakáson szolgáltak fel. Az est folyamán az ifjuság tartott előadást „A nyári ifjusági konferenciák” címmel, ismertelve a hollandiai, magyarországi, erdélyi és a svájci ifjusági konferenciákat.

Október 30-án, hétfőn este közvacsorát rendezett az egyházközség a templom melletti kulturteremben, melyen résztvettek nemcsak az egyházközség tagjai, hanem Plainfield város vezetősége is. Vacsora után több beszéd hangzott el. Különösképen érdekes volt hallgatni az egyházközség idős tagjait, kik között egy néhányan voltak olyanok is, akik jelen voltak ötven évvel ezelőtt az egyházközség megalakuló első istentiszteletén.

A hétfői közvacsorával az ünnepély véget ért, de mindnyájunknak, akik résztvettünk, örökre maradandó emléke marad. Ha az elkövetkezendő ötven esztendő is olyan eredményes lesz a plainfieldi egyházközség történelmében, mint amilyen az első fél század volt, akkor a jövőnk itt biztosítva van.

Rövid beszámolómat abban a reményben irtam meg, hogy sokat fog érdekelni a Közlöny olvasói közül. A Robinson lelkészpárt sokan ismerik személyesen is, akik egyszeri látogatásuk alkalmával az erdélyi unitáriusokat nagyon megszerették és azóta is minden alkalmat megragadnak, ahol és amikor erdélyi hitrokonaikról megemlékezhetnek. Robinson tiszteletes ur egyik legnagyobb büszkesége a gagyai tiszteletbeni lelkészi állásra. Ő még mindig emlékezik arra a néhány magyar szóra, melyet Erdélyben tanult, de különösen ezt sokat ismételtette: „gagyai pap vagyok“.

H. Sz. V.

Ki éltét magasabb célnak szenteli, ne várja, hogy önmaga fogja éldelni gyümölcseit: sok idő kell, míg a mag, melyet az emberiség mezején elhinténk, gyümölcsöket hozhat. Eötvös.

A Lelkészkör közgyűlése.

Az *Egyetemes Unitárius Lelkészkör* a Főtanácsot megelőző napon, december 3-án, szombaton d. e. 9 órai kezdettel tartotta évi rendes közgyűlését az unitárius püspökség disztermében, mintegy hetven tag részvételével. A lelkeszi kart égető anyagi kérdések mellett két igen fontos, egyetemes egyházi feladat, az új káté és az új énekeskönyv ügye jutott igen jelentős lépéssel közelebb a megvalósuláshoz. Ugy az új káté, mint az új énekeskönyv megírása és összeállítása igen fontos feladat nemcsak abból a szempontból, hogy unitárius hitünk életerős fejlődésével bizonyos mértékben túl jutott e két legnépszerűbb szimbólikus könyvünkben lefektetett hittani álláspontok némelyikén, hanem fontos abból a szempontból is, hogy mindkettőből a készlet kifogyóban van s így az egyház, vagy újra kinyomatja változatlanul, ami a haladás elől ismét hosszú évekre elzárja az utat, vagy öntudatosan gyorsan s a kor követelményeinek megfelelően cselekszik. A lelkéször egyöntetűleg az utóbbi álláspont elfogadása mellett döntött.

Erős várunk eléneklése után Ürmössy Gyula fiátfalvi lelkesz imádkozott férfias erős hittel. Pál Dénes elnök megnyitójában felmérte azokat a szellemi, lelki, erkölcsi kérdéseket, amelyekre a lelkeszi hivatás és munka kell feleletet adjon. Kegyelettel emlékezett meg a kör halottairól, Fülöp Mózes kidei, Jtő Béla alsórákosi, Bedő Miklós H.-szentpéteri lelkeszeokról. Mindhárman csendes, de öntudatos, eredményes munkásai voltak az Úr szőlőjének,

Kövári Jakab titkár évi jelentésében azt a sötét képet vázolta, amelyben az unitárius lelkeszi kar anyagiak tekintetében évek óta szynylódik s egyben feltette a kérdést, vajjon a lelkeszek e kérdés türethetőbbé tételére felhasználják-e minden rendelkezésükre álló törvényes eszközt s az egyházi főhatóság megragadott-e minden kínálkozó alkalmat, mellyel az unitárius lelkeszeknek a többi felekezetekéhez viszonyítva, kiáltóan egyenlőtlen, alacsony fizetési szintjén segíteni lehetett volna?

Dr. Varga Béla püspök ur azonnali felszólalásban ismertette az e kérdésekkel kapcsolatos eljárásokat, nyert ígéreteket s teljes tehetsége szerinti közreműködését ajánlotta a további teendőkhöz.

Ekárt Andor pénztáros a lelkeszi fizetésrendezésre vonatkozó részletes, minden körülményre kiterjedő előterjesztést olvasott fel, melyet némi kiegészítéssel a közgyűlés elfogadott és a Főtanács elé terjesztett.

Ezek után Dr. Fikker János teol. tanár tartotta meg „Káténk reformja“ című hatalmas, rendszeres felolvasását. Történelmi sorrendben ismertette kátéinkat, azok fejlődését, vagy külső, kedvezőtlen körülmények miatt való visszafejlődését. Felvázolta a maga új kátétervét, elgondolása alapelveit. Ezen alapelveket s az ezek nyomán elgondolt kidolgozás vázlatát kinyomtatta egy papírra, helyet hagyva az egyes kérdéseknél a megjegyzésekre. Az így előre kidolgozott íveket szétosztotta, kérve, hogy mindenki a maga

körében igyekezzen tanítókkal, világiakkal megbeszélni e kérdéseket s a megbeszélések összegezett eredményét küldjék be hozzá. Az így beküldött anyagot előadó egy bizottság bevonásával feldolgozza. Azután Lelekész kör pályázatot hirdet az egyházi főhatósággal egyetértésben a káté megírására s a három első pályadíjat nyert műből készül el az új káté, amely eszerint minden megnyilatkozó unitárus építő gondolatot szervesen magábaszívni törekszik. Közgyűlés hálás elismeréssel és mélyen szántó vitával adózott az értékes, élvezetes és alkalomszerű felolvasásért.

Péter Ödön tordátfalvi lelkész az új egyházi énekeskönyvről tartott előadást. Alapelve, hogy inkább kevesebb, de úgy szöveg, mint dallam szempontjából jó, hitünkkel megegyező énekeket adjunk. Ennek megszerkesztésénél ne egy-két ember önkényes eljárása döntsön szövegek és dallamok sorsa felett, hanem ebben is a kátészerkesztéshez hasonló elv nyilatkozzék meg. Az új könyv legyen tisztanyomású, nagybetűs, zsebben hordozható alakú. Az e célra összehívandó bizottságnak előadót jelölte egyik vezető tagul a közgyűlés, a további lépések egyházi főhatóságunkkal egyetértésben teendők meg. Mindkét munka létrejöhetésének serkentésére közgyűlés 10.000—10.000 leu pályadíj összeg részletekben való kiutazását kéri főhatóságunktól.

Ekárt Andor pénztáros, Sigmond József szerkesztő pontos kimerítő jelentései után tisztujítás lett volna esedékes, azonban az idő előrehaladottsága miatt a nyár folyamán tartandó konferenciára halasztotta a közgyűlés.

Kövári Jakab.

TŰZHELY MELLETT.

A király kertje.

— Angol példázat. —

Volt egyszer egy király, akinek legnagyobb öröme s büszkesége az ő szép kertje volt. Külömbnél-külömb színű és illatu virágok nyíltak abban. Volt a királynak három fia; egy napon magaele hívatta s azt mondta nekik:

— Fiaim, kötelességem szólít, hogy egy távoli országba utazzam. Reátok bízom addig az én örömömet s büszkeségemet, ezt a kertet, őrizzétek és gondozzátok.

Nagy örömben volt a testvérek közül a két kisebbik, hallván apjuk szavait, mert habár mondani eddig nem merték, mindketten nagyon szerették a kertet s mindketten azt gondolták titokban: mennyivel jobban tudnák gondozni ők maguk. Rögtön a kertbe rohantak, ahogy szerét ejthették, lássák, hogy is fogják ők azt rendezni. A kora reggeli nap sugarai előntötték a kertet s még:

gazdaggá tették a pompázó színeket, felszálló illatokat. Ritka látvány volt ez mindenkinek, akinek csak szemét adott az Isten a látásra, de őket elvakította a tervezés, nem láttak egyebet csak zürzavart.

A kisebbik szólalt meg először türelmetlen hévvel:

— Minek ez a sokféle virág? Csak egy virág van, ami érdemes az ápolásra. Azok a rózsák a középső ágyásban, azok az igazi szépek! Ássuk ki a többi kisebb virágokat, amelyeknek színe, illata más, mint a rózsáé. Ültessük be az egész kertet rózsával. Milyen szép rózsás kertünk lesz akkor! Akkor azután igazán érdemes lesz megnézni kertünket. Meg kell tanítanunk az embereket megbecsülni a szépséget s akkor ők is felfedezik, mennyivel különb a rózsá a többinél.

De a másik testvér más véleményen volt. Ugy látszik, neki mélyebb tapasztalatai voltak a kertészetben, kísérletezni óhajtott tapasztalatai alapján.

— Nem úgy, testvér, mondta sokkal nyugodtabban, mint a másik. — Amíg a kert a miénk, addig mutassuk meg, mit tudunk. Ne neveljünk csak rózsát, de ne is tartsuk meg ezt a sok mindenféle virágot, amit apánk szeretett. Próbáljuk meg inkább egy újfajta virágot hozni létre s azután neveljük azt. Vegyük hozzá a te kedvenc rózsáidnak a színét, a tulipán pompás mészésű alakját, a liliom törékeny finomságát. Olvasszuk ezt egybe s teremtsünk egy olyan virágot, amelyik felülmulja a többit. Ez, tudom, olyan eredmény lenne, hogy király apánk is méltán büszke lehetne reánk, fiaira.

— Szamárság! — tört ki a legidősebb, aki a vitára szintén odaérkezett. — Minek az egész hű hó? Minek dolgozzunk a természet ellen? Nem elég jó a király kertje úgy, amint van? Minek törjük magunkat gondnal és munkával? Vajjon, nem tudja a természet, az a nagy anya, hogy mi a jó? Hagyjuk a kertet magára. Én semmi szándékot sem érzek arra, hogy vesztegessen az időm s összepiszkoljam a kezem a benne való munkával. A lovam türelmetlenül toporzékol, kopóim vadászatra csaholnak. Mit törődjenek a király fiai kertész-munkával? Gyertek, testvérek, a kert gondot visel magára!

Éppen el akart fordulni, amikor meglátta, hogy egy pár lépésre tőlük egy tisztas, ősz ember figyelő beszédüket. Alázatos tisztelettel emelte meg az öreg a kalapját s mikor kifogytak a szóból, hozzájuk lépett. Elmondta, hogy ő volt — javakorában — a király legmeghittőbb kertésze, aki ennek a kertnek sok virágát szerezte, nemesítette, ápolta. Engedelmet kért, hogy egy pár szót szóljon ahhoz, amit az imént hallott, mint olyan, aki gazdája gondolatait jól ismerte.

A legfiatalabb királyfihoz fordulva szomorúan mondta:

— Ifju herceg, te az apád kertjéből rózsakertet csinálnál, mert a rózsá a te legkedvesebb virágod. Vajjon mit fog szólni édesanyád, amikor szegfűt fog keresni ünneplő ruhájára? Hol fog

a pap fehér virágot kapni az urasztalára, s vajjon nem fog-e sirni a kis hugod, amikor a kedvenc boglárkáit hiába keresi?

Ezek mind elfogják veszíteni örömüket, amiért te csak a rózsákban látsz szépséget.

Ekkor a második fiuhoz szólott:

— És te, jó uram, új virágot akarsz, amelyik egyesítve mindenik jó tulajdonságát, külömb legyen a többinél. Ez jó gondolat volna, ha élettelen valóságokkal lenne dolgod s nem virágokkal. Ennek az új, idegen virágnak a színe a rózsáé lenne, de azért nem volna rózsza; finomsága a tulipáné lenne, de nem volna tulipán; törékenysége a liliomé, de nem volna lilium s mindazok, akik a kertedbe jönnének rózsza, tulipán, lilium szedésére, szomoruan mennének el, mert semmi sem volna, ami a régi kedves-ségre emlékeztesse őket: az új virágoknak nem volna gyökerük emlékezetükben, szívükben.

Szünetet tartott az öreg, majd a legidősebbhez fordult, aki kíváncsiságból visszamaradt, hogy lássa, mi lesz a beszéd vége.

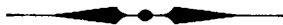
— És te itt hagynád gondozás nélkül apád kertjét, amíg az élet örömeit vadászod? — s emelkedett lett az öreg hangja. A tiéd a legnagyobb bűn. Azt mondd; a természet viseli a legjobb gondját a kertnek. Igaz, természet megadja neked a virágot, azonban, ha nem gondozod, elpusztul, megöli a gyom, megfojta a szárazság, elhervasztja az égető nap, elcsenevészednek a sűrűségben. A gondozatlan kert vadonná válik. Azt akarod, hogy ilyen legyen apád kertjéből? Te, akiben ő bizott, azt mondd: a kertészség nem illik a király fiaihoz, hát nem emlékszel, hogy apád — a király — mindennap dolgozott a kertben?

De a testvérek nem hallgattak reá. Az idősebb sarkon fordult, vadászni ment, s többet fel sem kereste a helyét. Így a másik két testvér felosztotta egymást közt a kertet, egyik, hogy kísérletezzék, a másik, hogy minden virágot kiirtson, csak kedven-cét hagyja meg benne, a rózsát. Mikor a király visszatért, szomorú látvány fogadta. A középső fiu virágainak nem volt életerős gyökerük, nem fejlődtek. A kert többi része el volt hanyagolva. Az egész háznépe pártokra szakadt, hogy milyen virágokat neveljenek. A legkisebb fiu csak rózsát akart, a királyné csak szegfűt, a kis hercegnő boglárt kívánt; egyik távollakó hercegnőnek vízi lilium kellett volna s hogy ez megteremhessen, az egész kertből egy tavat akart csinálni, a papnak meg fehér krizantém kellett. Amíg civódtak, gyom verte fel a kertet, egyedül az öreg kertész mentett meg egy távoli sarokban, a régi virágokból valamit.

Könnybe-lábadt a király szeme e pusztulás láttára s nem tudta: vajjon a kertjét, vagy fiait sajnálja-e jobban.

Irta: *Rev. Maggie Barr.*

Fordította: *Kövári Jakab.*

Simén Dániel: A lélek problémája. 29 oldalra terjedő füzet, mely a következő nagy kérdésekre kíván felelni: I. Van-e lélek? II. Mi a lélek? III. A lélek és az örök élet. A kérdésekre széles irodalmi megalapozás alapján adja meg a feleletet, amely elmélyedő bölcsészeti gondolkozásról tesz tanubizonyosságot. Fejtegetései világosak, értelemesek. Olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk. Ára 15 lei.

Benczédi Gergelyről. Dr. Gelei József, a szegedi egyetem prodékánja a következőket írja: — Emeljünk mi is, kiknek a sors megengedte, hogy tanítványai lehessünk, nagy fehér márványtáblát lelkünkben s véssük a boldog emlékezés aranybetűivel a táblára: Tőled tanultunk a természetért rajongani. Tőled tanultunk valóságérzetet, egyszerű, de biztos lépésekkel földönjárást. Tőled tanultuk a nagy ígét: a természet törvényei örök igazságok s minket csak a hozzájuk való alkalmazkodás illet. Tőled tanultuk a testnek és léleknek nemes egyszerűségét, az életnek mérhetetlen komolyságát. Tőled lestünk el páratlan munkakészségedből és példátlan szolgálatkészségedből. Tőled lestünk el bátor föllépést az elvekért, tántoríthatatlan kitartást a kimondott szó mellett. Tőled lestünk el takarékoságot az élet javaiban, mérsékletet az örömeiben. Benned csodáltuk az erkölcs, a becsület, és a lélek nagy tisztaságát. Benned csodáltuk a hálaérzet és hálateljesítés igazi megtestesítőjét. Benned csodáltuk köz szeretetének, az iskola és az egyház érdekeinek legönzellembb szolgáját. Benned csodáltuk a nagy történelmi érzéket, mellyel megindítottad egyháztörténelmünk feldolgozását, a rendszeret, mellyel a rádbizottakat iskolai és egyházi téren vezetted. Benned láttuk a nagy takarékoságnak a nagy áldozatkészséggel, a nagy szigornak a nagy szeretettel, a nagy ünneprendezőnek a minden ünneplés ellen való tiltakozással való nemes ötvözetét. Ugy jártál előttünk, mint egy testet öltött emberi eszmény s ezért lelkünk örök hálája és örök rajongása nemes emlékedért!

Gelei József dr.

Ferencz József: Az ökumenikus mozgalmak. Különnyomat a Keresztény Magvetőből. Ezen a címen szerző a keresztény egyház kebelében megindult egységre vezető mozgalmakat tárgyalja. Világos, áttekinthető képet ad a 20 oldalra terjedő füzet a nagyjelentőségű mozgalmáról.

Tájékoztató lapunk munkatársaihoz. Az Unitárius Köz-
löny szerkesztésére vonatkozóan a lap baráti körében történt meg-
beszélés alapján a következő megállapodásra jutottunk. A lapot
az egyházi élet központjává óhajtjuk tenni, hogy ez által minden
magyar unitárius bekapcsolódhassék az unitárius egyházi életbe.
Hittestvéreinknek legnagyobb része gazdasági foglalkozást űző
falusi lakós; a szerkesztés a falusi egyházi és társadalmi életre
nagy gondot fordít. De kiváló gondot fordítunk a falu művelődése
mellett a vallásos öntudatra, a nevelés és iskolai ügy kérdésére,
az egyleti életre, egyszerűen mindenre, ami egy élénk, fejlődő,
haladó unitárius egyházi élet szempontjából számításba jöhet.

E végre egyháztörténeti, bibliai, társadalmi, nevelési stb.
tárgyu cikkeket közöl s figyelemmel kísér minden egyházi építő
munkát. Azonban terjedelméhez mérten három nyomtatott oldalnál
nagyobb cikket nem közölhet; folytatásos cikkeket csak abban az
esetben, ha mindenik megjelenő cikk külön, önmagában is meg-
álló olvasmány lehet.

Az egyleti életről szóló tudósításokat is kérjük csak a tények
felsorolására szorítani, hogy annál nagyobb hely maradjon az
olvasmányok számára. A missziós helyekre ezután is kiváló gon-
dot fordítunk, de arra kérjük kartársainkat, hogy a fentieket szí-
veskedjenek tudomásul venni.

Újabb rendelkezések folytán felkérjük munkatársainkat (az
alkalmi munkatársakat is!), hogy beküldendő cikkeikkel egyidejűen
szíveskedjenek közölni a szerkesztőséggel az alábbi személyi ada-
taikat: Az író neve? írói álneve? nemzetisége? állampolgársága?
születési ideje? (év, hó, nap)? születés helye (község, vármegye)?
katonai állapota? mely kontingenshez tartozik? katonai igazolvány
száma? rendőrségi (személyazonossági) igazolvány száma? pon-
tos lakás címe? nős vagy nőtlen? Ha nős, nejeének neve? születés
helye, ideje (év, hó, nap)? milyen nemzetiségű? milyen állam-
polgár? volt-e büntetve? miért?

A kolozsvári nőegylet jól sikerült *karácsonyfa ünnepélyt*
rendezett dec. 21-én a nőegylet nagytermében, melyhez a műsort
a helybeli unitárius elemi iskola növendékei szolgáltatták. Szívhez-
szóló imát a Főt. Püspök ur mondott. Ezután következtek a tanulók

által előadott szavatok, énekek és egyfelvonásos szindarabok. Műsor után a nőegylet által adományozott szeretetcsomagok kiosztása s utána a szegény tanulóknak ruházattal való ellátása következett.

Itt említjük meg, hogy a nőegylet a Főtanács előtti estén szépen sikerült templomi hangversenyt rendezett, amelyen a sok szép művészi előadás között a közönség ismét meggyőződést nyert P. Szentmártoni Éva gyönyörű, iskolázott hangjáról és nem mindennapi tehetségéről.

Tanítók Egyesületének közgyűlése. A Főtanács alkalmával tartott Tanítók Egyesületének közgyűlésén az eddigi elnök, a nyugdíjba kényszerített Patakfalvi Zsigmond lemondott. Patakfalvi Zsigmondnak kiváló érdemei vannak elemi iskolai nevelésünk terén. Erre, valamint a többi kiváló nevelőkre, akik nyugdíjba vonultak, alkalom adtán visszatérünk. — A gyűlés egyhangulag Gálffy Ferenc f.-martonosi tanítót választja elnökéül, ki eddig is első harcosa volt az együletnek.

Helyreigazítás. A mult számunkban a szőkefalvi előfizetők tévedésből Újszékelyieknek voltak írva. Most ezennel helyreigazítjuk.

Egy nemes adomány. A decemberi Főtanácsosn történt, rövid beszámolómban meg sem emlékeztünk róla. Azonban megérdemli, hogy külön fejezet alatt fölemlítsük. Arról van szó, hogy midőn a Főtanács tárgyalta a nagy nehézségekkel összeállított költségvetést, *Halmágyi János* maroskőri esperes föllállott és nemes elhatározással följánlotta az egyházi közalapnak a neki járó hitoktatói díjat. Ez a díj egy évre 8000 lej megtakarítást jelent az egyházi közalapnak. A nemes áldozat önmagáról beszél.

Uj orgona. Alsóboldogfalván a hívek uj orgonát szereztek be, melynek ára 100 ezer leit meghaladja. A vallásos lélekből áthatott áldozatkészségnek kiváló példája. Az alsóboldogfalviaknak a föld nem adja ingyen a terményt; azért keményen, férfiasan meg kell dolgozniok, a szerencse nem kedvez nekik, mert a régi kereseti forrásokból sok bedugult, az adósságrendezési törvény alapján az orgona-alap egyharmadára süllyedt le és még sem hagytak fel szép tervükkel: az orgonavásárlással. Nagy áldozattal bár, de megvalósították. Isten segítse a dolgozó, áldozatos egyházközségeit ujjabb sikerre és eredményekre.

Tompa Lajos tordai gyáros, országgyűlési képviselő afia a tordai gazdakörnek egy 14 soros uj vetőgépet ajándékozott.

Értesítés. Értesítjük azokat a lelkesztársainkat, hogy akiknek kongruájából 15 és 30 lejeket Dr. Kiss Elek jelzéssel levontak: a Simén Dániel *A lélek problémája* mű árában vonattak le.

Hibaigazítás. Lapunk mult számába két bosszantó sajtóhiba csuszott be. Egyik az, hogy a Főtanács jószágfelügyelőségi elnöknek Dr. Abrudbányay Géza ügyvédet választotta meg, a másik pedig az, hogy nemzetközi vasárnap jan. 24-én lesz. A valóság a következő: Jogügyi-bizottsági elnöknek Dr. Abrudbányay Géza ügyvédet, Jószágfelügyelőség elnökének pedig újból Pataki

András várfalvi lelkészt választották meg. A nemzetközi vasárnap pedig január 14 én lesz.

Az egyetemes vallás ma. Noordhoff, a vallásos szabad-
elvűség nemzetközi titkára Utrechtből (Hollandia) levelet küldött
a társulat tagjainak 1939 dec. 12-iki kelettel. E levél szerint a
kereszténységnek leghatalmasabb ellensége a „vallásos nacionáliz-
mus“. Felfogása szerint a kereszténység *egyetemes* vallás. Ezért
nem elzárkózó, egymással ellenségeskedő vallási egyesületekre,
hanem egyetemes, vallásos nemzetköziségre van szükség. A sza-
badelvű vallásos mozgalom arra törekedett a múltban és arra fog
törekedni a jövőben is. Különösen a karácsonyi ünnep hangolja
az embereket arra a nagy keresztény igazságra: Szeresd felebará-
todat, mint önmagadat.

Eljegyzések. *Lantay Etelka* és *Dr. Kahlfürst Tibor István*
a budapesti „Szent László-kórház“ orvosa 1939 december 24 én
(karácsony szombatján) jegyet váltottak. Az ifju jegyespárnak és
hozzátartozóinak sok szerencsét kívánunk. — *Gyepessy Évike* és
Nagy Samu s.-lelkész 1939 december 27-én jegyet váltottak. Sok
szerencsét kívánunk és boldogság kísérje további munkásságukat.

Házasság. *Szabó Rezső* siketnéma intézeti tanár és *Fazakas*
Olga az unitárius egyház tisztviselőnője 1939 évi december 16-án
tartották esküvőjüket. Eskető lelkész a menyasszony testvére: Fa-
zakas Jenő ravai lelkész volt. A szeretet Istene áldja meg frigyüket.

Gyászhir. *Nagyernyei Kelemen Erzsébet*, Misgán János tanár
felesége, Kelemen Lajos a Magyar Tud. Akadémia külső tagjának
egyetlen leánya, életének 29-ik évében, 1939 évi november hó
21-én a kolozsvári klinikán súlyos szenvedés után jobb létre
szenderült. Temetése nov. hó 23-án történt a temető halottas ká-
polnájából, mikor is Ürmösi Károly tb. esperes meghatott lélek-
kel teljesítette a szolgálatot, az unit. teol. akad. dalárdája pedig
halotti énekkel járult hozzá a gyászszertartáshoz. Korán elköltö-
zött édes anyja mellé temették, abba a sirba, amelybe a legtöbb és
legőszintébb fájdalom férfi könnyei hullottak.

Köszönetnyilvánítás. Mindazok, kik boldogemlékü felesé-
gem elhalálozása alkalmából részvétüket nyilvánították s mély
fájdalmamban vigasztaltak, fogadják hálás köszönetemet. Szé-
kelykeresztur, 1939 december 27-én. *Dr. Szolga Ferenc.*

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1939. okt. 18-tól—dec.
11-ig előfizetési díjat fizettek: Filep Árpád București, Lőrinczy
József Temesvár, Vass Lajos, Id. Pálffy János Tarcsafalva, Ver-

TORONYÓRA

precíziós 8 napos raktáron; főjavítások,
tengelyek, fogaskerekek, csapágyak, stb.

ALEXANDRU MAIOR, Gura-Râului 601. (Jud. Sibiu)

nes Ferenc Toroczko, Veres István, Frink Sándor K.-Széplak, Buzogány János Bonyha, Sándor Gyula Fogaras, Orendt Jánosné, Radó Józsefné Segesvár, Kecskés Jolán Rava, Deák Albert, Amburus Zsigmondné Csehétfalva, Bakó B. Margit Újszékely, Pungucz Ágnes Torockószentgyörgy, özv. Benke Elekné, Kádár Kálmán A.-Siménfalva 1939-re; Németh Albert Székelyudvarhely 1938-ra; özv. Móricz Albertné Balászfalva 1937—38-ra; Benedek József, Varga József H.-Ujfalu 1938—39-re; Hegyi Pál Gagy, Ifjusági Egylet Városfalva, D. F. Ifjusági Kör Jánosfalva, Balázs Ilona, Bényi Ida Dicsőszentmárton, Kiss Etelka Bihar, Végh András Sárkány, özv. Bencze Dénesné, Egyed Dániel ifj. Oklánd, Márton András Székelyszentmiklós, Köntés Ilona Árkos, Simén Sándor, Simén Mihály, Simén Mihály, Simén Sándor, Simén Mihály, Simén András, Györfi Péter Korond, György János Székelykeresztur 1938—39-re; Nagy Endre, Égei Sándor, Báthori József, Gál György, Nagy Pál ifj., Pálffy Lőrinc, Egri József, Balla Zsigmond, Szigeti Árpád, Demény Pál, Kovács Domokos, Ifjusági Egylet Kövend 1937—1939-re; Kereki Márton Mészko 1937—38-ra; László Péterné 1939—40-re; Székely Sándor Dicsőszentmárton 1939—41-re; Bartalis Márton Városfalva 1935—39-re, Jobb Dénes felső, Máthé Lajos 1937—39-re; Cseke Ferenc, Jobb János Jánosfalva 1936—39-re, Jobb Mózes 1934—39-re, Unitárius Egyházközség, Unitárius Nőszövetség 1937—39-re; Demeter Juliska 1935—37-re, Botár Simon Toroczko 1936—40-re; Kiss Zsigmond Bihar 1935—39-re; Asztalos Ferenc Alsórákos 1937—39-re. Bedő Ferenc Fogaras 1933—1939-re, Unitárius Egyházközség 1934—39-re, Ferencz István Szőkefalva 1937—39-re, Nagy Juliska Segesvár 1933—39-re, Dahlström Kálmánné Árkos 1936—39-re, Benkő Ágnes Medgyes 1934—39-re; Nőegylet Városfalva 1935—39-re, Szabó Ferenc Dicsőszentmárton 1933—39-re. — 1939 december 14-től 29-ig *tagsági díjat* fizettek: Vajda Ákos, Veress Ferenc Arad, özv. Dobay Istvánné Székelyudvarhely 1940-re, Dr. Ferencz Áron Kolozsvár 1938—39-re, Unitárius Egyházközség Torda 1936—39-re, Pataki János, Dr. Mikó Imre, Lőrinczy Zoltán, özv. Pálffy Mártonné, Pálffy László 1939-re, Csathó Pálné 1938-ra, Gyarmathy Árpád, Müller Géza, Id. Kovács Elek, Benedek Sándor 1938—39-re, Székely Sándorné 100 L., Fodor István 1939—40-re, Ajtay János 1937-re, Unitárius Egyházközség A.-Jára 1939—40-re, Szoboszlai Árpád Csókfalva 1939-re, Erdős Mihály Torda 1939—40-re, özv. Biró Izsákné Segesvár 1939—40-re, Unitárius Egyházközség M.-Sáros 1939-re. — *Előfizetői díjat* fizettek: Lőrincz Dániel Korond, Kiss Dénes Kolozsvár, Kiss József Székelykeresztur, Benczédi Sándor Nagykele, Fekete István, Gál Juliska Medgyes 50—50 L., Balázs József, Deák Mózes Kobátfalva, Székely János Kolozsvár, Gergely Lajosné Csókfalva, Mátyás Miklós, Bandi János a Zsuzsáé, Bandi Miklós, Bandi István Fancsali, Bandi János a Jánosé, Murvai János a Józsefé, Kolozsvári József ifj. szabó, Szekeres János a Jánosé, Táncczos András, Táncczos Mihály az Istváné, Pa-

taki Mihály, Kőmives József M. Sáros 1940-re, Rónai Olimpiuszné Balázssfalva 1937—39-re, Székely János a Samuél K.-Dombó 1937—39-re, Miklósi István Kolozsvár 1938—39-re, Gálffy Béla, Domján Péterné, Vajna Lajosné, Birtalan Andrásné, Ferencz József 1939-re, Lászlóczky Gyula 1938-ra, Gaál Józsefné 1937—39-re, Nagy Károly 1939—40-re, Dr. Márkos György 30 L, Dr. Kahlfürst Tibor István Budapest 90 L. — *Alapítói díjban* fizettek: Lőrinczy Dénes Torda 200 L, Guráth Béláné Kolozsvár 100 L, Kovács Kálmán Budapest 500 L. Kolozsvár, 1939. december 29 én.

Gálffy Lőrinc, pénztárnok.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági díjait rendezte. Előfizetés Magyarországon 3 P. Minden pénzküldemény Gálffy Lőrinc pénztáros címére küldendő. Cluj, Marechal Foch 12.

H. Sz. V. Plainfield. Szíves levelét és cikkeit köszönjük, állásukhoz sok szerencsét kívánunk. A szabadelvű teológia bírálattáról szóló cikket átadtam a Ker. Magvetőnek. „Kik az előítéletesek” című cikkről megírtam, hogy a mostani körülmények között ennek a kérdésnek a tárgyalása nem alkalomszerű.

N. B.-né. Segesvár. Végtelen sajnálatunkra szép és értékes beszámolóját helyszüke miatt nem közölhetjük, mert csaknem 6 oldalt foglalna el a lapban. Talán különkiadásban kellene napvilágra hozni a segesvári nőegylet gyönyörű multjáról írott értékes művét.

UJ SZÖRMEÜZLET

Cal. Marechal Foch 6—8, a SORA áruház udvarán.
PÁLFFY ISTVÁN unitárius vallásu SZÜCS-
MESTER szörme szalonja megnyilt. Szolid árak,
pontos kiszolgálás. Szíves pártfogást kér

PÁLFFY ISTVÁN szücsmester.

Az „Unitárius Közlöny” megjelenik havonta.

Tipografia „Pallas” könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuța 3.

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

UNTÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényszéki lajstromozási szám: 128.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)

Felelős szerkesztő: BENCZÉDI PÁL.

Cluj, Cal. M. Foch 12. II. emelet 22. ajtó.

Tartalom:

	Oldal
<i>Benczédi Pál: Karádi Pál.</i> — — —	22
<i>Dr. Fikker János: A keblitanácsos.</i>	23
<i>Brassói presbíter: Kovács Lajos espe-</i> <i>res papi működésének 35 éves ju-</i> <i>bileuma.</i> — — — — —	24
<i>Bán Aladár fordítása: Finn költők-</i> <i>ből.</i> — — — — —	26
<i>B. P.: A népkönyvtárak ügye.</i> — —	27
<i>Buzogány Kálmán: Emlékeim. (IV.</i> <i>közlemény.)</i> — — — — —	28
<i>Keleti állatmese.</i> — — — — —	30
<i>Dr. Fikker János: Az E. K. Tanács</i> <i>hírei.</i> — — — — —	31
<i>Gyermes Mihály: A családkönyv</i> —	32
<i>Külföldi levél.</i> — — — — —	33
<i>Tűzhely mellett:</i>	
<i>Pálos Ákos: Mártonbá' megtérése.</i> —	35
<i>Egyházi és iskolai hírek.</i> — — — —	37
<i>București hírek.</i> — — — — —	42

ROMANIA
 BANI POSTA
 1940. FEBRUAR 10.

Karádi Pál.

Az unitárius eszmének egy hatalmas magyar képviselőjét mutatjuk be olvasóinknak ez alkalommal. Karádi Pál neve a magyar irodalomtörténetben kiváló helyet foglal el, az egyháztörténelem is megemlékszik róla; méltó, hogy mi is hálás szívvel gondoljunk rá, mert a 16. századi unitárius mozgalomnak egyik legkiválóbb, legmunkásabb és leggerincesebb képviselője volt.

Karádi Pál a Dunántul, Székesfehérváron született 1523-ban. Valószínű, hogy külföldi tanulmányokat is folytatott. A hitjavításnak lelkes híve lesz már fiatal korában. Mint Iktari Bethien Gergely karánsebesi bánnak udvari papja a karánsebesi kerületben elterjeszti az unitárius vallást. Pártfogójának, a bánnak halála után Erdélybe jön, Abrudbánya papja lesz. E kincses városban megszervezi az unitárius egyházat, nyomdát állít fel, amelyben kiadja *Balassa Menyhért* árultatása és a „Debreceni Disputáció“, vagy a „Válaszuti komédia“ című drámai műveit. Mindkét művében erős, mondhatnók gyilkos gúnnyal ír. Előbbi művében az ingadozó hazafiakat, a magyaroktól a német pártra állott sötét leikeket gúnyolja ki. A munka hatása olyan nagy volt, hogy Balassa Menyhért fiának Erdélyből el kellett menekülnie.

A „Debreceni disputáció“ nagy válaszuti komédiában Méliusz Juhász Péter debreceni ref. püspököt és az ő embereit s a háromság hívők érveit tárgyalja s kimutatja az unitarizmus erősségeit és fölényét az ellenfelek fölött. Abból az alkalomból írta, hogy megcáfolja Méliusz Juhász Péternek azt az állítását, mintha 1568-ban a gyulafehérvári palotában tartott vitatkozás alkalmával Méliuszék győztek volna.

1571-ben János Zsigmond Erdély fölvilágosult fejedelme meghalt s benne Karádi Pál elveszítette nagy pártfogóját. Ezért kiment Magyarországra és a temesvári unitáriusoknak lett papja. Ezalatt az idő alatt az unitárius vallásnak evangéliumi igéi elterjedtek az Erdéllyel szomszédos területeken, a Bánátban és a Dunántul is. Ugy, hogy a reformációnak egyik komoly hajtsa lett a unitarizmus a magyarországi részeken is. Az erdélyi unitáriusokkal benső, lelki kapcsolatot tartottak fenn mindaddig, amig Dávid Ferencet el nem ítélték. Ekkor Karádi Pál haragra gyulladt és az erdélyieket keményen megleckéztette, árulóknak nevezte a Blandrata követőket. Bazilius Isván megkísérelte, hogy a magyarországi unitáriusokat kiengesztelje, de nem lehetett. A magyarországiak kitartottak a Dávid Ferenc igazságai mellett és az erdélyi unitáriusoktól elszakadtak, külön püspökséget szerveztek Temesvár központtal és Karádi Pált választották püspöküknek 1580-ban.

Karádi Pál vezette azután a magyarországi unitáriusok ügyét. Munkásságának nagy része azonban homályban marad, mert a kedvezőtlen idők a reá vonatkozó adatokat megsemmisítették. De a gonosz idők megsemmisítették apránként az alföldi és a dunántuli unitarizmust is. Azt sem lehet tudni, hogy mikor halt meg

Karádi Pál. Csak az bizonyos, hogy utána már nem választottak más alföldi unitárius püspököt.

Élete azonban ilyen hiányos adatok mellett is tanulságos. Nemcsak azért, mert kiváló művekben örökölte meg nevét, ami kétségen kívül nagy szellemi adományról tanuskodik, hanem azért az erkölcsi nagy ídkéért, ami lelkének a sajátja volt. Nemes erkölcsiségének legkiválóbb tulajdonsága volt a hűség. Hűség a nemzethez és hűség a fölismeret vallásos igazsághoz. Oly erények, melyek az unitárius vallás és erkölcsi életfelfogásnak mindig a legszebb gyöngyei voltak.

Benczédi Pál.

A keblitanácsos.

Minden egyházközségi élet belső és külső munkaeredménye attól függ, hogy milyen abban a keblitanácsosi kar. A lelkész, énekvezértanító, gondnok s más közvetlen vezetők lehetnek lelkei az ilyen életnek, de a keblitanácsosok összesége az egyházközség gerincét képezik. Időről, időre a megjelenő közgyűlések mindig a legarravalóbb férfiakat és nőket jelölik meg erre a megtisztelő, de súlyosan felelős munka és hivatáskörre. Éppen ezért minden keblitanácsos vessen számot azzal, hogy ez a minősége nagy elismerés és lelkiismeretes kiválasztás nyomán jelöltetett meg. Erdélyi magyar embernek, akár földműves, akár iparos, kereskedő, akár szellemi foglalkozású, kevés alkalma van manapság megtisztelő állásokhoz jutni s aki egyházi téren keblitanácsossá lett, már azok közé a kevesek közé tartozik, kik nehéz időkben önmaguk és családjukon túl népük és egyházuk közügyeinek áldott feladatait vállalják.

Minden keblitanácsos számára az általa elmondott eskü egyúttal kötelességeit is megjelöli s aki igazi vallásos meggyőződéssel mondta el az eskü szavait a gyűlés, meggyűlékezést előtt, az bizonyára hűségesen végzi dolgait.

Nagyon sok egyházközségben a keblitanácsosok úgy fogják fel szerepüket, mint amely teljesen kimerül azáltal, hogy az összehívott gyűléseken megjelennek s ott az előadott tárgyakat megvitatják s különösen anyagi dolgokban határoznak. Az ilyen keblitanácsosok azután a következő gyűlésig — úgy gondolják — elvégezték kötelességüket. Pedig milyen sok egyéb elvégzendő munka, áldozatos tevékenység vár még a keblitanácsosra, ha az unitárius magyar életet gazdagítani és fejleszteni akarja.

Az egyház, melynek kiténtetett katonája a keblitanácsos, az emberek nevelésével, vallás- és erkölcsi életük táplálásával van megbízva s ezen munkából ő sohasem maradhat ki.

Éppen ezért a keblitanácsos *példás életet folytat,*

a keblitanácsos *hűséges templomjáró,*

a keblitanácsos *áldozatos szívű ember,*

a keblitanácsos *az elöljárók munkáját támogatja,*
 a keblitanácsos *az ifjúság életére felügyel,*
 a keblitanácsos *a gyermekek nevelését szíven viseli,*
 a keblitanácsos *felekezeti iskolát akar,*
 a keblitanácsos *támogatja a szegényeket,*
 a keblitanácsos *gondoskodik a betegekről.*

És mindezekon túl öntudatosan gondolkodik s érzi azt, hogy egyházközsége közvetlen életmenetén túl figyelni kell az egész erdélyi unitárius életet. Tudja, hogy vallásunk fennmaradása, erősödése és terjedése csak úgy van biztosítva, ha összhangzó az a nagy tevékenység, melyet legfőbb vezetői irányítanak. A keblitanácsos az egyház hivatalos lapján keresztül éberren figyeli az általános egyházi törekvéseket s szívesen vállalja azokat a megbízatásokat, mely ezekből reája hárul.

Ilyen lelkes munkavállaló, áldozatos életű keblitanácsosok segítik oda az egyházközségek vezetőit, hogy eredményesen művelhessék a reájuk bízott lelki hitet. És az ilyen virágzó, eleven, valóságosan szép, reményteljesen gazdag egyházközségek segítik diadalmas utak elérésére a szabadság tiszta lelki értékeiért küzdő unitárius vallást.

Dr. Fikker János.

Kovács Lajos esperes papi működésének 35 éves jubileuma.

A nagy svéd írónőnek, Lagerlöf Selmának, van egy különösen szép legendája. Egy keresztes vitézről szól a legenda, aki fogadást tesz, hogy a szent sir templomának gyertyáiról vett lángot hazaviszi, messze északra, hogy saját templomának gyertyáit meggyujtsa vele. Ezt a gyöngye kis gyertyalángot viszi magával, táplálja hosszú hónapokon keresztül, ezer veszéllyel dacolva; kalandos utján megóva azt minden bajtól. Mikor rablók támadják meg; mikor csónakja elsüllyed, szinte ugylátszik, hogy semmi meg nem menti a lángot a kialvástól; de a törhetetlen akarat, a szinte már a lehetetlenbe vetett hit végre is sikerre viszi vállalkozását.

Gyönyörű allegoria ez. Ezt a szent tüzet mindnyájan megkapjuk; és sokan visszük magunk előtt fákljaként az ideális eszmét, az emberszeretet lángját; de bizony a sok nehéz megpróbáltatás, a mai időknek az erőszakba vetett tulságos hite, sokszor a hétköznapok sulya úgy elnyomja ezt a lángot, hogy nem egyébb a hamu alatt szunnyadó paráznál, amig valami új alkalom lángra nem lobbantja. De jól van ez még így is, csak teljesen ki ne aludjon bennünk a szent tűz, az isteni szikra.

Aki az eszményi célkitűzések, az emberszeretet eszméinek lángját mindig magasan lobogva tudja magában hordani, ritka kivétel és a mai nehéz időkben, amikor az események állandóan

sötét, fenyegető felhőként tornyosulnak felettünk, eléggé meg nem becsülhető érték. Ilyen nem mindennapi, a köznap küzdelmeiből messze kimagasló egyéniséget volt alkalmunk ünnepelni brassói egyházközségünkben, Kovács Lajos esperes személyében.

Ezelőtt 35 évvel szenteltetett pappá Kovács Lajos, ma brassói esperes-lelkész és ez a 35 év az ideális célkitűzéseikért, a megértés, az emberszeretet eszméiért való szakadatlan küzdelem volt. Ez a körülmény volt az, amely ünnepségünknek a különös jelentőséget megadta.

Néhány évi kissolymosi és nagyajtai lelkészi működés után került Kovács Lajos a brassói egyházközség élére. Itt nehéz és zűlélt körülmények között találta az akkor még kicsiny és szervezetlen gyülekezetet. Egy negyed évszázad hatalmas munkájával sikerült ezt a kis gyülekezetet egyik legtekintélyesebb egyházközségünké kifejleszteni és ezen hosszú munkának egyik kimagasló eseménye, szép templomunknak 1936-ban befejezett felépítése volt. Csak mi, akik segítői, munkatársai voltunk, tudjuk, milyen kitartás, milyen lelkierő, a csüggedőkkel és kételkedőkkel szemben való hányszori helytállás, a sok nehézségnek milyen hősiességgel való leküzdése volt szükséges ahhoz, hogy ezt az eredményt elérhessük. És alig valósult meg egyházközségünknek ez a régi álma, már ismét új cél lebeg előttünk, amelyet fáradhatatlan energiával követ esperes-lelkészünk és amelyben immár teljes szeretettel vesz részt egész egyházközségünk és ez iskolánk felépítésének terve. Adja isten, hogy éppen oly sikerrel végezzük ezt a munkát, mint ahogy templomunk felépítése sikerült.

De hiba volna, ha csak a kézzelfogható eredményeket tekintenők. Gondoljunk arra is, hányszor hallottuk az ünnepeltet a szószékről az isteni ígét magyarázni, amelyet oly teljesen és oly töretlen szépségben fogott fel, — a teljes megértés, az emberszeretet, a jóság eszméit legnemesebb formájukban hirdetve. És ne feledkezzünk meg irodalmi munkásságáról sem, amely országszerte elismertté tette nevét. Az egyház belső életének is mindig tevékeny munkása volt.

Az ünnepség december 17-én, vasárnap, istentisztelettel kezdődött, amelyet Benedek Gábor kökösi lelkész végzett. Ez után Dr. Kerekes István, az egyházközség főgondnoka, majd Bálint János gondnok üdvözölte az ünnepeltet. Nemes Nagy Lajos a presbiterium, Kacsó Sándorné a Nőegylet, Kiss Klára az ifjúsági egyesület, Kacsó Mária az iskolásgyermekek nevében fejezte ki a lekipásztora iránti hálát és meleg ragaszkodást. A háromszéki egyházkör köpviseletében Gál Mózes, a szülőfalu nevében pedig Dr. Fazakas Miklós felügyelő-gondnok köszöntötte az ünnepeltet. Az amerikai unitárius lelkészek nevében pedig Miss Handler Leona lelkész nő tartott angolnyelvű beszédet. Majd a brassói testvéregyházak nevében Csia Pál református, Harangozó Imre katolikus, Nikodémusz Károly evangélikus lelkészek és Dr. Deutsch Ernő főrabbi üdvözölték az ünnepeltet. Este több, mint százterítékes ün-

nepi vacsora volt, amelyen Gál Vilmos, Dr. Kerekes István főgondnok, Kelemen István esperes, Nemes Nagy Lajos, Szele Béla dr., Szabó Béni, Gál Mózes egyh. közügyi igazgató és végül Dr. Lőrinczy István tartották az ünnepi beszédeket.

A jubileumot általánosabb unitárius ünnepé emelték a vidékekről Brassóba érkezett kiküldöttek, valamint a püspök ur meleghangu üdvözlő távirata. És különös jelentőségűvé emelte az ünnepséget az az általános szeretet és ragaszkodás, amely az ünneppel szemben az egész egyházközség részéről oly szép és meleg formában nyilvánult meg.

Brassói presbiter.

Finn költőkből.

Karjala.¹⁾

Ott, ahol a Ladoga habja ring
És foly az imatra árja,
Hol forgatag ássa ki partjaink,
Ott jöttem én a világra;
Ott jártam vígan a part fűvében,
Ott ült a családom a fák hűsében,
S ott gyúlt a szívembe' szerelmi láng,
Egy karjali lányka iránt.

Egy nép él ott, oly erős, kemény,
Miként az iharfa kerge,
Bárgyakrankönnyragyogottszemén,
Büszkén állt bármi veszélybe?
A rút idegennek járma nyomta,
Ő sorvada legtöbb fájdalomba',
A hon neki csak bút, könnyet
Es ő sohasem ingadozott. adott,

Ott zeng még most is a kantele,²⁾
Szép gyermek-időm tanúja,
S megszólal Vejnőnek³⁾ éneke,
Ha pendül méla húrja;
S fölkelnek az ősök a siri éjből,
S beszélnek a régi hősi népről,
És lelkesedés tör a sírból elő, —
Oh Karjala, hős temető!

Ott gyúlt bennem szeretet tüze,
Oh Szuomi népe, érted;
Svédországhoz szívem ott füze,
Ki engemet, árvát védett;

Genetz Arvid finn költőtől.

És Luther tiszta tanát megértve
Átjárt az igazság égi fénye,
Mely nem szorul oltár lángjaira.
S e tömjénföstre soha.

Ott lepte meg elmém borzadály
A veszes bölcsélet ellen,
Mely hirdeti: győz a zord halál
A szellemen és a lelken!
A mély tudomány aranyát kínálja
S lerántja valónkat a porba, a sárba,
Hol rá piszok és szenny foltja ta-
Oh Karjala, óvd magadat! pad, —

Ott láttam buba merülve én
A népnek szenvedését,
Mely vésteli testvérharc hevén
Ontotta gyakorla vérét:
Oh mennyi szenvedé bús vizsályban
És türt szomorú idegen igában:
Oh Karjala, mostoha sorsu hazám
Légy egy-zivü hát ezután!

Mig szent jogaid s hitedet híven
Megőrzöd ősi nyelved,
Addig rajtad sohasem veszen
A sírj győzedelmet:
Te vén fa, Szuomi, kihajtasz ujra
És bármely vészbe megállsz vírulva,
Mint zöld fenyő télnék bőszi viharán
Én agg ifju hazám!

Bán Aladár fordítása.

A falu árvája.

Meghalt az én édes anyám,
Itten hagyott engem korán,
A falu árvája lettem,
Más házába' nevedtem.

Utba' voltam mindenkinek,
Ide dobtak, oda löktek,
Idegenek ajtajában
Koldulgattam, sírdogáltam

¹⁾ Finnország egy részének népies neve. Itt folynak most a harcok. —
²⁾ Az ének. — ³⁾ Regebéli alak.

A betevő falatomér' . . .
De panaszos az a kenyér !

Egy-egy banya így kiáltott,
Kora reggel, mikor rázott:
Mít heversz, te lomha tuskó,
Kejj föl már, te álmzacskó,
Hozd rendbe künn a konyhámat,
Ördög szántsa meg a hátad.

Édes anyám de más is volt,
Főlem hajolt, lágyan így szólt:
Ebredezzél kis cselédem,
Nyisd ki szemed lassan, szépen,
Aztán menj ki a kamrába,
Hozz egy kis fát a konyhára
Vagy ha álmos vagy talán tán,
Pihenj még egy kicsit. leánykám.
Bán Aladár fordítása.

A népkönyvtárak ügye.

Egyik erdélyi tekintélyes folyóiratban a „Hitelben“ Dr. Parádi Ferenc megszivlelendő cikket ír a népkönyvtárakról. Statisztikai kimutatást is közöl, mely szerint Erdélyben 1919 előtt volt 431 népkönyvtár; ezekből megszűnt a nagy háború alatt 323, maradt 108. 1919 óta keletkezett 409, a mostani népkönyvtárak száma 517. Csodálatosan és bántóan kevés szám, különösen, ha elgondoljuk, hogy a világháború előtt csak egy egyszerű, bélyegtelen kérvénybe került a magyar belügyminiszteriumhoz egy 80 kötetes kitűnő népies szakmunkákból álló népkönyvtárnak a beállítása. A fent említett statisztika szerint az unitáriusok által sűrűbben lakott vármegyékben a népkönyvtárak száma a következő: Háromszék megyében 40; Maros megyében 88; Tordamegyében 15; Udvarhely megyében 55. A mai közművelődési kívánalmak szerint ez roppant silány szám és ha csak ezt nézzük, népünket és különösen népünk hivatásos vezetőit méltán súlyos bírálat érheti. Azonban ez a kép nem olyan sötét, mint amilyennek látszik. A népkönyvtárakba nincsenek beleszámítva a parokhiális könyvtárak, melyek a legtöbb életerős egyházköztségben meg voltak és ma különösen nagy gondot fordítanak azoknak gyarapítására. Nincsenek beleszámítva azok az iskolai és régi, még ezelőtt 40—50 évvel saját költségükön létesített egyleti könyvtárak, melyek idővel megfogytak, talán elkallódtak, vagy más veszedelem semmisítette meg.

Nem vádolom a statisztika összeállítóját, mert ő lelkiismeretes munkát végzett. Azonban a falusi nép vezetőinek figyelmét felhívom, hogy őrizték meg a régi könyvtárakat, azokról vezessünk rendes leltárt s ha hibás statisztikát látunk, javítsuk ki azokat.

Jelenleg leghelyesebb, ha a parokhiális könyvtárakat népkönyvtárrá szélesítjük ki azáltal, ha az egyházközségi könyvtárak számára nemcsak az egyházi irodalom termékeit, hanem a népet és a népi művelődést érintő más műveket is beszerzünk s azokat gondosan meg is tartjuk. Minden szervezésnél azonban fontos, hogy olyan állandó szabályokat alkossunk, amelyek biztosítják azt, hogy a megalkotott szervezet vezetőség-változás esetén is fönáll. Ezért legjobb a kulturális ügyeket az egyház kebelében szervezni meg.

Még nem telt el egészen egy emberöltő és sok minden jó

ügy, sok szervezet és kiváló közművelődési munkásnak a munkája, fáradsága, emlékezte feledésbe ment.

Önmaga és hivatása ellen vétkszik az a népi művelődést vezető munkás, aki az ilyen törekvésekről és munkáról nem vezet bekötött könyvekben naplót, avagy jegyzőkönyvet, vagy időközönként nem ad tudósítást ezekről, mert az ily mulasztással a közművelődés adatai vesznek el.

Ezért hát ne csak dolgozzunk, hanem legyünk a közművelődési munkának krónikásai is. Bizonyos vagyok benne, hogy van, amit följegyezzünk az utókor számára.*)

B. P.

Emlékeim.

(IV. közlemény.)

A gyűjtőkönyv aláírása céljából utunk először a tordátfalvi bíróhoz vezetett, onnan pedig Péter Ödön lelkész társamhoz, majd kedves kísérőim szeretetteljes bucsu után visszaindultak otthonukba Tarcsafalvára.

Esténk kedves családi körben a theologiai emlékek felidézésével és egyházi ügyeink megbeszélésével telt el. Arra a megállapodásra jutottunk, hogy mily jótékony hatással lenne, ha a lelkészek többször találkozhatnának baráti megbeszélésekre. Egymás bátorításával, buzdításával erőt merítenének az élet gondjainak elviselésére.

Másnap korán reggel február 11-én az egyházközség gondnokával és egy presbiterrel megkezdtük a gyűjtést, mely 1000 lelt eredménnyel végződött. Fogadják hálás köszönetemet érte.

Péter Ödön azon lelkészek közé tartozik, kik nemcsak akarnak, de tudnak is hiveik érdekében dolgozni. Az egész falu érzi áldásos hatását a szövetkezeti élet felvirágoztatásának.

A falu bejárása után oly jóleső érzés fogott el, hogy nem találtam meg azt a szegénységet, melyről Bözdői György könyvében olvastam. Az emberek szorgalmasak, takarékosak, meglátászik az egész falun, hogy sok kiváló embert adott egyetemes egyházunknak. Csaknem minden család rokonságot tart fenn egy-egy nagy emberünkkel s ez a rokonság a családoknak intelligenciát kölcsönöz s ez az intelligencia meglátászik házukon, melyek tiszták, csinosak, izlésesen vannak felépítve és berendezve. Bélyegét rányomja gazdaságukra is. Sovány földjeiken kintűnő gabona terem. Egészséges tiszta istállóik fajmarhákkal vannak tele. Trágyadombjaikat gondosan kezelik, — bár a falu oldalas — rendesek.

A falu fejlődésére nagy hatással lehetett, hogy az ifjúság már 1837—38-ban megalapította az olvasókört a kolozsvári és a székelykereszturi gimnázium mintájára. E régi erény hatása még

*) A szerkesztő hálás lenne, ha bejelentnék, hogy mely falvakban voltak még a múlt század 80-as éveiben és azelőtt könyvtárak és mi lett azoknak sorsa.

ma is észlelhető az ifjúságban. Az unitárius öntudat valósággal kisugárzik szemeimből.

Délután 3 órakor Péter Ödön vendégszerető házát és faluját azzal a jó érzéssel hagytam el, hogy ez a falu nemcsak a múltban, hanem a jövőben is befogja tölteni hivatását.

Meghiitt szíves beszélgetések között elkísért lelkésztársam a falu határán levő hegy aljáig, itt megmutatta azt az irányt, mely felé haladva a hegy tetején meg fogom látni Csehétfalvát, hová utam vezet. Hálás köszönet, meleg kézfogás után kijelentette, hogy addig nem tér vissza, míg a hegytetőről nem jelzem, hogy a falut látom. Sebes léptekkel indultam a hegyre, hogy minél hamarabb érjek rendeltetésem helyére. A tetőre felérve megláttam az erdő között Csehétfalvát. Bucsut intettem és lesiettem a hegyről, hogy egy kis patakon átmenve, az erdőn keresztül elérjem a falut. Egyszer csak sűrű köd ereszkedett le, elvesztettem az irányt s nem tudtam többet tájékozódni. Közben elsötétedtem, a nagy hó és a járhatatlan ut kimerített. Helyzetemet még az is nehezítette, hogy akármire indultam, nem tudtam az erdőből kitalálni. Sorsomat Istenre bízva, bolyongásom között utamba akadt farakásra felmáztam, arról a havat leseperve végig feküdtem, hogy fáradtságot kipihenjem. Gondolom, úgy egy nagyedőrai pihenés után, egyszer csak kutyaugatást hallottam. Figyelni kezdtem, — újból és újból megisméltődött. Boldogan leszálltam és a kutyaugatás irányába kezdtem menni. Nagy öröömre kitaláltam az erdőből. Állandó figyelem között addig mentem, míg lámpavilágot pillantottam meg. Árkon-bokron keresztül elértem az első házat, hová bekopogtatva megkérdeztem, milyen falu ez. Nagy csodálkozásomra hallom, Firtosmartonos. Hálát adtam Istenemnek, hogy faluba jutottam. A lelkész lakása felől érdeklődve, nemsokára bekopogtatam Török Elek vendégszerető házába.

Jó meleg szobában megpihelve, gazdag vacsora után még azon este felkerestük Gálfi Ferenc kántortanító régi barátomat, hogy tanácsot kérjünk tőle, miképen lehetne eredményes gyűjtést elérni. Abban állapotunk meg, hogy másnap vasárnap febr. 12-én korán reggel hírtül adjuk a faluban, hogy az istentiszteletén fogom elvégezni és prédikáció után adakozásra fogom felhívni a hivek figelmét.

Másnap Török Elek lelkésztársam, Gálfi Ferenc kántortanító, Demeter Ferenc egyházi gondnok és még többeknek segítségével részekre osztva a falut bejártuk, rövid másfélóra alatt 1260.— Leit gyűjtöttünk; melyet e helyen is hálásan köszönök.

E falucska gyönyörű temploma, melyet a hivek zsufolásig megtöltöttek, szép papilakása és felekezeti iskolája meglepett és az a gyönyörű ének, melyet a hivek oly lelkesedéssel csaknem mindnyájan, nők és férfiak teljes szívből énekeltek. Meglátszott, hogy nemcsak Gálfi Ferenc, hanem egész családja lelkesedéssel fogja fel az éneknek a lélekre s így az egész emberre felemelő hatását.

Mikor ezt a lelkes gyülekezetet láttam, úgy tűnt föl nekem,

mintha néhai Gálffi Sándor költői szelleme ujult volna meg szülőfalujában. Ő már tanuló korában a kolozsvári unitárius kollégiumban 1829-ben irodalmi kört alakít. Ezzel a tettevel megelőzte az összes erdélyi intézeteket és a közfigyelmet az unitáriusokra terelte. Ennek a hatására mondotta báró Wesselényi Miklós egy alkalommal az őt üdvözlő ifjuságnak: „jó hírért hallottam és tudom az uraságtok oskolájának... a művelődésben más sokakat, — s merem mondani mindeneket messze hátra hagyva előre haladott. Különben is vallásuknál fogva már oly születést s következőleg nevelést kapnak, hogy a sok előítéllettől és habonáktól — melyekkel mások és igenis sokan örökösen küzdenek — már gyermekkorukban mentesekké tétetnek.“

Gálffi Sándor vezetése alatt az az öt lelkes ifju, ki kibontotta a zászlaját a magyar nyelv kiművelésére, talán nem is sejtette, hogy az a tűz, melyet lángra lobbantott, mily átalakító hatással lesz egyházukra. E zászlóbontással kezdődik meg egyházunk aranykorszaka. Megszégyenítve elnémul az önérdék, mely az irigységet és a gyűlöletet szüli. Öregek, ifjak vállalva küzdenek egyházunk dicsőségéért.

Ez a korszak termeli ki azokat a kiváló egyéneket, kik lelki-erejükkel, erkölcsi bátorságukkal az elnyomatás szomorú korszakán átsegítik egyházunkat.

Buzogány Kálmán,

Keleti állatmese.

A farkas, a róka meg az oroszlán közös vadászkiránduláson elejtett egy kecskét, egy szarvast és egy nyulat.

— Osszad el te a zsákmányt, — szolt az oroszlán a farkashoz.

A farkas gondolkozott egy kicsit, azután azt mondta:

— A kecske legyen a tied, a szarvas az enyém, a nyul pedig a rókáé.

Az oroszlánt nagyon megharagította az elosztásnak ez a módja; rávetette magát a farkasra és széttépte azt. Azután a rókához fordult:

— Osszad hát el te a zsákmányt.

A róka gondolkozás nélkül azt felelte:

— Legyen a tied a nyul reggelire, a szarvas ebédre, a kecske pedig vacsorára.

Az oroszlán helyeslően bólintott és azt kérdezte:

— Honnan vetted ezt a nagy igazságérzetet?

— Uram, királyom, — felelte a róka, — *ettől a farkastól tanultam.*

Finn közmondások: *Sört iszik a bíró uram, törvény könyvető vizen van, uszik az igazság vigan. — Az adósság sohse régi. — Igazságnak tűz nem árthat. — Vas a szegénynek ezüstje, becsület az éhsége.*

Az E. K. Tanács hirei.

Ezen cím alatt ezután a havonként tartandó *Egyházi Képviseelő Tanács* (E. K. T.) gyűlések főbb tárgyait, illetve határozatait közölni fogjuk. Természetesen csak rövid formában számolhatunk be arról a nagy anyagról, mely havonként az ilyen gyűlések elé kerül, de úgy gondoljuk, hogy az Egyházunk általános ügymenete iránt érdeklődő tanácsosaink, hiveink e vázlatos bemutatásból is képet tudnak alkotni arról a munkáról, melyet vezetőink végeztek. Ezek a gyűlések rendes és rendkívüliek szoktak lenni s amennyiben jelentősebb tárgyak merülnek fel, a rendkívüli gyűlések anyagát is ismertetjük.

1940. január 16-án és 17-én összesen tízórai tanácskozásban az 51 pontból álló tárgysorozaton belül az alábbi fontosabb kérdésekben határozott:

1. A magyar kisebbségi ügyeket intéző Népközösségi tanácsba egyházunk részéről a főtiszt. püspök ur mellé Dr. Kiss Elek főjegyzőt, Dr. Gál Miklós főgondnokot, Dr. Mikó Lőrinc eladót, Dr. Gál Kelemen f. ú. gondnokot és Gálffy Zsigmond igazgatót küldte ki, hogy ott általános gazdasági, kulturális és nevelésügyi vonatkozásban Egyházunkat képviseljék.

2. A Főtanács határozatának megfelelően január 24-re összehívta a Dr. Szent Iványi Gábor, Vaska Dezső, Török János, Dr. Tamás István, Benedek Gábor és Gyarmathy Árpád tanácsosokból álló bizottságot, hogy a Bors-hagyaték minden vonatkozású, alapos megvizsgálása után tegyenek kimerítő jelentést s mutassanak rá arra, hogy milyen módon lenne eredményesebb a további gazdálkodás.

3. A Jogügyi-bizottság véleménye alapján és Dr. Fazakas János meghallgatása után a tanács úgy határozott, hogy volt jogtanácsos köteles tovább vinni a Bors-hagyaték jogügyleteit.

4. Általános Bors-hagyatéki ügyekben meghallgatta a Jóságfelügyelőség, Hármás-bizottság és Jogügyi-bizottság előterjesztését s tanácskozott a különböző kérdésekben.

5. Dr. Szathmáry János új jogtanácsossal a Főtanács határozatának megfelelően öt évre szerződést kötött, melynek értelmében nevezett atyánkfia egyéb ügyek intézését is vállalva, tevékenységét állandó tisztviselői minőségben eddigi hivatalos irodájában végzi.

6. A küküllődombi egyházközség azon felterjesztését, melyben felekezeti iskolája számára a negyedik tanterem felépítésére engedélyt kér, örömmel veszi tudomásul s egyben elismerését fejezi ki azért, hogy az egyházközség egyhangú közgyűlésén szavazta meg a több mint 70 ezer lej szükséges költséget, melyet megajánlások és rovatál útján kíván előteremteni.

7. A tanács örömmel vette tudomásul, hogy főtisztelendő püspök ur állandó és lelkes biztatása nyomán új egyházközségek adtak be felekezeti iskolák felállítására kéréseket az illető miniszteriumba. Ilyenek: Kolozs, Bágyon, Aranyosrákos, Komjászeg, Lu-

pény, Ádámos, Medgyes, Ujszékely, Székelyudvarhely Ürmös, Brassó, Petroszény. Ezeken kívül Magyaroszvát, Alsó-felsőszentmihály, Nyárádszentlászló, Nyárádszentmárton, Csókfalva, Szentháromság, Csehétfalva, Magyarzsákod a második tanerő Nyárádgálfalva, Magyarsáros, Nagyajta a harmadik tanerő. K.-dombó, Árkos, Bölön a negyedik tanerő beállítására kérte az engedélyt. A külön-külön beadott kérések mellett Egyházunk vezetősége főgondját képezi, hogy minden lehető módon kedvező eredményt kapjon ebben az égető népi és vallási ügyben.

8. A kolozsvári és székelykereszturi főgimnáziumnak előljárósága és a Theol. Akadémia felterjesztésére jóváhagyta a megfelelő konviktusi kedvezményeket.

9. Elfogadja Simén Domokos homoródalmási lelkész és neje Batár Anna 1000 lejes alapítványát, melyet elhalt klsfiuk emlékére az egyházközségnél tettek.

10. Köszönettel veszi tudomásul a székelyszentmihályi egyházközség felterjesztésére *Gyarmathy Dénes* és családja a 10 ezer lej értékű adományát, melyet értékes terítő és szószékiakaró formájában templomunk díszítésére áldozatos szívvvel hoztak.

11. Felhívja az Elnökséget, hogy a következő Főtanácsra előkészítendőleg már a februári tanácsi gyűlésre tegyen előterjesztést a szerv. törvény reformjának előkészítő bizottságára nézve.

Fenti tárgyakon kívül természetesen még igen sok ügyet intézett el ez a Tanács, melyek részben egyesek kérései, vagy intézmények dolgai voltak.

Dr. Fikker János.

A családkönyv méltánylása.

Gyerkes Mihály székelyudvarhelyi nyugalmazott igazgató tanító a magyar közművelődésnek eme fáradságot nem ismerő kiváló munkása, — egy könyvrendeléssel kapcsolatban — a főt. püspök ur és főjegyző ur szerkesztésében megjelent *Családkönyvről* a következő méltányló sorokat írja lapunk szerkesztőjéhez:

Kedves Barátom, az udvarhelyi unitárius lelkész urtól, Sigmond József barátunktól átvettem, köszönetem mellett egy darab „A család könyve” című unitárius, családi útmutatót, a helyes életre szóló vezérfonalat.

Elolvastam, s végtelenül nagy örömmel jelentem nektek mindnyájatoknak, akik ezt a hasznos életkönyvet megírtátok, hogy ennél értékesebb és hasznosabb munkát, nemigen olvashattunk.

A hasznos és életetadó dolgoknak a népsokaság körében való terjesztésére ez a módszer a legcélravezetőbb és az irányvonalat ilyen kitűnő könyvekkel tudjuk a legjobban megjelölni és őket követésre buzdítani.

A könyv születendőségéről a mult nyáron Dr. Kiss Elek főjegyző ur, találkozásunk alkalmával, röviden tett említést, s azóta

a dolog iránt állandóan érdeklődve, most birtokába jutottam ezen népkönyvek, melyet minden részében csak a kitünőség jelzőjével és kiváló hasznos voltával dicsérhetünk, s meg kell köszönjük minden vallásu egyénnek, hogy ez a jó könyv a magyar társadalom körébe napvilágra jött és irányítja a népsokaságot a helyes és hasznos életre.

Mert végtére is mindenkit arra kell oktassunk és buzdítsunk, hogy hasznos életet éljen. Ezt pedig csak a jól irányított és fegyelmezett, s a kultura dolgaiban bármilyen kismértékű jártassággal rendelkező emberek élhetik.

Ugy hiszem, hogy egy közelebbi kiadás most - a kultura dolgait veszi tárgyalás alá, mert ez, nélkülözhetetlenül szükséges, hogy a kulturisko'ákban, de mégis magyar ismeretek és olvasási készség nélkül felnevelkedő ifjúságot megtanítsa egy ilyen könyv a magyar olvasásra, írásra és számolásra, s mérésre, meg egyéb kis ismeretekre is. Azután a társadalmi alakulatok szervezése, s majd rátértek a gazdaság dolgainak rövid foglaltjára is idővel.

Isten áldása és segedelme legyen ezen hasznos munkatokon, melyet méltán meg kell dicsérjen mindenki, a népsokaságot tanítani szerető egyén, s a népsokaságnak javát akaró intellektuel.

Gyermes Mihály.

Külföldi levél.

Twinn Kenneth angliai lelkészre és feleségére sokan emlékeznek az erdélyi unitáriusok közül. Az angol lelkész Angliában az ott tanuló magyar akadémistáktól megtanult magyarul, Kolozsváron a templomban magyar nyelven prédikált. Gordon Sándor, nagy angol protestáns történetíró után ő az első, aki a magyar nyelvben otthonos. Üdvözlését a következő egyházi embereknek küldi: Dr. Varga Béla püspök, Bodor András, Boros György ny. püspök, Csifó Nagy László, Erdő János, Sz. Fazakas Olga, Fekete Sándor dr., Gál Vilmos, Kovács Lajos esperes, Kovács Lajos dr., Kővári Jakab, Mikó Imre dr., Nagy Béla, Ütő Lajos.

Az üdvözlés szövege a következő: Twinn Kenneth és Dorothy szívélyes üdvözlését küldenek erdélyi barátaiknak. Azért irnak közös levelet, mert jelen alkalommal nagyon drága volna, hogy mindenkinek külön levelező lapot küldjenek. Remélik, hogy ezt mindenik barátja állítja és megbocsátja, mert ezáltal az ő barátságuk nem kevésbé őszinte

Imádkoznak, hogy a béke és igazság nemsokára valósuljon meg.

* * *

A másik levél az *Unitárius Közlöny* egy régi barátjától és munkatársától, Ujvári László p. ü. főtanácsos urtól jött Budapestről.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur! December hónap a budapesti unitárius egyház életében sok szép és reményteljes napot hozott. Az advent szelleme hatotta át ezt a hónapot. December 8 án Nő-

szövetségnek hangversenyével kezdődött meg az élénk egyházi élet. Józan Miklós püspöki vikárius imája, Sz. Weres Jolán a finn és székely asszonyokról tartott bensőséges, lélekemelő előadása, Felvinczi Takács Alice művészi hegedűjátéka, melyet őtordai Weres Ákos kísért zongorán, Barabás Istvánné elnöki megnyitója, Áprily Lajos előadott költeményei, Gá'na Sándor orgonajátéka és a hívek buzgó éneke méltó volt az advent lélekemelő idejéhez. Utánna való vasárnap a cserkészcsapat tartott jól sikerült ünnepélyt, amelyen tanuságot tett a csapat arról, hogy nemcsak a munkához ért, hanem a szórakoztatáshoz is. Ebben a hónapban szerveztetett meg az évek óta munkálkodó Heltai Gáspár bibliakör, diszelnöke Józan Miklós püspöki vikárius, elnöke Dimény Mózes ny. postafőigazgató, előadója Szent-Iványi Sándor, titkára Ujvári László. Ebben a hónapban alakult meg az unitárius zenekar, melynek ügyvezető elnöke Szent-Iványi Sándor, alelnöke dr. Bodóczy Lajos, titkára Nagy Sándor, hangszerátósa Bodóczy Sándor, pénztárosa Márkos Jenő, Ujvári László. A zenekar bemutatóját is megtartotta december 26 án délután 6 órakor egy angol istentisztelet keretében. Az angol istentiszteleten bibliát olvasott és imát mondott Józan Miklós püspöki vikárius, előfohászt, beszédet és zárszót tartott Szent-Iványi Sándor. Nagy Sándor művészi orgonajátéke kezdélys végezte be a műsort, közben énekeltek az angolul tudók „O little twon of Bethlehem“ és „Silent night peaceful night“ kezdetű énekeket. A zenekar Szent Iványi Sándorné, dr. Bodóczy Lajos, Izsó Livia és Koleszár Vilmos elsőhegedű, Bodóczy Sándor és Mátka Lajos másodhegedű, Soós Sándor brácsa, turi Jobbágy Miklós és Tarján Árpád cselló, Hollósi Filep Piroska harmonium játéka és Keltscha Nándor vezetése mellett előadta Demény Dezső „Offertoriumát“, Várhelyi Sándor és Sztójanovics Jenő „Ave Maria Stella“-ját, Dánielné Magyar Ilona művészi éneke mellett.

Ezenkívül tartott még a Nőszöv. nagyon érdekes és jövedelmező karácsonyi vásárt, 21-én a gyermekek részére és 23-án az ifjak részére karácsonyfa ünnepélyt rendezett és a hangversenynek az erkölcsi sikeren kívül szép anyagi jövedelméből, a karácsonyi vásárból és egyéb jókedvű adakozók segítségével sok szegény hívünknek szerzett békés karácsonyi napokat. Lelkiekben az ünnep előkészítéséhez hozzájárultak mindkét templomban tartott böjti istentiszteletek és az idén gyakori ünnepi alkalmak, melyeken Koháry-utcai templomunkban a két istentiszteleten is szép számmal vett részt az ígét szomjuhozó közönség. A biblia-kör felolvasó üléseit egész december 21-ig megtartotta szépszámu résztvevő buzgólkodása mellett. Ezekben igyekeztem beszámolni december havi munkásságunkról azzal az Istenhez juttatott óhajjal, hogy minden hónapban beszámolhassak ilyen gazdag lélekemelő munkásságról.

Budapest, 1940. évi január hó. 4.

Hitrokoni mély tisztelettel
Ujvári László.

TŰZHELY MELLETT.

Mártonbá' megtérése.

Híres vadász volt a bükkösi harangozó. Ha valaki vadat kért tőle, csak ennyit mondott: „Ugy vegye, mintha kosár alatt volna.“ Papnak, mesternek, jegyzőnek, végrehajtónak ő volt az udvari vadszállítója. Napokon át erdőn-mezőn ödöngött. Ismerte a vad fészket s a kivájalomnak megfelelően riasztotta puskacsőre. Kutya nem kellett neki. Azt tartotta, hogy a kutya a vadász nyúge, elriasztja a vadat. Sok pénzt csinált vadból, vadbőről. A vadász-szerencse s a jó mód elkapta s hova-tovább kevesebbet törődött „belsőemberi hivatalával“. Panaszoló is a tiszteletes ur a keblitanácsnak Mártonbá' hanyag, dölyfös, nyakas magatartását. Tanácsgyűlésen egyik presbiter megjegyzé:

— Belsőember kezébe nem való a puska. Isten szolgálja ne hóhérolja Isten teremtményét! Vagy vadász, vagy belsőember. Vagy puska, vagy harangkötél. Istennek szent harangját ne huzza öltető, a szent orgonát ne fujtassa nyuzogató...

Aron a komájával, Danival, ott ült az egyik sarokban s némán hallgatá az elhangzott, csipős megjegyzéseket. Nem szólt a tárgyhöz, míg nem ülepedik az indulat. Mikor mások is nekironítottak Mártonbá'nak s tapasztalá, hogy a „belsőemberek“ se védik „belsőember-társukat“, fontoskodva megszólalt:

— Tisztelt keblitanács! Többet ésszel, mint erőszakkal. Ha az ügy elintézését ránk biznák, mi, Dani komával, elintéznök s felelősséget vállalnánk arról, hogy Mártonbá' mához két hétre lerakná a fegyvert, kedve elmenne a vadászattól s jobb utra térne...

Mákvető csend lett a gyűlésben. Aron indítványa mindenkint meglepett, de legjobban Dani komáját, mert nem is sejtítette: mit tartogat Aron az eszetokjában... Dani attól tartott, hogy csávába találunk sodródni, amiből nehéz lesz a gyereki... Gyűlés az Aron indítványát egyhanguan elfogadta. Dani alig várta, hogy vége legyen a tanácskozásnak, oda somfordált Aronhoz s megkérdezte:

— Mit mesterkedsz Mártonbá'val koma!

— Azt még neked sem árulhatom el — felelt titokzatosan Aron. A szárán kipattant babot főös'eges kicsépelni. Hanem kérdem: akarsz-e „véletlenül“ vadász lenni s olcsó aron fegyverhez jutni?

— Hogyne akarnék — kapott a szón Dani — hiszen régi vágyom, hogy vadász lehessenek.

— Akkor légy készenlétben. Mától fogva a disznóölökést tartsd csizmaszárban s el ne tedd onnan, míg nem mondom, mert nem tudható, hogy ősz végén hol és mikor adódik alkalom disznóölésre. Legyen gondod arra is, hogy vasárnap sokan legyenek a templomban...

Egy hét alatt sok való és valótlán hír megfordul egy kis faluban. A hír olyan, mint a lavina, mindig rakódik hozzá. Bükkösön, a férfiak között hire járt, hogy vasárnap, templomozás után, valami különös közlenivalója lesz a kurátornak. Az asszonyok

között pedig rebesgették, hogy vasárnap kolozsvári diák fog prédikálni, az bizonyos, hogy fiatal lesz s szép piros . . .

Vasárnap a tisztelendő ur csodálkozott legjobban, hogy megtelt a templom; mennyi a rég nem látott, templomkerülő, megtért bűnös; örömeben úgy föllelkedett s úgy kivágta a rezet, hogy előns-elig juta az ámenig.

Templomozás után — régi szokás szerint — a templomkertben a közönség körülállotta a belső embereket s hosszasan elbeszélgetett a világesemények szeszélyeiről, a divat furcsaságairól, az erkölcsök meglazulásáról s az árak emelkedéséről. A végén Mártonbá' vette át a szót, s mint jó vadászhoz illik, képzelgős történeteket mondott a farkasjárásokról, a medvebocsfogásról, a vaddisznó és a medve párviadaláról s a róka kaptánybalépéséről. Egy idő mulva azonban még a jó vadászból is kifogy a szusz. Amint apadt a beszéd tárgy, úgy lazult a figyelem; az emberek nyújtózkodni, ásítózni kezdtek s némelyek hazanézőbe estek. Áron, nehogy elszalassza a tervének kedvező alkalmat, szót hajított az unalomba:

— Tudja-e, Márton bá', ki volt az a Tell Vilmos?

— Hát én hogyan tudnám — akadt a szóhorogra Márton bá' —, azt minden vadász tudja, az, aki lelőtte fia fejéről az almát . . . Az csak kis Miska volt . . . Tegnap olvastam az újságból: két ember abból él, hogy egymás szájából lövődöz ki a szivarat s a városi nép mulat rajta . . .

Áron a Márton bá' udvara felé sandalit s látja, hogy egy gömbölyű, kondorszörű mangalica, magába szedvén az élet javait, sütkérezik a napon s amint taktusra horcog, egy éhes varju bogarássza a fejét.

— Noha kiednek kis Miska — ingerli Márton bá't —, azt a varjut le tudná-e löni a disznója fejéről?

— Hát én mért ne tudnám — ugrik bé Márton bá' —, az nem nagy kurázi s odaszól a feleségének: „Hocca ki a puskát, Trézsi!“

Az asszony gyanutlanul hozta ki a puskát. A közönség pedig meg se moccan, nehogy elreptüljön a mit sem sejtő varju . . . Márton bá' töltött, célozott, elhuzta a ravaszt, durrant a puska; a disznót ellepte a puskafüst s csak későbbben, mikor eloszlott a füst, lehete látni, hogy a hizó hasáról a hátára fordult, négy lábával kapálózott az ég felé s a vért hörögve turta a száján . . .

— Trézsi repülj disznóölőért — rikoltott Márton bá' . . .

— Nincs miért — hunyorított Áron felé Dani —, ha kívánja Márton bá', megszurhatom; a disznóölő kés „véletlenül“ a csizmám szárában maradt . . .

— Csak éppen azért szurd meg, koma — jegyzé meg Áron —, nehogy éhelyt, szemünk láttára, kimuljék az árnyék világból . . .

A varju pedig, amelyikre Márton bá' ráhibázott, a torony csillagján hajlongott s mondogatja szomorán: kár, kár, kár . . .

Ebben az esztendőben a Trézsi néne kolbásza érintetlenül találta a káposztalevet . . .

Egy hét alatt Márton bá' eladta a puskát, Dani vette meg jutalmason. Így lett vadász Daniból, Márton bá'ból pedig olyan harangozó, hogy vétek volna rosszat mondani róla . . . *Pálos Ákos.*

Kérelem.

„Az Egyetemes Lelkészkör“ mult évi közgyűlésén tartott felolvasásom után az „Unitárius Káté“ vázlatos tervét osztottam ki. Az volt a határozat, hogy mielőtt a Káté megírására pályázatot hirdetnének, ezt a tervet a megtett észrevételek segítségével formáljuk olyanná, hogy az minden szempontnak a lehető legjobban megfeleljen. Kérem ezért lelkésztársaimat, hogy amennyiben a tervvel kapcsolatban valamelyes észrevételük van, febr. 15-ig közöljék velem, hogy az összegyűlt anyagot a további megbeszélésre elkészíthessük.

Aki a lelkészköri gyűlésen ilyen tervet nem kapott s szeretne hozzájárulni ehhez a kérdéshez, írjon nekem s küldeni fogok azonnal.

A tervvel kapcsolatos felolvasásom a „Keresztény Magvető“ legújabb számában megjelent.

Dr. Fikker János.

Sebe Ferenc gyakorló lelkész növendéket főtisztelendő püspök Erzsébetvárosra kinevezte segédlelkésznek. Isten áldása kísérje munkálkodását.

Lőfi Béla szindi nyugalmazott tanítót a sinfalvi egyházközség egyhangu lelkesedéssel énekvezérének választotta. A még fiatal és tevékeny erőben levő atyánkfiában az egyházközség bizonyára ügybuzgó munkást és hű szolgát kapott.

Péter Rózsika kolozsvári tanítónő hosszabb szabadsága után ismét elfoglalta állását s félbeszakított áldásos tevékenységét folytatja.

Simén Dániel a megválasztott új theol. tanár február 1-én foglalja el állását.

Kolozsváron az Irisz-telepi körzeten szép munka folyik. A Nőegylet hathatós segítségével imaház épült és a lelkészek fáradtságot nem ismerő buzgósággal dolgoznak a misszió ezen területén. Helyszűke miatt most részletesebb tudósítást nem adhatunk. Később erre a szépsikerű munkára visszatérünk.

Itt említjük meg, hogy a kolozsvári egyházközség a gondos vezetőség helyes tervei alapján vagyonszétosztást végzett és két szép kétemeletes bérházat épített a város középpontjában. Ezekre is visszatérünk.

A D. F. Egylet kolozsvári tagozatának megalakulása.
A „Nemzetközi Vasárnap“ nevezetes dátum volt ez idén a kolozsvári unitárius egyházközség valláserkölcsei életében. Ezen a napon történt ugyanis a D. F. Ifj. Egyesület nemrégben felszentelt helyiségében a D. F. E. kolozsvári tagozatának megalakulása.

Ürmösi Károly tb. esperes-lelkész, aki, mint korelnök és az előkészítő bizottság elnöke, az alakuló gyűlést vezette, megnyitó beszédében legelsöben is annak adja magyarázatát, hogy ez a tagozat miért nem alakult meg hamarabb. Az ok ugyanis az volt, hogy a D. F. Egylet központi vezetősége teljesítette az egyházközségi és egyházköri D. F. Egylet feladatát. Most az alapszabályok értelmében, de különösen missziói okokból a megalakítás szükségessége nyilvánvaló lett. Ezt az egyházközség vezetősége is megérezte s az egyetemes egyházi D. F. Egylet vonatkozó felhívására készségesen küldte ki az előkészítő bizottságot. Ennek a bizottságnak javaslatait az alakuló gyűlés egyhangulag elfogadván, kimondotta a megalakulást és megválasztotta a tisztkart — és pedig: elnöknek Müller Géza mérnököt, alelnöknek Szabó Rezső tanárt, női alelnöknek a helybeli nőszövetség mindenkori elnökét, titkárnak Erdő János h. lelkészt, pénztárosnak Gyarmathy Árpád egyhk. pénztárost, jegyzőnek Ajtai József igazgató tanítót. Ezenkívül választott a választmány 8 férfi és 4 nő tagot. Ü. K.

Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző afia a karácsonyi szent ünnepen, lelkész betegsége miatt Székelyderzsen teljesített ünnepi szolgálatot. Négy ujszülöttre öntötte a keresztségét és avatta őket szép és értékes beszéddel anyaszentegyházunk tagjai közé. Ünnepharmadnapján fájdalmas és szomorú katona temetést végzett, mikoris egy, karácsonyi szabadságra hazajött 21 éves katona hirtelen tüdőgyulladás áldozata lett. Derék fia volt Grápa Albert, ki a legnagyobb kísértések között is jó unitáriusnak bizonyult. A beteg esperes lelkész és az egyházközség nagy hálával gondolnak a főjegyző készséges és felejtethetlen karácsonyi szolgálataira.

Balázs András derzsi lelkész tb. esperes afia egészségi állapotára hivatkozva, püspök urtól három hónapra helyettesítést kért. Derék lelkészünknek egészséget kívánunk.

A tettekben megnyilvánult szeretet. Az okándi egyházközség vezetősége szép és maradandó emlékü karácsonyfa estélyt rendezett. Karácsony estén a Nőegylet tagjai segédkeztek annak elosztásán. 155 csomag került az iskolás és ovodás gyermekek számára felekezeti különbség nélkül, melyekben cukorkákon és tésztán kívül fűzet és ceruza volt. 30 szegény, öreg és elhagyatott család kapott csomagot, melyekben kész ruha, cipő, meleg flanel, fejkendő, harisnya, szappan, cukor, tea, kalács, egy hónapi napi egy liter tejre szóló cédula és egy véka buza stb. volt. Ezt a mai időkben igazán nagy áldozatot aránylag kis eklézsia tagjai adták össze. Az ünnepély 24-én d. u. 5 órakor a templomban rendes istentisztelettel kezdődött. Ezt követte a gyermekek szép műsora, mely a gyertyalángos karácsonyfa alatt a templom piacán folyt le.

A gyermekek boldog örvendezéssel fogadták csomagjaikat. A szegények csomagjait a Nőegylet tagjai vitték rendeltetési helyeikre, egyben meg is látogatva őket. Éreztük, hogy nagy örömet szerezünk a gyermekeknek és szegény elhagyatott öregeknek, de örömet szerezünk magunknak is, akik áldoztunk, fáradtunk, mert belül mindannyiunk lelkiismerete így szólalt meg: jól vagyok jó és hiv szolgám. Ez a karácsonyi ajándékozás is fényes igazolása az apostol mondásának: a szeretet soha el nem fogy. *Hi.*

Karácsonyfa-ünnepély Kedében. 1939 december 24-én este a kedei hiveknek lélekemelő ünnepélyben volt részük két Kede fűtött templomában. A gyülekezet alkalmi éneke és a lelkész imája és prédikációja után Dombly Jenő és Székely Mariska iskolás növendékek énekeltek Dombly Jenő énekvezér orgonakiséréte mellett. A karácsonyfa körül elhelyezkedett, csillogószemű gyermek-seregnek Lukácsi Mózesné mondott könnyekre indító, szép mesét, mely után az iskolás gyermekek énekkara Dombly Jenő énekvezér orgonakisérétevel elénekelt Szabolcska Mihálynak „Szálljatok le, szálljatok“ c. megzenésített költeményét. Az iskolás növendékek közül szavaltak: Vas István, András Dénes, Fülöp Jolán, Benczédi Piroska, Derzsi Iлона, Kibédi Gergely, Kövecsi Róza, Márton Ferenc, Dombly Jenő, Fülöp Irma, Bedő Anna, Dankuly Éliza, Varga József, Moldován Juliánna és Varga Domokos. Szépen sikerült és megható volt Dombly Jenő énekvezér alkalmi énekszólója. Végül a szeretet-csomagok szétosztása után Lukácsi Mózes lelkész köszönte meg meleg szavakkal a hivek áldozatkészségét és határt nem ismerő fáradtságát. Külön megemlékezést érdemelnek fáradtságukért: ifj. Márton Györgyné, Izsák Dánielné, Fekete Sándorné, Farkas Sándorné, András Domokosné, Márton György gondnok és Lukácsi Mózesné, aki még mindig, hiányzó egészsége ellenére is az egész ünnepély megrendezését irányította.

Értesítés. Vinczepál Irénke és Elekes Endre unitárius segéd-lelkész 1939 dec. 31-én jegybe léptek. Sok szerencsét kívánunk.

Értesítés. Kérjük munkatársainkat, tagtársainkat és előfizetőinket, hogy az alábbiakat szíveskedjenek szem előtt tartani. Lapzárta a hónap 20-ik napja. Addig minden cikket, közleményt szíveskedjenek a szerkesztő címére beküldeni. A lapra való minden felszólalás szintén a szerkesztő címére küldendő. Felkérjük azokat a lelkésztársainkat, akik azt kívánják, hogy a községükbe küldött lap az ők címére menjen, szíveskedjenek erről a kiadóhivatalt (azonos a szerkesztőséggel) értesíteni, ha még ezt nem tették meg. Ahonnan még nem jelentették be a presbiterek számára küldendő példányok számát, kérjük bejelenteni. Minden pénz (a naptárak ára is!) Gálfi Lőrincz teol. tanár pénztárnok urhoz küldendő.

A székelykereszturi tanuló ifjuság december hó 14-én kiváló sikerrel adta elő Farkas Imre az „Iglói diákok“ című hatóságos zenés vigjátékát. Keresztur lelkes közönsége érdeme szerint méltányolta a magas színvonalon álló előadást.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába 1939. december hó 30-ától 1940. január 23-ig *tagsági díjat* fizettek: Bedő Albert Kolozsvár 1939-re, Csutak Józsefné Héjjasfalva 1939—40-re, Katona József Tarcsafalva 1937-re, Marosi Márton Sz. szentmihály 1936—39-re, Papszt Gyula Kolozsvár 1939-re, Kovácsi Pál 1939—40-re, Brázovay Dezsőné Sarmiseghetuza, Dr. Kahlfürst Tibor Budapest, Pásztor Rosta Róza Torda 1940-re, D. F. Ifjusági Kör Recsenyéd 1938—39-re, László Zsigmond Csekefalva, Biró Árpád Abrudbánya, Pálffy Sz. Mózes Várfalva, Id. Bartha Lajos, Gazdag Miklós, Gyulay Ilona, Id. Kerekes István, Ifj. Bartha Lajos, Bihari Sándor Nagyajta, Szederjessy József Kobátfalva 1937—40 re (200 L), Unitárius Egyházközség 1936—40 re (180 L), Özv. József Lajosné, Dr. Fekete Sándor, Köntés Ferenc, Téglás Albert, Özv. Pál Sándorné, Timár Lajosné, Özv. Szabó Mózesné, József Lajos, Ütő Irma, Barabás János, Kiss Gábor, Hudák Erzsébet, Kárpáti Árpád, Köntés Ernő, Barabás József, Unitárius Egyházközség, Dr. Kovács Lajos 1940-re, Szinte Ferenc 1937—39-re Sepsiszentgyörgy.

Előfizetési díjat fizettek: Kun Sándor, Dezső Mihály, Kozma Pál Kolozs; Köntés Sándor, Cseke Ilona, Özv. Incze Istvánné Sepsiszentgyörgy, Kertész István, Szász Mihály, Csiki József Dicsőszentmárton; Barabás Béni, Berei Mózes, Dankuly Mózes, Deák György, Kedei János, Kereső János I., Kereső János II., Buzogány Dezső, Mátéfi Lajos középső, Simó Gábor, Simó Ézsaiás, Simó Mózes, Simó Pál, Sipos Mózes, Nagy Endre Kissolymos 1940-re; Német András Szászkezd 1938—1939-re; Gyerő János, Bodi Mózes, Gyerő József, Gyerő Márton, Bódi József ifj., Erdő B. Sándor, Mihály János, Ifj. Fazakas A. János, Nagy Mózes kereskedő, Gyerő Dávid, Bódi Jakab, Galamb György, Erdő Mihály, Fazakas András, Bodi Mihály, Szász András, Budai András, Gerő Józsefné, Nagy Mózes id. Ürmös 1940-re; Gáspár Ida örökösei F.-Martonos 1936—1939-re, Unitárius Egyházközség 1930—39-re, D. F. Ifjusági Egyesület 1938—39-re; Id. Agh Lőrinc, Bajka Domokos, Bajka Gyula, Bálint János, Balla Sándor, Kereki Samu, Pálffy Gyula Alsófelsőszentmihályfalva 1940-re; Budapesti előfizetők 1567 L 50 b.; Unitárius Egyházközség Recsenyéd 1928—39-re; Dombi Mózes 1934—39-re, Kovács Mózesné 1938—39, Máthé István 1932—39-re, Kovács Ferenc, Id. Orbán Balázs, Gábor Albert, Csiki Lajos, Márton István, Fekete Miklós, Orbán Sándor, Dáné Mihály, Szabó István, Máthé József, Ráduly József, Dáné Lajos, Fekete József, Máthé Elek, Béres Mihály Recsenyéd 1939-re; Adám Dániel Székelykeresztúr 1938—39-re, Biró Árpád, Szilágyi László, Id. Szilágyi Ferenc, Ifj. Szilágyi Ferenc, Kovács József Abrudbánya, Benedek András, Benedek Gyula, Id. Ferencz Lajos, Kozma Miklós, Péterfi Dénes, özv. Péterfi Lőrincné, Darkó Gyula, Fekete Albert, id. Simon Áron, Lőrincz István, Lengyel István, Ifj. Péterfi István, Keresztes Sámuel, Id. Fekete József, Ferencz József, Dombi Mihály, Toók Áron, Péterfi Albert, Kovács Gábor, Benedek Lajos 1940-re, Kisgyörgy Dávid 1939-re Nagyajta; özv. Lőrinczy

Dénesné Torda 1937—39-re; özv. Osváth Gáborné Székelykeresztur, Firtos Dénes, Benczédi Ferenc Benczéd; Balázs Györgyné Kolozsvár 1940-re; Unitárius Egyházközség Szentábrahám 1930—39-re; Andarkó Andrásné, Borbáth Lajos, Máthé Ferenc Vargyas 1940-re; Bakó Lajos Arad 1939—1940-re; Unitárius Földmives Iskola Sz.-keresztur 1939-re; Sebestyén János Animoza 1934—39-re.

Dr. Elekés Dénes főgondnok egy naptárért 250 leit. Köszönet.

Alapító tagsági díjat fizettek: özv. Gönczy Ferencné Abrudbánya 330 L-t, ifj. Darkó Lajos Nagyajta 100 L-t, Unitárius Egyházközség 50 L, Izsák Domokos Benczéd 200 L-t. Kolozsvár, 1940. január 23-án.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Szentivánlaborfalva szórványainak gondozási és hitoktatási programja 1940-ik évre:

I. Uzon és vidéke (Lisznyó, Bikfalva). Istentisztelet és urvacSORAOSZTÁS a ref. elemi iskolában d. e. 11—12-ig: Március 25-én, husvét másodnapján; május 13-án, pünköst másodnapján; szeptember 15-én, ősszel; december 26-án, karácsony másodnapján. Konfirmálás és vallásvizsga időközben kijelölt időben. Hittan óra minden istentisztelet után, továbbá január 27-én, március 30-án, szeptember 17-én, november 16-án d. e. 11 órakor. Hívek látogatása november folyamán.

II. Laborfalva vidéke (Komolló, Réty, Bita, Nagyborosnyó, Kisborosnyó, Szacsva, Magyaros). Istentiszteletre és urvacSORÁRA a hívek Laborfalvára járnak. Hitoktatás és hívek látogatása alkalomszerűleg történik évente egyszer vagy kétszer.

III. Maksa vidéke (Eresztevény, Besenyő, Dálnok, Albis, Méhesfalva). Istentisztelet, urvacSORAOSZTÁS esetenként megjelölt helyen. Március 10-én, tavasszal; november 10-én. Ugyanakkor hittan tanítás és hívek látogatása. Házi istentisztelet Besenyőn Kelemen jegyző házánál külön meghirdetett időben.

IV. Kovászna vidéke (Szörcse, Orbaitelek, Barátos, Papolc, Zágon, Komandó, Zabola). Istentisztelet és urvacSORAOSZTÁS a ref. kulturházban délelőtt 11 órakor: március 26-án, husvét másodnapján; május 19-én, pünköst után 1 héttel; szeptember 22-én, ősszel; december 27-én, karácsony harmadnapján. Ugyanakkor hittanórák is. Évi közgyűlés december 27-én istentisztelet utdn. Hívek látogatása a november-decemberi körutkor.

V. Kézdivásárhely környéke (Szentkatolna, Szőkefalva, Kézdiszentlélek, Imecsfalva, Ozsdola, Bereck, Sárfalva, Kézdi-polyán, Kurlapatak, Kővár, Ikafalva). Istentisztelet és urvacSORAOSZTÁS a református tanácsteremben d. e. 11 órakor: január 14-én; február 25-én; március 31-én; április 28-án; május 14-én, pünköst harmadik napján; október 6-án; november 5-én; december 17-én. Hittanóra ugyanakkor ugyanott délelőtt 10 órakor. Hívek látogatása a novemberi vagy februári körutban.

Megjegyzendő, hogy minden értesítés Barabás Béla lelkész Sântionlunca. P. u.: Ozun címre küldendő. Barabás Béla szórványlelkész.

Halálozások. Útő Lajosné szül. Veress Klára élete 62-ik, bol-

dog házasságának 36-ik évében, hosszas szenvedés után megszűnt élni. Hűséges hitves, szerető édes anya volt. Űő Lajos zenetanár férje, Űő Mária zenetanárnő leánya, özv. Veress Györgyné édes anya és még kiterjedt nagy rokonság gyászolja. Űszinte részvét nyilvánult meg minden oldalról. Isten adjon vigasztalódást a hátramaradtaknak. — *Ids. Módy János* a Zsilvölgyi Unitárius Körlelkészségnek, majd a Petrozsényi Unitárius Egyházközségnek több, mint tiz éven át alapító gondnoka, hosszu szenvedés után, életének 78-ik évében, 1939 december 22-én elhunyt. Bethlenszentmiklósról került a fekete gyémántok különleges világába ez a kivételes energiájú, puritán, egyszerű életsorsból önmagát felküzdötte nyakas székely. Önmagának s családjának becsülést s köztiszteletet érdemelt ki páratlan szorgalmával s az Unitárius Egyházközség alapítása körüli érdemeivel. Temetése nagy részvét mellett folyt le. Az elhunytban Módy Mihály jelenlegi petrozsényi egyházgondnok édes apját, Módy Anna, Réihy Sándorné unitárius tanítónő pedig nagyapját gyászolja. A Petrozsényi Unitárius Egyházközség az alapító-gondnok ravatalára hálája s kegyelete jelölül koszorút helyezett. Legyen emlékezete áldott, pihenése csendes.

Szerkesztői üzenetek. *W. B. 1940.* Későre érkezett. Eltetttem a jövő évre. Köszönet.

F. L. Unitárius kosár. A mai számunkban sok anyag van. Ezért egy későbbi számra maradt.

Több cikk és költemény tárgyhalmaz miatt későbbre maradt.

București-i egyházközség hírei.

Anyakönyvi bejegyzések. Tarcsafalvi József és neje, Tömös Ilona *József* nevű kislia megkereszteltetett 1939 december 27-én. — *Segély-alapra* 500 lejt adományozott Salamon Sándor. *Ház-alap* javára adakoztak: Székely János mérnök 500, Szabó Ödön (Predeal) 2000, Simonffy Tamás 1000 lejt. *Urvacsorai alapra* adakoztak: Kovács Endre 100, István Mihály 200 lejt. *Ifjúsági könyvtár* részére szekrényt adott Salamon Sándor afia.

Nők Szövetségünk karácsonykor megrendezte a szokásos karácsonyi ünnepélyét. Kiosztásra került Bukarestben 30 csomag, a szőrványokban 10. Fontosabb adomány volt 4 pár cipő, két pár harisnya, egy kiskabát stb. Az említett célra adakoztak: Dr. Gálffy Zoltán 200, Goldsman Sándor 200, Lőrinczy Gézáné 100, Keresztes Gyula 50, Gidáli Béla 200, Salamon Sándor 200, Gyarmathy Imre 500, Szücs Józsefné 50 lejt s egy pár cipő s egy kiskabát, Németh Ernő 100, Simonffy Tamás 50, Bába Mihály 100, István Mihály 300 lejt, Rácz György egy pár cipő, Jilg Ferencné egy család részére nagyobb élelmiszer csomagot, N. L. egy pár cipő s a bukaresti D.F.E. Ifj. Köre 303 lejt. Ifjúsági Körünk útján karácsonyi könyv adományozásra adakoztak: Kelen Miklós 1000, N. L. 500 lejt. Karácsonyi ünnepély keretében énekeltek és szavaltak az iskolás növendékek.

Egyházi adót fizettek az Unitárius Közlönyben megjelent decemberi nyugtázások óta 1939-re Ajtay László (Câmpina) VII—XII. 500, Németh Ernő VII—XII. 500, Gál József 300, Bába Mihály 200, özv. András Lajosné 50, Jakab Gyula 300, Goldsman Sándor 500, Gotthárd Domokos 60, Székely Sándorné 30, Udvar Dániel 100, Jankó József 70, Sófalvi Ilona 60, Kovács Antalné 100, özv. Csomor Ferencné 100, Bartha István 300, Darkó János 300, Simonffy Tamás 250, Cheriubné, A. Margo r. 80, Stoicané Kovács Erzsébet 60, Bencze-család r. 50, Dr. Ullmann Lajos 200, Torday Albertné 60, Berlinszky Máté Ágnes 300, Szondy Mózes 100, Kovács István 200, Földes Márton VII—XII. 300, Mózes Miklós 60, Székely János mérnök 400, Kovács Pál 200, Gombos Mózes 1938-ra 300, 1939-re 200, Varga Györgyné 300, Szabó Ödön 1000, Tiboldy Mihály VII—XII. 200, Biró Ágh János 400, Varga Vilmos r. 50, Farkas Ágostonné 120 s 1940-re Lengyel Tiborné i.-vi 500 lejt.

Unitárius Közlönyre előfizetési díjat, illetve adományokat adtak: Bába Mihály 80, Osváth József 36, Jakab Gyula 100, Vernes János 100, Istvány Albert 100, Gotthárd Domokos 40, Székely Sándorné 10, Jankó József 40, Sófalvi Ilona 40, Pálffy Sándor (Udvarhely) 200, Kovács Antalné 30, Gyarmathy Imre 100, Antal József 40, Berlinszky Ferencné 40, Torday Albertné 40, Stoicané Kovács E. 40, Cherianné A. Margo 40, Albert Gáborné 40, István Mihály 60, Mózes Miklós 40, Székely János mérnök 100, Földes Márton 40, Varga Györgyné 60, Beczedy Sámuel 100, Nagy János (Comarnic) 200. Bușteni-i hiveink: Losonczy János 50, Izsák József 50, Izsák Ráhel 20, Izsák István 50, Jakab Juliska 50, Kovács Mózes 20 lejt. 1940-ben fizetett Bencze Klári 40, Biró Ágh János 100, Varga Vilmos 50, Fekete Ferenc 52, Farkas Ágostonné 40, Kozmáry Ferencné 50 lejt.

Dávid Ferenc Egyletünk megalakult 1939. december 17-én. Részleteket jövő alkalommal közlünk.

Ifjúsági Körünk vett egy 3500 lejes patefont az ifj. teák hangulatossabbá tétele érdekében. A patefontra adakoztak: Puksa Endre 100, Béla Sándor 50, Kovács Mihály 150, N. L. 200, Jilg Ferencné 200 lejjel. A többi pénzt a teák jövedelme pótolta. Ifjúságunk teái nagyon népesek. Legutóljára január 14-én 50 jelentkező volt. Ifjúságunk a lelkesi hivatal előszobájába fogast csináltat. A fogásra adakoztak: Dr. Gálffy Zoltán 300, Ebert Lajos 200 lejt.

A Bukaresti Magyar Népközösség helyiségében levő Ev. Lutheránus rendelő részére fekete glott-függönynek valót adományozott Nők Szövetségünk és Ifjúsági körünk 400—400 lej hozzájárulással. A rendelőben szegény betegek részére ingyen rendelés van mindennap d. e. 10—12-ig.

Konfirmációi oktatásunk január hónapban megkezdődött. Jelentkezni lehet még istentiszteletek alkalmával, vagy a lelkesi hivatalban.

Nők Szövetségünk összejöveteleit minden héten csütörtökön

tartja s azokon a február 3-án rendezendő egyházközségi bált készíti elő. Tekintettel arra, hogy a bál sikerétől költségvetésünk egyensúlyba hozatala függ, hiveink és ügyünk barátai megértő támogatását kérjük. A bált a „Bukarester Turnverein“ helyiségeiben tartjuk 1940 február 3-án este 9 órai kezdettel, Str. Brazoianu 49. Eddig a következő védnöki díjakat vettük kézhez: 100 lejt adtak: Tanka Károly, Marosi Albert és Dr. Fazakas Miklós; 200 lejt adtak: Dr. Imreh Lázár és Fodor István; 250 lejt adott: Ajtay László s 500 lejt adott: T. Szathmáry Gyula. Az adakozóknak hálás köszönetet mondunk.

Évi rendes közgyűlésünk 1940 február 18-án d. e. a ref. elemi iskola IV. oszt. tantermében lesz, istentisztelet után $\frac{1}{2}$ 12 órai kezdettel. Tárgysorozat: 1. Gyűlés megnyitása, jegyzőkönyv hitelesítők felkérése. 2. Mult gyűlés jegyzőkönyve felolvasása. 3. 1939. évi pénztári számadás, pénztárvizsgálati jelentés. 4. 1940. évi költségvetés. 5. Keblitanács megújítása. 6. Kiküldött bizottság jelentése a Kovács Mózes afia beadványa tárgyában. 7. Urvacsoraosztás kérdése. 8. Előterjesztések. 9. Indítványok, melyek legalább 24 órával a gyűlés előtt leikészi hivatalban benyújtandók.

Istentiszteleteinket minden vasárnap d. e. pontosan $\frac{1}{2}$ 11 órai kezdettel tartjuk a ref. elemi iskola IV. o. tantermében.

Egyházközségünk fenntartására szánt adományok a következő címre küldendők: Of. Parohial Unitarian. București 2, Str. Basarabia 47. II. Telefonszámunk; -5-45-79.

UJ SZŐRMEÜZLET.

Cal. Marechal Foch 6—8, a SORA áruház udvarán. PÁLFFY ISTVÁN unitárius vallásu SZÜCSMESTER szörme szalonja megnyilt. Szolid árak, pontos kiszolgálás. Szives pártfogást kér

PÁLFFY ISTVÁN szücsmester.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági díjait rendezte. Előfizetés Magyarországon 3 P. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő. Cluj, Marechal Foch 12.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Tipografia „Pallas“ könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuța 3.

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényszéki lajstromozási szám: 123.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)

Felelős szerkesztő: BENCZÉDI PÁL.

Cluj, Cal. M. Foch 12. II. emelet 22. ajtó.

Romania

25 bani Pos

Tartalom :

	Oldal
<i>Rázmán Mór</i> : Mátyás király születésének 500-ik évfordulója. — — — —	46
<i>Dr. Austerlitz Vilmos</i> : Finnország éneke. — — — —	48
<i>Vári A.</i> : Dr. Gál Kelemenné szül. Fekete Ilona. — — — — —	49
Halálozások. — — — — —	51
A gyümölcsstermesztés fontossága. — — — —	52
<i>Buzogány Kálmán</i> : Emlékeim. — — — —	53
<i>Dr. Fikker J.</i> : Az Egyházi Képviselő Tanács hírei. — — — — —	55
<i>Tűzhely mellett</i> :	
<i>Simén Domokos</i> : A magadét ne hagyd. — — — —	58
<i>Zoltán Sándor</i> : Hiszem, hogy: (Vers). — — — —	61
Egyházi és iskolai hírek. — — — — —	62
Bucureşti hírek. — — — — —	67

1940. Fekete György belső és
 Ormenius p. Augustin-jed. Reimann

Mátyás király születésének 500-ik évfordulójára.

Ötszáz esztendővel ezelőtt, vagyis 1440. február 23-án született Kolozsvárt, a ma is épségben levő óriási házban, a magyar nemzet egyik legnagyobb és leghatalmasabb királya, nemzeti királya: Hunyadi Mátyás. Nem a születése és nem is a külföldi hatalmak segítsége emelte őt Európa akkor egyik leghatalmasabb trónjára, hanem nemzetének, közelebbről saját társadalmi osztályának igaz megérzése és őszinte vágya, hogy végre annyi idegen után, magyart lásson Szent István ősi trónján. A nemzet nem csatlakozott választottjában, mert az maradéktalanul betöltötte a hozzáfűzött reményeket.

A történelem részletesen ismerteti Mátyás király szerepét. A magyar irodalomnak pedig éppen Mátyás király egyik legkedveltebb és leggyakrabban szereplő alakja. Ennek magyarázatát abban találjuk, hogy a magyar trónon szereplő koronás fők közül talán ő volt a legnépszerűbb, ő volt aki a nép közül nőtt ki, de aki ezt a népet soha el nem felejtette és e népnek igazságot szolgáltatott elnyomóival szemben.

Mátyás király, Hunyadi Jánosnak, a törökverő hősnek, a kereszténység megmentőjének és V. László kiskorúsága idején Magyarország kormányzójának a fia volt. Anyja köznemesi családból származott, Szilágyi Erzsébet volt. Hunyadi János is erdélyi köznemes volt. Hadvezéri lángelméje, akarata, az ország zászlós urai közé emelte. Amint azonban nőtt hatalma és gazdagsága, úgy szaporodtak ellenségei is. A királyi házzal is rokonságban levő főurak, Cillei Ulrik, Gara László és Ujlaki Miklós engesztelhetetlen gyűlölettel viseltettek Hunyadi János és rajta keresztül természetesen fiával Lászlóval és Mátyással szemben is. — A nevezett főurak nem törődtek a török veszedelemmel, amely éppen abban az időben terjedt és foglalta el Konstantinápolyt és megsemmisítéssel fenyegette az egész keresztény Európát, hanem minden törekvésük az volt, hogy az ifju V. László gyermekkirályt befolyásolják és Hunyadiat tegyék el láb alól. A gyermek lelkét szinte magához láncolta a ravasz és gonosz nagybácsi, Cillei Ulrik és így sikerült a volt kormányzót, az ország főkapitányát eltávolítani az udvartól.

Hunyadi azonban nem esett kétségbe és nem kedvetlenítette el őt a főurak csipkelődése, mert tudta, hogy a törökkel csak ő tud leszámolni. Az alkalom hamar megjött s Nándorfehérvárnál világraszóló győzelmet aratott az ellenség felett. De a győzelem után nem sokkal később Zimonyban meghalt.

A főurak gyűlölete most már egész dühével két fiára szakadt. A halott hős emlékének legnagyobb megsértése az volt, hogy halála után, nem fiát, Hunyadi Lászlót nevezte ki a király az ország főkapitányának, hanem éppen a Hunyadi ház legnagyobb eljenségét, a fondorkodó és pipogya Cillei grófot.

Cillei szinte már nem is titkolt célja az volt, hogy Hunyadi két fiát megölesse. Erre legjobb alkalomnak kínálkozott Nándorfehérvárnak az átadása. Csakhogy a gondviselés keresztül huzta Cillei számítását és ő maga esett bele abba a verembe, amelyet a Hunyadi fiuknak ásott. A Hunyadi család tántoríthatatlan hívei Cilleit felkoncolták. A király, aki most már a Gara nádor karmaiba esett esküvel fogadta, hogy nem torolja meg nagybátyja halálát, sőt a két Hunyadi fiut ünnepélyesestestvérül fogadta.

A gyenge jellemű király azonban esküjét megszegte s mihelyt alkalom kínálkozott, Lászlót és Mátyást is elfogatta és a lehető legrövidebb idő alatt mindkettőt fej- és jószágvesztésre ítélte. Az ítéletet Lászlón végre is hajtatta, de Mátyásnak kényszerből megkegyelmezett, s az ítéletet örökös fogságra változtatta.

László kivégeztetése után azonban a király félt az országban maradni, mert tudta, hogy a Hunyadi család hű emberei véres tettét megtorlatlanul nem hagyják. Prágába futott, de mindenüvé magával hurcolta a gyermek Mátyást is és a Hunyadi ház egyik törhetetlen hívét, Modrár Pált.

Prágában azonban nem sokáig lebzselhetett hű csehei társágában, mert azok megmérgezték.

V. László halálával a magyar trón üres maradt. A főurak maguknak, Frigyes német császár pedig magának akarta megszerezni a szent koronát, de a magyar középosztály tántoríthatatlan maradt azon elhatározásához, hogy az Árpádok trónjára nemzeti királyt választ. A királyválasztó gyűlésre a magyar köznemesség teljes számban megjelent s egyhangu lelkesedéssel követelték Mátyás királlyá választását. Ennek megtörténte után az egész ország öröm-mámorban uszott, bár a megválasztott 18 éves király még fogságban volt. Az iránta megnyilvánult bizalom, nem neki szólt, hanem előlegképen a Hunyadi János fiának. A történelem már eldöntötte, hogy milyen módon felelt meg e nagy bizalomnak. Az Árpádok óta ő volt az első magyar, erdélyi magyar, aki azok trónjára lépett. Hosszú uralkodása alatt rendbe szedte az ország pénzügyi helyzetét, megszervezte a híres és verhetetlen fekete hadsereget, amely ilyen formában az első volt Európában. Rendkívül nagy elfoglaltsága és harcai közepett is mindig talált időt, hogy a művészetnek éljen s az építészetre és irodalomra óriási összegeket áldozott. Megalapította a híres „Corvina“-t.

Az országot külső és belső ellenségtől megszabadította s olyan hatalmassá tette azt, hogy a nyugati hatalmak keresve keresték Magyarország barátságát.

Ha utána még legalább egy vagy két hozzá hasonló király lett volna Magyarországnak, akkor nem lett volna *Mohács* és sok minden más ehhez hasonló . . .

Uralkodásának titka, kétségtelenül abban a mondásban keresendő, amelyet akkor mondott Modrár Pálnak, amikor hírül hozták neki, hogy őt választották Magyarország királyának. A hír vétele után Modrár azt kérdezte Mátyástól: „Aztán jó király

lész-e?" Mátyás azt felelte: „Két okból leszek az: *igen szeretem a magyart és szeretem az igazságot*“.

Mi, a késői utódok hálával és kegyelettel gondolunk 500 esztendő távolságában a nagy király emlékére és hálát adunk az Istennek, hogy magyarnak adta őt. *Rázmán Mór.*

Finnország éneke.

Finn eredetiből versbe szedte: *Dr. Austerlitz Vilmos.*

Zene harsog, ének cseng, Väinämöinen¹ lantja peng — Szól Suomi² szent dala.	Szellő lágyan lengedez, Patak csacsán csörgedez — Szól Suomi szent dala.
Fenyő suttog, folyó zajlik, Tenger habja fölmorajlik — Szól Suomi szent dala.	Csattog rigó éneke, Csicsereg a cinege — Szól Suomi szent dala.
Fényben fürdik az öböl, Éjféli nap tündököl — Szól Suomi szent dala.	Vidám ének, vidám hang, ... Busan bong az estharang — Szól Suomi szent dala.
Nézd! Tündéri tünemény: Fölcillan a sarki fény! — Szól Suomi szent dala.	Hol fölragyog, hol elsápad Derüs öröm, sajtó bánat — — Szól Suomi szent dala.

Pályázati hirdetés. Az Unitárius Irodalmi Társaság a következő pályázatokat hirdeti: 1. *Kelemen Lajos* ur ajándékából 1000 azaz Egyezer lej pályadíjat tűzünk ki egy történelmi elbeszélésre, melynek tárgya az unitárius egyház történetéből van véve. 2. *Dr. Fazakas Miklós* ur ajándékából 1000 azaz Egyezer lejt tűzünk ki egy szépirodalmi elbeszélésre. 3. *Dr. Ferenczy Géza* elnök ur ajándékából 3000 azaz Háromezer lejt tűzünk ki Kaáli Nagy Elek volt egyházi főgondnok élet- és jellemrajzának megírására. A pályamunka 3 nyomtatott ív terjedelmű lehet. A jutalmat nyert dolgozat a Keresztény Magvetőben meg fog jelenni. Az 1. és 2-ik számú pályázat határideje *1940. évi május hó 15.* A 3-ik számú *1940. évi október 1.* A pályamunkák jelíggel levéllel ellátva, olvasható írásban P. Szentmártoni Kálmán főtítkárhoz adandók be. (Kolozsvár, Unitárius Kollégium).

Pályázati hirdetés. Az unitárius tanítóegyesület pályázatot hirdet az alábbi tétel kidolgozására „A ma iskolája“. Pályázhat mindenki, aki az unitárius tanítóegyesületnek tagja. Pályadíj egyezer lej, a pályamunka terjedelme legalább 6 ives oldal. A jelíggel ellátott pályamunkák Gálffy Ferenc egyesületi elnök címére (Firtánus, Jud. Odorhei) küldendők 1940. június 1-ig.

¹ A *Kalvala* című finn hősköltemény regés alakja.

² Finnország finn neve.

Dr. Gál Kelemenné sz. Fekete Ilona

életének 68-ik évében, február hó 16-án csendesen elhunyt. Az unitárius és magyar nevelés és közélet egyik legkiválóbb férfiának az élettársa, egy nagy családnak igazi szemefénye, ma is élő 9 gyermeknek szerető édes anyja volt. Temetése február hó 19-én volt Kolozsvár magyar társadalmának nagy részvéte mellett. A temetésen, melyen a Teol. Akad. dalárdája gyászdalokat énekelt, Vári Albert teol. tanár a következő szép beszédet mondotta:

Alapige: Jel. 12 r. 1. v.

Sok ravatal mellett állottam. Hivatásomból kifolyólag sokszor kellett a koporsók mellett kesergőknek az enyhület és vigasztalás ígét hirdetnem. De aligha voltam nehezebb helyzetben, mint most, amikor Dr. Gál Kelemenné szül. Fekete Ilona koporsójánál állok. Engem több mint 50 esztendő feledhetetlen drága emléke köt a megboldogulthoz. Én ismertem azt a jó szívet, amely annyi szép és nemes érzésnek volt a forrása, de amely később annyi aggodalomra és bánatra adott okot. Láttam őt az ősi családi otthonban, ahol a gondos szülők, mint gyöngye virágházi növényt, mint fesledező rózsabimbót úgy ápolták és még a szél lebbenéstől is oltalmazták. Láttam, amint a szerető testvérek becéző szeretettel vették körül. Láttam, amint jóságával és kedvességével elbűvölt mindenkit, aki közelében volt. Azután láttam, mint odaadó hitvestársat, aki, mint a harmat a virágra, a napsugár a kalászra, olyan hatással volt férjére, akivel 45 év sok öröme és keserősége, sikere és csalódása úgy egybeolvasztotta, hogy a két test egy lélekké változott. Láttam, mint önfeláldozó családanyát, aki lemondott az élet minden örömről és külső gyönyörüségéről, azért, hogy férjét és gyermekeit annál jobban boldogíthassa. Ezért én teljes mértékben átérzem a veszteség súlyát, amely gyermekkori jóbarátom lelkét szaggatja most, amidőn bucsut kell mondania annak, akivel kéz a kézben, állandó egyetértésben járta az élet utjait. Ezért nehéz az én helyzetem. Mert vannak temetések, ahol a megnyugtató és vigasztalás beszéde még jobban felkelti a fájó és keserű érzéseket. Ilyenkor legjobb volna a koporsóra borulni és átadni magunkat a csendes bánatnak, a néma fájdalomnak.

De a férj és édes apa bánata mellett átérzem a gyermekek fájdalmát is, akik mint szomorú fűz a sirhalomra, úgy borulnak rá a koporsóra, mert ők az édes anyát temetik. És ebben minden meg van mondva. Hisz ezen a földön a legszebben hangzó szó: az édes anya. E szó hallatára a leggyöngédebb és legnemesebb érzelmek és emlékek ébrednek mindnyájunk lelkében. Az édes anya a legelső lény, akit megismertünk. Ő csókolta le a legelső könnyet szemünkéből s az ő mosolygására jött az első mosoly ajkunkra. Tőle tanultuk az első szót szépen zengő anyanyelvünkön

s ő tanított meg az első dalra és imádságra. Ő táplálta a legtöbb reményt életünkhez, s ő aggódott a legtöbbet miattunk. Az édes anya szeretete a legtisztább és legönzettelenebb szeretet ezen a világon. Olyan, mint a kristálytisza forrás vize, mely kifogyhatatlan. Nincs szerencsétlenebb teremtés, mint az árva, aki nem mondhatja azt, hogy édes anyám. Ezért mondják, hogy keserű az árvaság kenyere. A legönzettelenebb szívet akkor veszítjük el, amikor az édes anyánkat temetjük. Ekkor ér legelőbb az a fájdalom, amelyet az ő részvéte és vigasztalása nélkül kell elszednünk.

De az édes anyák kezében van letéve az egyházak, a nemzetek és az egész társadalom jövője. Az anyai szíveken keresztül csörgedez az az áldott forrás, mely a jövő fejlődését van hivatva táplálni. Tiszteljétek és becsüljétek az édes anyákat, mert *hősök* ők, akik életük kockáztatásával adnak új életet; *mártírok*, akik minden új életért életük egy darabját áldozzák fel.

Ilyen hős és ilyen mártír volt Dr. Gál Kelemenné, akinek igaz, hogy többszörös öröm jutott osztályrészébe, de fájdalma és aggodalma is többszörös volt. 10 gyermeknek adott életet, akik közül egyet eltemetett. Amíg férjét hivatása és a közügyek szolgálata elszólitotta a családi otthonból, addig egyedül az ő vállaira nehezültek a nevelés gondjai és kötelességei. S hogy szépen megfelelt anyai hivatásának, azt mutatják a jól nevelt gyermekek, akik közül nem egy a társadalomban előkelő helyet vívott ki magának. Mi volt mindezért a jutalma? Oh hát vár-e jutalmat a madár daláért, a virág illatáért? Az édes anya sem a háláért és jutalomért áldoz és szeret. Az édes anya nem ismer más törvényt, mint azt, hogy nekie szeretnie kell. Szeretnie még akkor is, ha kigyót melengetne kebelén. De az Isten gondoskodik a hűség jutalmazásáról. Ez a jutalom nem maradt el itt is. Isten jó férjjel áldotta meg. E mellett mint a gyümölcs a fának, a kalász a földnek: úgy a jó gyermekek is dicsőségére vannak a szülőknek. Ezt az örömet, ezt a dicsőséget érezhette lelkében, amikor rámutathatott 9 élő gyermekére s elmondhatta a római anyával: „ezek az én kincseim“. Az öntudat nyugalma s az emberek megbecsülése mellett ez volt hűségének földi jutalma. Azzal a nyugodt tudattal távozhatott el e földi világból, hogy teljes mértékben eleget tett anyai hivatásának. Hiszünk, hogy e mulandó földi jutalma után megtalálja azt az örökké tartó égi jutalmat is, melyet a biblia így fejez ki: „az igazak fénylenek, mint a nap az ő Atyjuk országában“. Ezt a mennyei jutalmat kívánja érzékelhetővé tenni a Jel. könyvének írója az alapigében: „És láttaték nagy jel az égben: egy asszony, aki a napba vala felöltözve, és lábai alatt vala a hold, és az ő fején 12 csillagból korona“. Oh lehet-e ennél szebb jutalma egy szép és tiszta életnek? Lehet-e ennél magasztosabb megdicsőülése egy édes anyának, aki olyan sok áldással gazdagította ezt a szegény földet?

Az élő Isten jóságában és igazságosságában vetett rendíthetetlen hittel veszünk tőled búcsút. Eőbb azonban imádkozzunk.

Özv. Aranyosrákosi Létay Domokosné sz. Radicsfalvi Török Etelka

életének 88, özvegységének 30. évében hosszas szenvedés után február hó 6-án meghalt. Munkás és önfeláldozó nemes lélek volt, aki nemcsak családjának, hanem mindenkinek jóltevő anyyala volt. Halálát gyermekei, unokái, dédunokái, valamint a rokonoknak nagy száma gyászolja. Dr. Szathmáry Miklósné szindi lelkész neje édes anyját gyászolja az elhunytban.

Vernes Ferenc S. torockói birtokos, az Unitárius Egyház Főtanácsának képviselő tagja, az egyházközség presbitere, takarékpénztári pénztárnok, a „Hangya“ szövetkezet elnöke, sokoldalú munkás életünk 75-ik évében, február hó 13-án türelemmel viselt szenvedés után jobblétre szenderült. Egyházának, községének egy félszázadon át szolgálatában állott s azok előmenetelére és felvirágoztatására nagy gondot fordított. Benne egy értékes, munkás unitárius élet szállt át az örökkévalóságba.

Geley Antal. Nem utolsó, de egyik szomoru áldozata a világháborúnak Geley Antal, aki kolozsvári főgimnáziumunk érettségi vizsgájáról ment a harctérre s mint önkéntes végigszenvedte a háboru összes borzalmaait a szibériai fogsággal együtt. A háborúból mint főhadnagy tért vissza és itthon szép jövő várt volna rá, de az erős, férfias akarat hiányzott belőle. Betegen, szegényen, koldusszegényen halt meg Kolozsváron és f. január 23-án temették el. A temetési szertartást Csifó N. László lelkész afia végezte, megható, megrendítő beszédben méltatta Geley életét. Minden elismerésünk és tiszteletünk szálljon Végh József afia, az Ellenzék szerkesztője felé, aki igazi unitárius lélekkel állott Geley Antal utolsó útja mellé s a hatóságoknál kikérte, elintézte, tisztességes temetést rendezve, megóvta a közös sirba helyezéstől. Költségekre gyűjtést rendezett barátai és az Egyház között s külön sirba helyeztette szerencsétlen unitárius afiát. Geley Tóni nyugodjál békében és hálás szived a tulvilágon is dobbanjon szeretettel Végh József afia felé. H. S.

Derzsi Mihály nagysolymosi egyházközségünk több mint félszázadon át éltető lelke és világi apostola 82 éves korában hosszas betegeskedés után január 18-án elhunyt. Biblia ismerése, nagy olvasottsága és bő'cs belátása földmives társai előtt tisztelté tették. Községének is egyik szellemi irányítója. Minden figyelmét családja elhaladása mellett, amit kívánt jólétre emelt, egyházközségünk fejlődése és megerősödése képezte. Legboldogabb volt, amikor kicsiny templomunkat megnyitva láthatta és amikor abban harmoniumunk megszólalt és annak hangjai mellett emelhetette lelkét egy Istenünkhöz, kellemes hangját egyre súlyosabbá váló betegsége miatt nem sokáig élvezte. Adja Isten, hogy fia és unokái hasonló szellemben munkálkodjanak egyházunk előmenetelén. Legyen pihenése csendes, emléke áldott!

A gyümölcsstermesztés fontossága.

— Gyerkes Mihály ny. ig. tanító értékes munkássága. —

Az udvarhelymegyei gazda előit nem ismeretlen az az értékes munkásság, melyet Gyerkes Mihály a magyar gazdaság előmenetele érdekében kifejtett. Sőt a megye határait messzi túlhaladta a hirneves irodalmi és általános közművelődési munkássága révén. Különösen nagy jelentőségű a mostani viszonyok között a „Gyümölcsfák ültetése és védelme“ című munkája, amely ebben a nemben ma a legkiválóbb szakkönyvek közé tartozik s az udvarhelymegyei viszonyok között ugyszólva nélkülözhetetlen könyv is.

Gyerkes Mihály nagyszerű érzékkel megtalálta azt a munkateret, amely a legnagyobb hasznot hajthat a falusi gazdaközönségnek. Felismerte azt, hogy Erdélynek földje adja a legzamatosabb gyümölcsöt. Okos gazdálkodással a legelsőbbrendű gyümölcsöket lehet előállítani, melyek a világpiacon is versenyképesek lesznek. Minden ciheres, bokros helyet, amely kevés vagy semmi hasznot nem hozhat, gyümölcsstermelésre alkalmassá lehet tenni. Hogy miképpen, azt sok alkalommal elmondotta Gyerkes Mihály, midőn arra alkalmat talált. Az elmúlt évüzedben talált is alkalmat, mert korábban a Gazdasági Egyesület, azután pedig a Mezőgazdasági Kamara keretében tartott propaganda előadásokat, máskor meg tanfolyamot is. Most újabb rendelkezések szerint csak az agronomok tarthatnak a falvakban előadásokat, s ezért Gyerkes Mihály leszorult bizonyos tekintetben arról a munkaterről, amely neki igazi eleme s amely uton oly sok szolgálatot tett gazdasági életünk előmozdításának. Azonban aki igazán akar munkálkodni a jó ügyért, az megtalálja a módot a segítségre. A miniszteriumtól engedélyt nyert arra, hogy a gyümölcsoltványokat beszerezhesse és árulhassa (Comerțul de Produse „Batul“ Odorheiu címen). Ezen az uton teljes jó oltványokat azzal együtt kiváló szaktanácsokat lehet kapni mostan Gyerkes Mihálytól, ha az ember Udvarhely közelében lakhatik.

Az élet nehéz gondjaiban, a jövő bizonytalanságaiban csak úgy remélhetjük fajunk fönmaradását, ha megtanuljuk azt, amit az idő tőlünk követel. Egy régi francia közmondás szerint, akinek nincsen meg a korához való esze, annak megvan a korával járó minden nyomorúsága. Meg kell értsük a kor intő szavát. Mint minden téren, a gazdaság terén is tudásra, művelődésre van szükség. A gazdálkodás nemcsak a legszebb és legegészségesebb, hanem nagyon sokoldalú ismeretet, ügyességet és testi erőt tételez fel. A mai világban sokat, nagyon sokat kell termelnünk, hogy a világ versenyében le ne maradjunk. Erre tanítanak minket a szakképzett gazdák; kiváló hivatást tölt be ebből a szempontból a mi földmives iskolánk Székelykereszturon. Tanuljunk azoktól, akik a helyes utat megmutatják a tanulásra.

Emlékeim.

5. közlemény.

Eszembe jut egyik kiváló egyetemi tanárom Dr. Réz Mihály. 1914-ben második jogi alapvizsgám alkalmával többek között a következő kérdést adta fel: mondja meg, hogy a magyar közjog fejlődését a múltban, valamint a jelenben mi irányította és irányítja?

Szokása szerint idegesen járt fel és alá, hallgatva fejtegetésemet, de egyszer csak megállt, mereven szemembe nézett és nyomatékosan így szólt: a koreszme. Nyomban más kérdést adott fel. Akkor nem tulajdonítottam nagyobb jelentőséget szavának, de az a meggyőződés, mellyel azt kimondotta, sokszor gondolkozóba ejtett. És azután olyan sokszor igazat adtam neki. Igazat adtam akkor is, midőn egyik székely falucskát a másik után látogattam; midőn szemembe tünt egy-egy karcsu torony és annak tetején magasan kiemelkedő gömbje, mely az unitárius felfogást jelképezi: a tudománynak, a haladásnak nincsen vége.

Igazat adok, ha nézem Krisch Aladár: „A vallásszabadság kihirdetése“ c. festményét, amint az 1568-i tordai országgyűlésen Dávid Ferenc ihletett lelke hatása alatt az erdélyi rendek kimondják: a hit Isten ajándéka, senkit hitéért üldözni nem szabad. Vajjon e törvényt és az unitárius vallást nem-e a „koreszme“ hozta-e létre, hogy legyenek világító mécsesei Erdélynek. Ami a katolikusoknak: Róma, a lutheránusoknak: Wittenberg, a reformátusoknak: Genf, az nekünk Kolozsvár. A mi vallásunk itt született meg, s rendeltetése, hogy öröködjön Erdély felett s ha szükséges odakiáltssa: szeressétek egymást.

Az unitárius vallás mindig betöltötte hivatását, bár sok megpróbáltatáson ment keresztül, Igaza van Dr. Gál Kelemen történetírónknak abban, hogy az erdélyi unitáriusoknak nem 1918-tól kezdődik kisebbségi sorsuk. Alig hogy csodálatos gyorsasággal meghódítja Erdély földjét, már 1571-ben János Zsigmond halála után azonnal megkezdődik elnyomtatása. Az unitárius iratokat elégetik, ujakat kinyomatni nem engednek. Amde az eszmét fel nem tudják tartóztatni. Mindig akadtak az unitáriusoknak támogatói. Bethlen Gábor kijelentése szerint, ha az 1568—1571-i vallásszabadság törvényére meg nem esküdött volna, eltörölné az unitáriusokat. És mégis uralkodása alatt testvére Bethlen István támogatásával kinyomatják az unitáriusok Enyedi György kiváló munkáját az: Explicatiot, mely mozgásba hozta a tudományos világot. Nem csak a hazai írók, hanem a külföldiek is igyekeznek megcáfolni. Azonban írásaik inkább gunyolódás, mint cáfolat. Állítólag e műnek egyik példánya a vatikáni könyvtárba is eljutott, hová elhelyezték „Legyőzhetetlen ördög címen“.

Majd a Habsburg uralkodók alatt elszedik iskoláinkat, templomainkat, de II. József felvilágosult szelleme a hagyományos Habsburg katolikus reakció ellenére védelmébe veszi az unitáriusokat. És ez nem csak szánalom volt az elnyomott és leszegényi-

tett egyházunkkal szemben, hanem hitvallás annak igazsága mellett. Ezt bizonyítja kiadott türelmi rendelete és az a kívánsága, hogy az unitárius diákok imádkozzanak érte.

A türelmi rendelet kiadása fordulópont egyházunk életében. Annak a sok templomnak és iskolának elvétele gondolkozóba ejtette még a katolikusokat is. Keresték az utat, hogy azokért kárpótolják egyházunkat. Ha figyelemmel kísérjük a történelmi egyházak irodalmát, csodálatos változást látunk. A türelmi rendelet után az eddigi csupa leikicsinylés és gúnnyal szemben, egyházunknak több védelmezője, sőt mondhatjuk meggyőződéses szószólója akadt. És, hogy azok a felvilágosult szellemek mind nem tértek és nem térnek az unitárius vallásra, azt a „koreszme“ magyarázza meg. A mai felvilágosult ember nem a szertartásban látja és keresi meg lelkének megnyugvását, hanem jobb énje teremti meg Istenét, kiben bizik, kihez imádkozik; s ha ez a felfogása hivatalos egyházának dogmájával nem is egyezik meg, de babonás félelmével, vagy családi tradíciója következtében nem meri hivatalosan is kinyilvánítani.

Ilyen gondolatok között érkeztem meg Székelykereszturra; csodaszép új gimnáziuma büszkeséggel töltött el. De tovább mentem, a mult vonzott a régi gimnázium felé s belépve abba, ismét diáknak éreztem magamat. Lelki szemeim előtt megjelenik Sándor János igazgatóm tiszteletet parancsoló alakja, amint a szobák vizsgálatát megkezdve, mindenkinek szemébe néz, igyekszik kifürkészni legrejtettebb titkait, hogy atyai tanácsokkal elláthassa. Szinte látom, amint egyik deák veszi a kefeseprűt és hármat koppantva a menyezeten, a felső sornak jelzi a vizsgálatot. Egy fél óra múlva megszólal a kis csengő, az ökonomus szalad az igazgatói lakásra, hogy átvegye a rendeletet. Lábmosás este, hallszik a rendelet. A vacsora vig, mivel szombat hetivásár volt, a székely anyák sok minden jót hoztak gyermekeiknek. A jó vacsora és lábmosás után elálmosodva már alig várják a féltizet, hogy lefeküdhessenek. Alig mult el kilenc óra két perccel, az egyik bátor diák szép lassan, lábujjhegyen a felügyelőtanári szoba elejébe oson, megfogja a csengő nyelvét s kétszer odavágja, azzal egy merész ugrással tíz lépcsőt átugorva eltűnik. Csép Miklós felügyelő tanár kilép és szitkozódik, hívja az ökonomust, azonban a diákok nem veszik komolyan a felügyelő tanár haragját, mindenik ágyátelve örömmel készül lefeküdni.

Éjjel 11 óra után, mikor a diákság lecsendesedve alussza az igazak álmát, egy kis lámpával kezében ismét megjelenik Sándor János, de már nem azzal a szigorú arccal, hanem atyai szeretettel. Végigjárja a szobákat újból, megvizsgálja az ágyakat, hogy mindenki jelen van-e? betakarítja az alvó kis diákokat, kik álmukban mosolyognak, mert az édesanyai ölelő karokat érzik.

Másnap, vasárnap reggel 8 óra után, az igazgatói lakás felé megy egy kis román diák. Meglátja a cseléd és jelenti. Az igazgató mosolyogva fogadja, tudja hogy miről van szó. A kis gyer-

mek elpityeredik: „igazgató nem jöttek be, eressz haza, mert éhes vagy.“ Sándor János igazgató szeretettel letölteti és enni adat neki. Azután az ökonomus után csergetve meghagyja, hogy egy nagyobb diák kísérje haza, de estére mindketten visszajőjenek.

Templomozás előtt ismét megszólal a kis csengő s az ökonomus örömmel jelenti: az igazgató ur üzeni, hogy ma délután senki el ne távozzon, mert megnyitja a kertet.

A diákok felkészülnek, előkeresik tarisznyájukat, vagy akinek nincsen, lehuzza párnahuzatát. Délután 4 órakor Sándor János igazgató kinyitja a kert kapuját és a sok deák beözönlök, egy-egy fára 2—3 is felmászik s már szedik is az almát. Az igazgató boldogan szemléli. Mikor mindenkinek megtelik tarisznyája, kettőt sipol és a diákok kivonulnak s ő gondosan bezárja a kaput, nehogy valaki a közvagyonot bántassa.

Buzogány Kálmán.

Az Egyházi Képviselő Tanács hirei.

Február hó 8-án, összesen 11 órás ülésben a főtisztelendő Püspök és Dr. Gál Miklós főgondnok urak vezetése alatt a Tanács 66 pontból álló tárgysorozat keretében tárgyalta meg az Egyház egy hónap alatt felmerült jelentősebb kérdéseit. Az alábbiakban csak vázlatosan soroljuk fel az ezen gyűlésen előkerült fontosabb határozatokat:

1. Dr. Mikó Lőrinc egyházi titkár hosszú és kimerítő jelentésben számolt be az elnökileg elintézett ügyekről, majd ismertette a a főtanácsi határozatokat, melyekkel kapcsolatban az elintézést, illetőleg végrehajtást eszközölni kell.

2. *Pataki András* jószágfelügyelőségi elnök a Bors-hagyaték ügyeivel kapcsolatban jelentette be a hármass-bizottság egyes kérdésekben elvégzett munkáit, majd felolvasta azt a jegyzőkönyvet, melyet a hagyaték általános megvizsgálására kiküldött 6-os bizottság állított össze. Ezen jegyzőkönyvvel kapcsolatban a Tanács az előterjesztésnek megfelelően tudomásul vette, hogy a bizottság munkája még nincs befejezve s különösen a hagyaték jogi ügyletei kívánnak beható vizsgálatot.

A Tanács a gazdálkodásra vonatkozó előterjesztések vétele után úgy határozott, hogy amennyiben erre alkalmas és a jószágfelügyelőség által elkészített feltételeknek megfelelő bérlő jelentkezik, a szindi gazdaságot bizonyos időre bérbe adja. Lapunk más helyén ezzel kapcsolatban hirdetés is van.

3. Jószágfelügyelőség jelentette, hogy a Sora-céggel a bér-megállapítás folyamatba van s nemsokára erről jelentést is tehet. Itt említjük meg, hogy végre a viszonyok nehézségei miatt a vámhivatalnál késlekedő és a nagy bérházhoz annyira szükséges személyfelvonó megérkezett. Ennek a közvetlen eredménye mutatkozik, úgyhogy a jószágfelügyelőség az új bérház minden lakását

már kiadta és csupán a vasuti jogügyi osztály szerződésénél a vezérigazgatóság formális jóváhagyása van még hátra.

Pataki András jószágfelügyelőségi elnök arra való hivatkozással, hogy lelkészi munkáiban eddigi helyettese, Dézsi Zoltán énekvezér katonai szolgálatra hivatott be, kérte Tanácsot, hogy mentse őt fel jószágfelügyelőségi teendői alól, de különösen a Bors-gazdaság vezetése alól. Tanács, bár méltányolta Pataki András indokait, melyek váratlanul nehéz helyzetbe hozták egyházközségi munkáiban, még sem adhatott helyet ennek a kérésnek.

4. A Szervezeti Törvény reformjának előkészítési munkálatait az E. K. Tanács a kodifikáló bizottságra bízta azzal, hogy az vegye tekintetbe a már eddig ilyen vonatkozásban elvégzett munkát.

5. Egyházi titkárafia jelentette, hogy Dr. Mikó Imre értesítette az Egyház vezetőségét, hogy a kormány a lelkészek kongruáját most már januártól visszamenőleg lényegesen emelni határozta. Örömmel vette Tanács tudomásul ezen kormányintézkedést s további lépések megtételére megbizta Elnökséget.

6. Főtisztelendő Püspök ur a Misszió-bizottság által már általánosan megtárgyalt azon tervét adatta elé, mely szerint márciusban, a husvétutáni napokban a kereszturni egyházközségben elkezdődik az Egyház belső megszervezését azáltal, hogy keblitanáncosai értekezletet rendez. Ezen értekezlet részletes programja már ki van dolgozva s a helyi vezetők az engedély iránti kérést már benyújtották. Az értekezleten jelen lesznek a kör összes keblitanáncosai és lelkészei, mivel a kétnapos értekezlet befejezésekor Püspök ur a lelkészi karral is kíván találkozni.

7. Az Énekeskönyv és a Káté átdolgozásával kapcsolatos tennivalókat a Lelkészkör felterjesztését is tekintetbe véve, a Tanács a Nevelésügyi Bizottságra bízta. Itt jegyezzük meg, hogy az Iratterjesztő raktárán lévő összes énekeskönyvek elfogytak s kérjük a lelkész és énekvezér urakat, hogy mindaddig, míg újabb értesítést nem kapnak, énekeskönyvet ne is kérjenek, mert a sok nemleges válasz felesleges munkát jelent az Iratterjesztőnek.

8. Ürmösi József püspöki titkár nevelésügyi előadó a főgimnáziumaink, leányotthonunk, könyvtárunk belső ügyeivel kapcsolatban tette meg előterjesztéseit, Ezen ügyekkel Tanács behatóan foglalkozott s az egyes kérdésekben határozatokat hozott.

9. E. K. Tanács tudomásul veszi a vargyasi és az aranyosgyéresi egyházközségek ingatlan vásárait. Utóbbi egyházközség ezen vásár által templomhelyhez jut, ami őszinte örömet jelent Egyházunk vezetőségének, de egész anyaszentegyházunknak. Adja Isten, hogy a megvetett templomalap további buzgó erő kifejtésre sarkalja az aranyosgyéresi lelkészt és híveket.

10. Köszönő iratot küldeni határozott a Tanács egyrészt Dr. Elekes Domokosné Óméltóságának azon gyönyörű adományáért, melyet egy szószéktakaró formájában 10.000 Lei értékben a kereszturni egyházközségnek juttatott, másrészt Derzsi Béla, László, Amálka és Margitnak, akik ugyancsak 10.000 Lei értékben ugyan-

ennél az egyházközségnél a hősök emléktábláját művészi kerettel látták el. Adja Isten, hogy anyaszentegyházunk sok ilyen gazdag lelkű hívét ölelje keblére és sok ilyen áldozatos szív találjon Isten segedelmével boldogságot ez Egyház életmunkájában.

11. Egyházi titkár fia ugyancsak ezen gyűlésen jelentette be Br. Bánffy Ferencné Öméltósága azon 30.000 Leies adományát, mely összeget az Irisz-telepi missziós építkezés és berendezés céljaira fizetett be pénztárunkba. Egyben írásban kívánta tudomására hozni a Tanács nemes adományozónak, hogy ezen építkezésnél örömmel venné elgondolásait. Ezen adományt Tanács a Főtanácsnak bejelenteni határozta. Legyen a jószívű és nemes adakozón Istennek szent áldása.

12. Emlékezetes és nagy nap marad a Tanács tagjai számára az a pillanat, melyet Dr. Gál Miklós főgondnok ur és Dr. Varga Béla püspök ur szerzett megkapó, őszinte, önmagától adandó ténykedésével. A Tanács a komjátszegi egyházközség egy kérését tárgyalta, melyben a Nagy Balázs-féle hagyatékból (legelő) egy temető-terület használatának átengedését kérte, Tanács ezen kérésnek úgy tett eleget, hogy tekintettel a nemes célra, nagyon méltányosan 2000 Leibe állapította meg a terület árát. És ekkor Egyházunk két lelkes vezére szinte egyszerre, egyenlően megosztva a nemes terhet az E. K. Tanács asztalára tette a temető árát. A fentebb említetteknel számszerint kisebb adományt jegyzett fel az E. K. Tanács, de a pillanat vallásos megérzéséből olyan önmagától született vezetői megnyilatkozás hatványozott értéket ad annak. Áldja meg a jó Isten a mi vezetőinket és áldja meg a komjátszegi egyházközség népét és buzgó lelkészét, ki minden nagy igyekezettel építi ezt a kicsiny unitárius fészket.

13. A Tanács ezek után egyházközségek külön ügyeit és egyesek magánkérelmeit tárgyalta és hozott ezekben határozatot. A beható és részletes tanácskozás 9-én d. e. 1 órakor ért véget.

—◆◆◆— *Dr. Fikker János.*

Egy kiváló jóttevő. *Özv. Bochdál Károlyné* szül. *Lőrinczi Karolina* a kolozsvári és vargyasi egyházközségnek egy rendkívül diszes szószéktakarót ajándékozott 10.000—10.000, együtt 20.000 (huszezer) Lei értékben. Vargyason még papi széktakarót is adományozott édes anyja emlékére. Vargyason az adományozás a Nőegyletet hasonló jó cselekedetre indította, amennyiben az ottani Nőegylet elhatározta egy urasztali terítőnek a beszerzését. Isten éltesse még sokáig a jókedvű adakozót, hogy jótettének gyümölcsét: Isten áldását és az emberek méltányló elismerését sokáig élvezhesse.

Nagy Sándor abásfalvi lelkészt Józán Miklós püspöki vikárius ur a kocsordi gyülekezet rendes lelkészének nevezte ki. Ezen egyházközség január 14-én tartott közgyűlésében anyaegyházközséggé alakult s ezen alakulását a felsőbb hatóságok jóvá is hagyták. Új lelkésznek új munkamezején, ahol gyönyörű missziós hivatás nyílik számára, sok szerencsét kívánunk s reá és unitárius gyülekezetére Istennek áldását kérjük.

TŰZHELY MELLETT

A magadét ne hagyd.

Abban az időben történt, amelyből az alábbi adoma maradt fenn.

A baróti református esperes, kurta kötélre fogván a cigányt, a vallás alapvető kérdéseivel jól megtömvén annak bogiás fejét, azzal bocsátotta el a rákvörösrre főt, csuromvizessé izzadt, füstös és felettébb jámbor menyországi palántát, hogy nyolcad napok multával okvetlenül megjelenjen előtte, megmutatandó az eddigi áldásos megmunkálás eredményét. Minek is a cigány annál inkább sietett eleget tenni, mivel a sikeres examen után bizonyos földi jutalmazásokra is kilátása volt, maga a nagytiszteletű esperes ur személyesen mutatván meg neki a kamrában azt az avas sódort, mely arra lett volna rendeltetve, hogy testi mivoltában is táplálja és rövid ideig bár, a rajkók öröme légyen. Megjelenvén a kitzűött időben, a nagytiszteletű esperes ur legelőször is a legsarkalatosabb kérdést szegezte neki.

— Mondd meg fiam, hogy hány Istent hiszünk mi?

— Hármat, — hangzik a határozott válasz.

— Helyesen van fiam, most már sorold fel az Isten három személyét, — üti helyre a helyreütni valót esperes uram.

A cigány, mintha a mennyezet füstös gerendájáról olvasná, hunyorítás nélkül kezdi sorolni:

— Asz Isten asz égben, a csásárné Bécsben s Daniel István uram a sékben.

— Hát cigány, — kérdezi tovább a tréfára hajló esperes, — mit gondolsz, ezek közül melyik a hatalmasabb?

— Hát istálom, asz Isten igen hatalmas, de asz ég is igen messe van. A csásárné is hatalmas, de Bécs is elég távol van. Hanem Daniel István uram itt lakik a sékben...

Hát, mondom, abban a régi jó tréfás időben történt, amikor az elveszett jószágra nem lehetett többé számítani, mert ha más falu határára talált bódorogni, ott megfogták, megnyuzták, amit megenni nem tudtak, azt beitták s így igen vigan lakozának a szomszédos székely communitások lakói.

Történt pedig, hogy a vargyasiaknak egy igen kitűnő és sok dicsekvés tárgyát képező bikája elmaradván a csordától, elbódorogott messze be az almási határba. Ejtő kő nyakán keresztül egészen a Hidegaszón patakáig. Itt bukkantak reá az almási határpásztorok s miután hasztalan próbálták behajtani az elvadult állatot, egyikük elszaladt a nem messze kaszálgaó Rigó Jánoshoz, akiről tudva levő volt, hogy soha a kapuján is ki nem lépett a

puskája nélkül. Az öreg aztán egy-kettőre elintézte a bika dolgát. Hamarosan rudra került a bőre s a nyársak pedig megteltek a szén fölött piruló izletes szeletekkel. A jó pecsenye hire nagy helyről oda csalta az embereket.

A hirnek azonban az a természete van, hogy nemcsak egy irányba halad, hová nem kéne, oda is eljut. Estére, mintegy megbolygatott méhkas, úgy megzudult az egész Vargyas. A felháborodás, mint tavaszi olvadáskor az ár, úgy nőtt, hömpölygött és fenyegetett. Öklök emelkedtek a levegőbe, szemek borultak vérbe s a bosszu vágya lassan fátyolt huzott az értelem elé. Ekkor érkezett a feldühödött tömeghez Daniel István főkirálybíró uram. Intésére elcsendesült a zaj.

— Emberek, pitymallatkor mindenki itt legyen, én is itt leszek. Megyünk Almás ellen. Ásó, fejsze a kézbeli.

A nap csak akkor rugta fel piros paplanát az égre, amikor főkirálybíró uram valami 50 ember élén megindult a Vargyas völgyén fel az almási barlang irányába.

Ejtő kő nyakán elosztotta embereit egy jó hajításnyi távolságra egymástól.

— Amit innentől kezdve elfoglalunk az almási határból, az ezután Vargyashoz fog tartozni. A bika ára, — tette hozzá még magyarázólag s azzal széles karéjban indult meg a menet a Hidegászó pataka felé.

Azonban az almásiak is megszentettek már valamit a közelgő veszedelemből, de még csak vagy 15 ember gyült össze a patak mellett. Izgatottan latolgatták a helyzetet, de a védekezést a tulerővel szemben lehetetlennek tartották. Csak Rigó János szivta nyugodtan a patak parton egy mogyoróbokor tövében hűséges társát, az öblös cseréppipát. Térdén keresztülfektetve az elválhatatlan bajtárs, a megtöltött puska. Keze néha tétován simogatta meg a cső hideg vasát. Akkor sem mozdult, amikor a vargyasiak egy csoportja a patakhöz érkezvén, a két falu népe a két parton agyarogva állott szemben egymással, halállal fenyegetve egymást. Csak akkor állott fel, szorosan megmarkolva a puskát, amikor a főkirálybíró is oda érkezett. Ekkorra már az almásiak csoportja is valamit erősödött, de Vargyas sem hagyta magát. A főkirálybíró árnyékában amugy is biztosítva érezték magukat.

— A patakon pedig tul kell menni, — adta ki az utasítást a főkirálybíró.

Erre előlépett Rigó János is. Fegyvere a vállhoz emelve, célba helyezve.

— Aki a patakon tul lépik, halál fia, — mondotta. Szavai úgy kopogtak, mint a jégeső a zsindeletetön. Mint egy élő tilalomfa állott a parton. A tul lévők riadtan hökkentek meg, csak a főkirálybíró lépett egyet előre keményen.

— Figyelmeztetem Tekegyelmedet, főkirálybíró uram, hogy ha még egyet lépik erre, az lesz az utolsó lépése ez életben, — zugott a patakon keresztül a kemény szó.

A főkirálybíró megállott. Szeme élesen kapcsolódott a vele szemben álló szemébe. De az rebbenés nélkül állta. A kinos csendben még a madár is ijedten rebbent más felé. A szivek szinte a torokban kalimpáltak.

— Tudod ki vagyok én? — csattant élesen a főkirálybíró hangja.

— Tudom, de ha még egyet lépik Tekegyelmed, senki sem lesz.

A szem sem rebbent, a kéz sem rebben, a szó sem rebbent. Így néztek néhány sulyos percig szembe egymással. Aztán megmozdult a főkirálybíró. De nem előre, hátra lépett egyet s embereihez fordulva, kiadta a rendelkezést, hogy ebbe az irányba húzzanak határhalmot, senki a patakon túl ne lépjék, mert az almási határ, ez pedig mától fogva vargyasi birtok. Lassan elgondolkozva lépegetett haza felé.

Rigó János sem tért vissza a kaszálóra. Szó nélkül, mintha észre sem vette volna, hogy falusfelei félrehúzódva, magára hagyták, hazament. Arra sem szólt semmit, hogy csak esti sötétben s akkor is nyugtalanul tekingetve szerte-szét, suttogva szólt hozzá nagyritkán valaki. Semmi szava nem volt akkor sem, amikor harmadnapra hivatalos idézést kapott a főkirálybíró elé. Csak a fegyverét vette elő s gondosan megtisztítva, megtöltötte.

— Az oktan állatot legalább megbosszulják, — szúrte keresztül a fogai között egyszer. — De én a magam dolgát elrendezem, — csapta le a puska agyát az eresz földjére s keményen felegyenesedett, mint a csapató sulyától megszabadult száfa. Rebi nén, a felesége, nemhiába leste napok óta a szót, meghallotta a halk mormogást is. Sirva, jajveszékelve esett neki, nehogy valami bolondot tegyen, nem elég, hogy szembe állt a főkirálybíróval? Kiért, miért? Hiszen most láthatja, hogy mindenki magára hagyta nagy bajában. Miért volt neki drágább a birtok, mint másnak, miért nem tudta hagyni, mint más? Most kacagtathatja magát a faluval.

— Ne lefetyelj, hallod-e, — vágta el a megindult szóárada-
tot s kifordult az ajtón. Lassan lépegetett Vargyas felé, mint aki nagy terhet cipel. Egyszer, valahol a Merke megett megállott eltűnődve.

— Akkor meghal, — szúrte le hangosan eddigi gondolatai eredményét s ettől kezdve, mintha nagy tehertől szabadult volna meg, megkönnyebbülten folytatta utját.

— Tegye le kegyelmed a puskát, — szólította meg a hajdu az ámbituson.

— Nem loptam én azt hékás, — szurt oda mogorván s keményen megkopogtatta az ajtót.

A főkormánybíró hivatalos merevséggel ült az asztalnál. Előtte a ludtoll issza a kalamáris fekete vérét, az asztal sarkán egy nyitott önkupa ásit, mellette két kisebb ivóedény unatkozik. Mindezt egyetlen gyors pillantással átfogta a szeme, aztán bekapcsolódott a főkirálybíró két sötét nézésü szemébe.

— Kegyelmed hogy mert fegyvert fogni reám, — mordult a zordonan álló emberre.

— Az állat is védi a magát, — felelte Rigó.

— És csakugyan meglő kegyelmed, ha tul megyek a patakon?

— Soha sem ígértem olyat, amit meg nem tettem volna.

— Nahát csak támassa meg a sarokba azt a puskát, de ügyeljen, nehogy elsüljön, — mosolyodott el a főkirálybíró — azután jöjjön, hadd szorítsam meg a kezét. Aki megtudja védeni az ősi just, megérdemli. Aztán a békességre köszöntse el ezt a pálinkát. De jó lesz, ha megtanítja kegyelmed a falusfeleit is a maga jelszavára: a magadét ne hagyj el.

— Tudom én ennek a másik részét is, — gondolta, de hogy a bika eszébe ötlött, nem mondotta.

Ha valaki később kérdezte Rigó János uramtól, hogy mit végzett a főkirálybírónál, csak ennyit mondott: azt üzeni ökegyelme, hogy a magadét ne hagyj el. Akkor is sokan nem értették meg, aminthogy ma is sokan nem akarják érteni.

Simén Domokos.

Hiszem, hogy :

*A világnak alkotója
s gondviselő megtartója,
az Isten egy mindenképen:
lényegében, személyében.
Minden ember édes atyja,
sorsunkat ő igazgatja;
megbünteti a rosszakat,
de a jóknak jutalmat ad.*

*Az emberek mind testvérek,
bármily nyelven beszéljenek.
Isten törvénye rendeli:
minden embert kell szeretni.
Ki mást megvet, üldöz, gyűlöl,
nem várhat jót az Istentől.*

*Jézus Krisztus példaadónk,
az Istenhez utmutatónk.
Ő tanít meg, hogy kell élnünk,
hogy Isten fiai legyünk;
ő a tökéletes ember,
kit mindenben követünk.
Tanítása út és élet
a bünsőnek, szenvedőnek,
igazság az elnyomottnak,
enyhülés a bánatosnak.*

*Istenből áradó erő,
hítet, lelket erősítő
hatalom s fény a szent lélek.
Ez világítja elménket,
hogy jót, rosszat elválassunk*

*s helyes, igaz uton járjunk;
ez buzdít a szépre, jóra
s vezet minden igazságra.*

*Istenországa a célunk,
melyet meg kell valósítunk.
Hol igazság és szeretet
s jóság tölti be a lelket,
ott valósul meg ez ország
és kik szívvel ezt munkálják,
azok igaz keresztények,
Istennek tetszőn ők élnek.*

*Ha bűn útjára tévedtem
s beszennyeződött a lelkem,
de megbánva vétkeimet
jóvá teszek hiven mindent:
Isten végtelen jósága
bűneimet megbocsátja
s mint jó apa a gyermekét,
kegyelmébe fogad ismét.*

*Ami volt s van, meglesz mindig,
örökre el nem enyészik;
az élet is sirba szállhat,
uj alakban újra támad.
Embervoltunk létalapja,
lelkünk el nem mulik soha;
ha bezárul földi létünk,
örökéletet remélünk.*

ZOLTÁN SÁNDOR.

Sz. 70—1940.

MEGHIVÁS.

U. P.

Az Unitárius Egyház Főhatósága az E. K. Tanács 1979—1940. sz. határozata alapján 1940. év március hó 28. és 29. napjain, Székelykereszturen

PREZSBITERI KONFERENCIÁT

tart a székelykereszturi egyházkör preszbiteri részvételével, melyre kérjük minden preszbiter lehető megjelenését.

TÁRGYSOROZAT:

I. nap (március 28-án) délelőtt 9 órakor istentisztelet. Imádkozik:

Ütő Lajos esperes.

D. e. 1/2 10-kor ünnepélyes megnyitás (a főgimnázium nagytermében).

a) Dr. Fazakas Miklós f. ü. gondnok üdvözlő az értekezletet.

b) Dr. Varga Béla püspök megnyitója.

D. e. 10 órakor: Unitárius egyházunk mai kérdései és a keblitanács.

Előadó: Dr. Kiss Elek egyh. főjegyző.

1/2 1 órakor: Közébd.

D. u. 1/2 3 órakor: A keblitanács az egyháztörténelemben. Előadó: Vári Albert teol. tanár.

D. u. 1/2 5 órakor: A keblitanácsos és az egyházközség anyagi kérdései.

Előadó: Pataki András várfalvi lelkész.

Este 1/2 8 órakor: Műsoros estély.

1. Megnyitót mond: Dr. Elek Domokos egyh. főgondnok.

2. Énekel egy egyházközségi dalárda.

3. Reményik Sándor: „Templom és iskola” c. költeményét szavalja egy székely leány.

4. Elbeszélést olvas fel: Gyallay Domokos főszerkesztő.

5. Magyar dalokat énekel: --- --- ---

6. Előadást tart: Dr. Fikker János teol. dékán.

7. Józán Miklós „Déva vára” c. költeményét szavalja egy székely fiú.

8. Bezárót mond: Osváth Árpád köri f. ü. gondnok.

II. nap (március 29-én): D. e. 8 órakor: Ima. A keblitanácsos és az egyházközség vallás erkölcsi élete. Előadó: Dr. Fikker János teol. dékán.

D. e. 10 órakor: A keblitanácsos és az egyháztársadalmi munka. Előadó: Simén Dániel teol. tanár.

Délben 12 órakor: Közébd.

D. u. 1 órákor: Időszerű gazdasági kérdésekről előadást tart: Boros György gazd. isk. igazgató.

D. u. 3 órákor: Értekezletet bezáró istentisztelet. Imát mond: Péter Ödön egyházköri jegyző. Alkalmi prédikációt mond: Ürmösl József püspöki titkár. Konferenciát bezáró beszédet mond: Dr. Varga Béla püspök.

D. u. 5 órákor: Lelkeszi értekezlet a püspök ur vezetésével. Az értekezlettel kapcsolatos megbeszélések.

Megjegyzések: A presbiterek részére szállásról és közebédéről gondoskodunk.

Ctuj-Kolozsvár, 1940. febr. 20.

Dr. Varga Béla, püspök.

Február 18 án a Lupény-vulkáni egyházközségünknek meleg és bensőséges ünnepe volt. Ezen a napon bucsuzott el szeretett hiveitől *Simén Dániel* teológiai tanárrá választott lelkész és ezen a napon iktatta be hivatalába *Dr. Fikker János* teológiai dékán *Nyitrai Mózes* volt kocserdi lelkészt. A lelkes lupény-vulkáni hívek könnyes és nehéz bucsut vettek jó lelkészüktől s hálát adtak a jó Istennek, hogy mindeddig építő és áldozatos szívű pásztorokkal áldotta meg őket Isten. Új lelkész és gyülekezet azért imádkoztak, vajha ez az állandóan termékenyebbé váló unitárius egyházközségi élet ezután is megtarthatná lendületes és bensőségesen vallásos iramát. A gyönyörű templomi ünnepély után, melyen Suka Sándor a lupényi egyházközség gondnoka igazán szép beszédben bucsuztatta volt lelkészt és üdvözölte új lelkészt; a gyülekezet tagjai és a felekezetek (román-magyar-zsidó) kiküldöttjei kedves és szeretetteljes közében vettek részt, melyen számos pohárköszöntő hangzott el. A jelenlevőket meglep'e az, hogy akkor, amikor két görögkeleti lelkész, egy görög kath. kanonok, egy román kath. esperes, a lengyel gyülekezet lelkésze, a lutheránus lelkész, a zsidó hitközség kiküldöttje mind megjelentek ezen kedves ünnepi ebéden, — a református egyházközség egyetlen kiküldöttje sem volt jelen. Mi, akik csak kívülről szemlélhetjük a lupényi belső életet, szomorúan állapítjuk meg ezt a tényt annál is inkább, mert kisebbségi sorsban élő végvári magyarok boldog együttműködését apró személyi mozzanatokban látjuk gyengülni. Az ünnepség után a híveknek és jelenlevőknek az volt az általános érzése, hogy *Nyitrai Mózes* és felesége *Deák Berta* komoly lelkesedéssel veszik át új állomáshelyükön az unitárius munka irányítását s az egyházközségek buzgó világi férfaiival és nőivel együtt építik tovább a végvári bástyát.

Dr. Szathmári János egyházi jogtanácsost katonai szolgálatra hívták be. Az egyház vezetősége távollétében részben *Dr. Ürmösi Károly* és részben *Adorján Géza* ügyvéd afiaival helyettesíti őt. *Dr. Abrudbányay Géza* jogügyi bizottsági elnök és *Dr. Gál Miklós* e. főgondnok szíves szakvéleményeit és segítségét fokozott mértékbe veszik igénybe.

Dr. Dexter Róbert és felesége az amerikai Unitárius Társulat külügyi osztályának igazgatója európai tanulmányútra indulnak s Genfben már február közepe táján megérkeztek. Körutjuk során az erdélyi unitárius egyházat is meglátogatják.

Balázs Ferenc-émlékünnepélyt tervez a Brassai Sámuel Unitárius Ifjúság május 20-án „Az erdélyi magyar falumunka apostolának és mártírsorsu hősének állít emlékezetet az a fiatalság, mely célkitűzéseiben Balázs Ferenc eszmei magvetéséhez hiven a nép szolgálatára akarja szentelni életét.“ Örömmel adunk hírt erről a szép vállalkozásról.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet kiállításán, amely február hó 19—24-ig volt Kolozsváron, a gazdasági élet különböző ter-
mékeivel találkoztunk. Sok látnivaló volt a mezőgazdaság különböző ágaiból és a házi iparból egyaránt. Az eredményekről a napi lapok bőségesen beszámoltak, mi csak az unitárius vonatkozásu

Az Unitárius Nőegylet kiállításának egyik remek részlete.

dolgokról beszélünk: Aranyérmert nyert a székelykereszturi gazdasági iskola a gazdasági terményekben levő kiválóságáért. Ugyancsak aranyéremmel tüntették ki az Unitárius Nőegyletet, a toroczkói varottasokból álló hatalmas kiállításáért, amelyet a szövőtanfolyamon készítettek elő s mely az egész kiállításnak a legszebb és legértékesebb részét alkotta. Itt említjük meg, hogy Hantz Piroska hittestvérünk is kiállított szép iparművészeti művészi alkotásaival ő is aranyérmert nyert. Jól esik följegyezni ezeket az unitárius sikereket.

Kép az unitárius közművelődés terén. Sokféle alapon igyekeznek megállapítani a műveltségi fokot. Egyesek az irni-olvasni tudók számát, mások az iskolák számát, a vagyoni jólétet, némelyek a szappan, mások a papír (nem a szivarpapír, hanem

folyóirat és könyv) fogyasztást veszik alapul. Ha az utóbbit vesszük alapul s ez tényleg komoly alap, akkor a mi unitárius népünk műveltségéről igen kedvező bizonyítványt kell kiállítanunk. Az Unitárius Közlöny 3900 példányszámban jelenik meg havonta és abból 3000 példány falusi hittestvéreinknek jár. Az egyházközösségek keblitanácsosai és előjárói csaknem mind megrendelték. Mikor a körlevél szétment a keblitanácsosokhoz, legelőször a magyarországi keblitanácsosok jelentkeztek előfizetőknek. Az Unitárius Naptár ügyel még jobban állunk. 6000 naptár fogyott el Románia területén lakó unitáriusok között. A 6000 példány nem volt elég, úgy, hogy a jövő évben már jóval többet nyomtatunk. Ha még hozzá számítjuk, hogy falusi népünk más lapokat és folyóiratokat is olvas, az Unitárius Naptáron kívül megszerzi a Magyar Nép, az Erdélyi Gazda, a Hangya Naptárt, a marosvásárhelyi Székely Naptárt (Lőcsei Kalendárium) és még más helyi érdektű kiadványokat (s más egyházi kiadványokat) nyugodt lélekkel mondhatjuk, hogy az unitárius vallás hívei tényleg a műveltség terén magas fokon állanak.

Az **Unitárius Nőegylet** központi vezetősége értesíti a gyermektelen emberbarátokat, akik hajlandók árvagyermekeket örökbe fogadni, hogy egy 8 éves fiú, egy 6 és egy 4 éves leány örökbe adó. Mind a három gyermek teljesen ép és egészséges. Mindhárman teljesen árvák. Az érdeklődők felvilágosítást nyerhetnek a Nőszövetsége központi irodáján (Calea Mar. Foch 10) Kolozsvárt.

Kántorbeiktató Sinfalván. F. é. február hó 4-én iktatta be a sinfalvi egyházközösség új énekvezérét Lőfi Béla nyug. felekezeti tanító afiát, meleg és szeretetteljes templomi ünnepély keretében. Az ünnepély során az új énekvezér megtartotta beköszöntő beszédét. Vázolta új hivatalával járó kötelezségeit és hitet tett, hogy a vallásos dal és költészet művelésével tehetsége szerint munkálni fogja a szebb jövő eljövételét. Nem kezdő ember, csak újra kezdő. Fiatalos testi- és lelki-ereje párosulva a közösség ősi talajból sarjadó akarásával meg fogja hozni munkájának áldásos gyümölcsét. Az egyházközösség gondnoka, az ifjuság és iskolás-gyermekek üdvözlése után a két belső ember, a régi és az új tett fogadalmat a közös munka érdekében. Ünnepély után az egyházközösség lelkes munkájával megrendezett közebédén fehérasztal mellett is bizonyosságot tettek mind a meghívó, mind a meghívott vezető és az egyházközösség tagjai is arról a meleg szeretetről, bizalomról és kölcsönös megbecsülésről, amely az eredményes munka záloga. Helyi és a szomszédos egyházközösség vezetői üdvözölték körükben a már ismert barátot. Lőfi Béla személyében eddigi munkássága alapján zálogát látják a haladásnak és szellemi fejlődésnek. Árkosi Tamás esperes szerint Sinfalvára ismét tanulni fognak járni az emberek! Isten áldása legyen munkájukon, hogy olyan szeretetben és jó egyetértésben éljenek a régiiek és az új ember, amilyenben a beiktató ünnepség lezajlott! *Jelenvolt.*

Hirdetmény. Bérbeadó Szinden (Torda megye) 80 holdas, nagyobb részben fiatal ültetésű gyümölcsösből és szőlőből álló

gazdaság a hozzátartozó lakóházakkal és gazdasági épületekkel együtt. Érdeklődni lehet az unitárius püspökségnél Cluj-Kolozsvár, Calea Marechal Foch 12, vagy pedig a helyszínen.

Ki tud felvilágosítást adni? Csipkés Péter 1845—1860-ig Iklandon volt unitárius pap. Onnan elköltözött, de nem tudni hova. Aki tud róla, szíveskedjék szerkesztőségünket értesíteni.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába január 24-től február 20-ig tagsági díjat fizettek: Dr. Jancsó Öjonné Kolozsvár 1938 ra, Werress László 1940-re, Zsigmond Istvánné, Wolf Józsefné Parajd 1939-re, Szathmáry Lajos Oravica 1939—40-re (100 L), Pálffy Juliánna Bágyon 1938—39-re, Kozma Endre M.-Sáros 1931—40-re, Pál István Kolozsvár 1939 re, özv. Marosi Mátyásné Nagyenyed 1940-re, Szabó Imréné Zalán 1934—40-re, Zsakó Zoltán Kolozsvár, Kóvári Jakab Kénos 1940-re, Firtos Áron Kénos 1938-ra, Hurubás János Muzsna 1939—40-re, Nagy Béla Muzsna, Unitárius Egyházközség Medesér, Taar Géza Nagyajta, Fülöp Elemér Kide 1940 re, D. F. Nőegylet Szentivánlaborfalva 1938—39-re, Dr. Gündisch Mihályné Kolozsvár 1940-re. — Előfizetői díjat fizettek: György Róza Ikland 1938—39-re, Lőrinczy Zoltánné 1939-re, Benczédi Ferenc Tarcsafalva, özv. Tarcsafalvi Lázárné Sz.-Szentmihály, Incze Jánosné Kálnok 1940 re, Kovács Istvánné Kolozsvár 1937—39 re (90 L), Györke Dénes Beszterce 1938—40-re, Udvari György, Tánczos János M.-Sáros 1931—40-re, D. F. Ifjusági Egyiet 1938—40-re, Szabó Annuska S. Szentgyörgy, Geréb Ádám Kolozsvár, Nagy Lajos Kököcs 1940 re, Homoródi Istvánné 1938—40 re, Id. Kilyén Józsefné 1939-re, Tóth Lőrinc, Nagy József, Szakács József, ifj Orbók József 1940-re, Nagy János 1939 - 40-re, Took Bálint, idj Kilyén Mózes, Kilyén Mózes, ifj Took Ferenc, Orbók Lajos, Sigmond Bálint, Márk Domokos Kököcs 1940-re, Daczó Ferenc Torda 1939—40-re, özv. Biró Sándorné, Varga József Medgyes 1940-re, Pataki János 1939-re (15 L); Szabó Lajos M.-Vásárhely 1939—40 re, Unitárius Egyházközség Kénos 1938-ra, Geréb Dénes 1940-re; Balázs József Medgyes, Dénes Mózes Muzsna 1940 re, Kálmán Dénes, Izsák Domokos Nagyszében 1938—40 re, Berde Béla Maksa 1936—38-ra, Bedő Ferenc, Ráduly Jánosné Kézdivásárhely 1939-re, Bódi Ferenc Kovászna, Barabás Béla Szentivánlaborfalva 1937—39-re, Unitárius Egyházközség 1939-re; Bódi Ferenc Kovászna, Barabás Béla Szentivánlaborfalva 1937—39-re, Unitárius Egyházközség 1939-re; Fülöp Elemér, id. Biró József, Biró Elek, Biró Károly, Angyalosi Gábor, Szép László Kide 1940 re; Unitárius Egyházközség Bölön 1930—40-re, Tana Lajos alszegi, id. Máthé Elek, Pál Imre, Pokhé Jánosné, Szabó Tamás Tamásé, Varga József, id. Mikó Ferenc, Tana Albert, Biró Béla, Léta Sándor, Tamási István, Gazdag Miklós, Tana Áron, Berecz Béla, Bedő Sándor, Szolga Imre, Tana János, Vajda Imre, Kisgyörgy Sándor ifj., Pál Imre agyagásói, Tana Áron G., Varga L. Lajos, Gergely Gyula, Nagy Dénes, Szabó Tamás a Józsefé Bölön 1940-re, Unitárius Nőegylet Szabéd 1939-re. A múlt számunkból tévedésből kimaradt: Kedei Dénes, Kis-

solyos 1940 és Vajda Sándor szücs Nagyajta 1940 évi előfizetése. — Alapítói díjat fizettek: Dr. Demeter Attila Abrudbánya 1000 L; Unitárius Egyházközség Okland 500 L; Szén Mihály Datk 200 L; K. Nagy Simon Szabéd 250 L.

Kolozsvár, 1940. február 20-án. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

A bucurești-i unitárius egyházközség hírei.

Nők Szövetsége 1940 február 3 án tartott estélye szépen sikerült. Illesse elismerés Nők Szövetsége buzgó tagjait. Védnökeinknek hálás köszönet a beküldött adományokért. Az Unitárius Közlönynek nyugtázásokkal való megterhelése elkerülése végett az adakozóknak személyesen vagy egyházközségek útján küldjük el nyugtázásunkat.

Konfirmációi előkészületeink megkezdődtek. Konfirmálás ideje 1940 május 5. Konfirmálni szándékozók sürgősen jelentkezzenek a lelkési hivatalban (Str. Basarabia 47., II.).

Hittan óráink március hónapban háznál a következő sorrendben lesznek: 1-én Pál Ottó; 2-án d. e. 12 óraker Rác György; 4-én Filep Ibolyka; 5-én Salamon Éva és Judit; 6-án Lengyel Ágnes és Erna, Mátyás Vera; 8-án Pál Ottó; 9-én d. e. Rác György; 11-én Csiki Ferenc és Ibolyka, Balogh Béla, Fekete Ferenc és Sándor; 12-én Salamon Éva és Judit; 15-én Pál Ottó; 16-án d. e. Rác György; 18-án Csiki-Balogh-Fekete; 19-én Filep Ibolyka; 27-én Lengyel-Mátyás; 29-én Pál Ottó. A hittanórák, ha másképp jelezve nincsen, délután vannak.

Ifjúsági Körünk összejövetelei: március 10-én d. u. 4—5 óraker a lelkési hivatalban. Előadást tart Dr. Sándor Mihály. Összejövetel után házi teadélután. Március 31-én d. e. 1/212-től istentisztelet után a ref. elemi iskola IV. o. tantermében.

Egyházi adó ügyében közgyűlés meghatalmazást adott Pénzügyi Bizottságunknak, hogy hivekkel rendezze az esetleges hátrálékokat hivek anyagi helyzete szerint. Pénzügyi Bizottság felkéri hiveket, hogy egyházi adó megajánlásait szíveskedjenek bejelenteni. Bizottság szeretné elkerülni az egyházi adó összege hivatalos megállapítását. Hivek megértő áldozatkészsége a múlt évben bejött 48.909 lej egyházi adó összegéből, megállapítható. (1938-ban egyházi adóból 34.369 lej jött be.) Ha mindenki kivenné részét az áldozathozatalból bármily kis összegű befizetéssel, egyházközségünk önfenntartása mellett könnyen juthatnánk saját istentiszteleti helyiséghez is.

Vasárnapi iskolai tanítások ideje március 3, 10 és 31 d. e. 10¹/₂11-ig, istentisztelet előtt a ref. elemi isk. IV. o. tantermében. Iskolás növendékeink megjelenése kötelező.

Gyermekistentisztelet ideje március 17, istentisztelet után. Iskolásnövendékek megjelenése kötelező.

Keblitanácsi gyűlésünk március 10-én d. e. 1/212 órai kezdettel lesz istentisztelet után, a ref. elemi iskola IV. o. tantermében.

ben. Targysorozat: 1. Gyűlés megnyitása, jegyzőkönyvhitelesítő felkérése. 2. Mult gyűlés jegyzőkönyve felolvasása. 3. Jegyzői állás betöltése kérdése. 4. Egyházi adózás kérdése, Pénzügyi Bizottság tervezete. 5. Előterjesztések. 6. Esetleges indítványok, melyek legalább is 24 órával a gyűlés ideje előtt írásban beadandók a lelkészi hivatalba.

Pénzügyi Bizottság megbeszélései ideje március 5 és 19, a lelkészi hivatalban este 8 órai kezdettel a lelkészi hivatalban.

Dávid Ferenc Egyleti megbeszélés március 12-én este 8 órai kezdettel a lelkészi hivatalban.

Istentiszteleteink minden vasárnap d. e. 1/211 órai kezdettel vannak a Str. Sf. Voevozi 50 sz. alatti ref. elemi iskola IV. o. tantermében. Husvétkor istentiszteletet és urvacSORAOSZTást tartunk március 24-én és 25-én is, d. e. a rendes időben. Nagypénteki istentiszteletünk március 22-én lesz egyházi beszéddel, a rendes időben.

Szórványaink. *Busteniben* istentisztelet s utána szórvány-egyházközségi közgyűlés március 3-án d. u. 1/25 órai kezdettel. UrvacSORAOSZTásra lelkész a román husvét alkalmával fog kimenni, ünnep másodnapjára. *Ploestin* a husvéti istentisztelet és urvacSORAOSZTás március 25-én d. u. 1/25 órai kezdettel lesz.

Minden megkeresés és az egyházközségünk fenntartására szánt adomány a következő címre küldendő: Oficiul Parohial Unitarian, București 2. Str. Basarabia 47. II. Telefonszámunk: 5-45-79.

ÚJ SZÖRMEÜZLET

Cal. Marechal Foch 6—8, a SORA áruház udvarán.
PÁLFFY ISTVÁN unitárius vallású SZÜCS-
MESTER szörme szalonja megnyílt. Szolid árak,
pontos kiszolgálás. Szives pártfogást kér

PÁLFFY ISTVÁN szücsmester.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lei. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lei. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági díjait rendezte. Előfizetés Magyarországon 3 P. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő. Cluj, Marechal Foch 12.

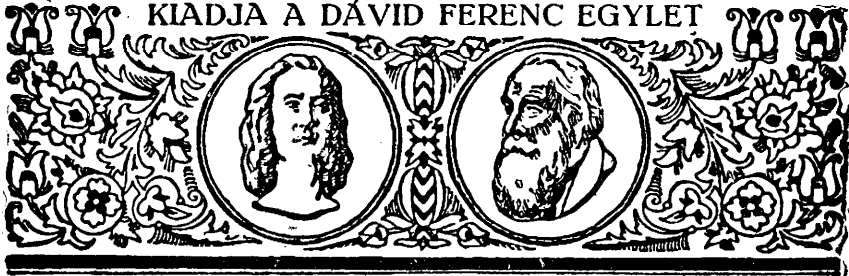
Az „Unitárius Közlöny” megjelenik havonta.

Tipografia „Pallas” könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuța 3.

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényszéki lajstromozási szám: 128.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)

Felelős szerkesztő: **BENCZÉDI PÁL.**

Cluj, Cal. M. Foch 12. II. emelet 22. ajtó.

Husvét a lélek ünnepe.

Egy ember alakja bontakozik ki előttem. Térdig sziklába kötve, fogva, mintha titkos erők hatalma okozná. Izmai azonban végsőkig feszítvék, karjaiban sujtásra lendülő kalapáccsal, mintha szét akarná törni szikla béklyóját.

Szemében a lélek vágya és bizó hite tükrözők. Egész valójából kiárad a győzedelmes akarat... Ez a kép hamisítatlanul és időszerűen a mi életünk képe. Husvét táján, amikor a lélek diadalmas ünnepére készülünk, így látjuk önmagunkat. Térdig vérben és sárban az űs, pogány erők szikla-ágyai karolnak és béklyóznak. A természeti ember még mindig velünk van, tulságosan velünk van. De lényünkön átviharzanak a nagy keresztény eszmék s kezünkben sujtó kalapáccsal készek vagyunk széttörni a lefogó, durva erőket. Sujtásunkra megremeg a testünk és lelkünk, de minden sajtó ütésre réped a szikla, önmagunkat pedig, bár nagy áldozat árán, de ki kell operálnunk, föl kell szabadítanunk, hogy elérhessünk a lélek ünnepére, mert a lélek nem bírja a rabságot. És rabságban nem ünnepelhetünk.

A lélek felszabadítása nemcsak áldozatot, hanem hősiességet is kíván. *Csendes, önmagunk feletti diadalmat.* A világ hamis képeket melenget a hősiességről. Lármás, mellveregető utcai csödületet, mely pillanatnyi érdekek elaprózó megoldását szolgálja. Ez az ál-hősiesség a maga érdekhajhászó zajos hőseivel. A mi hősünk Jézus, ki haláltmegvető bátorsággal, de csendben, hangos szitok, nagy tüntető dicsekvés nélkül emeli vállára a keresztet

viszi a Golgoláig, hogy a lélek diadalünnepe, a husvét ránk köszöntsön s teljes fényvel ránk ragyogjon. A hamis hősiesség részlet-igazságokért, mindennapi érdekekért s durva erőszakkal harcol. Az igazi pedig nagy távlatokban gondolkozik, az örökértékű, általános jókért s a lélek hatalmával küzd mindannyiunk boldogságáért. A természeti embert akarja a jézusi szintre emelni, hogy a léleknek örömnünepe lehessen.

Mi szeretjük a duzzadó erőt, pezsdülő piros arcot, dalos ajkat s haláltmegvető bátorságot, ha mindezekben a lélek nyilatkozik meg. Hisszük és hirdetjük, hogy mindezek csak a lélek lendítő és irányító munkájában nyerhetnek örök diadalmat.

Simén Dániel.

Deva.

Az építésnek s így az egyházépítésnek is különböző módjai és utjai lehetnek. Ezek közül leghelyesebb a zajtalan, tervszerű megszervezés, — mondhatnók: a kifejlesztés. Ezt természetesen nem lehet kívülről azonnal észrevenni, de így annál maradandóbbat lehet alkotni.

Jelen rövid cikkecske nem a hivalkodásért íródik, csupán a tájékoztatást óhajtja szolgálni s lévén a főcél unitárizmusunk továbbfejlődése, minden olvasó lelkébe be akarja csepegtetni Déva várának s így magának Dévának középponti jellegét.

Március 6—16 között Barabás Miklós esperes társaságában meglátogattam a nagyváradi leányegyházközségünket, ahol Köntés Béla a segédlelkész s ahol örömmel láttam az unitárius élniakarát és életét. Temesváron napokat töltöttem s esperes és Nagy Zoltán lelkész és felesége társaságában látogatásokat végeztem. Itt már megvásárolták a templom és lelkészi-lak helyét pár évi nagy-szerű munka után.

Aradon csak Jakab Géza gondnok és Buzogány vendéglős afiaival találkozhattam az idő rövidsége miatt.

Vajdahunyadon Ferencz József afia volt szives vállalni, hogy segítségünkre lesz; Piskin Lengyel Ferencné urnő, néhai Varga Zsigmond unitárius lelkész leánya az unitárizmusnak nagyon lelkes hive.

Utoljára emlitem Dévát, ahol megérkezésünk után azonnal felmentünk a várba. A Dávid Ferenc-emléktábla a most bezárva álló fülkében épen áll új formájában. A fülke maga tele van írva látogatók neveivel. Valószínű, akkor járhattak be oda olyan sokan olyanok, akik neveiket odafirkálták, amikor a vasrudakból álló ajtó nyitva állott. Mindent meg kell tennünk, hogy a fülke belseje szépen rendbehozassék. Kivülről nem látszik rajta rongálás.

Visszajöve a városba, felkerestük Bruss Vilmos unitárius afiát, aki minket unitárius lélekkel, szívesen fogadott. A vele való beszélgetés eredménye az lett, hogy ő saját maga felajánlott egy imaház-helyet benn a városban, igen alkalmas helyen, ahonnan a vár teljesen jól látható.

Nagyenyeden olyan megállapodásra jutottunk az esperessel, hogy a felajánlott helyre egy megfelelő imaházat kellene építenünk, amely az ottani hívek állandó szükségletét kielégítené, de emellett a világ unitáriusainak a javát is szolgálná, Déván szükség van a híveknek imaházra, de lévén Dávid Ferenc a világ unitárizmusának a mártirja, e célt is szolgálnia kell egy ott építendő imaháznak.

Láttam annak idején a néhai Pákei Lajos által készített tervet s e terv keletkezése is mutatja, hogy az unitáriusok még gondoltak ilyen imaház építésére.

Székelykeresztúron a főgimnáziumban a hiterősítőnapon az ott összegyűlt tanár, lelkész, tanító afiai előtt felvettem a gondolatot s ott azt a legnagyobb örömmel fogadták. Megbeszélés közben kialakult a gondolat, hogy Dávid Ferencre való tekintettel unitárius központtá kell lennie s oda évenként el kell vinnünk ifjuságainkat a különböző nevelő-intézményeinkből s ilyenkor, valamint a minden évben megtartandó november 15-iki ünnepély alkalmával is az építendő imaház kell, hogy befogadja az oda zárandóklókat.

Óhajtandónak tartanám, hogy a gondolat visszhangra találjon s meggyökeresedjék minden unitárius testvérünk szívében és így Déva azzá lehessen, aminek lennie kell az unitárizmus számára.

Dr. Kiss Elek.

Vallásos élet a mai Oroszországban.

Sokat vitatott, érdekes kérdés, hogy milyenek a vallási állapotok a forradalom előtt legszentebbnek tartott országban, Oroszországban? Mivel általában a legkülönbözőbb, ellentmondó híreszteléseket lehet hallani erről, s mivel e híresztelések ritkán származnak eredeti forrásból és még ritkábban elfogulatlanok, méltán tarthat a legnagyobb érdeklődésre számot a Genfi Keresztény Sajtó és Hírszerző Iroda alábbi közleménye, mely az unitáriusok lapjában az „Inquirer“-ben látott napvilágot.

Az adatokat egy asszony szolgáltatta, ki 1939-ben hagyta el Oroszországot, 10 hónapot töltött szovjet börtönben, hova mint az állami rend ellensége 20 évi kényszermunkára ítéltet került. Egy idegen konzul közbenjárására megszabadult attól, hogy munkatáborba vigyék, ehelyett hatósági intézkedésre áttették a határon, hol egy külföldi munkás várta, mint leendő férje, kívül otthon Oroszországban ismerkedett meg.

Arra a kérdésre, hogy vajjon azután a nagy és rendszeres üldözés után, mely az 1937—39-es években csaknem teljesen gemmisítette a vallásnak csaknem minden látható külső jelét, lehetséges-e, hogy az ország valaha ismét keresztény lehessen, azt felelte: „Oroszország látható külső jelek nélkül is keresztényebb lényegében, mint bármikor s soha olyan egységben nem voltak a hívők, mint ma“.

Leirván a börtönbe való megérkezését, ami éppen husvét éj-jelén volt, így folytatja: „Egy apáca jött hozzám, ő s néhányan összegyűltünk egy sarokban s úgy énekeltük a husvéti énekeket. Könnybelábadt a szemünk, míg „Krisztus feltámadott“-ot énekeltük. Utánna megcsókoltuk egymást. Imádságunkban a nem ortodoxok is egyesültek velünk“.

Elmondja, hogy a pap zaklatására elég, ha valaki feljelenti, hogy engedély nélkül keresztelt. Az engedély nem érvényes a munkaadó láttamozása nélkül, kinél a gyermek szülei alkalmazásban vannak. Természetesen a munkaadónál ilyen célból való jelentkezés igen gyakran az állás elvesztését vonja maga után, mivel a hívők ellenforradalmároknak számítanak. Hasonló bizonyítvány és eljárás szükséges az esketési, temetési szertartásokhoz. Ha a pap azt látja, hogy a bizonyítvány beszerzésére nem lesz lehetőség, a szertartást saját felelősségére végzi, ami mindig az utólagos feljelentés veszedelmével jár.

Az asszony elfogatása előtt négy templom volt lakóhelyén. Ezek minden istentisztelet alkalmával zsufova voltak, sőt sokszor a cinterem is megtelt. Olyankor levették az ablaktáblákat, hogy a künlévők is résztvehessenek. Vasárnaponként igen sok állami alkalmazott korareggeli urvacsorára megy, mert hivatalaikban nem szabad késniök, vagy ünneplő ruhában menniök. Két leányt azért csaptak ki az iskolából, mert édesanyjuk husvét reggelén ünnepi ruhát adott reájuk. A vallás üldözése azt eredményezte, hogy mind nagyobb szerepet játszik a nép életében, összetartja, előzékenyebbé, szorgálatra későbbé teszi őket.

Azok a papok, akik igazi hivatást éreztek pályájuk iránt, nem tagadták meg azt. Sok fiatal pap örömmel, készséggel vállalja az üldöztetést, mely pályájával jár. Előfordult az is, hogy tizennyolc éves ifju is felvette a papi szentséget, önként ment az elitétekkel száműzetésbe s vizgiztálást, bátoritást öntött sorsa osztályosaiba. A papság mellett nagyszámu asszony-misszionárius dolgozik Oroszországban. Szóról-szóra megtanulták az Újtestamentumot, egy-egy imakönyv főbb részeit s e tudásukkal házról-házra járnak a keresztények közt. Megkeresztelik a gyermekeket, tanítják a vallást s ahol s amikor csak lehet, urvacsorát osztanak azok számára, akik nem mehetnek a templomba.

Egyik régi csodatevő képet Moszkva egyik székesegyházában őrzik. Ez a templom egész nap nyitva van, s szakadatlan áradatban özönlik a nép a templomozásra. A papok rendes fizetést kapnak, ami önkéntes titkos adományokból gyűl össze jórészt. Ugyanigy gyűl össze a templomok fűtésére, diszítésére szükséges összeg. Minden templomnak megvan a maga 20 tagból álló gyűjtőbizottsága (dvatssatka). Némelykor gyűléseket is tartanak, azonban lehetőleg ritkán, hogy feltűnést ne keltsenek. Az állambiztonság egyik ügynöke mindig jelen van az istentiszteleteken. A legtöbb pap civilruhában jár. A temetési szertartásokat rendszeren házaknál tartják, ha arra alkalmas szoba van, ha nincs, akkor a halottat

éjszaka a templomba viszik. Némelykor előbb megtartják a „Vörös“ állami temetést, hogy a család ne veszítse el az állását, vagy nyugdíját s azután a halott nélkül tartják meg a keresztény szertartást.

Rendelet jelent meg arról, hogy amelyik templomot nem tartják jókarban, azt az állam bezáratja. A hívek minden esetben előteremtették a szükséges összegeket, de így is gyakran előfordul, ahogy az állam átmenetileg raktárnak, vagy börtönnek foglalja le a templomot. Különösen börtönökben mutatkozik nagy hiány, dacára annak, hogy sok újat építettek.

A hívek mindent megtesznek, hogy a szentképeket megmenthessék, azonban azokat magánházaknál tartani nem szabad, azért az ágy felé téve törülközővel takarják le azokat, vagy szekrényekbe, fiókokba rejtik s onnan veszik elő imádkozáskor. Sok gondot okoz a szentelt gyertyáknak s mécsesek olajának az előállításá. Azokat éjszakánként készítik a városokon kívül. Meggyújtásuk s égetésük rendőri váratlan látogatások alkalmával büntetést von maga után. Az orthodox-temetőket mind megsemmisítették, a sírköveket utcakövezésre használták. Nem ritka látvány, hogy az utcakövezeten ilyenek olvashatók: „Itt nyugszik N. N. az Isten szolgája.“ Ugyanigy kezdtek eljárni a római katolikus, protestáns temetőkkel is, azonban azoknak rombolását, felsőbb rendeletre betiltották. Mindazok, akik keresztényeknek tartják magukat, sőt sok helyen a mohamedánok is a hit fentartására szorosán egyesültek, bármilyen felekezetűek is legyenek. Közösen tartanak fenn templomot s oda hűségesen eljárnak a különböző időpontokra kittüzött istentiszteletre, mindenik felekezetnek külön sarokban van az oltára. Urvacsorát közösen vesznek. Mivel a templomok sokszor annyira zsufoltak, hogy bennük mozogni sem lehet, a papok nem gyóntathatnak minden urvacsora előtt, azért a hívek csendesen Istennek vallják meg bűneiket.

Röviden ez a lényege annak a rendkívül érdekes beszámolónak, amely bizalommal és reménységgel tölthet el mindnyájunkat, akik a kereszténység jövődjéért aggódunk. *Kövári Jakab.*

Fekete Lajos : **Dal az Ismeretlenről.**

*Az Ismeretlen csábjá szédít S mig öntudatlan száll e vágyad,
S ragadja leked szerte szét, Ki tudja merre, tájtalan,
Ha vágyol messze, hol más a föld Emlékezz : egykor úgy maradsz
S göröngyét más kéz verte szét. Koldusként élve, társtalan. [majd,*

*E csábításban vágyak élnek Az Ismeretlen elrabolja
S miként a tenger háborog, Perceid ízét, örömet
Szivedben úgy ég ezer érzés Csábtánca bárha mámorba hajt,
S nyugtadra gyógyírt egy se hoz. Nem láthatod meg szép szemét.*

*Csak menni, menni valamerre Vakon hát mért rohanna élted,
S elhagyni mindazt, ami rég, Magasba fel, vagy mélyen le,
Hogy boldogítson, neked hordta Boldoggá tenni sohasem tud
Ezernyi bűbáj ingerét. A „messziség“, nyugodj bele.*

Lupényi jegyzőkönyvi kivonat.

Mozgalmas, nagy időkben a kis dolgok észrevétlenül eltűnnek, elsodródnak, mint halkan hulló levelek a viharban. Pedigpedig egy levélre tán intézmények sorsa van írva. A vihar-sodrásban megragadunk egy frissen kitépett lapot, hogy megmentjük az esetleges teljes elkallódástól. Nem egyéb ez, mint egy egyszerű jegyzőkönyvi-kivonat, de hátha üzen valamit az unitárius olvasó közönségnek.

Egyetemes egyházunk vezetősége az 1940. évet iskola-évnak jelentette ki. S e kijelentés alatt régi iskoláink újraszervezését, kibővítését és újak felállítását értette. S azután, mint szigorú életparancsot, szétküldte a felhívó szót. A lupényiek a cselekvők első sorában jelentkeztek. De, amint már szállóigévé vált Lupényben, szegénységükből csak a lelkük gazdagságát ajánlhatták fel iskola-alapra. De éppen ezért épül fel az iskola, mert a lélek nyiltkozott meg először. A következőképpen :

Az iskolaépítő rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyvének néhány kiragadott adata mindent ékesen elmond. Hogy iskolát kell építeni, 49 unitárius gyermeknek kulturhajlékot, azt mindenki átértette. A kérdés a „hogyan“ körül forgott. Az egyházközség vezetősége egy tervezetet terjesztett a gyűlés elé, mely az ismert lupényi magas adókulcson felül, átlag véve minden adófizetőt csaknem ezer lejjel terhelt meg. Az összeg megszavazása minden nagyobb vita nélkül átment. Sőt az áldozatkészség ritka megnyilvánulásai is jelentkeztek, amelyek megjegyzésre méltóak. Abban a bensőséges családi hangulatban, melyben a kéz nem ökölbe szorul, hanem kitárul, mint az adakozó szív jelképe, *Mende Miklós* megható nagylelkűséggel *egy havi összkeresetét 6000 (hatezer) lejt* ajánlott meg. *Mende Miklós* nem unitárius, de unitárius a felesége és fia s e nemes magatartás lelki rugója itt is keresendő. Ime, ilyen egy öntudatos uriasszony lélekmunkája a családban! Amíg e nemes tett hatása vágighullámszik a jelenlevőkön, *Lengyel Péter* presbiter összeráncolt homlokkal számít valamit. Látszik, hogy nagy fejtörésben van. A kiróvás nagy s öttagu család fejének szigorú számítást kell végrehajtani, mielőtt lelkiismerettel megajánl valamit. De *Lengyel Péter* gyorsan elkészül. Hat hónapi időtartamra összkeresetének 10 százalékát ajánlja meg. Az összeg felülrug 2000 lejen. *Lengyel József* 1500 drb. téglát (3000 lejt), *Átyim József* kezdő asztalos 3000 lejt értékű munkát ajánl meg. E két presbiter családot azért emelem ki, mert ezek leszármazottjai a „földszerző“ és „templomépítő“ öregeknek. Sőt egy évtizeddel ezelőtti jegyzőkönyv azt is megörökíti, hogy *Átyim György* és az öreg *Lengyel* annak idején az akkori vezetőséggel szemben, dupla megadóztatással, kétszer akkora belterületet ajánlott megvásárlásra, mint amekkorát kertgyarapításra valóban megvásárolt az eklézsia. Kár, hogy akkor nem az ő álláspontjuk győzött. Erényük azonban átszállott adakozó fiaikra. A jegyzőkönyv-

ből kicsillámlik még *Suka Sándor* gondnok neve, ki nemcsak anyagiakban, hanem lelkiekben is valóságos atyja az eklézsiának. Ő ott volt a legelső eklézsiaszervezési megmozdulásnál s zászlóvivője minden nemes elgondolásnak. Több, mint két évtizedes vezetői multjában, a jegyzőkönyvek szerint, mindig a legelső a megajánlók között. Ugyszintén *Árkosi Ferenc* pénztáros, ki a gyűléseken csak akkor szólal fel, ha többet adhat, mint amennyit ekléziája kér tőle. Fel kellene sorolni a presbiterek neveit s közöttük a *Deák Józsefét*, ki arra az esetre, ha az iskolatígy elakadna, három adózó összterhének a vállalására jelentkezett, vagy a *Molnos Károlyét*, ki szerint egy nép, melynek templomhomlokzatára „Egy az Isten“ van vésvé, szívben és akaratban is csak „egy“ lehet. A jegyzőkönyv, amint nézzük nyüzsgő, lobogó életté elevenedik, mely mögött a cselekvő, meleg emberi szivek vérpiros háttére húzódik meg az egy Isten jóságos áldásának széthulló sugarával. Két név és két szív simul még a háttérhez, *Simén Dániel* lelkészé és nejeé, kik 5000 lejes megajánlást tettek.

Az iskola lélekbeágyazva elindult s remélni lehet, hogy a valóságban is felépül, annál is inkább, mert a kiváló hívek élére az ügybuzgóságáról közismert Nyitrai lelkész-pár került. Övék a munka és övék lesz a mi boldog elismerésünk.

Simén Dániel.

Budapesti levél.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Az Unitárius Konferenciás Tábortéli konferenciáját február 8—10-én tartotta meg a Hőgyes Endre unitárius Misszióházi ifjúsági teremben. A háboru és béke kérdését vetette fel, mint jelenleg aktuális kérdést. Ezt a kérdést ismertette Botár Imre tanár a történelem, Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, szociális eszmék és Barabás István lelkész az evangélium szempontjából. Mind a három előadó teljes készültséggel és tudással tárta fel e kérdés minden motívumát s a hallgatóságba az a nézet alakult ki az előadások és a vita alapján, hogy a munka és előrehaladás igaz útja a béke s az evangélium kizárólag ezt a békét hirdeti örök vezető fáklyaként. A konferencia közönsége a finn testvéremzetet állította a magyar nemzet elé példaadónak, akik ugy a békében, mint a háboruban, ugy a történelem folyamán, mint szociális szempontból is teljesen az evangélium szellemében teljesítik szigoru lelkiismeretességgel hazájuk iránti kötelességüket. Az utolsó nap tea-estélyt rendeztek dr. vitéz Nyiredy Gézáné vezetése mellett az Unitárius Nőszövetség és a Tábor hölgytagjai. Utánna következő vasárnap a Misszióházban dr. Csiki Gábor missziói lelkész, a Koháry-u. templomunkban Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár tartott konferenciás istentiszteletet.

Február 18-án megalakult az énekkar is, hogy közreműkö-

désével emelje az istentisztelet ünnepélyességét és ha elég jelentkező lesz, úgy esetleg a zenekar hangversenyeibe is részt vegyen. A zene és az ének be kell, hogy vonuljon a mi egyházunk életébe is, mert anélkül szegényes a leghatalmasabb szónoklat is, ha nem emeli az ima szárnyát az egyházi dal és az egyházi zene az egek felé.

Vidékről is közölhetek örömhirt. A kocsordi egyházközség anyaegyházközséggé alakult és első rendes lelkésze Nagy Sándor abásfalvi lelkész lett. Pestszentlőrinc szintén elhatározta anyaegyházközséggé alakulását és elnökgondnokává dr. Májay Ferenc pestszenterzsébeti polgármestert választotta. Rendes lelkésze az egyházközségnek, alapító és templomépítő lelkésze Pethő István. Vagyonkezelő gondnoka, az eddigi gondnok, Székely Domokos, jegyzője Domokos Albert, pénztárosa Paizs Zsigmond. Ezen kívül még ugy Pestszentlőrinc részéről, valamint a hozzá csatlakozó kispesti, pestszenterzsébeti és csepeli szórványok hívei közül keblitanácsosokat választott s az eddigi szórványgondnokokat tisztükben megerősítette.

Ezekben óhajtottam a magyarországi unitárius mozgalmakról kedves lapunk eziránt érdeklődő tisztelt olvasói előtt beszámolni s maradok mindig kész híve hitrokoni mély tisztelettel és szeretettel.

Ujváry László.

Az E. K. Tanács hirei.

Az E. K. Tanács március hó 20-án tartott rendes ülést, amelyen jelen voltak *Dr. Varga Béla* püspök ur, *Dr. Gál Miklós* és *Dr. Elekes Domokos* főgondnok urak, *Dr. Kiss Elek* főjegyző s a Tanács tagjai nagy számmal. Nevezetesebb eseményei a következők:

1. Az elnöki bejelentések során a főt. *Püspök ur* meleg szavakkal emlékezett meg *Majláth Gusztáv Károly* címzetes érseknek, a volt erdélyi róm. katolikus püspöknek Budapesten bekövetkezett haláláról. A Tanács tagjai felállással hódoltak a nagy magyar főpap emlékének.

2. Tanács megnyugvással vette tudomásul, hogy a főt. Püspök urnak *Dr. Mikó Imre* E. K. T. tagjának és a Nuf. főtitkárnak kíséretében a szakminiszterekkel történt tárgyalásai néhány kérdésben, mint a róm. katolikus papokéval egyenlő kongrua és a felekezeti tanítók államsegélye, a megyesi lelkész kongruája stb. ügyekben a viszonyokhoz képest kedvező eredményt értek el, a kongrua jövő évi költségvetésbe is fel van véve. Az egyház más ügyeinek elintézése is kedves mederben halad előre, amiben hálára készítő állandó munkásságot fejt ki *Dr. Mikó Imre* főtitkár.

3. E. K. Tanács több *alapító-levelet* vett tudomásul és hagyott jóvá részint az elnöki bejelentések kapcsán, részint a tárgysorozat más pontjaiban. Az *adományok* a következők:

A) Néhai *Zsakó Lenke* nevére tett alapítvány. *Zsakó Lenke* testvérei: *Dr. Zsakó Andor* törvényszéki bíró, *Dr. Zsakó István*

a Lipótmezei elmeógyógyintézet igazgatója, Özv. Dr. Jancsó Ödönne, Dr. Zsakó Gyula törvényszéki tanácselnök, Dr. Mikó Lőrincné és Zsakó Zoltán az Erdélyi Bank cégjegyzője 30.000 (Három-ezer) lej alapítványt tettek. Az alapítvány a Nőkszövetsége gondozásában aggmenház céljait fogja szolgálni;

B) Dr. Ferenczy Géza tisztb. főgondnok a nagyajtai egyház-községnél 20.000 (Huszezer) lejes alapítványt tett a többgyermekes családok segélyezésére, főképpen nevelési szempontokból;

C) Ferencz József és neje nagyajtai lakosok 3000 (Három-ezer) lej alapítványt tettek a lelkészi és énekvezéri jövedelem gyarapítására;

D) Sándor Mózes és neje h.-almási lakosok 500 (Ötszáz) lej urvacsorai alapot létesítettek.

Az alapítványokat az E. K. Tanács köszönettel fogadta el. A szép áldozat bizonyára hátlára készíti az unitárius lelkeket.

4. A szindi Bors-birtok bérbeadására nézve a Tanács a feltételeket megállapította.

5. E. K. Tanács elhatározta, hogy János Zsigmond fejedelem születésének 400-ik évfordulóját méltó ünnepség keretében megünnepeli. Az ünnepély előkészítésével a Missziói Bizottságot bízza meg.

6. E. K. Tanács tudomásul vette a Teol. Akad. Igazgatóságának azt a bejelentését, hogy Simén Dániel teológiai tanár 1940 március hó 1-vel elfoglalta állását, tanári működését megkezdette.

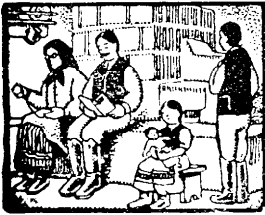
7. Több pont alatt foglalkozott az egyház anyagi és szellemi ügyeivel, valamint segélykérésekkel. Végül a légvédelmi rendelkezésekkel kapcsolatosan a székelykereszturi főgimnáziumra vonatkozóan.

B. P.

Nagyhét.

Virágvasárnap boldog fénye,
Benne Krisztusnak égi lénye.
Elyelte azt a Gonoszszágnak,
Bűnnek kifakadt csuf fekélye.
Lásd a világ ma gyűlölet, romlás,
Ádáz lelkeknek büntanyája.
Istennek képe megfakult bennük,
Krisztusnak nincsen közöttük nyája.
Ha ma, vagy holnap, vagy husvét
reggel,
Lejönne hozzánk hőszin sereggel,
A hitetlen tömeg, a gaz, gyáva,
„Feszítsd meg!” kiáltná újra rája.

Gyermek! te szent, te tiszta drága,
Égi szeretet szép virága,
Te még látod őt hóruhába,
Bűn felett állni, busmagába.
Azért a szivedbe fogadd őt mélyen,
Hogyha majd átérsz, a gyászon,
éjen,
A te világod igazabb legyen,
Napfény ragyogjon földön és egen
Ha mi nem leszünk már, mai vének,
Ajkadról szebben zengjen az ének,
S Nagypéntek mai szomorú gyásza,
Legyen a Husvét boldog fohásza...
Telekyné Ferenczy L. Marcella.

TŰZHELY MELLETT

Unitárius kosár.

Zoltán Domokos, a régi nemes unitárius család sarja, még ötven éves sem volt, mikor nyugdíjaztatta magát. A közszolgálatból éppen elég huszonöt esztendő, gondolta, s ideje már a hivatali szoba rabságából kiszabadulni az élet nagy, szabad mezőire. Veieszületett ősi vágy hajtotta a föld után, melytől elszakadt ifju korában, beletemetkezve könyvekbe, tanulmányokba s később hivatalával járó teendői közé. Gyakran szerette volna kiszakítani magát hivatali szobája ügyiratcsomói közül a szabad természet világába, hol ősei századokon át szántották a földet, liintették a magvat, aratták a hullámzó buzatáblákat. Néha vad, ösztönös erőrohanta meg s űzte a hegyormok, sziklászakadékok, cserfaerdők felé, hogy zuzza, irtsa láthatatlan, iromba szerszámokkal a rengeteget. Ugy, ahogy ősei, nemes kuriák urai tették, szabad, nyers erővel, mint a föld fiai. Íróasztala gyakran megreccsent, mikor rákönyökölt s fejét ráhajította gigászi terhével, földszerelemben fogant bolond vágyaival.

Végre ütött az óra s a nyugdíjas Zoltán Domokos feleségével és egyetlen fiával, a gimnázista Jancsival visszaköltözött ősei falujába, hogy a szabadság boldogító gyönyörében találkozzék rajongott földjével, melynek közelségében új életerőt, kedvet, munkára, küzdelemre sugalmazó ihletést nyertek. Néhány hónap alatt az omladozó ősi ház falai kiegyenesedve, ifju színben emelkedtek fel a kidölt-bedölt kerítések, elhagyott gazdasági épületek, gyesepesdő udvar átalakultak, ragyogtak s messzire kiáltották a járókelőknek, hogy itt a föld és a munka szerelmese lakik.

Hire is ment hamarosan a környéken a Zoltán-féle gazdaságnak s alig három esztendő alatt gazdasági terveivel, teljesítményeivel, berendezkedésével a gazdasági szakkörök elismerését is kivívta. Mint vagyonos földbirtokost és mintagazdát emlegették már mindenfelé.

Ez években a kisebbségi magyar társadalom sajtáságos történelmi időket élt. Helyzeténél fogva az egymásra utaltság láthatatlan egységbe tömörítette a gondolatokat s mindinkább kitermelődött benne az önfenntartás jelszava.

Az önsegélyezés nagyszerű erőpróbái majd minden intézmény életében megnyilatkoztak. Egyik jellegzetes és országsszerte eluralkodó módja volt az erőpróbáknak az ugynevezett gyűjtő-akció. A nyomdaipar nem kis öröme, szinte naponként jelentek meg a felhívások, gyűjtő-ívek a különböző magyar intézmények nevében, melyek meggyőző és szívhez szóló hangon iparkodtak áldozatkész-

ségre serkenteni a társadalom tehetősebb tagjait. Különösen a falu felé irányult a segítségért kiáltó felhívások nagy tömege. Örökösen ismétlődő szólam volt bennük annak hangsúlyozására, hogy a falu hivatott arra, hogy segítsen, hiszen falun, hol az áldott mindennapi kenyér terem, tele vannak a kamrák, a csürök, pincék, padlások, ólak az élet javaival. Naponként, vagy hetenként csupán egy tojás, egy kanál zsir, egy marék buza az, amit a mostoha sorsra jutott intézmény könyörög, ezt pedig meg sem érzi a falu édenkertjében élő boldog halandó, még a napszámos sem, még kevésbé a földbirtokos.

Igy történt, hogy a Zoltánék jó hirnévre verekedett háztáját is kezdték felkeresni e felhívásokkal.

Zoltán Domokos egy ideig nem is tudott róla. A hetenként egyszer, jó időben néha kétszer érkező postát legtöbbször a felesége vette át, mert ő, ha csak lehetett, minden idejét a szabadban töltötte. Felesége a belső háztartást vezette erős kézzel, munkakedvvel, különös becsvágygal nagyszerű érzékkel fordulva a konyhakertészet, majorság-nevelés és sertéshizlalás felé. Emellett azonban gyakran intézte el a férje levelezéseit is, aki még attól is irtózott, hogy gimnázista fiának önállóan megírjon egy levelezőlapot, pedig nagyon szerette a fiút, kinek lelkifejlődésében titkon nagy örömét lelte.

Zoltánné elolvasta az első felhívást és félretette, anélkül, hogy az urának említette volna. Hasonlóképpen tett a második és harmadik felhívással is. Elolvasta, kissé meghatódott, halkán sóhajtott s feltette a szoba sarkában levő szekrény tetejére. Hiába is közölné az urával, gondolta, hiszen az sohasem mutatott érzéket az áldozatkészség iránt. Soha meg nem indult, el sem érzékenyedt a kolduló vagy kérő hangokra. Valami fagyos, öntudatos józansággal kerülte már városi hivatalnok korában azokat a helyeket, hol a szívéhez szólottak, segítséget kértek. „Mindenki szerezzen magának és becsülje meg amije van. Ne kolduljon. Dolgozzék. Én is dolgozom, tünök és nyelek s családot tartok fenn. Gyermekeket taníttatok. Tőlem ne várjon senki segítséget, nem vagyok nábob“. Így beszélt akkor s bizonyos, hogy ma sem változott meg, pedig most már jóval több a vagyonuk, amit becsületes, nehéz munkával szereztek.

Egy napon, éppen vetés után, mikor az áldott eső beszorította a házba, Zoltán véletlenül ráakadt a felesége által félre helyezett felhívások egyikére, melyben vezető emberek ismertették egy környékbeli székely aggmenház felállításának szükségességét s adakozásra hívták fel az igen tisztelt címet. A felhívás hangja meleg és közvetlen volt s szíven találta Zoltán Domokost. Segíteni kell elaggott, beteg székely véreinken! Kiáltott feléje a kérő hang. Odaült az ablak mellé kényelmes karosszékébe s mialatt újra átfutotta a sorokat, lázadó lelkiismerettel kérdezte önmagától, mit tett ő valóban elaggott, beteg véreiért. Mit tett egyáltalában a súlyos próba alá vetett közcélú intézményekért, a népi kultúra,

az egyházi élet jövőjéért. Hazudta önmagának és másoknak is, hogy nem lehet, hogy nem kell segíteni!

Az önvád torkon szoritotta s felindultan ugrott fel helyéről.

— Ki tette félre ezt a felhívást? ... — támadt feleségére.

— Én — válaszolt az asszony meglepetve.

— És miért?

— Furcsa kérdés. Mit akarsz velem?

Zoltán elhallgatott. Hirtelenében nem is tudta, mit válaszoljon.

— Ha papírosra van szükséged, adhatok még néhányat. —

Tudom, a tartalma úgy sem érdekel — mondta némi szemrehányással az asszony.

Zoltán elcsendesedve kérdezte:

— Olvastad te ezt a felhívást?

— Lehet. Nem emlékszem már.

Zoltán hangja ünnepélyesre, szinte bűnbánóra halkult:

— Nézd Ilonka, én rájöttem arra, hogy mi sokat mulasztottunk a közérdekkel szemben. Elvégre nem voltunk s nem vagyunk szegények, tehetetlenek s mégis csak áldoznunk kell valamit a közcélokért is. Látod ... itt van ez a ... felhívás. Hallgasd csak meg, milyen fontos dologról van szó ...

És átérzve a felhívás mély értelmét, a cél nagyságát, megindultságtól remegő hangon olvasta a sorokat. Még a könny is megcsillant szemében, mikor az utolsó szavakat olvasta:

„... falusi véreink, nyissátok meg a szíveteket a kérő szó előtt ... naponta csak egyetlen egy tojást tegyetek félre e magasztos célra ... mily üdvösséges tervet valósítanánk meg! Betegek, elaggottak, megrokkant támaszaink sóhaja száll felétek egy cseppnyi irgalomért ... Segítsetek!”

Az asszony szemeit is könnyek futották el. Így még sohasem hallotta olvasni az urát. Ily mélyen átérzve a rideg, felhívó sorokat. Mélyet sohajtott:

— En nem bánom ... adjunk. De ... csodálkozom rajtad. Nem voltál soha ennyire érzékeny.

Igazad van. Különös dolog ez is. A kényelmes hivatali szoba érzéktelenné teszi az embert a világ bajai iránt. Amióta a vad természetben járok s verejtékező, örök harcban birkozó embereket látok, sokkal érzékenyebb lett a szívem. Lehet az is, hogy valami álarc esett le rólam. A föld, a természet őszintébbé, vallásosabbá és áldozatosabbá nemesíti a lelket.

Az első tojást nyomban félre is tették s Zoltán arra kérte a feleségét, hogy ezután ne titkolja előtte a felhívásokat, a segélykéréseket. Erre aztán előkerültek a többi felhívások is, melyek árvaház, diák-otthon, magyar társadalmi-alap, kórház létesítésére vonatkoztak. Mindegyik megszívlelendő, komoly cél. Nem lehetett elzárkózni előlük. Lassanként valami rég nem érzett jótékonysági láz vett erőt rajtuk, mely ujszerűségével, a kivitel izgalmaival változatosságot hozott életükbe.

A különböző célokra félretett tojások helyszüke és a szer-

vezetlenség miatt eleinte összegurultak s így sürgősen felmerült az adminisztráció és a kifogástalan megszervezés kérdése.

Zoltánnak eszébe jött, hogy fiatalkori emlékeik között, miket a padláson őrizgettek, van néhány finomfonású, csinos kis kosár, miben virágcsokrokat küldött volt menyasszonyának. Ezeket előszedte, kis címkéket akasztott rá, hadd lássék világosan a tojások rendeltetési helye. Az éléskamrában megürítettek egy sarkot, izlésesen elhelyezve ott az új életretámadt emléktárgyakat s a régi, úri bálokra emlékeztető kis kosárákba áhítatosan helyezték naponta, vagy hetente, ahogy a felhívás kívánta a megtakarított tojásokat.

Gyűltek, gyölgöttek a tojások. Közben új felhívások is érkeztek magyar-házra, pénzhitel-intézetre, nőszövetségre, gazdakörre, sajtóintézményre s más fontos és életbevágó célra. S csodálatos, de úgy volt, hogy a ház mindegyik felhívást megértéssel fogadta. S hogy mindegyiket kielégíthesse, kosárfonó napszámósával hasonló, bár durvább kis kosarakat készíttetett, mindeniket címkézte s mint-hogy néha a tojáshozam nem fedezte a jótékonyági igényeket, egyik másikba egy-egy kis zsirt meg szalonát, vagy gabonát is elhelyeztek.

Egész kedélyesen és hangulatosan folyt ez a gyűjtési akció. S ha a köznek egyelőre nem is volt haszna belőle, legalább őket foglalkoztatta, sőt mulattatta is. Az asszony nem zsörtölődött, ahogy talán más asszonyok tennék, amiatt hogy összeszedik előle a tojásokat s nagyobb mértékben fogyasszák bődönéből az amugy is eléggé olvadékony zsirt. Sőt hamiskásan csipkelődve tett ily megjegyzéseket az urának:

— Látod, mennyi hasznát vehetnéd most annak a rengeteg kosárnak, mit legénykorodban kaptál a lányoktól!

Hanem a gyűjtéseknek is van egy nehéz forduló pontjuk, amit nyugodtan lehet Achillesz sarkának, vagy Archimédesz pontjának is nevezni, annyira sebezhető s egyben oly világrendítően fontos is: az ugynevezett *beszolgáltatás*. Ezzel, mint a hasonló természeti pontokkal, rendszerint baj van. A felhívások szétmennek, a javak összegyűlnek. Eddig minden rendben van. Ámde a felhívók nem jönnek a javak után, hanem várják annak beszolgáltatását, sürgetve, kérve, fenyegetve. A jámbor gyűjtő pedig irtózik attól, hogy ő cipekedjék tojással, zsirral, miegymással a nehéz közlekedési viszonyok között. Pénzzé tenni, elvesztegetni potomáron nem érdemes, aztán a pénzküldéssel is baj volna a falusi postán s száz meg száz elkedvetlenítő ok játszik közre, hogy az akció halálosan megsebesüljön s képtelenné váljék arra, hogy ki-mozdítsa sarkából ezt a megcsontosodott világot.

A tojások s egyéb javak halmái épültek, mint a bábeltornyai a Zoltán család éléskamrájában. S lassanként kezdett megismétlődni a történelem. Megnemértés és zürzavar ütötte fel a fejét.

Eleinte csendes biztatásként mondotta az asszony:

— Domokos, a tojások nem férnek, gondoskodni kell a beszolgáltatásról.

Zoltán Domokos azonban, bármily kiváló képességekkel rendelkezett egyébként, a beszolgáltatásnak nem volt embere.

— Nem kell sietni. Majd eljönnek érette. Különbben sem telt meg még minden intézmény kosara s jobbnak látnám, ha majd egyszerre bonyolítjuk le a beszolgáltatás kérdését. Egy fuvarral kényelmesebb és takarékosabb. S végül is nagyobb lesz a beszolgáltató mennyiség, legalább nem kell szégyenkezniük érette! Jobban is örülnek neki.

Oh! ti szegény kéregető intézmények, hány ily nagylelkű kijelentés ígérete száll felétek naponta s ti maradtok évről-évre a semmivel, mert ezer felől építnek dicső jövőtök számára, égbe törő bús babel-tornyokat!

Aztán, amint a felhalmozott javak közelében szomorú törvényszerűséggel szokott megtörténni, jelentkezett Zoltánéknál is egy modern betegség: a visszaélés. A késlekedő beszolgáltatás miatt a felhalmozott javak szinte kínálgatták magukat az ipari, ez esetben a konyhaművészeti feldolgozás számára. Es Zoltánné egy napon, mikor a mezőről jövő napszámásoknak sürgősen kellett ételt adnia, engedett a kísértésnek, igénybevette a kosárák szives kínálkozását s a „Nőszövetség“ tojásaiból meg a „Pénzhitelintézet“ zsirjából oly izletes rántottát készített a föld fáradt munkásainak, amelyet ritkán készítenek uri gazdasszonyok.

Ez a visszaélés aztán a körülmények kényszerítő hatása alatt meg-megisméltődött azzal a titkos belső indokolással, hogy „nem romolhat meg a zsir“, „nem avasodhatik meg itt a szalonna“ és „nem mehet kárba a sok drága tojás“.

Ám, ha az asszony a maga részéről ily indirekt irányu megoldást talált a beszolgáltatás illetőleg felhasználás kérdésében s apró kis visszaéléseivel csonkította az épülő tornyokat, Zoltán Domokos sem maradt mentes a szabálytalanságoktól s bár rokonszenvi alapon, de megtette a maga félrelépését. Egyszer, midőn néhány tojást akart elhelyezni a közboldogítás kosaraiba, megütődve vette észre, hogy a „mezőgazdasági-kör“ kosara alig tartalmaz valamit. Fogta a „magyar társadalom“ kosarát s egyszerűen beürítette a „mezőgazdasági-kör“ kosarába. Ezzel mégis csak tartozik a magyar társadalom, indokolta meg önmagának merész eljárását s mint aki jól végezte dolgát, kilépett a világmentő kamrából.

— Hová ürítetted a tojásokat? — kérdezte nyomban az asszony.

— Illetékes helyre — felelte bizonytalanul.

— A nőszövetség kosarába!?

— Nem. Illetékesebb helyre!

— A magyar társadaloméba?

— Nem. Annál is illetékesebb helyre!

— Nyilván a „mezőgazdák körét“ hizlalod te s azért üres mindig a „nőszövetség“ kosára?!

— Ne gyanusíts! kérlek!

— Nem gyanusítlak, de szeretném tudni, melyik szerinted az az illetékes hely.

Légy egészen nyugodt, nem vagyok részrehajló s a legilletékesebb helyre tettem a tojásokat — fortyant fel a férfi.

Heves vita fejlődött ki köztük az illetékesség miatt, amely talán az egész gyűjtési-akciónak ártalmára lehetett volna, hiszen egész kis dolgokon dőlnek el a nagy megvalósulások, de szerencsére a heves szóharcot megszakította a Jancsi fiu hazaérkezése, aki váratlanul, csak néhány napra jött haza Keresztúrról, valami szükség-vakáció félére.

Átesve a viszontlátás kölcsönösen várt és kedves percein, Jancsi ünnepélyes komolysággal húzott elő zsebéből egy ívet s apjának nyújtotta:

— Édesapám, az igazgató ur nagyon a szívünkre kötötte, hogy tegyünk valamit az iskola fennmaradása érdekében. Meghúzták fölötte a halál-harangot, de nekünk minden áron fenn kell azt tartanunk. Kötelességünk!

Komolyan, méltóságteljesen hangzottak a szavak. Az apa ránézett emberszámba menő, hetedik gimnázista, nagy fiára, kinek tekintetében most számonkérést, felelősségrevonást érzett. Pillanatok alatt végigélte lelkében azt a felejthetetlen jelenetet, mikor Jancsi évekket ezelőtt, mint egész kis diák, hasonló komolysággal állott meg előtte s egyik régi, tanár barátjának üzenetét tolmácsolta vádoló hangon: „hogyha már nem ment el édesapám a véndiáktalálkozóra, legalább azt a kis pénzt ne sajnálja elküldeni a közös célra“. Emlékszik, mily ridegen szólt rá akkor: „Mondd meg, hogy nincs szükségem figyelmeztetésekre“. — Elküldte már a pénzt édes apám? — reménykedett fel a fia melengedő arccal, de ő haragosan letorkolta volt: „nem! és nem is küldöm. Mi vagyok én?! Egyszerű tisztviselő. Nem szabad nekem ily célokra adakoznom. El is bocsáthatnak miatta“. — „Azt nem hiszem“ — vágta volt rá merészen a kis fiú, mire ő majd, hogy nyakon nem ütötte: „Fogd be a szád! Nem a te dolgod!“ A sértett önértet és megalázottság szikrázó tekintetét, mellyel akkor az elkeseredett kis fiú ránézett, azóta sem tudta elfelejteni. Sok nyugtalan éjszaka s keserű érzést szerzett neki, mert már igaz, hogy éppen akkor fizetésleszállítással nyomorították volt, de sohasem volt annyira tehetetlen, hogy nem tehetett volna eleget a kérésnek.

Mialatt átsuhant a lelkén ez a kis jelenet a multból, átvette fiától az írást s elolvasta. Ismerős, megszokott szavak voltak benne, mint a többi felhívásban. A Jancsi iskolája is csak egy kis irgalomért, egy kis szívjóságért, az áldozatnak és a hálának egy kis morzsájáért emelte fel szavát volt tanulóihoz. Mentegetőzve, félenken, gyámolatlanul, mint aki előtt oly idegen és ismeretlen ez a koldusut s oly rettentő nagy fájdalom nyakába vennie a koldustarisznyát.

Zoltán Domokosnak valami kezdett a torka és a szive köré hurkolódni. Most érezte csak meg, mi történik vele. Isten ítélőszéke elé állította a történelem. Ott áll gyermekeveinek boldog meseházában, a kereszturi iskolában, a Küküllő völgyében, hol a

székely hegyekből összehordott kövek hajlékká kulcsolódtak feje fölött, mintha élő és örökké munkás kezeket fogott volna imára e kövekben a sors. Ott állt az idő terhe alatt roskadozó öreg bolt-hajtások alatt, mintha imádkozna. S mintha vele szemben az új épület tágas lépcsőjéről fiában az új nemzedék megváltó ereje sugárzana felé. S mintha úgy érezné, hogy mennie kell e sugár után, meg nem tántorodó, szilád lépésekkel. Hiszen ez a sugár, az élet sugara, mely az iskola falai közül az ő gyermekének szívében és szellemén át ragyog be a múlt mohosodó, boltíves, elnémult falai közé, hogy napfényre hívja a régi álmokat.

Oh! hogy nem tudta eddig megérezni ezt a felemelő érzést, ezt a néma, szent „segítség!” kiáltást. Oh, hogy ez a komoly, felnőtte éretté érett fiú, az ő fia kellett neki, az apának utat mutasson, azokkal a lélekfelrázó, súlyos szavakkal: „tennünk kell valamit, kötelességünk!”

Összehajtojtta a fehér iv papírt s szemeiben rejtett fény tüze lobbant fel:

— Jól van, fiam! Hogyne, segíteni fogunk.

Csak ennyit mondott. Aztán megmutatta fiának az éléskamrában felgyült kosarakat:

— Látod, már folyik a gyűjtés. Az iskola részére is akad itt valami.

— Csak az a baj, fiam, hogy nincs már kosarunk — szólt közbe nevetve az édesanya.

Jancsi arca egy pillanatra elborult, mintha azt mondaná: „száz más célra van címkézett, gondosan megtöltött gyűjtő kosarak s erre a legnagyobb, szívünkhöz legközelebb álló célra sosem gondoltatok!”

De nem vádolt most. Édesanyja nevetése feloldotta benne a csalódás boruját s apja tekintetében nagy elhatározás lelki erejét érezve meg, hirtelen ötlettel, tette készen mondta:

— Nem baj, édesanyám, megtanítottak az iskolában arra is, fonok én kosarat. Csak tudjam, mekkora kell.

— Mint egy unitárius kosár, fiam! — nevetett rá apja.

Másnap alkonyatra már el is készítette Jancsi a hatalmas méretű, izlésesen font, fedeles kosarat.

— Itt az unitárius kosár! — tette anyja elé.

— Uram Isten, hiszen ebbe belefér az egész vagyonunk! — kiáltott fel anyja tettetett rémülettel.

Jancsi apjára nézett s látva annak arcán az oly jóleső szülői megértés örömet, halkan mondta:

— A cél is nagy, mit e kosár szolgál. S az iskolánk minden vagyont megér.

Jancsinak negyednapra vissza kellett menni. Másnap hát megkérdezte édesapjától:

— Mit fogok vinni az iskola részére?

— Ott van fiam az éléskamra, viheted, ami csak belefér a kosaradba! — válaszolt az apja.

Jancsi pedig tömni kezdte az unitárius kosarat. Ami jó, értékes és zsiros falat csak akadt a társadalom, gazdakör, nőszöveget, hitelintézet kosarában, azt ő rendre mind beírtette az unitárius kosárba, amíg csak telidesteli tömte földi javakkal.

Édesanyja szót is tett közben:

— Igen nehéz lesz az, fiam, nem fogod elbirni.

— Nem lehet oly nehéz teher, mit könnyen ne vinnék az én iskolámért, édesanyám, — buzgólkodott Jancsi.

Zoltán Domokos csak mosolygott. Várta az indulást.

Jancsi csakugyan fiatalos erővel emelte fel a kosarat, de megtántorodott sulya alatt.

— Megállj, fiam. Nem egynek való az a teher. Segítünk majd mi is.

Bekiálltotta szolgáját s együtt emelték fel közcélu terhüket a már előkészített szekérre.

Néhány nap múlva irás jött az iskolától. Elismerő és köszönő irat az átvett javakért. Számszerűleg felsorolva zsír, szalonna, tojás, suly és darab szerint, megfelelő értékben.

— Ez a gyerek kiírtette az éléskamránkat — mondta Zoltánné könnyes mosollyal.

— Az unitárius kosár megoldotta a beszolgáltatás nagy kérdését is — nevetett rá Zoltán.

— Csak annak örülök, hogy Jancsi megtalálta a legilletéke-sebb helyet — nézett urára jelentősen az asszony.

Összemosolyogtak. Mindketten tudták egymásról, hogy mire gondoltak. Mig ők tanakodtak, vitatkoztak, osztózódtak a kis kosarak körül s bábel tornyocskák pepecselésével töltve az időt, el-ejtették a nagy célt, Jancsi rendet teremtett, megoldást hozott, fiatalos erővel, jövőbe látó szemmel felemelte az unitárius kosarat, hogy meginduljon vele az iskola felé.

Fekete Lajos.

Krisztus keresztje.

A Krisztus keresztje,
Vállunkra hull néha.
Hogy kell elviselni
Ő maga a példa. —

Nem a sorstól kapjuk
Mindig a keresztet.
Emberek is osztják,
Aki gyűlölködnek.

És van ki társuland,
Szerető barátul.
S ha bizalmunk birja
Azonnal elárul.

A keresztünk terhét
Ha vállunkon látja,
Kedve támad akkor
Gunyos mosolygásra.

Krisztus megtanított
Tűrni és szenvedni,
Minden ember társunk-
Testvérként szeretni.

Szeressük őket is,
Kik bántani szoktak. —
Oda fent az égben
Igazságot osztanak...

Izsák Domokos.

Dr. Kiss Elek: Az Unitárius Egyházi Főtanács 1939 december 3—5. napjain Kolozsváron tartott, lelkézszen teléssel egybekötött évi rendes üléseinek *Jegyzőkönyve*. A gondosan összeállított jegyzőkönyv hű képét adja a múlt évi Főtanácsnak és ezen keresztül megismerkedhetünk egy esztendő küzdelmes, de egyuttal eredményes munkájáról. A püspök, E. K. Tanács, Jóságfelügyelőség, Nyugdíjbizottság, a Főtanácsi bizottság jelentései, a papszen telés és a hozott határozatok, választások stb. mind érdekesek a legnagyobb figyelmünkre, mint egyháztörténelmünk újabb fejezetei.

Gyászhirek.

Antónia János ny. kir. járásbirósági irodaigazgató, életének 78. évében hosszas betegség után január hó 27-én Pécelen elhunyt. A megboldogult derék hittestvérünkben Antónia Mihály szovátai lelkész testvérbátyját gyászolja. Nyugodjék csöndesen.

Teleky Józsefné, Ferenczy László Marcella, az „Új Cimborá” című lap szerkesztője, március hó 6-án, életének 37-ik, boldog házasságának 2-ik évében rövid szenvedés után jobblétre szenderült. Református vallásu volt, de halála az egész magyarságnak veszteség. Benedek Elek, a nagy mesemondó halála után ő lett a gyermekek számára írott lap: az „Új Cimborá” szerkesztője. Mint szerkesztő, a kis cimborák igazi barátja, igazi értékes, könnyen nem pótolható munkát végzett. Emléke szerettei, kis cimborái között és munkáiban örökké élni fog. Lapunk más helyén egyik szép költeményét mutatjuk be az oly korán elhalt írónőnek.

Özv. Máthé Zsigmondné, Dr. Máthé István udvarhelykői felügyelő-gondnok és Máthé Mózes egyh.-tanácsos édesanyja március hó 4-én, 85 éves korában elhunyt. Egy hosszú, munkás és nemes élet után következett be a pihenése. Nyugalma legyen csöndes, a gyászoló szíveknek pedig adjon a mennyei Atya megnyugást!

A Cluji D. F. Egylet. Amint már hirt adtunk róla, Kolozsváron is a D. F. E. helyi tagozata megalakult. Az egylet céljának megfelelően mindjárt megkezdette működését. *Minden második vasárnap* d. e. 11 órakor, istentisztelet után, az Ifjúsági Egylet helyiségében (Calea M. Foch 7.) barátságos jellegű *összejöveteleket* tart. Eddig előadásokat tartottak: Ürmösi József, Benczédi Pál. *Legközelebbi összejövetel április 7-én* lesz a fentjelzett időben és helyen, amikor P. Szentmártoni Kálmán tanár „*János Zsigmond, erdélyi fejedelem*”-ről tart előadást, születésének 400 éves évfordulója alkalmából. *Április hó 14-én* a kolozsdobokai esperesafia meglátogatja az egyházközséget s ez alkalommal az egylet este 1/28 órai kezdettel az unitárius kollégium éttermében *társasvacsorát* rendez, amelyen kívánatos, hogy a hívek (nők és férfiak) minél nagyobb számban vegyenek részt, hogy ezáltal is egymáshoz való tartozandóságunkat és összetartásunkat ápoljuk és továbbfejlesszük. *Április 21-én* a Nőszövetség helyiségében (Calea M. Foch 10) *teával egybekötött műsoros ünnepélyt* rendez d. u. 5 órai kezdettel.

Hiterősítő nap. A Főt. püspök ur egy régi óhajnak és várakozásnak tett eleget, mikor az egyház vezetőivel történt előleges megbeszélés után március hó 14-ét a két középiskolában hiterősítő napnak jelölte ki. E napon a két középiskolában szüneteltek az előadások s e helyett hiterősítő előadások és megbeszélések voltak. A hiterősítő nap láthatóan jó hatást gyakorolt az ifjúságra. Állandósítása egyházi érdekeknek bizonyult.

Missziói munka az Irisz-körzetben. A megelőző években beszámoltunk arról, hogy mily szép és eredményes munka folyik a kolozsvári unitárius egyház kebelében a szétszórta lakó unitáriusok között. Kolozsváron ugyanis a vasuton kívül az utóbbi időben egy egészen új városrész keletkezett. Ez a városrész kb. akkora, mint Székelyudvarhely. Nemcsak a nagy távolság, hanem más körülmények is megakadályozták az ott lakó híveket abban, hogy az egyházközséggel és a belvárosban levő istentisztelettel szoros kapcsolatot tarthassanak fenn. Ezelőtt két évvel Erdő János s.-lelkész nagy gonddal megszervezte az Irisz-telep, Kerekdomb és Bulgária-telepen lakó unitáriusok seregét, a múlt évben pedig Nagy Ferenc gyakorló-lelkész kiköltözött az Irisz-telepre, s kevés

megszakítással — mikor Sebe Ferenc gyakorló-lelkész teljesítette ott a szépen megindult munkát — Nagy Ferenc s.-lelkész folytatja azt a szép missziói munkát, amelyről Erdély egyik legkomolyabb lapja a „Keleti Ujság“-ban (1940. 37. sz.) részletesen megemlékezett Biró János kiváló közíró személyes tapasztalatai alapján. Nagy Ferenc egy igazi misszionárius buzgóságával teljesíti a magára vállalt kötelességet. Az Irisz-telepen istentiszteleteket tart s ezenkívül vallásos estélyeket. A Bulgaria-telepen csütörtökön este vallásos estélyek vannak mindenkor nagy műsor-számokkal a Dr. Schilling Dezső ügyvéd ur által rendelkezésre bocsátott imaházban. A Kerekdomb környékén a Zsigmond Áron afia házában gyűlnek össze és tartanak vallásos estélyeket. Ki van építve a szomszédsági szervezet, a D. F. E. férfi és női tagozata, az Ifjusági Egylet és a Vasárnapi Iskola. Mindezekben a szervezetekben élénk egyházi élet folyik. E missziói munkában kiváló segítő munkát teljesített az Unitárius Nőegylet. A telek, az imaház és s.-papi lakást a Nőegylet vásárolta és a Nőegyletnek még továbbmenő céljai is vannak. Ugyancsak a Nőegylet vezeti az anya- és csecsemővédelem nemes művét, amelyben Marosi Kató munkálkodik egy misszionáriushoz méltó buzgósággal. A hivek nagy buzgósággal vesznek részt a szépen megindult vallásos életben.

Az arcus-i közművelődési ház. A „Keleti Ujság“ 1940. évi március hó 11-iki száma egy színes leírást ad az árkosi közművelődési házról és a ház építéséről. Az árkosiak nagyszerű közéleti munkásságáról és áldozatáról idézzük a következőket: „Az árkosiak csöndben, munkában élnek. És most mégis hallatnak magukról. Dicséretes és példamutató dologban. A falu népe anyagiakban sem szegény, de lelkiekben és áldozatkészségben még gazdagabb. *Az unitáriusok löbb tanerős, minden kívánalmaknak megfelelő iskolát tartanak fenn*, amelyet 1923-ban építettek. Építési és berendezési költsége 280.000 lej emésztett fel. Az azelőtt való évben *új kántori lakot építettek*, amelynek anyagát az eklézsia tagjai adták, de még így is 80.000 lejbe került. 1925-ben a világháború alkalmával ágyuvá öntött harang helyett *ujat szereztek* 148.000 lejért. 1926-ban a templomot villám sújtotta. *Kijavították* 120.000 lej költséggel. 1932-ben *a régi orgonát építették át* 42.000 lej költséggel. De az építési lázban és önkéntes adakozásban mégsem fáradtak bele. *Erről tanuskodik az a gyönyörű kulturház*, amely a templom után ma a falu díze és büszkesége. *Építését 1937-ben kezdték meg s ma már teljesen készen áll*, berendezetten, csupán a felszentelésre vár, hogy azután azt a célt szolgálhassa, melyre hivatva van. Építési költsége túlhaladta a félmillió lejt, de már erre senki se gondol. *Anyagiakban adott, kitől mennyi tellett, de munkával még a legszegényebb is hozzájárult*“.

Jogtörténeti pályadíjat nyert ifj. Gyallay Domokos. Az Erdélyi Múzeum Egyesület 3000 lejes pályadíjat irt ki az ősi székelyjog történetéből vett tanulmányra. Több pályaműből az első díjat ifj. Gyallay Domokos joghallgató nyerte el: „A székely csa-

ládi levelesláda jogtörténeti jelentősége" című alaposan összeállított és teljes jogi felkészültségről tanuskodó értékes dolgozatával. A fiatal jogászt az EME jog- és társadalomtudományi szakosztálya dolgozata tárgyköréből előadás tartására is felkérte.

Mükedvelő előadás Dicsőánmartin-ban. A dicsőszentmártoni D. F. E. Ifjúsági Köre f. év február 6-án (hushagyókedd) este nagyszabásu tánccal egybekötött mükedvelő előadást tartott. Az ifjúság kebeléből alakult mükedvelő gárda ez alkalommal előadta Géczy István „Amit az erdő mesél" c. 3 felvonásos népszínművét. A főbb szerepekben nagy sikert arattak: Szabó József, aki komoly előadótelhetségével élményt tudott szerezni a közönségnek. Nagyon kedvesek voltak Kató és Zsuzsika szerepében: Szabó Ilu és Máthé Mancsi, Ficere és Ignác szerepében Durugy Pál és Durugy István, Sütő Feri szerepét Kórody Béla, Dóka Jancsi-ét Durugy Ferenc, Basa szerepét Pálffy József, Basáné-ét Bartha Mariska, Türje Tóbiás-ét Udvar Sándor alakították nagy sikerrel. A cigányok szerepében pedig Szabó Gyula, Pálffy János, Udvar József szereztek érdemeket. A kisebb szerepekben is nagyon jól szerepeltek: Sófálvi János, Szabó József, Kovács György, Miklósi Sándor, Udvar Zsuzsika, Durugy Juliska, Bartha Juliska, Sófálvi Mariska, Bartha Mariska, Szlovácsek Lili, Szabó Zsuzsika és Bartha János egyleti tagok. A megnyitó és bezáró beszédet Varga László az ifjúsági egyesület fáradhatatlanul dolgozó elnöke mondotta, melynek keretében további küzdelemre és fokozott munkára biztatta az unitárius ifjúságot, majd pedig köszönetet mondott Lukács Sándor lelkész urnak, Simon Anna tanítónőnek, Kovács György egyleti tagnak önzetlen és fáradságos munkájukért és Kiss Zoltán s.-lelkésznek, aki a darabot betanította és új diszleteket festett a darabhoz. Az anyagilag és erkölcsileg fényesen sikerült estély a legjobb bizonyítéka annak, hogy a Dávid Ferenc lobogója alá sorakozó ifjúság öntudatos munkát tud kifejejteni.

Kulturünnepély Sft.-gheorghe-n. A sepsiszentgyörgyi Unitárius Nőszövetség február 18-án, vasárnap délután a Székely Mikó Kollégium tornatermében úgy anyagilag, mint erkölcsileg nagyszerűen sikerült ünnepélyt rendezett. Az ünnepélyen, amelyen a helyi társadalom minden rétege képviselve volt, a város életében igazi eseményszámba ment. A zsufozásig megtelt teremben az összegyűlt közönség a következő gazdag műsort élvezte végig: „A mai ember orvosi megvilágításban" címen megnyitót mondott Dr. Fekete Sándor egyhk. főgondnok. Petőfi és Ady költeményeket adott elő a helybeli munkás sportegyesület szavalókórusa. „A modern amerikai és európai női eszmék" címen beszélt Handler Leona amerikai lelkész nő; az angolnyelvű előadást Dr. Kovács Lajos lelkész tolmácsolta. Beethoven: Hegedű és cselló-duett-jét játszották Bereczky Zoltán és Berky József. „Az örök emberi eszmény a változó világban" címen szabadelőadást tartott Dr. Kovács Lajos lelkész. Költeményeiből szavalt Tamás Gáspár hírlapíró. Tréfás felolvasást tartott Körtés Ferenc. Népdalokat énekelt cigányzenekisé-

rettel Zsigmond Irénke. Ady költeményeket adott elő a szavaló-kórus. Bezárót mondott Dr. Szánthó Vitusné, a Nőszövetség elnöknője. A rendezés nehéz munkáját a Nőszövetség tagjai nagy lelkesedéssel és hozzáértéssel végezték.

Adomány. *Özv. Bochdál Károlyné* meg nem szűnő áldozatkészségéről tett tanubizonyságot a husvétii ünnepek alkalmával, midőn az Irisz-körzeti szegények javára 500 lejt adományozott. A jókedvű és nemes szívű adakozót az Isten megáldja.

Konfirmációi emlékek. A múlt évben lényegesen átdolgozott *Konfirmációi emlékek* a jelen évben az Iratterjesztő utján állanak az egyházközségek rendelkezésére. Ára 10 lej lesz drbonként.

Házasság. Lőrinczy Zoltán a kolozsvári főgimnázium tornatanára és Nagy Erzsébet március hó 11-én házasságot kötöttek. Isten áldása és megáldó szeretete kísérelje az új házaspárt egy hosszú, boldog és sikeres életen át.

Eljegyzés. Benedek Icuka és Székely Gyula 1940. március 24-én jegyet váltottak. Sok örömet és boldogságot kívánunk a szülőknek és az ifju jegyes párnak.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába február 20-tól március 20-ig *tagsági díjat* fizettek: *Özv. Kádár Józsefné Dézs, Buzogány Kálmán Komjátszeg, Dr. Borbély Béla Torda, Dr. Kiss Jenő Nagyszentmiklós, Lőrinczy István Sz. Keresztur, Balázs Ernő, Borsai András Kolozsvár 1940-re, Gyallay P. Domokosné Kolozsvár, Patakfalvi Zsigmond 1939—1940-re; Szakáts Mártha Sz.-Keresztur (300 lei).* — *Előfizetői díjat* fizettek: *Özv. Székely Mózesné Felsőrákos 1935—1939-re; Id. Csete Imre, Ifj. Csete Imre, Csete György Kolozs, Lurtz Rudolfné Köhalom, Kovács Albertné Segesvár, Gellért Irén, Marosi András, Péterfi Ferenc Fogaras 1940-re, Marosi Manci 1939-re; Jánky Dezső Lupény 1940—1947-re, Lupényi előfizetők 1938—1939-re 1258 lei, Gergely Mózes Kolozsvár 1939—1940-re, Pál Simon Toroczkó, Máthé Dénes, Toroczkói György Kolozsvár, Vári Dénes Firtosmartonos, Kovács János, Drumos Ferenc, Gál János, Gál Ferenc, Székely Samuné (Ágoston), Suber Sándorné, Székely Dénesné, Székely Gyula Verespatak, Kovács András Rava 1940-re.* — *Alapítói díjban* fizetett Székely József Verespatak 500 lejt.

Kolozsvár, 1940. március 20. *Gálfi Lőrinc,* pénztáros.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági díjait rendezte. Előfizetés Magyarországon 3 P. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő. Cluj, Marechal Foch 12.

Szerkesztői üzenetek. *F. F.* Mindkét költeménye beérkezett. Még eddig tárgyhalmoz miatt nem közölhettem. Köszönet. — *Több munkatársnak.* Több cikk tárgyhalmoz miatt késik. Rendre jönni fognak. — A következő számra szánt küldemények a hónap 20-ik napjáig beküldendőek.

A bucurești-i unitárius egyházközség hírei.

Aranykönyvi bejegyzések. *Segéty alapra:* Özv. Halász Alfrédné 400 lejt. — *Telefon alapra:* Rácz Gyula 1939-re 1000, Pál Simon 1939-re 300 lejt. — *Anyag adomány:* Tompa Ferenc 10 kg. csomagoló fehér papír.

Egyházi adót fizettek 1939-re: Puksa Endre 500, Pálffy Tamás 200, Vári Albert 100, Csiki Ferenc 100, Czupor Andor 600, Filep Árpád 300 és Vass Gézáné 250 lejt. 1940 re: Rácz Gyula I—VI 1000, Özv. Halász Alfrédné I—XII 1000, Szolga János I—XI 200, Tompa Ferenc I—XII 600, Jilg Ferencné I—XII 700 lejt.

Unitárius Közlönyre a következő előfizetési díjak, illetve adományok folytak be: 1939-re Kecskés Lőrinc (Buşteni) 40; 1939—40-re Balogh Zoltánné (Buşteni) 40—40, 1940-re Fazakas Julianna 40, Gagy István 250, Özv. Halász Alfrédné 100, Szolga János 40, Tompa Ferenc 200, Kocs Lajos 40 lejt.

Esperesi vizsgálószerk egyházközségünkben április hó 20. és 21. napjain tartja kiszállását. Vizsgálószerk kiszállása alkalmából április hó 21-én, vasárnap d. e. fél 11 órai kezdettel istentiszteletet s utána közgyűlést tartunk. Felhívjuk híveink figyelmét egyházközségi életünk ezen fontos eseményére.

Hittan-óráink április hónapban háznál a következő sorrendben lesznek: április 2-án Filep Ibolyka; 3-án Rácz György, Salamon Éva és Judit; 8-án Csiki Tibor és Ibolyka, Balog Béla; 10-én Lengyel Ágnes és Erna, Mátyás Vera; 10-én este Kovács Endre és Sándor; 12-én Pál Ottó; 16-án Filep Ibolyka; 17-én Rácz György, Salamon Éva és Judit; 22-én Csiki Tibor és Ibolyka, Balogh Béla; 24-én Lengyel Ágnes és Erna, Lengyel Vera; 24-én este Kovács Endre és Sándor; 26-án Pál Ottó; 30-án Filep Ibolyka. Hittan-órák ha másképp nincsenek jelezve, úgy d. u. 5 és 7 óra közt vannak. A lelkészi hivatalban tartott órák ideje: szerdán d. e., csütörtökön d. u., szombaton d. e. és d. u.

Vasárnapi iskolák ideje: április 14 és 28. Iskolás növendékek megjelenése kötelező. Vasárnapi iskola kezdete d. e. pont 10 órakor.

Gyermekistentisztelet április 7-én lesz, d. e. a rendes vasárnapi istentisztelet után. Iskolás növendékek megjelenése kötelező.

Dávid Ferenc Egyletünk legközelebbi összejövetele április 17-én lesz a lelkészi hivatalban este 8 órai kezdettel. Előadást tart Németh Ernő egyh. községi gondnok ur.

Nők Szövetségünk összejövetelei áprilisben 11-én és 25-én lesznek. Összejövetelek helye a lelkészi hivatal, ideje 4—7. Összejöveteleken felkért előadók tartanak előadást közérdekű kérdésekről. Nők Szövetsége céljaira 100 lej adományt adott Özv. Bencze Andrásné.

Ifjúsági Körünk összejövetelein a közelmúltban a következők tartottak előadásokat: Leona Handler amerikai unitárius lel-

készne „Téves európai fogalmak Amerikáról“, Dr. Sándori Mihály „A csángók“, s Németh Ernő „A kimmeriek“ címen. Áprilisban a Kör csupán két tea-délutánt rendez, 7-én és 21-én. A teák iránt az érdeklődés egyre fokozódik.

Keblitanácsi gyűlésünk április 14-én d. e. lesz, az istentisztelet végeztével fél 12 órai kezdettel, a ref. elemi isk. IV. o. tanyájában. Tárgysorozat: 1. Gyűlés megnyitása, jkv. hitelesítők felkérése. 2. Mult gyűlés jegyzőkönyve felolvasása. 3. Egy keblitanácsi tiszttség betöltése kérdése. 4. Előterjesztések: esperesi vizsgálat ideje, (közben beérkező ügyek). 5. Indítványok, melyek 24 órával a gyűlés előtt írásban adandók be.

Istentiszteleteink minden vasárnap d. e. fél 11 órai kezdettel v. n. a ref. elemi isk. IV. o. tantermeiben, Str. Sf. Voievozi 50 sz.

Bușteniben lelkész április 29-én, az orthodox husvét másodnapján d. e. 10 órai kezdettel urvacsoraosztással egybekötött ünnepi istentiszteletet tart.

Minden megkeresés és az egyházközségünk fenntartására szánt adomány a következő címre küldendő: Oficiul Parohial Unitarian. București 2. Str. Basarabia 47. II. Telefonszámunk: 5-45-79.

Tartalom: *Simén Dániel:* Husvét a lélek ünnepe. 69 old. *Dr. Kiss Elek:* Déva. 70 old. *Kövári Jakab:* Vallásos élet a mai Oroszországban. 71 old. *Fekete Lajos:* Dal az Ismeretlenről. (Vers). 73 old. *Simén Dániel:* Lupényi jegyzőkönyvi kivonat. 74 old. *Ujvári László:* Budapesti levél. 75 old. *B. P.:* Az E. K. Tanács hírei. 76 old. *Telekyné Ferenczy L. Marcella:* Nagyhét. (Vers). 77 old. Tűzhely mellett. *Fekete Lajos:* Unitárius kosár. 78 old. *Izsák Domokos:* Krisztus keresztje. (Vers). 85 old. Irodalom. 86 old. Gyász hírek. 86 old. Egyházi és iskolai mozgalmak. 87 old. București-i unitárius egyházközség hírei. 91 old.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Tipografia „Pallas“ könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuța 3.

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

52. Kelemen Lajos ur
Cluj. Str. Calea Moșilor 16.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényszéki lajstromozási szám: 128.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)

Felelős szerkesztő: BENCZÉDI PÁL.
Cluj, Cal M. Foch 12. II. emelet 22. ajtó.

Pünkössti rózsá.

**Még szombat estve kelyhe zárva
S pünkösztvasárnap hajnalára
A rózsabimbó rózsá már
Illatja üdv, színe ígézet -
És lopni édes tiszta mézet
A méhraj csak ide jár.**

**Kifakadását várta, leste
S mosolyogva nézte szombat este,
Bizony, nem hitte volna még,
Hogy nem több, mint egy éj bübája
E kedves bimbót már kitarja,
Mire a hajnal pirja ég.**

**S tán pünköszt napján meg se látja
A rózsát a bimbó barátja -
S hogy újra jó pünköszt után:
Immár a rózsá szirma hullva,
Ott csüng az ágán elvirulva
S illatja - egy emlék csupán.**

**Pünkössti rózsám, szép virágom,
Hervadva tűnő ifjuságom!
Csodálva s busan nézlek én:
Pompára oly hamar fakadtál,
Hogy azt az üdvöt, amit adtál,
Amíg volt - észre sem vevém.**

Kozma Andor,

A pünkösti lélek.

Mit cselekedjünk afiai, férfiak?

Ap. csel. 2, 37.

Az első pünköst nemcsak egy csudálatos napnak a varázslatos emléke, hanem az alapításnak, a szervezésnek, a biztos elindulásnak a napja. A tanítványok rájöttek arra, hogy mit kell cselekedniök. Megkérdézték a Péter beszédére: mit cselekedjünk hát atyámfiai, férfiak?... Péter apostol megadta a választ és a hallgatók nemcsak meghallgatták az apostoli intést, hanem aszerint is jártak el. Lerakták alapját annak a nagy alkotásnak, melyet keresztény egyháznak nevezünk. A pünköst ünnepe tehát az igazi alkotásnak, a nagy eszme megvalósításának, az ige igaz értelemben vett testet öltésének az ünnepe.

Az első pünköst után még sok pünköst következett és fog is következni. A világ különböző helyein egyházközségek, gyülekezetek, egyházak, különböző felekezetek alakultak. A lélek ereje készítette az emberiséget a soha meg nem szűnő alkotásokra, szervezkedésekre, belső, elmélyedő munkásságra. A lélek erejének munkássága meg nem szűnik sohasem.

A lélek erejének, az örökké megújuló pünköstnek munkásságát, hatását látjuk minden alkotó munkában, minden nemes felbuzdulásban. Most közelebről ilyen diadalmas napnak láttuk a székelyszereszturi presbiteri megbeszélésnek a sikerét. Közeli és távolabbi falvakból egybegyűlt keblitanácsosok azzal a kérdéssel mentek Székelykereszturra: Mit cselekedjünk afiai, férfiak? A választ megkapták Dr. Varga Béla püspöktől és a többi vezető emberektől. A megbeszélések után azzal az elhatározással mentek haza: Meg kell ujulnunk lélekben. Építenünk kell egyházunkat külsőleg és belsőleg. Fől kell ébreszteni a műveltség, tudás- és ismeret vágyát. Ezért mindenkinek mindennap dolgoznia kell egy szebb és állandóbb, emberi méltóságnak megfelelőbb életért. Az Isten minden embernek valami hivatást adott ezen a földön. Ez a hivatás, amely egyuttal kötelesség is, önmagunk, családjunk, egyházközségünk és a társadalom más alakulatai, közületei iránt különböző módon nyilvánul meg. Nagy örömmel tölti el a lelkünket, hogy egyházközségeink keblitanácsosai az egyházépítés új feladatát magukévá tették és most már biztos uton halad egyházunk a lélek által irányított uton. Ma már nemcsak sejtjük, hanem tudjuk is, hogy mit kell cselekednünk.

Az unitárius vallásközönség megértette feladatát. Tudja, hogy miért teremtette az Isten. Hallja az égi, a magasabb szózatot és követi azt. Ezt a földet, amelyen él, izzadásával és fáradságával széppé, termékennyé teszi, a falvakat felvirágoztatja, templomokat, iskolákat, közművelődési intézményeket létesít; lelke művelésére oly gondot fordít, mint a föld megművelésére, s a társas élet fejlesztésére.

Ma erre indít a pünkösti lélek és ezt követi az akarat, az igazi, erős, meg nem hátráló férfiúi elszántság. *Presbiter.*

Keblitánácsosi értekezletek.

(1940. március 28—29).

Nem lesz érdektelen, ha felemlítjük, hogy 1924 év május hó 9-én és 10-én Dr. Varga Béla és Dr. Kiss Elek teológiai tanárok a Maroskörben tartottak keblitánácsosi értekezleteket s ez alkalommal Székelykaálban, Iklandon, Vadadon és Szentmártonban jelentek meg és végeztek ilyenirányu egyházi tevékenységet.

Majd május 30-án Brassóban tartottak egy körli megbeszélést, mely alkalommal ellátogattak Alsórákos, Héviz és Datk egyházközségekbe.

1927. év májusában Rava és Bordos volt ilyen összejövetelek helye.

A világháboru utáni keblitánácsosi értekezletek nálunk unitáriusoknál tehát legalább is 16 éves multra tekintenek vissza s nem csoda, ha a Főt. püspök ur javaslatára ujából szervezett ilyen irányu egyházi munkánk az idén Székelykereszturon olyan nagy sikerrel kezdődött meg. Számítottunk arra, hogy kb. mintegy 200 (kettőszáz) keblitánácsos összejön s ime mintegy 350-en jöttek össze s voltak ott a két napos értekezleteken.

A szives vendéglátást és elszállásolást a kereszturi egyházközség vezetősége, keblitánácsa és hívei végezték; az étkezés egy része a székelykereszturi főgimnázium konviktusában folyt le s mindannyian hálával gondolunk azokra, akik lehetővé tették, hogy a kereszturkörü keblitánácsosok együtt ebédelhettek s így is érezhették együvé tartozásukat és testvéri közössegüket.

Az „Unitárius Közlöny“ ezévi márciusi számának 62-ik lapján látható műsor szerint zajlott le a konferencia. *Ütő Lajos* esperes-lelkész imádkozott (március 28-án d. e. 9 óraker), *Dr. Fazakas Miklós* felügyelő gondnok mondott üdvözetet, amit elnöki engedéllyel kiegészített *Pál Dénes* közügyigazgató. Ezután *Dr. Varga Béla* püspök olvasta fel megnyitóját s felkérte *Dr. Kiss Elek* egyházi főjegyzőt, hogy „Unitárius egyházunk mai kérdései és a keblitánács“ tartsa meg előadását.

Az előadásban egyebek mellett különösen három intézmény domborodott ki: a *templom*, *iskola* és *népház* (kulturház). Hozzászóltak: *Török Lajos* keblitánácsos Énlakáról, *Nagy Lajos* keblitánácsos Kobátfalváról, *Bán Ferenc* keblitánácsos Siménfalváról, *Gálffy Dénes* énekvezér-tanító Szentmihályról, *Izsák Lajos* keblitánácsos Ravából s *Fazakas Jenő* lelkész Ravából.

Az értekezet helyeslése mellett kívánták, hogy az Egyházak tegyék lehetővé, hogy a nép kulturális összejöveteleit szabadon gyakorolhassa, felekezeti iskoláink az egész vonalon szerveztesse nek meg, történjék gondoskodás a tanítók utánpótlásáról, ifjaink vasárnap mehessenek templomba, egyébre ez időben ne lehessenek lefoglalhatók, az iskolák felállításának kérdésében kiküldött bizottságban az Egyház képviselője is vehessen részt, olvasásra alkalmas könyvekről gondoskodjanak s különösen a szülők vezes-

sék családjaikat e kérdésben is helyes irányban; az idős keblitanácsosok azzal örökölték meg nevüket, hogy járuljanak hozzá népünk számára könyvtárak felállításához.

A második előadást: „A keblitanácsos az egyháztörténelemben“ címen *Vári Albert* teológiai tanár tartotta s a kérdés történeti megvilágítása nagy mértékben fokozta mindannyiunknak önbizalmát és kellő méltóság- és hivatásérzetet kellett keblitanácsos afaiban is. Az ilyen történeti áttekintések nagy mértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy fogalmainkat helyesbítsük s munkamezőnkhez kellő háttérrel nyerjünk a múlt küzdelmeiből.

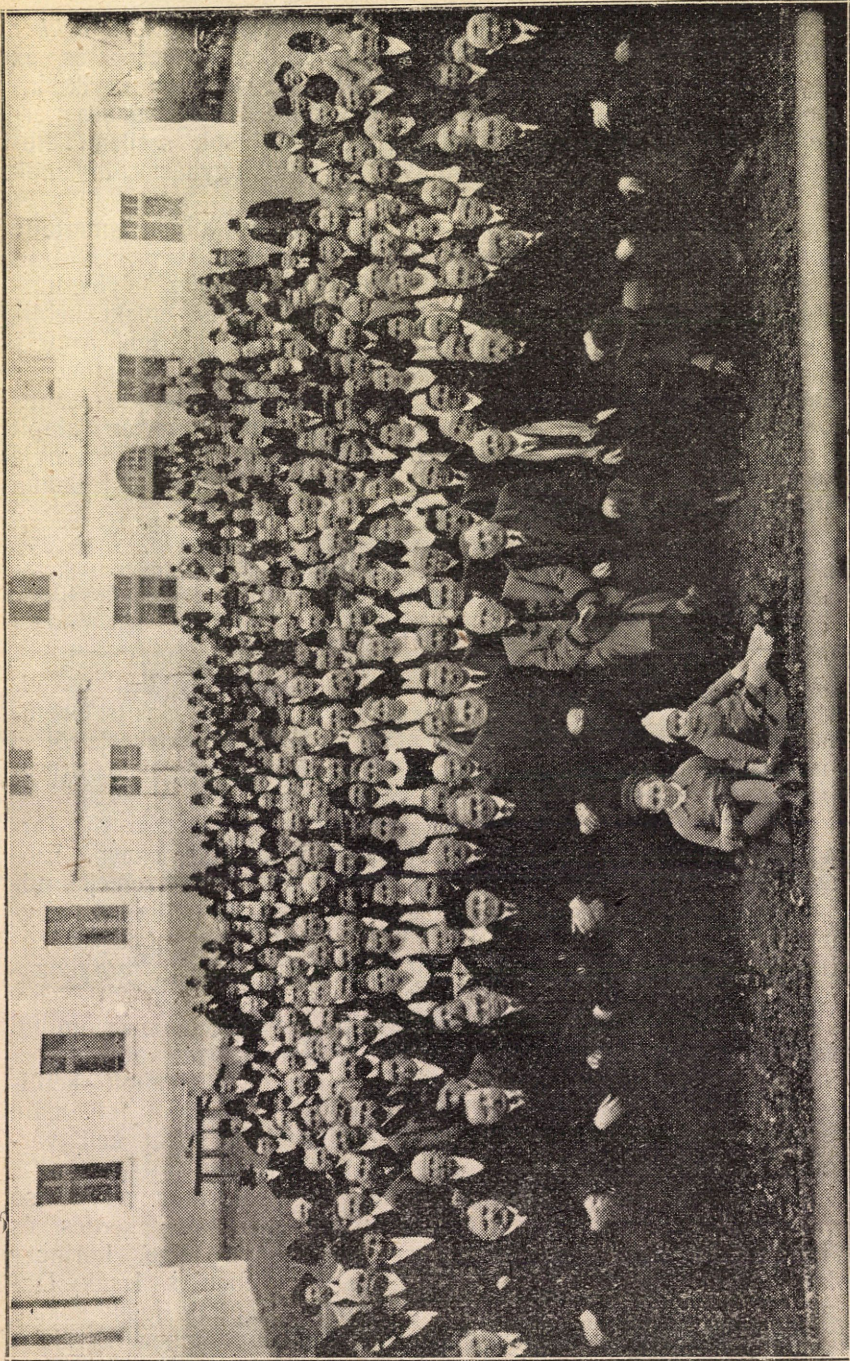
A harmadik előadást *Pataki András* lelkész tartotta „A keblitanácsos és az egyházköztség anyagi kérdései“ címen. Hogy mennyire éberen kísérték az előadást, mutatja a hozzászólások száma: Patakfalvi József székelykereszturi keblitanácsos, Dr. Fazakas Miklós felügyelő gondnok, Jakab Elek medeséri keblitanácsos, Fekete Kálmán nagykedei keblitanácsos, Vass Dénes keblitanácsos Böződről, György István keblitanácsos Magyarzsákodról, Péterfi Mihály lelkész ugyanonnan, Marosi Albert keblitanácsos Szentábrahámról, Gal Jenő tanító Magyarzsákodról, Nagy András keblitanácsos Székelykeresztúrról, Fülöp Gergely keblitanácsos Énlakáról, Ürmösi József püspöki titkár.

A hozzászólásokban kifejezésre jutott, hogy a magtalanok javaikat az Egyháznak kellene hogy hagyják általában. Különösen kiemelték, hogy az évi költségvetések komoly reális voltára ügyelni kell s a tételes számviteli törvényeket szem előtt kell tartani. Feltetődött a magtárak létesítésének és fejlesztésének a szüksége és kérdése. Valamint az is, hogy az egyházközségek anyagi kérdésének a kérdését úgy lehet legkönnyebben megoldani, hogy az egyházi birtokokat nem kiadják olcsón, hanem házilag megművelik s a jövedelmet így nagyban növelik és szövetkezeteket létesítenek, tartanak fenn és pártolnak. Így könnyebben tudnák a hátrálékos egyházközségek is kifizetni a nyugdíjalapnál levő hátrálékaikat.

A három előadást a főgimnázium tornatermében zsufolt terem mellett hallgatták és élték végig a figyelmes keblitanácsosok s a részükről gyakran megnyilatkozó vallomás mutatta, hogy számukra valóban élmény volt a jelenlétel s a hozzászólásokban való részvétel is.

Este igazán jól sikerült estélyben volt részünk, amikor megnyitót *Dr. Elekes Domokos* főgondnok tartott, a kadácsi s a szentábrahámi énekkarok a szentábrahámi ifju kántor és Lőrinczy László kadácsi lelkész vezetése mellett szépen énekeltek; szép szavالاتokat hallottunk Vas Iréntől, Fodor Istvántól; magyar dalokat énekelt Fazakas Jenő ravai lelkész Péterffy Gyula zenetanár zongorakisérete mellett s felolvasott Gyallay Pap Domokos, a Magyar Nép főszerkesztője; zenélt a székelykereszturi Filharmonikus Társaság Sándor Mihály karmester vezetése alatt. Az estélyt bezárta Osváth Árpád felügyelő gondnok.

Keblitanácsosaink legnagyobb része a második napra is Szé-

Az I. G. Duca-i (Székelykereszturi) keblitanácsi értekezlet résztvevői. (1940, március 28—29 napjain).

kelykereszturon maradtak. E napon az első előadást *Dr. Fikker János* teológiai akadémiai dékán tartotta „A keblitanácsos és az egyházközség vallás-erkölcsi élete” címen. Az előadás egyik kiemelkedő pontja volt a lelki kataszter felállításának kívánása s érdekes statisztikai adatokat sorolt fel az unitáriusok szellemi életének illusztrálására, összehasonlítva azt más egyházak hiveinek életével.

Gyallay Pap Domokos az előadással kapcsolatban ismertette a népkönyvtárak felállításának ügyét.

A hozzászólások alkalmával *Menyhárt Béla* ujszékelyi gondnok, *Lőrinczy István* ny. vallástanár, *Rafaj Gáspár* énlaki keblitanácsos, *Izsák Domokos* benczédi keblitanácsos, *Márton András* szentmiklósi keblitanácsos, *Nagy Domokos* sárdi keblitanácsos afiai szerepeltek. *Lőrinczy István* bejelentette a székelykereszturi Önszegélyzöbank nevében, hogy 2000 leuval népkönyvtárt alapít Székelykereszturon s *Rafaj Gáspár* is jelentette, hogy édesanyja *Rafaj Jánosné, Márton Zsuzsánna* nevére és emlékére Énlakán 2000 leuval népkönyvtárat fog alapítani.

Hozzászólások révén kívánatosnak jelentették ki, hogy az Egyház adjon ki egy *Keblitanácsosi Kdtét* s a keblitanácsosok vezetésével vezessék be az egyházközségekben a szomszédsági rendszert; kifejezésre jutott az is, hogy aki az „Unitárius Közlöny“-t nem rendel meg, ne lehessen keblitanácsos; az egyházközség vezetői adjanak jó példát a testvéries és barátságos életben és viselkedésben a híveknek s ezt kövessék a keblitanácsosok is. Örömmel mentek vissza keblitanácsos afiai a főlemelő értekezletről a pacsirtaszavas mezőkre s köszönik a kellő és megfelelő utmutatást.

A következő előadást *Simén Dániel* teológiai tanár afia tartotta „A keblitanácsos és egyháztársadalmi munka” címen. Előadó megállapítása szerint a lelkész az egyházközség szeme, a nőszövetség az egyházközség szive s a keblitanács pedig az egyházközség tüdője. Szóolt a szövetkezeti eszméről, a népegészségügy kérdéséről, az iskolán kívüli nevelésről, az ifjuság szórakozásáról, a torozásról stb.

Hozzászóltak: *Kövári Jakab, Gálffy Dénes, Geréb Zsigmond* és *Ürmösi Gyula* belsőemberek.

Felvetődött a megyekövetés, a rokonságból alakított keblitanácsok kérdése s nyilvánvalóvá lett a hozzászólások folyamán, hogy egyháztársadalmi kérdéseink megoldásában sokat kell várunk keblitanácsosaink köztevékenységétől.

Boros György gazdasági iskolai igazgató tartotta az utolsó előadást időszerű gazdasági kérdésekről s a számos kérdés és hozzászólás mutatta, mennyire közérdekű volt a téma. *Lőrinczy István* szólt a szövetkezetek létesítése érdekében s *Izsák Domokos* próbálta megmagyarázni, hogy a mi népünk igen sokáig bizalmatlansággal viseltetett a szövetkezetekkel szemben. *Dr. Kiss Elek* főjegyző afia biztosította a jelenlevőket, hogy Egyházunk a

gazdasági iskolát és kérdéseket épen olyan fontosaknak ismeri, mint bármely más kérdést és minden vágya az, hogy virágzó agrikulturát, földmívelést stb. létesíthessen.

Jelenlevő keblitanácsosok élénk tetszésüket fejezték ki e fölött s tapssal és éljenzéssel hallgatták az értekezlet befejezését, melyet Dr. Elekes Domokos főgondnok afia végzett el.

Közben istentiszteletet tartott az értekezlet, mely alkalommal imát mondott Péter Ödön tordátfalvi lelkész és egyházi beszédet tartott Ürmösi József püspöki titkár.

Volt egy lelkészi megbeszélés is az értekezlettel s annak ezutánani folytatásával kapcsolatban a püspök ur vezetése mellett.

Mert hiszen, nem elég a jelenlegit befejezni, gondoskodni kell arról is, hogy a más körökben tartandók is kellőképpen sikerüljenek a jelenlegi tanulságainak felhasználása mellett. Megállapítást nyert, hogy a következő értekezlet az udvarhelyi egyházkörben fog tartatni.

Legyen hála az Istennek, hogy ez ilyen szépen sikerült s adjon erőt az Ég, hogy tovább szervezhessük Egyházunk életét!

Dr. K. E.

Orbán Balázs.

Ez év április hó 19-ike ötvenedik évfordulója annak, hogy a legnagyobb székely: Orbán Balázs országgyűlési képviselő Budapesten hirtelen meghalt. Még csak hatvan éves volt, telve munkakedvvel és nagy akaraterővel, hogy tovább folytassa népe iránt való szolgálatát. Az irigy halál aránylag hamar kiragadta az életből, de Orbán Balásznak már oly nagy munkássága volt akkor, hogy a kegyetlen halál már csak az örökkévalóságba lendítette át nagy lelkét. Aki oly nagy munkásságot vitt végbe és oly értékes alkotásokat létesített, mint Orbán Balázs, annak emléke örökké élni fog. A Szentírás szavaival emlékezete mindig áldott lesz. Erdélyben és Erdély határain kívül is sok egyesület megemlékezett Orbán Balászról halálának 50-ik évfordulója alkalmából, mi valószággal hálátlanságot követnének el, ha elfeledkeznénk Orbán Balászról, mert hiszen mihozzánk állott a legközelebb, az unitárius vallásnak volt meggyőződéses híve és egyházunknak egyik legnemesebb jóltevője.

Emlékezet okáért és tanulságok levonásáért tekintsünk végig Orbán Balázs gyönyörű, példaadó életén. Orbán Balázs báró 1829 február 3-án született Lengyelfalván (Udvarhely vm.). Középiskolai tanulmányait Székelyudvarhelyen végezte el, azután jogi tanulmányokat folytatott a kolozsvári egyetemen. Jogi tanulmányait be sem fejezve Konstantinápolyba ment, onnan kiindulva beutazta Arábiát, Szíriát, Palesztinát és Egyiptomot. A magyar szabadságharcról értesülve haza sietett, hogy nemzete ügyének szolgálatára lehessen. Utközben Konstantinápolyban egy 150 főből álló szabadcsapatot szervezett, hogy azzal részt vegyen a szabadságharcban. Azonban

későre érkezett haza, Görgei már Világosnál letette a fegyvert s neki nem adatott meg az a lehetőség, hogy hazája védelmében lángoló szeretetének kifejezést adhasson.

Az elnyomatás szomoru korszaka alatt megfordult Londonban, a Yersey szigetén, majd meg Konstantinápolyban tölt négy évet s 1859-ben visszatér hazájába s egyelőre a vármegyei életben keres és talál közéleti munkásságot, később pedig az alkotmány visszaállítását követően több cikluson át mint országgyűlési képviselő nagy szolgálatokat tesz a közügynek. 1887-ben a magyar Tudományos Akadémia tagjai sorába választja, ami nagy és értékes tudományos munkásságának méltó elismerése, megkoronázása. E mozgalmas élet sok és értékes munkásságot és soha el nem muló értéke takar. Utazásai mindig komoly célból történtek. Külföldön mindent alaposan megfigyelt. Tanulmányainak eredményét *Utazás Keleten* című négy kötetes művében adta közre. Azután pedig, mikor külföldről hazajött bejárta a Székelyföldnek minden zege-zugát, hatalmas történelmi, régészeti, földrajzi népismei stb. munkát végzett s tanulmányainak eredményét a *Székelyföld* című 6 kötetes munkában adja ki. E munkának az értéke felbecsülhetetlen. Gyermekkorunknak legszebb olvasmánya, eltűnt ifjuságunknak rég elmúlt szép napjai tűnnek föl, valahányszor felnyitjuk a Székelyföld leírását. A sok falusi és városi templom, a régi várromok és a hozzájuk tapadó sok rege, monda, a népszokások, a különböző népviseletek valóban mindig érdeklődéssel töltik el az olvasót. Csak az képes ilyen nagy és értékes munka megírására, aki szívmélyéből szereti népét. Ezen kívül megírta még *Torda és környéke* történetét, ami szintén értékes munkája ennek a csodálatosan gazdag léleknek.

A nagy író maga egy mondatban meg is mondja magyarázatát munkája létrejöttének: „öntudatos, forró ragaszkodás, igazi mély szeretet csak közelebbi ismeretségnek lehet az eredménye, e szerint minél közelebb jutunk hazánk ismeretéhez, annál forróbbá válik szeretetünk iránta“. Szeretete népe és hazája iránt még fokozódott azáltal, hogy minél jobban igyekezett megismerni és megismertetni. Az ő életében az írás igazi hivatás volt. Minden bárói, főri címmel is teljesen együtt érzett azzal a néppel, amelynek előmenetelére szentelte teljes tehetségét. Maga a megtettesült egyszerűség volt. Egyszerűen élt, mint a székely ember. Gyakran gyapjuposztó harisnyában járt; az a hír járta róla, hogy Budapesten, mint képviselő, ő maga vacsorára puliszkát főzött és turóspuliszkát vacsorázott, amint szokás itthon a Székelyföldön. Ezzel természetesen takarékoságát is szokták jellemezni. A vonaton mindig a harmadik osztályon szokott utazni azon egyszerű okból, mert itt alkalma volt arra, hogy az egyszerű néppel találkozzék. Ezeket a szokásait különsegeknek tekintették. Amikor kérdezték tőle, hogy miért utazik a kevésbé kényelmes harmadik osztályon, tréfásan azt felelte: Azért, mert nincsen negyedik osztály.

Népe iránt való szeretete semmi körülmények között sem

csökkent. Egy alkalommal a székelykereszturi választókerületben megbukott, mint képviselő. A választások sokszor vezetnek ilyen eredményre; nem fordított ezért hátat a székelységnek, de hitfeleink, az unitáriusoknak sem. Sőt a székelykereszturi gimnáziumhoz alapítványt tett és úgy folytatta élete munkásságát, mintha vele soha semmi méltánytalanság sem történt volna. Az ilyen magatartás csak az igazi nagy lelkeknek a sajátja. Ebből sok mindenki tanulhat. De tanulhatunk mindnyájan az ő nemes önfeláldozó életéből. Megtanulhatjuk a folytonos és népünk érdekében való munka értékét, a szülőföld és hazarészünk szeretetét, szent hagyományaink megbecsülését, a természet szeretetét és azt, hogy itt körülöttünk a kincseknek, a szépségeknek oly nagy sokasága van, hogy szívünk azzal betelhetik, nem kell idegent, külföldit, valami különöset áhitanunk. Szeressük tehát ezt a földet, amelyen születünk, amely a tápláló életet adja, ahol édesanyánk ringatta bölcsönket s amelyből multunk dicsősége és jövőnk reménysége fakad. Ezekre és még sok mindenre tanít Orbán Balázs élete és munkássága. Zárjuk keblünkbe az ily nagy lelkeket és kövessük a példát, amelyet az emlékezés e pillanata előnkbe tár.

B. P.

Apróságok Orbán Balázsról.¹

A hatvanas évek végén Orbán Balázs Budapesten a Vácucca egy oly kicsi szobájában lakott, melyben az ágyon, egy íróasztalon és egy széken kívül más butor nem fért el. Midőn csudálkozásomat fejeztem ki e liliputi lakás fölött, Orbán Balázs az ő mély hangján azt mondta: „jobb e szobáczkában függetlenül és becsülettel, mint ezek nélkül fényes palotában lakni“.

— Külföldi tartózkodása alatt — még pedig különös okból öngyilkosságra is gondolt. Azon időben volt ez, midőn a nagy francia költő: Hugó Viktor társaságában élt a Yersey szigetén s a nagy embernek sokféle szívességét volt kénytelen igénybe venni. Hugónak volt egy nagyon bonyolult szerkezetű órája, amely alaposan elromlott s a nagy költő szerette volna megigazíttatni. Gr. Teleki S. ezredes figyelmeztette Orbánt, aki az órásmesterséghez is értett, hogy itt az alkalom, hogy a nagy költőnek szívességet tegyen. Orbán Balázs azonnal ajánlkozott az óra javítására, de az óra szétszedésekor csakhamar arról győződött meg, hogy ez óra szerkezete túlhaladja az ő tudását. Sőt csakhamar azt tapasztalta, hogy a szétszedett órát már összerakni sem tudja. Ekkor úgy elkeseredett és annyira restellte a dolgot, hogy a legrosszabrá gondolt. Teleki ezredes azonban egy műórát hivatott, aki az órát kijavította, amire azután Orbán Balázs megvigasztalódott.

Orbán Balázsnak ritka jó szíve volt. Megvont magától mindent, hogy másokon segíthessen. Különösen a szegény árvákon

¹ Orbán Balázs emléke. Írták barátai és ismerői. Szerkesztette: Boros György, Kolozsvár 1890. 28 l.

szeretett segíteni. Vendéglőbe, kávéházba nem járt, de ha székely földről szegény harisnyás emberek vetődtek fel a fővárosba, azokat elsősorban vendéglőbe, kávéházba vitte és bőkezűen vendéglelte meg.

Hugó Viktor a nagy francia költő rendkívül szerette Orbán Balázst. Szerette különösen férfiasságáért, elszánt bátorságáért és a szabadság iránt való rajongásáért. Azt mondják, egyszer féltréfásan úgy nyilatkozott, hogy 200 francia Orbán Balázssal megtudná bukztatni a francia császárságot. Mikor a Székelyföldről írt munkájának egyik kötete megjelent, a könyv példányait egyszerre kötve, költségkímélésből ő maga hordta szét a fővárosi előfizetőknek. Természetesen az előfizetők nem is sejtették, hogy a kihordó maga a szerző: Báró Orbán Balázs.

Hory Béla.

Dal a szenvedések börtönéből.

Nedves, hideg börtönfalak,	Széles mezők, láthatárok,
Mint a kripta rám omlanak,	Miket nem szeg börtönárok,
Keskeny nyílás, csak repedés	Magas mennyebolt, azurkék ég,
Az ablaka, olyan kevés,	Merre mint a madár mennék,
Hogy az ember rajt' kilásson,	Fel a bércre, le a mélybe,
Szemmel világba kiáltson.	Szabad ember gyönyörében.

Amit látok, magas kőfal,	Itt e kripta-börtön karja
Napvilágra amugy se csal,	Életemet átkarolja,
Kapu, tudom, egy sincs rajta,	Száraz kenyér a falatom,
Mi számomra megnyilhatna.	Jéghideg víz az italom,
Minek néztek hát odáig,	Örök vakság itt az élet,
Más az, amit szívem áhit.	Oh, csoda, hogy még remélek.

De remélek szünet nélkül
 Fekete éj börtönébül
 Hajnalt hozó Isten-kezet
 Börtönt nyitó itéletet
 S reggel, délben, este zengem :
 Isten! Szabadíts meg engem !

FEKETE LAJOS.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági díjait rendezte. Előfizetés Magyarországon 3 P. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénzüros címére küldendő. Cluj, Marechal Foch 12.

Budapesti levél.

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur!

1911 évben alakult meg a budapesti *Unitárius Nőszövetség* a budapesti *Dávid Ferenc Egylet* nőtagjaiból az angol és amerikai *Nőszövetség* kivánságára *Perczelné-Kozma Flóra* elnökleite alatt és nemsokára — amint a szükség úgy hozta magával — a karitatív munkaszolgálatba állott. A mai nehéz időkben valóságos hivatást teljesít az egyház életében és emberi erőt meghaladó tevékenységet fejt ki, hogy a szerény viszonyok közt levő hívek filléreiből segítse azokat egyházunk tagjai közül, akiket az élet megpróbált. A *Nőszövetség* lelkes tábora élükön *Józan Miklósné, Barabás Istvánné* és *vitéz Nyiredy Gézánné* nagyasszonyokkal krisztusi önzetlenséggel fáradoznak azon, hogy a könnyeket leszárítsák a gondterhelt arcokról és a kérlelhetetlen sors adta útést saját védő kezükkel fogják fel. Valóságos irgalmas szamaritánusok.

Végre szert tehettek egy egyszerű, de kedves székely otthonra és azt nagy örömmel április 8-án avatták fel.

Erről a bensőséges ünnepélyről óhajtok beszámolni néhány sorba. Ezt megelőzőleg vasárnap látogatták meg illusztris vendégeink Koháry uccai templomunkat *Dr. Dexter Róbert*, az Amerikai Unitárius Társulat kültügyi osztályának vezetője és neje. A reggeli (9 órai) istentiszteleten *Józan Miklós* püspöki vikárius üdvözölte őket, mire szeretett vendégünk válaszul, a testvéri együttműködést és szeretetet kötötte a hívek lelkére. Bölcs szavait *Szent-Iványi Sándor* teológiai magántanár, beszolgáló lelkész tolmácsolta.

Másnap az Otthon felavatására szépszámu közönség gyűlt egybe úgy, hogy zsufolásig megtelt a két szobás Otthon, még az előszoba is tele volt közönséggel. Megjelent az Igazgató Tanács vezetősége, az egyházköztség gondnokai, lelkészei, tisztviselői, a keblitanács tagjai, a *Nőszövetség* majdnem teljes számmal s a *Perczelné-Kozma Flóra* Leányegylet *Varga Istvánné* vezetése mellett. Egy Istenünk, egy magyar hazánk éneke után *Józan Miklós* püspöki vikárius szívhez szóló megható imát mondott. Utánna *Szent-Iványi Sándorné* kedves szavakkal üdvözölte *Dr. Dexter Róbertnét*, a mi kedves amerikai vendégünket, amire ő tolmácsolta a nagyvilág unitárius asszonyainak üdvözlését. Magyar nyelven tolmácsolta *Józan Miklós* püspöki vikárius. A *Nőszövetség* szellemi vezetői areképének leleplezése következett. *Tormai Cecílről Barabás Istvánné* emlékezett meg, *Perczelné-Kozma Flóráról Buzogány Anna* megemlékezését *Varga Istvánné, Dr. Iván Lászlóról Sz. Weres Jolán* megemlékezését *Dr. vitéz Nyiredy Gézánné* olvasta fel. A Szózat éneklésével végződött a jól sikerült házi ünnepség. Utánna uzsonnával kedveskedtek a *Nőszövetség* tagjai s az uzsonnamegváltás díját jótekonycéla szánták.

Egy pár sorban meg kell emlékezni egy most megjelent kis munkáról. Az 1922. évben indult meg *Józan Miklós* püspöki vikárius által alapított „Unitárius Értesítő“, amelyet hosszú időn át ő szerkesztett, azután *Barabás István* és később *Dr. Iván László*

szerkesztett; jelenleg *Ferencz József* szerkeszti *Szent-Iványi Sándorral*, mint társszerkesztővel. Ez a lap adta ki a „Mai Füzetek“-et, 1936 évtől kezdve „Évkönyvet“. Az idei évben azonban kedves meglepetéssel szolgált olvasóinak. Az „Évkönyv“ helyett „Unitárius élet munkásai“ címen adott ki egy külsejében is tetszetős füzetet, melyben 15 életrajzot közöl világi unitárius nagyjainkról.

János Zsigmondot — Botár Imre; Brassai Sámuel — Győrfi István; Szent-Iványi Mihályt — S. Nagy László; Orbán Balázst — Péterfi Gyula; Jakab Eleket — Gönczy Sámuel; Berde Mózsát — Darkó Béla; Benczédi Gergelyt — Dr. Csiki Gábor; Kozma Ferencet — Szent-Iványi Sándor; Buzogány Áront — Ferencz József; Hajós Jánost — Ujvári László; Kovács Józsefet — Barabás István; debreczeni Szabó Józsefet — Kelemen Béla; Perczelné-Kozma Flórárt — Sz. Weres Joldán és Batthyány Ilona grófnőt — Józán Miklós ismerteti. Minden életrajz egy-egy jól sikerült arcképpel van díszítve. Egyházunk nagyjai életének és munkásságának ismerete buzdítólag fog hatni hiveinkre. Kívánatos, hogy lassanként összes nagyjainkról legyen egy ilyen összefoglaló életrajz a kezeink között.

E rövid tudósításból is láthatják kedves olvasóink, hogy a Duna mellett van unitárius élet és vannak ennek az életnek munkásai. Abban a reményben, hogy a jövő hónapban megint beszámolhatok az itteni unitárius életről, maradok mindig kész hive, hitrokoni mély tisztelettel és szeretettel *Ujváry László.*

Az E. K. Tanács hirei.

Április 11-én nyolc óras ülésben Dr. Varga Béla püspök ur, Dr. Gál Miklós főgondnok ur és Dr. Kiss Elek ur vezetésével 19 képviselő tanácsos részvételével beható tanácskozás volt. A gyűlés tárgysorozatának lényegesebb pontjait az alábbiakban ismertetjük:

1. *Főtisztelendő Püspök ur* bejelenti Tanácsnak, hogy a kereszteri presbiteri konferencia 350 résztvevővel nagyon szépen sikerült (ennek részletei lapunk más helyén megtalálhatók). Gyűlés örömmel veszi tudomásul ezen bejelentést, s egyben köszönetet szavaz a kereszteri egyházkörnek, egyházközségnek s vezetőiknek, a főgimnáziumi vezetőségének, hogy szíves fogadtatással lehetővé tette az értekezlet külső sikerét.

2. *Dr. Mikó Lőrinc* egyházi titkár jelentést tett az elnöki elintézt ügyekről, melyeket a Tanács néhány felvilágosítást kérő hozzászólás után tudomásul vett.

3. Minthogy a miniszterium nem adott engedélyt Kolozson a felekezeti iskola felállítására, Magyarorszáton, Nyárádgálfalván és Nyárádszentlászlón új tantervek felállítására, a Tanács felhatalmazta elnökséget új lépések megtételére, viszont örömmel vette tudomásul a lupényi iskola felállításának engedélyezését.

4. A *nyárádszentlászlói* egyházközségnek engedélyt adott Ta-

nács a második terem megépítésére a hivek majdnem százezer lei megajánlása mellett.

5. Tudomásul vette Tanács azon elnöki bejelentést, hogy a 1940/41 évi állami költségvetésbe a lelkészek felemelt kongruája irányoztatott elő, hogy a tanítóink államsegélyében 614,400 lei összeg vétetett fel. Örömmel vette Tanács azt is tudomásul, hogy az eddig nem folyósított irodaigazgatói fizetés most előirányoztatott, ugyszintén a megyesi lelkészi kongrua is. Sajnálattal vette azonban Tanács azt, hogy a miniszter ezuttal sem biztosította a költségvetésben az aranyosgyéresi lelkész kongruáját. Ezt illetőleg Tanács új utasításokat adott Elnökségnek.

6. Egyházi titkár jelentése alapján, illetve javaslatára az egyházi irodák megfelelőbb elhelyezését határozta el Tanács.

7. Tudomásul vette Tanács, hogy egyházi alkalmazottaink összesen 330.500 lei hadfelszerelési kölcsönt jegyeztek az adott 5%-os kedvezmény igénybevételével, mely összeget az egyes tisztviselők 9 hónap alatt fizetnek be.

8. Örömmel vette tudomásul Tanács azon jelentést, mely szerint Dr. Elekes Domokos főgondnok 1939 január 1-től újabb nagyobb összeget gyűjtött a székelykereszturi főgimnázium céljaira s egyben köszönetét fejezte ki azért, hogy ezen gyűjtésekből származott korábban tett 100.000 leies alapítványt további 14,000 leiel növelte.

9. Jóságfelügyelőégi elnök különböző Bors-hagyatéki ügyekről tett jelentést, melyeket a 3-as bizottság, illetve jogügyi bizottság javaslataival egészített ki. Ezeknek alapján Tanács tudomásul vette, hogy a szindi gazdaságra beérkezett bérletajánlatok nem felelnek meg a várakozásnak s a kérdéssel behatóan foglalkozva, egyhangu határozatot hoz, mely szerint a jelen évre nem adja bérbe a szindi birtokot, hanem maga kezelteti azt házilag úgy, hogy legalább a legszükségesebb befektetéseket eszközli s a kezelést megfelelő jó ellenértékben részesíti azáltal, hogy a hármas bizottságot fokozottabb tevékenységre hívja fel. Egyben tudomásul veszi ezen bizottság bejelentését, hogy jelenlegi gazdasági vezetőt elhelyezi Szindról. Tudomásul veszi, hogy Pataki András jfg. elnök már az elmúlt hónap folyamán letétbe helyezte a Bors-hagyaték elszámolásával kapcsolatos 24000 leit azzal, hogyha a további vizsgálatok alkalmával kitudnik, hogy a pénz be volt fizetve, akkor ő e pénzt visszakapja.

Tanács felhívja a birtok kezelésével megbízott Bizottságot, hogy E. K. Tanácsnak idejében mindenkor tegyen jelentést.

10. Jóságfelügyelőség jelentését a marosvásárhelyi Derzsi ház múlt évi számadását tudomásul veszi s egyben utasítja jóságfelügyelőséget, hogy volt házgondnoknál levő régi hátrálékot minden eszközzel hajtsa be.

11. Jóságfelügyelőség jelenti, hogy a folyó évi május 1-én lejárt lakbérleti szerződéseknel 10% emelést kíván eszközölni. Tanács ezen jelentést azzal fogadja el, hogy egyes bérlők csekély

összegét ennél magasabb százalékkal is emelje, tekintettel arra, hogy az adók és taxák a tavalyihoz képest emelkedtek.

12. Jogügyi Bizottság javaslatára át ír Dr. Fazakas János volt jogtanácsos és ügyvéd afiához és felszólítja, hogy tegyen jelentést az általa végzett Bors-ügyek összeségéről, hogy ennek alapján az összes peres kérdések is áttekinthetők legyenek, adja át a szükséges iratokat vagy pedig tegye lehetővé, hogy az Egyház embere azon iratokat lemásolhassa, melyekre neki szüksége van s ugy véli, hogy azokat nem adhatja ki kezei közül.

Mindezeket annál inkább tegye meg, mert az egyház óhajtáná már elintézni nevezett afiának az e kérdéshez kapcsolódó egyéb ügyeit is, hogy így valahára vele lezárhatók lennének a kérdéses ügyek, melyek megoldása sürgős.

13. E. K. Tanács határozatot hoz a tordai cementgyárnak bérbeadandó 17 hold terület bérbeadásának feltételeiről s arra kéri Dr. Gál Miklós főgondnok urat, hogy ezeknek megfelelően kezdjen tárgyalásokat.

14. Lőrinczy Zoltán számvevő afia jelentést tesz a Br. Balácsy-alap osztaléka összegéről s javasolja, hogy a Közalap, a Nyugdíjalap és egyházközségeknek juttatandó összegek mellett 20.000 leit lelkészek segélyezésére, 30.000 leit pedig özvegyek és árvák segélyezésére fordítsa az Egyház.

15. Ürmösi József nevelésügyi előadó afia egy a bágyoni egyházközségből érkezett felebbezésről számol be, melyet a legutóbbi gondnok, illetve presbiterválasztást felebbezték meg néhányan.

A Tanács megvizsgálta a felebbezési anyagot, megállapította, hogy egyházi törvényeink szerint az olyan kötelezettség, amely Kaszás Gyula és Pálfi Tamás esetében forog fenn, nem adósság és nem tartozás, nem olyan természetű, mint a kepe, vagy a rovatál s így e két derék afiának megválasztása teljesen törvényes volt. Amint a felterjesztett iratokból azonban kitűnik, két olyan kebli tanácsost választott meg a közgyűlés, kiknek megválasztása nem törvényes. Emiatt a Tanács az egész választást megsemmisíti s utasítja egyházközség vezetését, hogy készítsen elő új választást és azt a törvénynek teljesen megfelelően hajtsa végre.

16. Medgyesi egyházközségnek E. K. Tanács építési engedélyt adott s megengedte, hogy ilyen célra kölcsönt vehessen fel.

17. Örömmel vette tudomásul Tanács Dr. Ferenczy Géza tb. főgondnoknak a gagyai egyházközségnél tett 5000 leies alapítványát, melyet ott szolgáló néhai Ferenczy József lelkész emléke megőrzésére tett az unoka kegyeletos érzése.

18. Ezek után a magyarszováti, nyáradgálfalvi, vargyasi, medeséri, keményfalvi, kadácsi egyházközségek külön kéréseit intézte el a Tanács.

Azzal a megnyugvással zárta a gyűlést Dr. Gál Miklós főgondnok ur éjjel 1/2 12 órakor, hogy minden a Tanács elé került kérdést a legnagyobb tárgyilagossággal és körültekintéssel intézett el a Képviselő Tanács.

Dr. Fikker János.

Tóth István: A magyar disztítés alapformái. (Minerva kiadás. Ára 25 lei.) A nép lelke leghatározottabban a vallásban és a művészetben nyilvánul meg. A vallásban az Istenhez való viszony jut kifejezésre s az élet számára egy határozott magatartást létesít, mely magatartást erkölcsnek nevezünk. A művészetben pedig a lélek játszi kedve, izlése, a szépségnek valamilyen megnyilvánulása jut kifejezésre, amely talán az első pillanatra fénytűzésnek látszik, de valójában úgy hozzátartozik az élethez, mint az, hogy reggel és este az ég biborszint ölt és hogy a réten a virágok sok színű összhangja jelenik meg, mikor a tavasz erejét és áldáscs ígérését megmutatta. Nevezük bár a művészetet fénytűzésnek, de ha az hiányzik az életből, az élet sokkalta szegényebb, mondhatnók teljesen prózai lenne. A nép megalkotta a művészetét minden téren s az a művészet a nép lelkének egy-egy kifejezése, mint maga a vallás is. Ámde a vallás és a művészet is, mint az emberi szellemnek egy-egy értékes jelensége művelésre szorul, különben nem halad azzal a lendülettel, ahogy haladnia kellene. A vallás művelésével az egyházak foglalkoznak, a művészettel pedig egyes művészek és művészi iskolák. A Magyar Nép című lap nagy szolgálatot tett azzal is a sok között, hogy a népművészet ügyét felkarolta s annak ápolására, fejlesztésére megnyerte Tóth Istvánt a kiváló festőművészt és grafikuszt. A Magyar Nép című lapban már régóta olvassuk Tóth István tanárnak szakszerű utmutatásait, amelyek a nép szép alkotásait a szakavatott művész tudásával tökéletesítik. Most ezeket egy kötetben találjuk, s nagy örömmünkre szolgál, hogy a sajtó egyhangu lelkesedéssel fogadta. Valóban igaz, amint a Keleti Ujság írója oly találóan írja:

Tóth István a könyvben is megtartotta az eredeti program vonalvezetését. Kitűnően szemléltető ábrákban mutatja be a magyar népművészet legjellegzetesebb és legszebb disztító elemeinek: a virágoknak formafejlődését. A virág, a szár és a levél végtelenségig variálható összefüggésének titkait olyan egyszerűen és érthetően bontja ki e kedves és értékes könyvecske lapjain, hogy minden nagyobbacska gyermek is megérti s a továbbiakban — tisztában lévén a feladatok „egyszerűségével” — világosan és öntudatosan tekinti át a legbonyolultabb mintákat is.

A sokfajta népművészeti tájegységek jellegzetességeit, a var-

rás, szövés, faragás, tojásfestés stb., népművészeti ágak legapróbb részleteit mind megtaláljuk ebben a kis könyvben.

Ez a cél pedig épp most, amikor a népi élet értékeihez való visszatérés nemcsak divat, hanem komoly és öntudatos mozgalom lett, csak nyerhet Tóth István pompás könyvének megjelenésével. Hiszen készen, könnyen átvehető formában adja a könyv minden lapja a pompás motívumokat s ezen túl is további érdeklődésre és elmélyedésre ösztönöz.

A könyv ára azért van oly olcsón megszabva, hogy minél szélesebb körben megvásárolhassák.

Hogyan alakítsunk fogyasztási szövetkezetet? Ilyen cím alatt a Hangya Szövetkezetek Szövetsége igen értékes, tájékoztató füzetet adott ki. Előszó helyett Hívó-szót találunk a füzet elején, melyet Széchenyi mondása vezet be: „Fogjunk magunk dolgaihoz, segítsünk magunkon“. Az önszolgálat gondolata vezeti a Hangya Szövetséget s teszi időszertüvé ezt a füzetet, amidőn a fogyasztásnak, mint gazdasági erőforrásnak a fontosságára és kihasználására felhívja népünk hivatott vezetőinek a figyelmét, kiknek ez a füzet megmutatja, hogyan kell „az eddig szétforgácsolt gazdasági erőket összefogni és a közösség szolgálatába állítani“. A hívószó egyformán szól lelkészeinkhez, tanítóinkhoz, birtokosainkhoz úgy, mint a vezető kisgazdákhöz és iparosokhoz s mindazokhoz, akik szívükön viselik népünk sorsát és jövőjét, hogy vállalják a fogyasztási szövetkezet megszervezésének munkáját. A „Hogyan alakítsunk fogyasztási szövetkezetet“ c. füzet a Hangya Szövetkezetek Szövetsége, (Aiud, jud. Alba) a legnagyobb készséggel és díjmentesen megküldi minden érdeklődőnek, aki meg akarja szervezni községében vagy városában a fogyasztási szövetkezetet.

Szopós István a kiváló erdélyi festőművész Dávid Ferenc tragikus életének két jelenetét örökítette meg. Egyik: Dávid Ferenc elfogatása, a másik a halála. A Keleti Ujság ápr. 21-iki száma terjedelmes cikkben méltányolja a kiváló műalkotást.

A pünkössti rózsa . . .

A pünköshti rózsa kihajlott az utra,	A tengernek vizét kalánnal kimerném,
Jere be Violám! Szakassz egyet róla,	Annak fenekéből drága gyöngyöt
Mert én szakasztottam, el is szalasz-	[szednék,
[tottam,	Régiszeretömnek gyöngybokrétát kötnék,
De még szakasztlanék, ha reá találnék.	Szombat estéknként véle mulatoznék.

Ver a hideg eső, a szokmányom ázik,
 Esik a hideg hó, a lábam is fázik,
 Még sincs aki mondja: jere be Violám,
 Megcsókolom orcád hétszer egymás után.

Kriza Vadrózsáiból.

Egyházi élet a központi egyházközségben.

Jelen év április hó 14-én esperesi vizsgálószerk volt Kolozsváron Barabás Miklós esperes és Dr. Abrudbányay Ede felügyelő gondnok vezetésével. A vizsgálát során sok felemelő érzést keltő jelenséggel találkoztunk. Ezekből kiemeljük a következőket: nagy örömmel láttuk a gazdasági téren való előhaladást, amely a kiváló világi vezetők Pálffy László gondnok, Szabó József gazdaság-gondnok, Gyarmathy Árpád pénztáros, Demény Andor építész és mások fáradhatatlan munkásságának az eredménye. A másik fontos és örvendetes jelenség az egyházközség beléletében tapasztalható élénk egyházi élet. A fiatal segédlelkészek (Erdő János, Nagy Ferenc és Bodor András) építő munkája valójában szép eredményt mutat; a város különböző körzeteiben unitáriusok között valósággal élénk egyházi élet van. Ezt különösen az Irisz-környéki híveken láttuk. Jó uton vagyunk abban az irányban is, hogy a Kövespad-utca környékén az istentiszteletek megkezdődjenek.

Érdemes feljegyezni, hogy az esperesi vizsgálószerk meglátogatta az *Irisz-környéki* híveket is. Délután 4 órakor részt vett az istentiszteleten, melyen éppen mint a délelőtti istentiszteleten Barabás Miklós esperes hirdette az ígét a belvárosi templomban és az Irisz-környéken a hívek nagy érdeklődése közepette. Az Irisz-környéken az esperesi vizsgálószerk kíséretében megjelentek: Dr. Kiss Elek főjegyző, Ürmösi Károly tb. esperes, Ürmösi József püspöki titkár, Dr. Fikker János teológiai akadémiai dékán, Simén Dániel teológiai tanár, Benczédi Pál vallástanár, Kahlfürst Imre presbiter, Erdő János lelkész, Nagy Ferenc Irisz-környéki segédlelkész és több keblitanácsos. Az ott tapasztaltak szerint a hívek nagy szeretettel vették körül a buzgón és nagy odaadással működő missziói munkát. A missziói célra szerzett bennvalón már megindult a Nők szövetségének áldásos munkája, amelyről későbbi számunkban fogunk majd beszámolni, mikor a munka teljesen kész lesz.

Másik biztató jelenség a D. F. E. helyi tagozatának szép működése. Az esperesi vizsgálószerk alkalmával az egylet helyi tagozata szeretetvendégséget rendezett, amelyen a város különböző részeiből mintegy 150-en vettek részt.

Április 21-én délután 5 órai kezdettel pedig műsoros vallásos délután volt, kiválóan szép sikerrel és nagy közönség jelenlétében. E vallásos délután előadást tartott Borsai Andor mérnök „Keresztény helyzetkép a XX. században“ címen. A kiváló, nagy tanulmányra valló előadás nagy sikert ért el. Lakatos István, Scharl Imre, Dr. Holló Endre és Mestitz János művészi vonósnegyese nagy sikert ért el és sok tapsot nyert, Handler C. Leona pedig az amerikai életről és saját élményeiről tartott értékes előadást angol nyelven, melyet Erdő János s.-lelkész tolmácsolt. Végül G. Fogarassy Klára D. Sárosy Rózsi zongorakisérével Brahms-és más dalokat énekelt, amelyeket a közönség szünni nem akaró tapsokkal hálált meg.

A D. F. E. helyi tagozata tényleg szép munkával adta tanuljelét céltudatos munkásságának, amiért hálásak vagyunk a Müller Géza mérnök afia elnöklete alatt működő kitünő vezetőségnek.

Két adomány a gagyí egyházközségnél. A gagyí egyházközséget nagyon kedves és váratlan meglepetés érte. *Dr. Ferenczy Géza* tb. főgondnok 5000 (Ötezer) lej alapítványt tett néhai nagyszülői: *árkosi Ferenczy József* volt gagyí lelkész és neje *Koncz Ágnes* emlékére. Az egyházközség hálával fogadta a szép alapítványt és elhatározta, hogy a pénzt ingatlanba fekteti be, a vásárlandó földet pedig a keblitanácsosok közmunkával fogják megmunkálni, hogy annál jövedelmezőbb legyen. Itt tehát a nemes adomány valóban elérte igazi célját, mert az egyházközségben is hasonló elhatározást váltott ki. — *Alson H. Robinson* plainfieldi (Amerika) lelkész, gagyí tb. lelkész 1938-ban 4000 (Négyezer) lej adományt küldött a gagyí egyházközségnek. Az egyházközség hasznos célra fordította az adományt és mindkét adománnyozóra szeretettel és hálával gondol. (B. F.)

Adomány népkönyvtárra. *Dr. Fazakas Miklós* egyházköri felügyelő gondnok, Fiafalva szülöttje, a fiafalvi unitárius egyházközség részére 1000 (Egyezer) lejt adományozott népkönyvtár beszerzése céljából. E nemes cselekedetre Gyallay Pap Domokos főszerkesztő afiának a sz.-kereszturi presbiteri konferencián tartott előadása indította adományozó felügyelőgondnok afiát s az a nemes cél vezette, hogy szülőfaluja népét, ifjúságát önművelésre szoktassa és nevelje. Az egyházközség a könyvtárat már megrendelte és a Minerva műintézet azt azonnal postára tette. Fenti nemes cselekedet szolgáljon buzdításul azoknak, akik szülőfalujuktól távol gondolnak az otthonra, a kicsiny székely házakra, melyekből elindultak, hogy életük legyen. Térjen vissza néhány pillanatra lelkük a mai idők falusi ifjúságára, akiket a jövő számára nevelünk. Fenti nemes adományért fogadja a felügyelő gondnok afia az egyházközség háláját és köszönetét s annak bejelentését, hogy a könyvtár „*Dr. Fazakas Miklós népkönyvtár*“ nevet fogja viselni. Ü. Gy.

Nemes adomány. A medeséri egyházközségnek *Varga Margit* hajadon, *Varga Géza* leánya 600 (Hatszáz) leu értékben egy

nagyon szép, urvacsoravételkor használandó terítőt adományozott. A diszes terítőt sajátkezüleg állította elő s diszította keze varrásával szép magyaros motívumokkal. E követésre méltó szép példát örömmel vesszük tudomásul s elismerésünket és köszönetünket nyilvánítjuk érte.

Teológiai tanárok legációban. A husvétii ünnepek alkalmával a légátusi örömeket és feladatokat három teológiai tanár is vállalta. Küldetésük, bár sajátosan elütő a megszokott keretektől, az evangéliumi „jóhírt” s az élet tátongó mélységei felett a tiszta lélek diadalát szolgálta. Nemcsak követeket küldtek, hanem személyesen is elvitték az élő szó melegét, bátorító hitét s azt a szeretetet, mely a katedrák világán túl, állandó kapcsolatot keres a néppel s a népben az örök testvérrel. *Dr. Kiss Elek* egyh. főjegyző husvét első napján a bágyoni híveket kereste fel, hol nagy tapasztalata és legjobb tudása alapján a megbolygatott egyházközségi belbékének helyreállításán buzgólkodott. A délelőtti istentisztelet keretében ágendált majd híveket látogatott meg s este egy népes ünnepélyen előadást tartott. *Dr. Fikler János* a marosújvári szórvány-egyházközségbe vitte el a diadalmas husvétii üzenetet. 32 unitárius lelket részeltetett urvacsorában. A jelenleg pásztor nélküli hívek lelki gondozásának kérdését új és jobb lehetőségek felé segítette. Remélhető, hogy az átmeneti próbálkozás az állandó lelkeség megoldásához vezet. *Simén Dániel* szülőfalujába, Korondra ment légátusnak. A vér jussán prédikált. Négy drága új életet keresztelt, legátumát, 1750 lejt a lupényi felekezeti iskola céljára fordította. Az élet megy tovább s újabb feladatokat sodor a felszínre. Pünkösztör a teol. tanárok ismét legációba mennek, hogy a teológiai pályadíjak összegét gyarapítsák.

Lelkészbeiktató ünnepély Abásfalván. Az abásfalvi egyházközség volt lelkésze: Nagy Sándor kocsordi lelkész lett s helyébe a hívek egyhangu bizalma Kiss Zoltán dicsőszentmártoni segédlelkészt hívta meg s főtisztelendő püspök ur ez egyhangu megnyilvánulás folytán Kiss Zoltán segédlelkészt ki is nevezte Abásfalvára rendes lelkésznek. Márc. 29-én érkezett meg az egyházközségbe az új lelkész, akit a falu határán, népes küldöttség élén Nagy Gergely Mózes presbiter fogadott, a falu végén szolgatársa, Szabó László énekvezér-tanító, a lelkészi lakáson pedig Kiss Jenő beszolgáló lelkész, aki átadta a lakás kulcsait is az új lelkésznek s mint rokonnak és szomszédnak boldog és munkás életet kívánt az új lakásban és állásban. A beiktató ünnepély márc. 31-én volt, melyet az abásfalvi hívek részére felejthetetlen élménnyé avatott főtisztelendő püspök urunk megjelenése, aki Dr. Elekes Domokos főgondnok és Útő Lajos kereszturköri esperes kíséretében érkezett az ünnepélyre. Az egyházi méltóságokat az érkezés pillanatában Nagy Gergely Mózes üdvözölte, kifejezésre juttatva, hogy mennyire érzik a váratlan megtiszteltetés nagyságát űk, akik olyan régóia nem tisztelhettek a körükben unitárius püspököt. Új lelkész beköszöntő beszédében az önzetlen egyházi szolgálatra kötelezte el magát s ehhez a hívek további bizalmát és tá-

mogatását kérte, mivel eredményes munka csak a lelkész és hívek közötti egységes és vállvetett munka alapján lehetséges. A beiktatást Bálint Ödön körü esperes végezte, lendületes beszédben vázolta a lelkészi munka örömeit és terheit, majd püspök ur áldása után a helyi egyházi közösségek üdvözlője és a dicsőszentmártoni Ifj. Egylet megható bucsuja következett és zárta be a felejthetetlen élményekben gazdag ünnepélyt. Általános örömmel hallgattuk a h.-szentmártoni ref. lelkész üzenetét, aki bár nem jöhetett el az ünnepélyre, testvéri üdvözlőjét tolmácsolta az új lelkésznek. Ünnepség után népes közvacsora volt, a helyi Nőegylet rendezésében, ahol jóízűen fogyasztottuk a Nőegylet összetartó munkájának eredményeit az izletes ételekben s csak azt sajnáltuk, hogy főtisztelendő püspök ur, aki a kereszturi presbiteri konferenciáról jött, nagy elfoglaltsága miatt nem maradhatott tovább közöttünk, de azzal a biztos tudattal távozhatott magas kíséretével, hogy örökre beirták magukat az abásfalvi hívek szeretetébe. A szépen megrendezett ünnepélyért Kiss Jenő beszolgáló lelkészét illet minden elismerés. Új lelkész testvérünknek sok sikert kívánunk új munkamezején.

Jelenvolt.

Templomi estély Ujszékelyen. 1940. márc. 27-én este Ujszékelyen a templomban igen bensőséges és meleg érzésekkel telt estély volt, mely alkalommal imádkozott Dr. Fikker János dékán, egyházi beszédet mondott Simén Dániel teol. tanár s üdvözlőt mondott Menyhárt gondnok, amire válaszolt Dr. Kiss Elek egyh. főjegyző. Szép ének és megható szavak tették gazdaggá a műsort a hívek által teljesen megtöltött templomban. Éreztük mindannyian, hogy egy-egy ilyen találkozás alkalmával mennyire gazdagodik az emberi lélek.

Jelenvolt.

Személyi hírek. Utóbbi időben több lelkész, vagy lelkész családja súlyos betegségen vagy műtéten esett át. Nevezetesen Gál Gyuláné torockószentgyörgyi lelkész neje és Székely Sándor csegezi lelkész, a Ref. Kórházban műtéten estek keresztül, Pálffy Károlyné abrudbányai lelkész neje szintén a Ref. Kórházban nyert ápolást, Benczédi Domokos torockói lelkész súlyos betegségen (tüdőgyulladás) esett át; Istennek hála, a fent említett betegek meggyógyultak.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Orbán Balázs emlékére ápr. hó 19-én Kolozsvárt felolvasó ülést tartott. A felolvasást P. Szentmártoni Kálmán tb. igazgató, az Orbán Balázs irodalom kiváló művelője tartotta. A felolvasást szokatlanul nagy közönség hallgatta és rendkívül ünnepelte a kiváló felolvasót.

Házasság. Berei Ilona és Marossi József, ravai unitárius tanítónő és tanító 1940 III. 26-án Székelykereszturon házasságot kötöttek. Az ifju tanító párt Ravába való megérkezésükkor a keblitanács szeretettel fogadta és ünnepelte. Fazakas Jenő lelkész és Kecskés Dénes gondnok meleg szavakkal üdvözölte az új párt és Isten áldását kérte házasságukra. Az ifju házaspárnak, mint egyházunk tanítótestülete tagjainak, boldog, szerencsés és megelégedett életet kívánunk.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába március 20-tól április 20-ig *tagsági díjat fizettek*: Lőrinczy Géza București 1938-ra, Ferenczy Mózes ifj. Olthévíz 1940-re, Nagy Sándor Olthévíz 1939-re, Özv. Vida Gézáné 1938—39-re, Petke Andrásné Ilyefalva, Bereczky Lajos Rava 1940-re, Osváth Árpád Székelykeresztúr 1938—1939-re, Özv. Szénássy Ferencné Dés 1940-re, Barra Sándor H.-Almás 1938-ra, Daniel Zsigmond Vadad, Kiss Endre, Kárpáti József Árkos 1940-re, Unitárius Nőszövetség Brassó 1939-re, Szén Zoltán Datk, Kovács Elek Csókfalva 1940-re, Kiss Sándor Csókfalva 1938-ra, Firtos Áron Kénos 1939-re, Ifj. Tóth János Nyárádszentlászló 1940-re. — *Előfizetői díjat fizettek*: București előfizetők 442 lei, Fori Mihály Olthévíz 1939—1940-re, Özv. Imre Jánosné 1938—1939-re, Jancsó István 1939-re, Jancsó János, Tóth Jánosné 1939—1940-re, Unitárius Egyházközség 1939-re, Kádár István 1940-re, Asztalos József 1932-1939-re, Bartha Lászlóné Köhalom 1938—1939-re, Jakobi Arnoldné 1933—1939-re, Máthé Sándor 1940-re, Egyed Miklós Cuculata 1939—1940-re, Szakács József Olthévíz, Kisgyörgy Lajos Kálnok, Sigmond Berta Kököcs, Kiss Tamás S. Szentkirály, Székely György, Özv. Kiss Lajosné, Sükösd Benedekné, Gál Mózes 1940-re, Kiss Sándorné 1938—1939-re, Ifj. Kiss Áron 1939-re, Unitárius Egyházközség 1935-re, Csiszér Viktorné Szotyor 1940-re, Gyárás Lászlóné 1938—1940-re, Benkő Gyuláné Ilyefalva 1939-re, Unitárius Egyházközség Dicsőszentmárton 1932—1940-re, D. F. Ifjusági Egylet 1938—1940-re, Czikra Mihály, Id. Pálffy István, Szabó Márton, Durugy János, Szabó Miklós 1940-re, Besenyi Mihály Medgyes 1940-re, Fülöp Mózes 1934—1939-re, Danka Pál, Barabás Domokos, Nagy Elek Kis-solymos 1940-re, György András, György István, Id. György István, legifj. György Izsák P., György Izsák utász, Hegedüs Árpád, Hegedüs Mózes K., Hegedüs Mózes m., L. Hegedüs Sándor, Hegedüs Sándor Sz., Kedei Pál, Koncz József, Orbán János, Palatka Mózes, Palatka Zsigmond, Sánta Aladár, Kedei Mózes, Szél Pál Magyarzsákok 1940-re, Özv. Török Ákosné, Id. Major Vencel, Major Ákos, Major Domokos Csekefalva, Bán Ferenc, Szász Mózes, Deák Elek, Id. Vári Lázár, Derzsi Elek, Sall Ferenc, Marosi József, Séra Károly, Solymossy Istvánné Siménfalva 1940-re, Rác Árpád, Keresztély Ferenc, Béla Ferenc, Simó József, Foris Gábor, Hadnagy Sándor, Nagy Lajos, Ifj. Elekes Dénes, Gothárd János, Csiki Domokos, Ambrus Mihály, Pap Mátyás Székelyudvarhely 1940-re, Márton Ferenc Firtosváralja, Csép János, Csép Pál Bagyon, Bara János, Czuczai András, Gergely Mihály, Czuczai István, Györke István, Kozma János, Imre Márton, Mihacza István, Möricz Istók, Simándi Istók, Simon V. Ferenc, Simon Miklós, Szabó Ferenc, Szabó János, Szakács József, Szűcs Ferenc, Takács Albert, Veres József járó, Szakács M. Mihály, Csipkés Árpád Torockószentgyörgy 1940-re, Fülöp Zoltán Vadad 1934—1940-re; Tamás József, Iszlai József, Nagy Béni, Sárosi Albert Szentgerice 1940-re; Bede Erzsébet Barót, Varga István, Égető Andrásné Köpec; To-

kos Imre, Lázár Izsák Bardóc 1940 re; Molnár Julia Mezőbánd 1940-re; Kádár László 1936–39-re; A tordáifalvi egyházközség kilenc presbitere 1940-re; Kenyeres Ferenc felső Homoródalmás 1940-re; Danil Zsigmond Vadad 1935–39-re; Kiss Endre Árkos 1931–39-re; Gelei Sámuel, Domokos Áron, Weress Sándor Árkos 1940-re; Brassói előfizetők: Bálint Mihály 1939–40-re, Ambrus Lajosné, Baczoni Béláné, Balog Mihályné, Bálint Istvánné, Id. Bálint Jánosné, Bálint Lászlóné, Bekey Ervinné, Benedek Dénesné, Benedek Sándorné, Benovits Jenőné, Bert Sándorné, Biró Lajosné, Bittermann Emilné, Bobacu Aurélné, Bokor Józsefné, Bunika Jánosné, Czapf Jánosné, Czampa Gusztávné, Czifra Zsigmondné, Csibi Lajosné, Csoma Győzőné, Csüdör Béláné, Darkó Jakabné, Darkó Jozsefné, Dávid Jenőné, Demeter Dénesné, Derzsi Béláné, Dimény Ferencné, Dobra Dénesné, Elek Györgyné, Elekes Lajosné, Farkas Istvánné, Fazakas Jánosné, Ferencz Béláné, Ferencz Istvánné, Fülöp Árpádné, Gál Vilmosné, Gergely Jánosné. (Folytatjuk).

Alapítói díjat fizettek: Gotthárd Ferenc Kőhalom 300 L; Fintáné Fóri Ilona Kézdivásárhely 300 L; Lőrinczy Dénes Torda 100 L; Benczédi Domokos Toroczkó 400 L; Szén Mihály Datk 200 L; Pálfi T. Ferenc Várfalva 100 L; Dézsi Dénes Aranyosrákos 200 L.

Cluj-Kolozsvár, 1940 ápr. 20. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Szerkesztői üzenet. A nyugtázás helyszüke miatt megszakadt, több kézirat jövő számra maradt.

A bucurești-i unitárius egyházközség hírei.

Anyakönyvi bejegyzések: Ajtay László és neje Barra Jolán kisfia *János* megkereszteltetett 1940 március 23 án, Câmpinan. Szűcs Dénes és neje Both Marcella kisfia *Dénes* megkereszteltetett 1940 április 14-én, Bucureștiben. Jankó Kata eltemettetett 1940 április 6-án.

Aranykönyvi bejegyzések. Urvacsorai alapra: Nagy Antalné (nem unitárius) 200 L. *Urvacsora osztáshoz pohárkák részére tálcára:* Nagy Antalné 300 L, Benczedy Sámuel 120 L. *Egyházközség szükségleteire:* Gálfi Lőrinc 100 L, Dr. Kiss Elek 100 L, Vári Albert 100 L, Dr. Fikker János 100 L, Mátyus Gergely 100 L, Siménfalvi unitárius egyházközség 200 L, Gagyai unitárius egyházközség 60 L, Homoródalmási unitárius egyházközség 200 L-t.

Egyházi adót fizettek: 1939 re Dr. Vass Pál 200 L, 1939 és 1940-re Kovács Dénes 400 L, 1940-re Fekete Ferenc 150 L, Szűcs Dénes 120 L-t. Tekintettel arra, hogy egyházközségi adószedőnk jelenleg nincs, kérjük hűveinket, hogy az egyházi adót szíveskedjenek istentiszteletek alkalmával vagy a lelkeszi hivatalban befizetni.

Unitárius Közlönyre előfizetési díjat fizettek, illetve adományokat adtak: Csiki Mihály 50 L, özv. Csomor Ferencné 30 L,

Dénes Ferenc 50 L, Benczédy Sámuel 60 L, Jilg Ferencné 200 L, özv. Farkas Gyuláné 40 L-t.

Esperesi vizsgálószerki látogatás volt egyházközségünkben április 20 és 21 napjain. Vizsgálószerk tüzetesen átvizsgálta az egyházközség könyveit s közgyűlés keretében tette fel a kanonikus kérdéseket. Elismerését fejezte ki a Vizsgálószerk az egyházközség anyagi fejlődése felett, amennyiben a különböző alapokban az 1939 év folyamán 32,721.— L-jel több pénz jött be, mint megelőző évben és az egyházközségi tartozások terén pedig az adósság 1939-ben 24,000.— L-jel apadt. Illesse az egyházközség vezetősége részéről is elismerés azokat, akik segítségünkre jöttek s nehéz helyzetünkben támogattak.

Vizsgálószerk alkalmával ez évben közebed nem volt. Keblitanács úgy döntött, hogy ehelyett adományokat gyűjt az abrudbányai egyházközség templomépítése és saját Ház-alapja javára. Az abrudbányai egyházközség javára a következő megajánlások, illetve részben befizetések történtek: Benczédy Sámuel 50 L, Kiss Sándor 200 L, Pálffy Tamás 100 L és Lőrinczy Géza 150 L-t. Ház-alap javára: Benczédy Sámuel 100 L, Kiss Sándor 100 L, Jilg Ferencné 200 L, Pálffy Tamás 100 L, Darkó János 100 L és Salamon Sándor 200 L-t.

Külön gyűjtés volt közgyűlés alkalmával Lukács József konfirmándus növendék részére, a Gidáli Béla afia által felajánlott ruha átalakítására. Begyűlt 480.— L.

Hittan-órák háznál május hónapban a következő sorrendben lesznek: 2-án d. u. 3—4 órakor Rácz György, Salamon Éva és Judit; 6-án Csiki Tibor és Ibolyka, Balogh Béla; 8-án Lengyel Ágnes és Erna, Mátyás Vera, este Kovács Endre és Sándor; 10-én Pál Ottó; 14-én Filep Ibolyka; 15-én Salamon Éva és Judit; 16-án d. u. 3—4 órakor Rácz György; 20-án Csiki Tibor és Ibolyka, Balogh Béla; 22-én Lengyel Ágnes és Erna, Mátyás Vera, este Kovács Endre és Sándor; 24-én Pál Ottó; 28-án Filep Ibolyka; 29-én Salamon Éva és Judit; 30-án d. u. 3—4 órakor Rácz György. Hittan-órák, ha másképpen jelezve nincsenek, d. u. 5 és 7 óra közt vannak. Lelkészi Hivatalban a hittan-órák a szokott időben lesznek.

Hittan-vizsgánk június hó 2-án d. e. $\frac{1}{2}$ 12 órai kezdettel, istentisztelet után lesz. Jó előre felhívjuk iskolás növendékeink és a szülők figyelmét a hittan vizsgára. A vizsgán minden iskolás növendék megjelenése a legszigorubban kötelező.

Nők Szövetségünk összejövetelei májusban 9-én és 23-án lesznek.

Ifjusági Körünk legközelebbi gyűlése május 26-án lesz, istentisztelet után. Az Ifjusági Kör április 21-én d. u. tartott gyűlésén előadást tartott Rostás Dénes „A falusi ifjuság időszakos kérdései” címen. Az értékes előadást az ifjuságon kívül nagyszámú érdeklődő egyházközségi tag hallgatta végig, s kapcsolódott bele az előadást követő eszmecserebe.

Püspöki látogatást helyezett kilátásba május hó folyamára a Főtisztelendő püspök ur. Az egyházközség tagjai nagy várakozással néznek ezen esemény elé. A látogatás pontos idejét szószéki hirdetés és a napi lapok útján fogjuk híveink tudomására hozni.

Konfirmációi istentiszteletünk május hó 5-én lesz.

Keblitanácsi gyűlést tartunk május 19-én, d. e. istentisztelet után, 1/212 órai kezdettel a ref. elemi isk. IV. o. tantermében. Targysorozat : 1. Gyűlés megnyitása, jegyzőkönyv hitelesítők kijelölése. 2. Mult keblitanácsi gyűlés jegyzőkönyve felolvasása. 3. Esperesi Vizsgálószerk jegyzőkönyve ismertetése. 4. Előterjesztések. 5. Indítványok, melyek legalább 24 órával a gyűlés előtt írásban beadandók a Lelkészi Hivatalban.

Pünköstkor, május 12-én, urvacora osztással egybekötött istentiszteletünk lesz. Aznap délután lelkész Buštenibe utazik ünnepi istentisztelet tartásra. Ploestin 13-án, ünnep másodnapján, délután félőtkor lesz az ünnepi istentisztelet.

Istentiszteleteink minden vasárnap d. e. pontosan 1/211 órai kezdettel vannak, a ref. elemi isk. IV. o. tantermében, Str. Sf. Voevozi 50.

Minden megkeresés és az egyházközségünk fenntartására szánt adomány a következő címre küldendő: Oficiul Parohial Unitarian. București 2. Str. Basarabia 47. II. Telefonszámunk : 5-45-79.

Tartalom : *Kozma Andor* : Pünkösti rózsa. (Vers). 93 old. *Presbiter* : A pünkösti lélek. 94 old. *Dr. K. E.* : Keblitanácsi értekezletek. (Képpel). 95 o'd. *B. P.* : Orbán Balázs. 99 old. *Hory Béla* : Apróságok Orbán Balászról. 101 old. *Fekete Lajos* : Dal a szenvedések börtönéből. (Vers). 102 old. *Ujváry László* : Budapesti levél. 103 old. *Dr. Fikker János* : Az E. K. Tanács hírei. 104 old. Irodalom és művészet. 107 old. *Kriza Vadrózsából* : A pünkösti rózsa. (Vers). 108 old. Egyházi és iskolai mozgalmak 109 old. A bucarești-i unitárius egyházközség hírei. 114 old.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

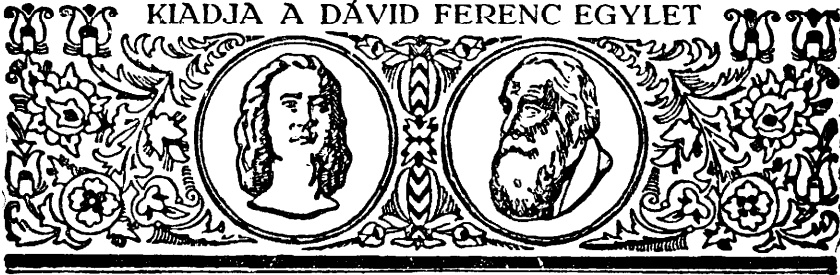
Tipografia „Pallas“ könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuta 3.

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

- 1532. D. F. I. K. Paroch. Unit.
Ormenis. p. Augustin. Jud. Treiscaune

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényszéki lajstromozási szám: 128.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)

Felelős szerkesztő: BENCZÉDI PÁL.

Cluj, Cal M. Foch 12. II. emelet 22. ajtó.

„Örök Székely“.

(Orbán Balázs emlékére).

Századok mesgyéjén = vészben és viharban = Ám az örök Székely — hősök ivadéka ;
Áll az örök Székely ... Áll és hervadatlan Nem hiába szülte csodálatos Réka, —
Tilalomfa-módra hordja koronáját ; Bárki-fia előtt gyáván meghátráljon ?
Legendák kövéből szövö a ruháját. Inkább, hogy mindéig a vártán megálljon !

Ott, ahol a nap kél, erdős hegyek tája Meg is állott hiven, utolsó csepp vérig,
Több mint ezer éve — törzsökös hazája ; Mint oroszlan, harcolt ... Kik a hazát védik,
Tengerszem környékén, ott az ő sásfészke, Látták őt dalolva csatába rohanni ...
Virágos völgyekben csöndes menedéke. Lobogó zászlókat soha föl nem adni ...

Cimerében a hold vetekszik a nappal, Áll a vártán most is ; cke szarva mellett ;
Hét szép büszke várát csillgó arannyal Havasi mezőkön nyájakat legeltet.
Szórná bé vidáman s fölöttük az égbolt Gonddal simogatja békés házatáját,
Tiszta-kék, sugárzó, mint amilyen rég volt. Szivszakvda védi drága Szentegyházát.

Sasmadarunk szépen kiterjeszti szárnyát : Elmereng a multon, gondol a jövőre,
Látom átvonulni dicső multak árnyát Keserü jelenben boldog csztendőre ;
Napbanézó szemén s hallom, amint szálldos Ha majd a fénycs nap lemosolyg reája,
Hangos vijjogással magas sziklaszálhoz ... S megjön az ő régi, hű írődéakja ...

Most a Hargitára, majd a Székelyköre, Megjön Orbán Balázs — Poraiból menten
Keresztesmezőn át — fel a Cenktetőre ; Ujra támad ... Ő az ! ... Első a seregben ;
Meg-megrázza magát, hull a tolla szerte, Szívét hozza Néked, vitéz székely népe !
Hahogy őseinket török-tatár verte. Századok mesgyéjén fölragyog a képe ...

Isten kezében a nyüzsgő osztovátá, Jobbra-balra tekint... Itt is, ott is megáll...
Suhanó csövcit váltja, egyre váltja. Szejkefürdő táján, egy bús sirhalomnál
Majd, ha kedve támad, nagyokat ránt rajta, Tilalomfa-módra hordja koronádat :
Hogy megrendül belé az Ölt s Maros partja. Legendák kódéből szövö a ruhádat.

JÓZAN MIKLÓS,

Biblia.

— Részlet Dr. Csiki Gábornak „Gondolatok a hit világából” című, közelebbről megjelent művéből.

Legértékesebb könyv minden könyvek között. Egyszázkilencvenhét nyelvre van lefordítva. Nincs még egy könyv a világon, melyet az emberek még csak megközelítőleg is olyan nagy megbecsülésben részesítenének, mint a Bibliát. Templomokban, iskolákban igehirdetők, vallásanitók évszázadok óta a benne foglalt igazságokat tanítják, de tartalmát még ki nem merithették, nem is fogják kimeríteni soha, mert tartalma mérhetetlen. Ott van minden jó keresztény házában. Amerikában ott van a szállodák szobáinak asztalán is, hogy a fáradt utas belőle lelki erőt vegyen. Az egyetemeken könyvtáraiban azonban hiába keresnők. Az egyetemeken tanácsa úgy gondolkozik, hogy a Bibliának nem a könyvtárakban, hanem az egyetemi polgárok íróasztalán van a helye, hogy mindig kéznél találják. Mikor Stanley és társai felfedező utjukra az északi sarkra indultak, a legszükségesebb élelem mellett válogatott, értékes könyveket vittek magukkal lelki táplálékkul. Amint utjuk egyre nehezebbé vált, egymás után dobták el az értékesebbnek értékesebb könyveket, hogy terhükön könnyítsenek és előre juthassanak. Amikor céljukhoz értek csak egy könyvük volt, a legértékesebb: a Biblia.

Nehéz volna azonban megmondani, hogy vajjon az a megbecsülés-e nagyobb, melyben az emberek a Bibliát részesítik, vagy az a tudatlanság, mely a Biblia keletkezését és igaz értelmét illetőleg az emberek között mutatkozik. Érthetetlen a nagy tudatlanság, mely az emberek között épp azzal a könyvvel szemben található, melyet minden könyvnél értékesebbnek tartanak és jobban megbecsülnek. Közé lehet ehhez a tudatlansághoz annak is, a legnagyobb és a legerősebb keresztény egyház a Bibliát hívei kezéből kivette és magyarázatának jogát papjai számára tartotta fenn.

A Biblia eredetét illetőleg általában két felfogás van a köz-tudatban. Az egyik szerint a Biblia a maga teljes egészében Istentől származott: minden szavát Isten mondotta tolba az íróknak; így minden szava csalhatatlan. Tévedés, ellentmondás benne nincs, nem lehet. Csak az ember téved, aki abban ilyen gyarlóságot felfedezni vél.

A másik felfogás szerint — mi is ezt valljuk — a Biblia egy valláserkölcsi igazságokat tartalmazó irodalmi termék. Legértékesebb az összes hasonló tartalmú irodalmi művek között. Emberek írták emberek számára. Az írókat Isten lelke inspirálta, mint ahogy az igazi nagy írók és költők ma is isteni inspirációra írják műveiket, költeményeiket. Az a tény is, hogy a Bibliában sok olyan dolgot találunk, amit ma elfogadni nem tudunk, mert a józan ésszel és a természettudomány megállapításával is ellenkeznek, valamint az a sok ellentmondás is, mely benne kétségtelentül található, azt bizonyítja, hogy a Bibliát emberek írták, kiknek tu-

dományos műveltségük és természettudományi ismeretük abban a korban a maihoz képest még nagyon fogyatékos volt. S mivel a Biblia emberi mű, minden szava nem csalhatatlan. Még csak azt sem lehet mondani, hogy a maga nemében egyetlen. Hasonló tárgyú könyv nem egy van még a világon. Azt azonban állíthatjuk, hogy minden hasonló tárgyú könyvnél értékesebb, mert a valláserkölcsei eszmék és gondolatok legszebb és leggazdagabb gyűjteménye. Helyesen értelmezve hitünket erősíti és erkölcsileg emel annyira, amennyire egyetlen más könyv se ezen a világon. Amint Lincoln Ábrahám mondá: „a Biblia a világ legértékesebb könyve.“

Hitünk szerint tehát a Biblia a világ legértékesebb könyve. Mint minden más irodalmi termék, a Biblia is tudományos vizsgálatunk tárgya. Tudományos vizsgálatunk eredményeként tudtuk meg, hogy a benne összefoglalt könyveket különböző korokban más és más emberek írták. Az írókat azonban Isten lelke inspirálta, mint ahogy ma is mindenki, aki valami értékest, halhatatlant alkot, Istentől veszi az ihletést. Ez azonban világért se azt jelenti, mintha Isten szószerint diktálta volna az egyes íróknak tollba a Bibliát. Még csak gondolni se szabad arra, mintha azok a tévedések és ellentmondások, melyek a Bibliában kétségtelenül találhatóak, Istentől származtak volna. A Bibliát is emberek írták s így ezen is, mint minden emberi művön, mutatkozik a gyarlóság jegye: minden szava nem csalhatatlan. Még azt se várhatjuk, hogy az élet minden esetére megfelelő útmutatást adjon. Hiszen az élet ma olyan esetek elé állít, amilyenekről a Biblia íróinak csaknem két, vagy háromezer esztendővel ezelőtt fogalmuk sem lehetett.

Ez a hit, melyet a józan ész és a tudományos kutatás eredménye támaszt alá megdönthetetlenül, semmivel sem szállítja alább a Biblia értékét. Nincs senki, aki ezt a könyvet jobban megbecsülné, mint mi. Az isteni kijelentés legértékesebb könyvének tartjuk annak ellenére is, hogy azok, akik utján a kijelentés történt, emberek voltak és ter nézett tudományos ismeretük a miénkhez képest fogyatékos volt. Olyan szép és értékes valláserkölcsei tanításokat, mint a Bibliában, sehol, egyetlen más könyvben sem találunk. A világ legszebb és legigazabb vallásának szent könyve. Minden más könyvnél többre becsüljük, minden más könyvnél jobban szeretjük.

Templomban.

Dull Lászlóné Szent-Iványi Anna.

Milyen fenségesek e komorló falak! Ugy érzem előtted magam, mint kis gyermek.
Körültem nincs más semmi csak az áhítat Akiben ezerféle gondolat szunnyad [mek
S a tisztaság. De jó most itt lenni Uram És vágyva vágyom megfogni erős kezed,
A közeledben, egyszerű hajlékodbán Hogy vezetted rójam a rögös utat
Felédágaskodó szent vágyakozással. És letöröljed olykor verejtékemet.

Ó mert Te e házban lakozol, imádság Miért a bánat sulya mázsányi teher?
Háza ez, a sóhajtás itten könnyűvé S itten, mintha Isten leemelne rólam,
Válik s a szivben elcsitul a gonoszság Itt marad falaid közt, lábaidnál hever,
Suttogása s minden gondolat Istené... Már nem vergődöm töprengő kínos gond-
Szabadon szárnyaló tiszta rebbenéssel. Boldogan távozom megkönnyült [ban...
[szívemmel.

Az édesanya.

(A kolozsvári unitárius elemi iskola 1940. év május 5-én tartott anyák napjának megnyitó beszéde)

Mélyen tisztelt közönség, kedves szülők, drága jó édesanyák!

Anyák napjára, — a hála ünnepeére gyűltünk itt össze, hogy egy pillanatra megálljunk az anyai szeretet és önfeláldozás oltárképe előtt s abból a megmérhetetlen sok jósból és szeretetből bár egy csöppnyit fizessünk vissza, amit anyáinktól kapunk.

Ünnepelni jöttünk — és én szeretném, ha ez az ünneplés igazi, meghitt, családias, meleg lenne, ahol ez a sok-sok gyermek egyetlen gyermekként hajtana térdet és fejet a legnagyobb földi szentség: az édesanya előtt!

Ajándékot is hoztunk Nektek édesanyák: — virágot! Gyermeki szívünk érzéseit kifejezni mit hozhattunk volna szebbet, mint ezeket az ártatlan májusi virágokat?

Boldog az a gyermek, aki édesanyja kezére borulva élő virággal is köszönheti őt ezen az ünnepen, de örülünk mi is, akik csak képzeletünk szárnyán küldjük el lelkünkben a gyermeki hála legfrissebb virágait; — messze... messze...; — haza..., oda, ahol a legjobb anya, a mi édesanyánk van. Mert mindenikünk saját édesanyjának hozta e virágokat. Kezünkben és lelkünkben virággal egy érzéssel járulunk Isten trónusához áldást kérve, de minden gyermek más-más anyáért imádkozik: *az övéért*. Képzeletünkben a saját édesanyánk él a legjobb anyaként s mi ezen az egyetlen anyán keresztül szeretünk és áldunk minden anyát.

Fiatalon vagy ősz hajjal, vidáman vagy gondtól barázdált homlokkal, de nekünk ő a legkedvesebb, legjobb. Nekünk ez az anya énekelt valamikor bölcsődalt, ez fogta kezünk, amikor tipegő lépéssel járni tanultunk, ez kötözte be a játék hevében kapott első sajnó sebet.

Ő csókolja le ifju homlokunkról a gondredőket, mikor a váratlanul ránszakadt élet utvesztőiben nem találjuk a helyes irányt. S ha az életbe érkezünk, — erősek, szilárdak vagyunk, — akkor is, de jó édesanyánk megértő, becézgető jószágához menekülni a sok meg nem értésből...

»Hogy mi Ő nekünk, azt el nem mondhatjuk,
Mert nincs rá szó, nincsen fogalom,
De megmutatná a nagy veszteség,
Ha elszólitná tőlünk Őt az ég.«

mondja nagy költőnk és mennyire igaza van. Mig érezzük napról-napra anyáink örökös gondosságát, meleg szeretetét — nem tudjuk eléggé értékelni, eléggé megbecsülni őket.

Pedig hány ember, hány gyermek van, aki soha sem ismerte az anyai simogatás puhaságát, az anyai ölelés melegségét, csókának balzsamát. Hányan veszítik el akkor édesanyjukat, mikor a legnagyobb támaszra szorulnak. Ezekhez kellene minékünk el-

menni, megkérdezni, hogy ki ő nekünk? — ezek a szegény árvák megtanítanak arra:

»Hogyha nincsen valakinek,
Már nem él az édesanyja,
Nem pótolja a világnak
Sem a kincse, sem aranya«.

Akkor biztosan nem okoznánk annyi fájdalmat nekik. Szépen tanulnánk, szófogadók, engedelmesek lennénk, mint kisgyermek — megértőbb nagylányok és fiuk, akik soha sem okoztak fájdalmat az anyai szívnak.

Provence népének ajkán él egy gyönyörű legenda, ami a legtalálóbban fejezi ki az anyai szív megmérhetetlen szeretetét és megbocsájtását: „A kegyetlen fiu megölte anyját, hogy szívét kedvesének vihesse s ezáltal annak kegyeit megnyerje. A szerelmes ifju szaladt a kitépott vérző anyai szívvvel, hogy minél hamarabb célhoz érjen vele. Siettében megbottlott — és elesett. Ekkor aggodalmasan szólalt meg az anyai szív: Nem ütötted meg magad, édes gyermekem?!...“

Hányan ismerhetnénk saját magunkra ebben a kegyetlen ifjuban. Vagy azt gondoljuk, hogy csak gyilokkal lehet kitépni az anyai szívet? Nem gondoljuk, hogy egy durva szó, feleselés, szófogatatlanság mindig egy-egy tördőfés édesanyánk szívébe. És, ha egész élete munkáját, fáradságát, nélkülözését, szenvedését látja meghiusulni az anya gyermekében, — akiken csalódott, — vajjon nem kitépte-e az a gyermek anyjának szívet? ...

De anyáink jósága itt is határtalan: mi sohasem tudjuk, mikor bántjuk meg, mert gondosan őrködnek, hogy gyermeki szívünkhöz még lelkiismeretfurdalás se férközhessék büntetésként. A bűnhődés csak akkor jön, ha már elhagytuk őket. Jól tudjuk azt is, hogy ezzel okozunk legnagyobb fájdalmat nekik és mégis elhagyjuk, mert elhív, elcsábít az ismeretlen, a világ, az élet tőle. Jól megy sorunk: megelegetettek, boldogok vagyunk, csak valami mindig hiányzik — egy kis jóság, megértés, őszinteség, igazi szeretet...

Ezt az érzést megmagyarázni nem lehet, de szürke estéink egyedüliségében szemünkbe csalja a könnyet, sirni szeretnénk. Ugy érezzük, hogy senki sem ért meg, senki sem szeret, senkink sincs a világon. Ilyenkor bűnös gyermeki szívünk ösztönösen érzi meg, hogy ez csak a méltó büntetés és kétségbeesve menekül vissza édesanyánkhöz, mert tudjuk, hogy ő mindig megbocsájt, megvigasztal és letörli könnyeinket...

Most is így jöttünk Hozzátok édesanyák, bocsánatot kérni, hogy elfelejtsétek hibáinkat. A legigazabb bűnbánattal ígérjük Nektek, hogy ezután jobb gyermekeitek leszünk, szeretőbb, megértőbb gyermekeitek. Ki akarjuk érdemelni azt a sok-sok szenvedést, nélkülözést, munkát, gondterhelt napokat és álmatlan éjszakákat, amit tőletek kapunk.

Szeretni akarjuk: „amig lehet, életükben a szülőket!“

Murvy Julia.

Emlékeim.

VI.-ik közlemény.

Hétfő. Az első óránk magyar. A földszinten a kapu mellett a III. osztályos tanteremben néma csendben várjuk Gombos Sámuel tanárunkat, aki pontosan 8 óra 10 perckor a gyors járástól elfáradva belép. A magával hozott dolgozatainkat bosszusan lecsapja az asztalra s fájdalmasan mondja: sok szemét. — Tudjuk, nem sikerültek a dolgozatok. Még egyszer ránéz a szanaszét repült füzetekre, azután elszomorodva mondja: Zsiga fiam gyere vidd el ezt a szemetet. Pál Zsigmond, az osztály legjobb tanulója összeszedi a füzeteket és beteszi padjába, hogy majd óra után azokat kiossza.

Azután leül, előveszi noteszét, abba mélyen behajolva, szól: írom neki Sz. János. Sz. János kimegy a pad elejébe, meghajtja magát és érzés nélkül kezdi a leckétül felhagyott Petőfi: Fekete kenyér című költeményét. De alig mond el belőle egy néhány sort, tanárunk ráüt az asztalra: ne öld meg a lelkem, nem úgy van az! Arca mind jobban elsápad a belső indulattól. Zsiga fiam, gyere mondd el, ahogy azt Petőfi megírta. Leke felmelegedik Pál Zsigmond szép szavalata hatása alatt és szinte elérzékenyülve magyarázni kezd a szépről és a szép ellenségéről. Beszédébe belecsövi (az akkor divatos tulipán-mozgalom ferdeségét) Kezét szívére téve, meggyőződéssel mondja: látjátok, nekem nincs tulipán-jelvényem, az én durva ruhámra nem is szükséges az, mert az segesvári posztóból van. De nézzétek meg, akik a piacon a népnek beszédek tartanak, azoknak ott diszeleg mellükön, azoknak finom ruhájuk brünni posztó, azoknak szükségük van a tulipán-jelvényre.

Szavai oly hatást keltettek, hogy szégyenkezve kezdtük leszedni a mellünkön diszelegő jelvényünket. S mire vége lett az órának, már egy jelvény sem volt látható.

Második óránk: természetrájk. Barabás József tanárunk mosolyogva lép be az osztályba; felakasztja kabátját, belenyul zsebébe, kivész abból két szép almát, egyiket ketté vágja, kezébe veszi és elkezd róla magyarázni. Magyarázata oly közvetlen, hogy nincs egyetlen tanítványa sem, kinek figyelmét le ne kötné. Az óra második felében a magyarázott anyagot kikérdezi. Csaknem az egész osztály jelentkezik és boldog az, kit szeretett tanárunk érdekesít a kikérdezésre.

A harmadik óra: rajzoló geometria. A mindig elegáns Csiki István tanárunk kezébe veszi a krétát, megforgatja, ujjai között szabályosan elhelyezi s azután rajzolni kezd. Csupa gyönyörűség, amint a külső és belső váltószögeket lerajzolja s görög betűkkel megjelzi s azután magyarázni kezd. Minden szava s minden krétavonása oly választékos, hogy szinte érezzük a szép érzéknek emelkedését lelkünkben.

Negyedik óránk: német. Egy néhány nap előtt a katonaságtól hazaérkező Gálfalvi Samu tanárunk tisztí egyenruhában belép

az osztályba. Egész magatartása katonás. Tisztikardjára támaszkodva magyarázni kezd. De hasztalan minden igyekezete, nem tudja lekötni figyelmünket. Nemcsak azért, mert a székely fiuknak kevés tehetségük van az idegen nyelvek iránt, hanem főképen azért, mert tele van a levegő osztrákellenes hangulattal. Az egész országban tüntetve követelik az osztrák áruk bojkotálását. Oly jól esik, mikor halljuk a csengetést.

Déli 12 óra van. Az otthonról étkezők kinyitják ládáikat, kivesszik belőle a hazai jóízű kurit (kolbász) és marcit (kenyér) s jóítvággal fogyasztani kezdik. A többiek sietnek a nem messze lakó Székhuszárné, Csifóné, Sófalviné kosztadóikhoz. Én is velők megyek, mert várom édesanyámat.

Amint a Gagyipatak keskeny hidján átmentünk, a Katona Sándor énektanár házában lakó s hosszú idő óta betegeskedő László tanárunk meglátta az ablakon keresztül a társaságunkban levő kabát nélkül didergő kis papi fiút. Ablakát megkopogtatva behívta és atyai szeretettel megkérdezte, miért nem vette fel télikabátját. Ez elpityeredve elpanaszolta, hogy nincs. Erre odaadta saját nagykabátját e szavakkal: vidd el fiam, nekem már úgy sem lesz szükségem reá s mondd meg édesapádnak, alakíttassa át.

Ebben a percben érkezik meg édesanyám s én nyakába borulva szeretettel megcsókolom. Többek között elbeszélte, hogy falunkban már csaknem mindenki viseli a tulipánjelvényt és meglepődve érdeklődik az enyém felől. A nehéz helyzetből az a körülmény segített ki, hogy a könyvtárból kilépő Pap Mózes tanárunk nyájasan köszöntötte, majd pedig jóegészséget kívánva minket magunkra hagyott. Szobámban édesanyám kiszedte átalvetőjéből a sok finom hazai dolgot és végig kostolgatva azokat, az otthoniakról elbeszélgetve, oly boldogok voltunk.

Mikor ezek a boldog diákkori emlékek lelki szemeim előtt elvonultak, meghatva bekopogtattam a régi felügyelő tanári szoba ajtaján, a mostani gazdasági iskola tanári szobájába. Boros György régi barátom, a gazdasági iskola igazgatója mosolygó arccal fogad és rendre bemutat tanártársainak, kik mindnyájan templomunk javára örömmel adják át szeretetadományukat. Majd karon fog és bevezet a régi rajzterembe, a gazdasági iskola tantermébe. Ottan az ifjuságnak egy igen megható beszéd kíséretében, hivatkozva a hagyományos unitárius összetartás gyönyörű erényére — mely a múltban a régi gimnáziumot is felépítette — vázolva kicsiny egyházközségünk szomorú helyzetét, felkérte növendékeit, járuljanak hozzá tehetségük szerint templomunk felépítéséhez.

A szívhez szóló szavak megtették hatásukat. Az ifjuság megmozdult. Percek alatt 529 lei gyűlt össze. Voltak többen, kik első adományukat nem találták elegendőnek, kétszer is megismételték. Utamban sok nemes cselekedetet láttam, de amikor igazgató barátom a pénzt a névsorral átadta, annyira meghatott, hogy könny gyűlt szemembe és alig találtam szavakat, hogy kifejezzem az ifjuság iránt érzett nagyrabecsülésem.

A névsor, melyet féltve őrzök az élet küzdelmeiben, mindig vigaszt ad és megnyugtat, hogy amely egyháznak ilyen ifjusága van, az nem félhet a jövőtől.

Ezek után azzal a megnyugtató érzéssel távoztam, hogy a régi gimnázium új missziót cserélt, de a régi egyházas és pátriárkális szellemet megtartotta. Áldást kértem az ősi falakra, érzetem, hogy ami vagyok, azt az ősi gimnáziumnak köszönhetem.

Buzogány Kálmán.

Az E. K. Tanács hirei.

Május hó 16-án Dr. Elekes Domokos főgondnok és Dr. Kiss Elek főjegyző urak elnökletével rendes E. K. Tanácsi gyűlés volt, melyen huszonnégy tanácsos hét órán át tanácskozott az Egyház fontosabb ügyeiről és napirendi kérdéseiről. A negyvenhat pontból álló tárgysorozat jelentősebb anyagát az alábbiakban adjuk.

1. Dr. Mikó Lőrinc egyh. titkár az elintézett (elnökileg) ügyekről való jelentéstétel keretében beszámol arról, amit a múlt E. K. Tanács óta a vezetőség tett. Vázolta az egyes minisztériumi rendeletekkel és leiratokkal kapcsolatos intézkedéseket s a továbbiakra nézve javaslatokat tett.

2. A Szervezeti és Fegyelmi törvény reformjával kapcsolatban a Tanács úgy döntött, hogy a régi törvényt, illetve már tárgyalt javaslatokat leadja a Köörkhöz, melyeknek véleménye után a Főtanács elé a végleges javaslatot elkészíti.

3. Tanács szótöbbséggel elhatározza, hogy tekintettel az egyházi irodák új elrendezésére, a jószágfelügyelői irodát át helyezi a Marechal Foch-ucca 8. szám alá s egyben kötelezi az ezen irodában dolgozó jogtanácsost, hogy a megállapított házbért havonként fizesse.

4. A Bors-bizottság gyűléseinek jegyzőkönyvi határozataival kapcsolatban, melyben újabb kiadások fedezetére kérnek módot és lehetőséget az E. K. Tanácstól — úgy határoz a gyűlés, hogy utasítja Jószágfelügyelőiséget, illetve Bors-bizottságot, hogy a következő gyűlésre tegyen határozott javaslatot előzetes számítás alapján arra nézve, hogy miként lehetne a hagyatéék összes függő kérdéseit (az anyagiakat) úgy rendezni, hogy ez az ügy nyugvópontra jusson. Amennyiben szükséges, tegyen bizottság jelentést arról, hogy melyik birtokrész eladása oldhatná meg a kérdést.

5. A jogügyi bizottság, illetve jogtanácsos jelentést tesz azoknak a pereknek az állásáról, melyek a Bors-hagyatékkal kapcsolatosak s melyek közül egyik-másik befejezést nyert.

6. Számvevő a fia jelentést tesz a május 15-iki pénztári helyzetről, mellyel kapcsolatban különböző szakfelvilágosítások után gyűlés úgy határozott, hogy utasítja az illetékes egyházi szerveket a Sora-céggel való végleges elszámolásra s a szerződés értelmében a bér felemelésére, iskolai megajánlások, házbér- és vételár-hátralékok sürgős rendezésére s hogy az Egyház ilyen nehéz időkben maradék nélkül eszközölhesse fizetéseit.

7. E. K. Tanács örömmel veszi tudomásul a Missziói Bizott-

ság jelentéséből, hogy Dr. Kiss Elek főjegyző fia a főtisztelendő Püspök uralra történt megbeszélés alapján Szatmártól Piskiig meglátogatta szórványainkat s utja egyik eredményeképpen javasolja, hogy az Egyház Dévára központi jelleggel egy körlelkésziséget állítson s egy imaház építését feltétlen vegye tervébe. Egyben ezen tárggyal kapcsolatban Barabás Miklós esperes fia javaslatait is tárgyalja s az ügy előkészítésével megbizva vezetőséget.

8. A Misszió Bizottság azon javaslatát, hogy az őszi Főtanács alkalmával egy nagyobb szabású János Zsigmond-ünnepélyt rendezzen az Egyház, gyűlés örömmel elfogadja.

9. Várfalvi lelkész ellen a minisztérium által elrendelt vizsgálat eredményeképpen az E. K. Tanács megállapítja, hogy ezen egyházköztségben fennáll az a többiben hozott s az Esp. Vizsgálószék által is jóváhagyott közgyűlési határozat, mely szerint azok, kiknek maguknak vagy hozzátartozóiknak egyh. adótartozásuk van, egyházi szertartásban nem részesítendőek. Ehez a határozatra hoz való ragaszkodást az egyházközség vezető elemei a jó rend kedvéért megkövetelték, de indokolja e határozatot az is, hogy az állami közigazgatási hatóságok nem hajtják fel az egyházi adóhátralékokat. Más egyházak is alkalmazzák ezt az eljárást, mert a hiveknek nemcsak jogaik, hanem köteleességeik is vannak.

Egyházunkban ez a kérdés, a fegyelmezés kérdése, egyetemlegesen még megoldva nincs, de az egységes rendszabály kidolgozásáig a főtiszt. Püspök ur körlevelet küld lelkész afiaihoz.

10. Torockói lelkész eleni minisztériumi vizsgálati ügyben E. K. Tanács a Teológiai Akadémiától véleményt kér.

11. Gyűlés elfogadja az Iratterjesztő Bizottság múlt évi jelentését s számadásokat kiadja számvevőségnek.

12. Tudomásul veszi Tanács a székelykereszturi és kolozsvári főgimnáziumaink tanügyi jelentéseit a II. évharmadról. A kolozsvári kollégiummal kapcsolatos cserkészcsapat elszámolási ügyben határozatot hoz s a székelykereszturi főgimnáziumi épületnek fedélkár javítására a rendkívüliek rovatán 15.000 L-t utal.

13. Tanács engedélyt ad Lupényi egyh. közs.-nek iskolaépítésre.

14. *Pataki András* jószágfelügyelőségi elnök lemondásával kapcsolatban E. K. Tanács úgy dönt, hogy ez ügy érdemben való tárgyalását a Főtanács előtti időig felfüggeszti s várja a vizsgálatok teljes befejezését. A teendőek egy része alól — tekintettel lelkész elfoglaltságára — elnököt felmenti, a fuvardijakat és más készkiadásokat utalja.

15. Jóságfelügyelőség javaslatára Istvánfi Lajos szindi megbizottat E. K. Tanács visszahelyezi Bányabükkre s megállapítja javadalmát.

16. Ezekután egyesek személyes kéréseit, illetve felebbezéseit tárgyalta Tanács s foglalkozott a kolozsvári, temesvári, szabédi, jánosfalvi, dicsőszentmártoni egyházközségek külön kéréseivel s ezekkel kapcsolatban utasításokat adott illetékes egyházi szerveknek,

Este 11 órakor a gyűlés véget ért.

Dr. Fikker János.

Lókodi Sándor Gergely.

1853—1940.

Az unitárius egyház ismét szegényebb lett a régi gárdának egy kiváló tagjával és azoknak a száma, akik már mindenben túlvannak, ismét szaporodott eggyel. Sándor Gergely volt dézsfalvi-

Lókodi Sándor Gergely.

székelyderzsi és végül kénosi lelkész, nyugalombavonulásának 10 ik évében, szülőfalujában, Oklándon, 87 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. Benne egy kiváló képességgel megáldott, állandóan munkálkodó unitárius lelkész, családjáért izzadó-fáradó, mindig munkás férfi, egyházáért, hiveiért folyton lelkesedő, lán-goló lélek képe maradt fenn a jelen és a jövő számára.

Oklándon született 1853-ban, hol édes atya énekvezér tanító volt. Iskoláit szülővárosában Székelykeresztúron és Kolozsváron végezte. A teológiai intézet elvégzése után három évig köztanítóskodott, azután Dézsfalván nyert rendes lelkészi állást. Mint ifju-

lelkész tüzzel, hévvel teljesítette apostoli hivatását. Szónoki készségével, magas szárnyalású beszédeivel olyan látogatottá tette kicsiny templomát, amilyen még ezelőtt sohasem volt. Tíz évi lelkészi munkája alatt úgy építette a lelkeket, hogy az egyházközség külsőleg is épült. Papi házat, templomot, tornyot rendezkedték.

Dézsfalváról Székelyderzsbé ment lelkésznek. Székelyderzs a legnépesebb és legerősebb egyházközségeknek egyike. Férfi kora teljes erejében köszöntött be e nagy egyházközségbe és 27 évig szolgált itten kiváló eredménnyel. Mint gyakorlatban megerősödött lelkész az egyházi élet elmélyítésén munkálkodik. Az istentiszteletek látogatottak mindig, mert a kiváló szónoki erővel megáldott és nagyolvasottságú lelkésznek mindig van mondanivalója. Hívei szeretik, mint szónokot és mint embert egyformán. Szívesen hallgatnak szavára. Új, hatalmas papi lakot építenek, a középkorból fennmaradt, nagy várral körülvett, műemkek templomot és tornyot kijavítják s kántortanítói lakást is építenek. Mindezeket oly gondal és szilárdsággal végezték, hogy az egyházközségnek hosszú időn át öröme és büszkesége lesz. Az egyházi élet elmélyítése mellett a nép gazdasági érdekeiről sem feledkezik meg. Mint anynyi más unitárius lelkész, gazdakör, hitel- és fogyasztási szövetkezet alakításán fáradozik és fáradozása nem hiába való, mert ezek a gazdasági szervezetek szépen működtek és működnek ma is a nép anyagi megerősödésére. 1919-ben, 27 évi derzsi lelkészi működés után a nyugodalmasabb Kénos lelkészi állását foglalja el. Életkora már előrehaladott, hiszen akkor már 37 évi lelkészi működés nyomta erős vállait. Kénosban 16 esztendő áldásos munkája dicséri az ő buzgó apostoli lelkét és nem közönséges szellemi erejét. 1930-ban 54 évi lelkészi munka után nyugalomba vonult és az isteni gondviselés megengedte, hogy a nyugalmat is 10 évig élvezhesse.

Ezek a vázlatos adatok is mutatják Sándor Gergely kiváló munkásságát. Az egyetemes egyház mindig a legkiválóbb szónokai közé számította. Korai fiatalságától kezdve egyházi tanácsos. A köri D. F. Egyletnek kezdetben titkára, 1897—1908-ig munkás elnöke volt.

Isten szép és nagy családdal ajándékozta meg. Nagyszámu gyermekeinek mind kiváló nevelést adott.

Egyházi beszédeiből az Unitárius Szószék többet közölt. Kéziratai között bizonyára még sok közlésre méltót lehet találni.

Élete munkásságának eredményei egyházunk legkiválóbb munkása emelték az ő emlékét. D. M.

—•••••

*Hallottad a szót: „rendületlenül?”
 Ábránd, hiúság, muló kegy, javak —
 Lenn a sikamló tér, nyomás felül,
 Vész és gyalázat el ne rántsanak.
 Oh, értsd meg e szót árban és apályban
 — Szirt a habok közt — hűséged megálljon.*

Arany János.

A dalkörök, mint a népnevelés eszközei.

— Különös tekintettel a dombói százéves dalárda működésére. —

A nevelésnek alapja az *erkölcs*. Csak az erkölcsös élet teremthet lelki és anyagi javakat. Az élet ad munkakedvet, jóleső megnyugvást, megenyhülést a mindennapi élet gondjai között.

Az erkölcsös élettel karöltve jár, azzal teljesen egybe van forrva a vallásos élet, mely csak egy alaptörvényt ismer: *a szeretetet*.

Ezen épül fel a nemzet szeretete; a testvéri együvértartozás érzése, ébrentartása, a faji öntudat kifejlődése, egymás testvéries megértése.

Ezeknek a magasztos eszméknek a nép lelkébe való átvitelére több alkalom kínálkozik, de e helyen csak az egyházi dalkörökről szólnunk, melyek a cél érdekében igen szép eredményt fejthetnek ki.

Az egyházi dalkörök munkája egyházi és világi énekek összhangzatos tanulásából és előadásából áll. Ezeken keresztül fejlődnek ki és alapozódnak meg a lelkekben az említett eszmék.

Az egyházi énekek szabatos, esetleg művészi előadásával érhetjük el, hogy a dallamban és szövegben rejlő vallásos elgondolások jobban és kellemesebben s egyben ritmikusabban domborítottassanak ki s így több eredménnyel nyerjenek utat a hallgatók lelkéhez az áhitat felkeltésére, amely közelebb hozza a lelkeket Istenhez.

Ha a lélek Isten közelségét érzi, nyitva az ut előtte az erkölcsös életre.

A világi énekeknek is meg van a felemelő hatásuk: erkölcsi értéktük.

Egy szép hazafias dal karéneklése mily lelkesítő, nemzet-szerető érzést fakaszt; mennyi fájdalmat elfelejtet és mily eredményesen szolgálja a testvéri szeretetet; a testvéri együvértartozás, a faji öntudat eszméjét?!

A népdal: zokogja az a fájdalmat, csalódást, ostorozza az emberi gyarlóságot vagy dicsérje az erényt; gerjesszen örömet vagy bánatot, mindig valamelyes erkölcsi érzést vált ki s a lelki élet elmélyítését szolgálja, mely csak nevelő hatással lehet a lélekre.

Igen fontos szerepe van a dalnak az anyanyelv ápolása szempontjából is, mert a dal a legjobb és legbiztosabb eszköz arra, hogy az édes anyanyelv szeretete gyökeret verjen a lélekben.

A dalkörök munkája áthat a mindennapi életre és ott hozza meg a gyakorlati hasznot: a szellemi és anyagi javakat.

Ismerek unitárius egyházközséget (Küküllődombó), hol — a helybeli lelkész szavai szerint — az unitárius dalkör közel egy évszázadon át nemcsak fennállott, hanem mint egy nélkülözhetetlen kulturintézmény, a kicsiny község haladása, fejlődése és boldogulása érdekében elismerésre méltóan működött. Nem volt soha léha szórakozás helye, sem pedig komor és unalmas iskolaszerű tanuló-

hely, hanem iskola és templomi színvonalon álló, nemesen szórakoztató és játszva tanító baráti kör. Nem csoda, ha a dombói ifjunak legfőbb vágya ma is az, hogy a dalkörnek tagja lehessen s a végfelé siető öszült öregnek legnagyobb büszkesége az, hogy mint a dalkörben 3 évtizedet tisztességgel eltöltött tag: tiszteletbeli dalköri tagnak minősíttessék.

Ezt az unitárius egyházközséget példaként állíthatjuk a többiek elé. Itt a dalkör munkájának eredménye szembetűnőleg meglátszik. Minden jó és hasznos ügy megvalósításánál az összetartás eszméjének megtestesítését, az egymás megértését, a faji öntudat ébrenlétét látjuk, melyek a legnagyobb elismerést érdemlő felebecsülhetetlen gyakorlati eredményt mutatnak fel. Ilyen eredmény a 3 tanerős felekezeti iskola (a 4 ik tanerő engedélyezése kérve van); a közművelődési ház, gazdakör; fogyasztási-, hitel-, tej- és állatbiztosítási szövetkezet; nőegylet; ifjusági egylet.

Ebben a községben rég megülték a torok-torát is, ezt a pogány és költséges rossz szokást.

A község szomszédsági körletekre van osztva. Ha a szomszédságban valaki elhal, az odatartozó szomszédok kötelesek a sirt díjtalanul kiásni; a temetésen megjelenni és a betakarást elvégezni (eszem-izsom nélküli).

Ime, egy dalkör munkájának szemellátható eredményei, melyek mind a nép szellemi és anyagi javait szolgálják.

Testvéreim!

Legyetek akár az élet kiverkjei,
Vagy az élethajó győztes evezősi:
Szenvedéstől edzett lélekkel és kézzel
— Zajló népek között — munkára fel, hittel!
És ha csüggedeztek, ha szaggat a bánat,
Vagy az élet útján reménycsillag támad:
— Népek viharában hitünk kicsiny hada —
Ajkatokon soh'se haljon el a nóta.
A dal szívet vidít, felejtet fájdalmat;
Ölelésre lendít tusázó karokat;
Kibékít népeket, háborgó lelkeket
S a szívbe vés Istent, hazát és szerelmet!

* * *

Zengj hát, zengj magyar dal szárnyalón az égbe,
Nyomodban fakadjon szeretet és béke!

Bencze Gyula.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági díjait rendezte. Előfizetés Magyarországon 3 P. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő. Cluj, Marechal Foch 12.

TÜZHELY MELLETT.

Csudálmány-e vagy csinálmány?

A bihal határozott jellem — karakter. Elveit, szokásait, eszejárását nem szereti máról holnapra változtatni, ami a mai világban igen-igen megbecsülendő jótulajdonság.

Teszem fel, van közöttük olyan, amelyik hozzászokott ahhoz, hogy gyöngéd asszonyi kezek fejjék. Az ilyenhez ugyan közelíthet férfi, finom sarjuval, szecs-kázott répával, vagy más ilyen csemegével, ami kedves bihali szemeknek, szájaknak. Az eredmény olyan határozott elutasítás a sajtár oldalára, amiért más körülmények közt feltétlenül a diplomáciai viszony megszakítása lenne a következmény. Azonban tekintettel arra, hogy a legkoromfeketebb bihalnak is hófehér, édes, igen kívánatos a teje; a diplomáciai tárgyalások, mint általában, mikor valami fontos nyersanyagforrásról van szó, ha új alapon s egyoldalú kezdeményezésre is, de újra kezdődnek.

Ilyenkor gazd' uram — a már említett csemegék ujraelölegetése mellett — kendőt köt fejére, az asszony mindennapi rokoilyáját ölti a fehér harisnya fölé s ilyen előkészületekkel ül a tárgyaló-asztal, illetve a fejszékre, a bihal mellé. Ez így megy mindig, míg az asszony haza nem tér a vásárból, vagy fel nem kelhet a betegágyból. Mindebből nyilvánvaló, hogy a bihal nem csak amolyan egyszerű jószág, amit csak úgy, félvállról el lehet intézni. Rejtélyes, mint a sötét Afrika, titokzatos, mint egy keleti szertartás — s méltóságos, mint egy spanyol hidalgó.

Ezért meg is becsülik ám azt, amelyikkel a család összezokott. Tudják, számontartják erényeit, gondosan titkolják hibáit s egy-egy tudott, jó bihalért messzeföldre is elmennek, mikor eladóvá válik.

Azonban jól mondta volt a bölcs, hogy minden paradicsomnak megvan a maga kigyója. A legféltettebb, a legerkölcösebb bihalnak is befellegzett, mikor a félelmes torokgyík kerülgetni kezdi. Rövid néhány óra alatt szánalmas látvány lesz az utca, a pajta félelmetes hangú urábó', a méltóságos tekintetű bihalból.

Ilyenkor csak gyors, azonnali cselekvés menti a menthetőt. Az atyafiság rögtönzött, de körültekintő tanácskozása után, ha reménytelennek néz ki a helyzet, egyik gyorslábú, gyorseszű tagja mérsárosért fut, aki ilyenkor feleárban, immel-ámmal részletfizetésre, jó haszonra segít, hogy a veszet fejszének legalább a nyeléből kerüljön meg valami.

Szakasztott így jártak Lakatos Imréék is. A szövetkezeti csarnokban tekintélyes summára dagadtak a dekák minden hónap végére, törtté', vert té' ki nem fogyott a dézsából Lóri jóvoltából, míg egyszer, a félelmetes jelek nem kezdtek mutatkozni, egy borus reggelen, a drága jószágon.

Józsi bá', Áron sógor egy szentre mind együtt voltak a tethelyen. Egyik a galambfalvi „urusi“ javallotta, aki a Laji molnár ti-

naját is olyan sikeresen megvérezé, a másik a lövétei majort, aki a tavaly nyáron mind a két juh-seregnek veszettség elleni port adott a cimboraság költségére, mikor a veszett farkas garázdálkodott. Véletlen vetett véget a vitának. Egyfogatos, bőrkabátos mézsáros jött Udvarhely felől, Drágomán uram, kinek timár veje keddenként bőrt, talpat szokott árulni sátorban a Botos utcában.

Sok szó nem is igen esett. Ugyan kinek volna kedve kötődni, alkudni, áldomásozni ilyen körülmények közt. Feláron, csekély előpénzért, utólagos fizetésre, cinkusolásra saroglyához kötötték szegény feketét. Jámboran, leeresztett fejjel kullogott a mézsáros szekere után. Bezzeg, máskor egyik sánctmartjától a másikig hajított volna a fejével egy ilyen könnyű, fatengelyű kocsiszekeret.

Lakatos Imrééknél nem volt kelés, nem volt fekvés, hogy a Lóri szóba ne jött volna. Különösen a kis Móska, aki karikás ostorával egyedül is őrizte már a nyomáson, ő pityeredett el mind-egyre, ha üres helyét nézte a pajtában.

Mire a mondott időre, hetivásár napjára, a városba ment Imre gazda, már vigasztalódott valamennyit, mert útközben olyan félet hallott, hogy a zombori mester leszerel a bihal gazdaságról, már pedig a két Homoród mentén minden teremtett lélek tudja, hogy ami Makó a hagymának, az Zombor a bihalnak.

Tűnődve, számoiva, csendben lépegetve, egyszer csak a Botos utcában, a sátrak közt, eszénkedék magához Imre gazda. S hát uramfia! mit látnak szemei? Saját, tulajdon rég levágottnak hitt Lóri bihala kérőzik jámboran, egyesben egy kis stráfszekér előtt, amelyről Drágomán uram veje pakolta a sátorba a bőrt s talpat. Csudálkozásában földbegyökerezett Imre gazda lába. „Már akár csudálmány, akár csinálmány, de ez az én Lóri bihalam,“ nyögte ki bús keserűségében. „Az az, aki lelke van, hiszen a bal fülén is látszik a jegy, amit a medve mancsa vágott, amikor Kiadar oldalán szerre őriztük a csordát őszi kosározáskor.“

De azért — egyelőre — nem szólott senkinek semmit. Óvatosan átosonkodott a másik járdára, onnan is szemügyre vette s hogy teljesen megbizonyosodjék, szólítgatni kezdé a sátor sarkától, úgy, mint mikor otthon itatás után az abrakot adta az alsóház előtt. Ha volt is eddig valami kétsége, menten köddé foszlott mindaz, mert a bihal — letagadva rövid idejű városi nevelését — hatalmas mekkenésekkel indult ládák, sátrakon keresztül szeke-restől, talpastól, bőrostól a hang irányában. Recsegték, ropogtak a bódék, jobbra-balra dűledeztek a sátorfák, de akkor már Imre eltűnt a sokadalomban.

A székben sokan voltak, türelmesen várt hát a közben előkerített komával, kisbíró sógorral, amíg reá került a sor. „Azért a kis maradék pénzért jöttem volna Drágomány urhoz, meg hogy a cinkust is átalirassuk“, alázatoskodott elé Imre. Neheztelő tekintettel, kelleitlenül nézett a mézsáros Imre gazdára. „Na ilyen üzletet se igen kívánok.“ Mire a város végén a „dogányhoz“ értünk volna, áment mondott a bihala. Még jó, hogy a bőre hozott vala-

mit.“ „Gyilkos keringette“, ha már ennyire kárt vallott az úr, én sem kívánom vesztét. Minek akkor cinkus, hogy még arra is fizessünk. Úgye kietek is hallották, Drágomány urnak cinkus se kell?“ Békésen bucsuztak, elváláskor még le is kezeltek.

Amire a komával s a kisbíró sógorral visszaléptek a Botos utcába, már visszarendeződtek a sátrak s a timár vő is, újjal pótolta a törött járom pálcát a Lóri nyakánál. Most már megbizonyosodva, bátran lépett a timárhoz Imre. „Ejnye-ejnye láncos adta, nem csoda, ha Drágomány ur két tanu előtt sem akará nevére cinkosoltatni ezt a rusnya állatot. Tiszta hiába kénálám itt a komak előtt a cédulával. Nyess, falusi állat e'. Nem szokhassa az ilyen úri cérémoniát. Azért is jövének hütös emberrel, már mint a kisbíró komával, hogy visszaszármaztassuk e csekély előpénzt.“ Azzal a sátor pultjára helyezé az otthon kapott sovány előleget. Hanem tiszta lelkiismerettel mondhatom, világ-életembe' nem hittem volna eleddig, hogy nadrágos, városi ember ilyen igazi kúrát rakjon a más állattyára. Váltig is állítom, hogy falusi marhaurus tudománya semmi az ilyen járt-kőt emberéhez képest.“

Mire az elámult, elképpedt timár szóhoz juthatott volna, kifogták a bihalat egyes jármából. Az Imre kezét nyaldosva, hatalmas brekkenésekkel indult a Szentimre felé, hogy a Szarkakő alatt minél előbb a hazai erdőre érhessen. A koma s a sógor alig tudtak lépést tartani az elveszettnek hitt s mégis megkerült, tékozló állattal, mert amint fennebb is említém: karakter a bihal még ebben a „váta-hota“ világban is, csak esze legyen annak, aki tartja.

Kővári Jakab.

Firtos lova.

Lakott Firtos várában egy szépséges tündérkisasszony. Ez a tündérkisasszony megszeretett egy szegény, dali legényt, de a tündértörvény olyan volt, hogy nem találkozhattak egymással szívük szerint, mindig éjnek idején kerültek össze a tündérkert filagóriájában.

A legény minden áldott este fellovagolt a meredek sziklán, a tündérkisasszony pedig kiállott a vár fokára, megfogta a legény kezét s úgy segítette fel magához.

Egy este megint várta a szegény legényt a tündérkisasszony. Jő a legény, vágat felfelé nagy bátran s mikor a vár fokához ér, nyújtja kezét a tündérkisasszony felé. De ebben a szempillantásban megsziklik a ló, a legény magával rántja a tündérkisasszonyt s a rengeteg mélységbe zuhantak. A ló pedig fennakadt a szikla oldalán, odatapadt s azon módon kövé változott. Még most is rajta van a nyereg és a kantár.

Hogy a szavamát össze ne keverjem, ezt a lovat a tündérkisasszony ajándékozta volt a legénynek s azért hívták Firtos lovának.

De azután ez a ló nem is híjába, hogy tündér lova volt, mert most is az ő színváltozása után jár az idő.

Mikor ennek a kőlónak fehér a színe, meleg napok járnak, mikor pedig színében megsötétedik, hosszú eső lesz utána . . .

Benedek Elek.

IRODALOM.

Kelemen Imre : A keresztény élet kapujában címmel egy csinosan kiállított keresztelési ágendás könyvet jelentetett meg. Írását a nemes egyszerűség, öntudatos pásztorkodás, a való élet tiszta látása jellemzi. Ágendájában a jövő falujának gazdagabb, termékenyebb képe s az erre való szakadatlan ösztönzés gondolata ragadja meg az olvasót. Meddő asszonyképekben halálra van ítélve a nemzet, míg gyermekáldással jövőt teremt magának. A felelősségteljes szülői gondoskodás és a végtelen gyermekszeretet az igazi keresztény ember két főgondja. Az író egy kapuba vezet, amelyik nagyon régi, de mindig új, valahányszor egy kis jövevény siró vagy nevelő azon megjelenik s ösztönösen kézen ragadva szebb és mélyebb tájak felé vezet. A könyv szól a lelkeszi körön kívül minden öntudatos magyarnak és igaz hívőnek. Ajánljuk az elolvasásra. Kapható a szerzőnél, ára 50 lej.

P. Szentmártoni Kálmán : János Zsigmond az unitárius fejedelem. Unitárius Történelem című sorozatnak 3-ik kötete. A nagy unitárius fejedelem születésének 400-ik évfordulójára írt megemlékezés. P. Szentmártoni Kálmán tb. igazgató, a jeles történetíró János Zsigmond életét és munkásságát évekkal ezelőtt megírta s ez a könyv az igazi megérdemelt méltatásban, elismerésben is részesült. A mostani, 16 oldalra terjedő füzetben főleg az unitárius fejedelemre vonatkozó dolgokat kapjuk szép, világos és magával sodró irályban megírva. Minden jó unitáriusnak olvasni kell ezt a füzetet, melynek ára csak 3 L s kapható az Iratterjesztőnél. Lelkeszi hivatalok szívesen közvetítik.

Kénosi Tözsér János, Uzoni Fosztó István, Kozma Mihály és Kozma János Historia eclesiastica című latin nyelven írt nagy egyháztörténelmi munkája magyar nyelvre fordítása érdekében már sokszor elhangzott a kívánság. Utóbbi időben már azért is elismerték a lefordítás fontosságát, mert hova-tovább mind kevesebb a latinul tudók száma. Az utóbbi hónapokban *Márkos Albert* tb. igazgató a fordításhoz hozzá kezdett és az első kötetnek egy részét le is fordította. *Márkos Albert* nagy szolgálatot tesz a magyar egyháztörténetírásnak a fordítás által. Biztosra vesszük, hogy egyházunk arra hivatott szervei megtalálják a módját és lehetőségét az értékes fordítás kiadásának.

Az Unitárius Irodalmi Társaság által történelmi és szép-irodalmi elbeszélésre hirdetett pályamunkák beadásának határideje 1940. május 15-én lejárt. A törvényes határidőig összesen tizenegy pályamunka érkezett be a következő címeken: 1. Beke Dániel püspök igazsága. 2. Az uruság. 3. Megszólal a rög. 4. A vézna kis leány. 5. Az emberszeretet. 6. Samu és János. 7. Faluépítés. 8. Hová, hová? 9. Amit egy kastély mesélt. 10. Édes apám ne vigye el. 11. Nanó. A beérkezett pályamunkákat az Irodalmi Társaság rövid időn belül elbíraltatja és az eredményt nyilvánosságra hozza, a jutalomdíjakat azonban csak az évi közgyűlés alkalmával adja ki.

Dávid Ferenc Egyleti ünnepély Dicsőszentmártonban.
 A dicsőszentmártoni Dávid Ferenc Egylet vasárnap délután az unitárius templomban szépen sikerült műsoros ünnepélyt rendezett. Az ünnepségen a Dávid Ferenc Egylet központi vezetősége részéről dr. Kiss Elek főjegyző, ügyvezető alelnök, dr. Fikker János teológiai dékán, egyleti titkár, Simén Dániel teol. tanár és Biró János hírlapíró voltak jelen. A templomi ünnepélyen buzgó lélekből fakadó mély imát Simén Dániel teológiai tanár mondott. Dr. Kiss Elek püspökh. főjegyző, az egylet ügyv. alelnöke lelkes beszéddel üdvözölte a D. F. E. dicsőszentmártoni tagozatát és buzdította az egyleti, hittelteljes munkára. Dr. Fikker János dékán, az egylet lelkes titkára „Háboru az élet” címen tartott magával ragadó előadást, Biró János készülő regényének egy részét olvasta fel, mely a komoly, nagysúlyu műsor közepette a családi élet melegségére terelte a figyelmet. Az ének- és zeneszámokat a dicsőszentmártoni unitárius egyházköztség tagjai szolgálták. Ezt követően a Dávid Ferenc Egylet ifjusági dalárdája Török János vezetésével több énekszámot adott elő. Simon Anna unitárius tanítónő énekszólót adott elő, Miklósi Irén Várad- és Reményik-verseket szavalt, Nagy Annus és Sófalvi János Farczádi Sándor versét szavalták el. A szépen sikerült templomi ünnepély délután 7 órakor ért véget, majd utána az egyházközség kulturtermében nagyszámu közönség részvételével társasvacsora volt. Az egylet résztvesz június 2-án a tordai Dávid Ferenc Egylet ünnepélyén s tervbe van véve, hogy az egylet az Udvarhely körben nagyobb szabásu János Zsigmond emlékünnepélyt tartson.

Az Irisz-környéki imaház megnyitása. Pünköst első napja délután bensőséges ünnepségnak volt a színhelye Kolozsvár. Ekkor nyitották meg ünnepies istentisztelettel az Irisz-környéken épített imaházat, amelyről már röviden megemlékeztünk. Az ünnepélyen részt vett a Nőegylet vezetősége, mely vezetőség öntudatos egyházépítő munkájának eredménye a sok között az imaház is. Az ünnepélyen buzgó hálaadó imát *Nagy Ferenc* s.-lelkész mondott, kiválóan szép beszédet pedig *Vári Albert* teol. akadémiai tanár tartott. *Ürmösi József* püspöki titkár megható urvacsorai ágendát tartott. *Dr. Kiss Elek* püspökhelyettes főjegyző ünnepies s együt-

tal buzdító beszéddel adta át az imaházat a közhasználat céljára. Az ünnepélyen a környékbeliek és mások nagy számmal vettek részt. Most már a szépen megindult egyházi élet ezen a környéken állandó hajlékot nyert. Nemsokára az aggmenház elkészüléséről is hírt adhatunk.

Anyák napja Kolozsvárt. A kolozsvári egyházközség május 5-én megható ünnepélyt rendezett anyák napja alkalmából. Az ünnepély összekapcsolódott a délelőtti istentisztelettel, mikor Simén Dániel teol. akad. tanár tartott alkalmi szép imát és remek egyh. beszédet. A beszéd után a főgimn. énekkara énekelt Péterfy István zenetanár vezetésével az ismert szép sikerrel. Istentisztelet végeztével az elemi iskolás gyermekek szép ünnepélyt rendeztek a templomban. — Délután 1/25 órai kezdettel műsoros ünnepély volt az Ifj. Egylet helyiségében. Ez ünnepélyen az édesanyáról megható megnyitó beszédet tartott Murvay Julia tanítónő. (Lapunk mai számában olvasható is.) Az elemi s még az elemiénél kisebb gyermekek énekkel, hegedűvel, szavalatokkal, táncsal és szindarab előadással tették feledhetetlenül kedvessé a délutánt. A szépen sikerült, megható ünnepélyt Erdő János lelkész zárta be lelkes és emelkedett beszéddel, aki kiváló munkásságot fejtett ki a szép ünnepély megrendezésével.

Dr. Elekes Domokos főgondnok a Misszió Bizottságot mindjárt a presbiteri konferencia után arra kérte, hogy jelölje meg azt az unitárius egyházközséget, melynek kulturszükség volna a „Magyar Nép Könyvtára“. A Misszió Bizottság a napokban foglalkozott ezzel a kérdéssel s *Verespatak*-ot jelölte meg ilyennek. Főgondnokafia már intézkedett is, hogy ezen egyházközség a könyveket megkaphassa. Minden jószándéku adakozót áldjon meg az Isten.

—s.

Recsenyédi Unitárius Nők Szövetsége május 12-én, pünköst első napján, délután tanítva szórakoztató műsoros összejevetelt rendezett a lelkészi lak udvarán. A műsor komoly részét *Ózv. Bede Emilné* nyug. áll. tanítónő, a kolozsvári Nők Szövetsége választmányi tagja *szabad előadása* képezte, ki rendkívül közvetlen és népszerű formában ismertette a kolozsvári Nők Szövetsége gyönyörű munkáját, kiemelve a már beindított anya- és csecsemővédelem és a beindulás útján álló Unitárius Aggmenház ügyét. A műsort Bede Emil lelkész által az „Uj Cimbora“ gyermeklapból felolvasott mesék, Fekete Juliánna, Dáné Erzsébet, Kerekes Ilona, Imre Jakab, Dáné Gábor és Bombér Ferenc ifjusági egyleti tagok jól sikerült szavatai, Máthé Dénes ifju remekbeszabott „Dáni bá“ utánzata, az ifjuság két humoros énekkari száma, a Vasárnapi Iskola növendékeinek zsákbutítás, kötélhuzás, tojás futóverseny ügyességi számai tarkították. Műsor befejező számaként Nők Szövetsége tagjai izletes pattogatott kukoricával vendégelték meg a kedves gyermekereget.

Pályázat. A D. F. Egylet pályázatot hirdet gyermekek számára kisebb szindarab írásra. A kis szindarab nevelési-, vallás-erkölcsei célokat szolgál. Pályadíj 500 (Ötszáz) lej. Az idegen kéz-

zel vagy gépirással it és jeligével ellátott pályamunkák a D. F. E. titkárához adandók be 1940. év október hó 15-ig.

Adományok. A kissolymosi unitárius templomban megjelenő idegen figyelmét azonnal megragadja a szószék új bársonytakarója és az urasztalán levő szép asztalterítő. A szószéktakaró Nagy Regina fiatal leány, az urasztali terítő Rezi Györgyné szül. Nagy Polixena vallásos buzgóságát dicséri. Két idegenbe élő szerető testvérnek drága ajándéka a szülőföldjük iránti szeretetük kifejezésére. Ahonnan vallásukhoz ennyire ragaszkodó egyének kerülnek ki, ott a másfél százados nagy templom is új öltözetet nyer egy Istenünk dicsőségére. — Fazakas János és neje Rákosi Róza afiai Brassóból igen szép és értékes liorgolt fehér szószékterítőt ajándékoztak a püNKÖSTI ünnepek alkalmával az ürmösi unitárius egyházközség részére, melyért hálás köszönetét fejezi ki ezuton is az egyházközség vezetősége. Isten áldása kísérje az adakozókat.

Személyi hír. Pál Ferenc tb. esperes, ny. lelkész és neje május hónap nagy részét Kolozsvárt, nevelt leányuknál Ajtay Józsefnénél töltötték. Ez alatt az idő alatt Pál Ferencné tisztelendő asszony szem-operáción esett át a ref. kórházban. Dr. Fugulyán Katalin orvosnő által végrehajtott műtét kitűnően sikerült. Adja a jó Isten, hogy a tisztelendő asszony meggyógyult szemével még sokáig szépnak lássa ezt a világot, amelyben Istentől megáldott hosszú élete alatt a lelkészi hivatás teljesítésében kiváló férjének oly igazi, megértő segítőtársa volt és szeretetteljes munkásságával, jóságos szívével magának és munkakörének annyi barátot és tiszteletet szerzett.

Eljegyzés. Lőrinczy Olga, Lőrinczy Miklós nyárádszentlászlói ig.-tanító-énekvezér kedves leánya és Kiss Mihály a medgyesi gázgyár tisztviselője ápr. 28-án jegybe léptek. Isten áldása legyen komoly elhatározásukon.

Ifjúsági találkozó. A folyó évi ifjúsági találkozó a szokott időben Kénoson, Udvarhelymegyében lesz megtartva, amennyiben valamely akadály nem merül fel. További tudósítást a következő számunkban fogunk közölni.

Értesítés. Most jutott tudomásomra, hogy lelkésztársaim között vannak, akik megjelent ágendás könyvemre az előfizetési fölhívást nem kapták meg. Így, amikor a könyvet megküldöttem, nem tudták mit tegyenek vele. Ez uton értesitem kartársaimat, hogy csak azoknak küldöttem, akiktől nem jött vissza a meghatalmazás s így arra gondoltam, hogy a könyvet meg is rendelték. A könyv ára 50 L, melyet kérem akár egy meghatalmazás által az egyházi pénztáron keresztül, akár pedig alkalomadtán hozzám eljuttatni, vagy a könyvet visszaküldeni sziveskedjenek. Köszönöm egy néhány kartársnak, hogy nemcsak a maga, hanem egyházközsége részére is megrendelte a könyvet. Homoródok!ánd, 1940. május. Kelemen Imre.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába március 20-tól április 20-ig előfizetői díjat fizettek, (folytatás): Gergely Mózesné, Gocsman Béláné, Gottfried Sándorné, Gyöngyösi Károlyné, Gyulai Mózesné, Harkó Ferencné, Holly Károlyné, Hoch Jenőné, Ilkei Elekné, Ilkei Ferencné, Incze Gyuláné, Izsák Domokosné, Izsák Vilmosné, Izsipi

Gyuláné, Jakab Vilmosné, Kacsó Sándorné, Kalmár Piroska, Dr. Kerekes Istvánné, Keresztes Jánosné, Kiss Jánosné, Kiss Józsefné, Knobloch Rezsőné, Knobloch Ilona, Knobloch Piroska, Kovács Lajosné, Kónya Gáborné, Kónya Mária, Lázár Sándorné, Lőrincz Bálintné, Markovits Leoné, Máthé Györgyné, Nagy Lajosné, Nemes Nagy Lajosné, Olteán Emma, Pál Jolán, Preiszner Péterné, Römer Györgyné, Sándor Albertné, Sándor Gergelyné, Sáska Dénesné, Schusztér Vilmosné, Seiffert Jánosné, Stefán Szabinné, Soós Jánosné, Sigmund Kálmánné, Sólyom Jánosné, Szabó Istvánné, Szabó Jenőné, Szabó Mihályné, Szabó Mózesné, Szász Andrásné, Szász Jánosné, Szász Károlyné, Szász Lászlóné, Székely Domokosné, Id. Szolga Ferencné, Szócs Istvánné, Dr. Taglicht Samuné, Tani Sándorné, Török Sándorné, Törös Józsefné, Uzoni Gyuláné, Veress Benedekné, Zagora Valterné, Zoltán Ferencné, Göncz Mihályné, Németh Istvánné, Unitárius Nőszövetség és Szalay Istvánné Derestye 1939-re; Rostás János Bihar; Ifj. Tóth János Ny.-Szentlászló; Bálint Domokos, Ambrus János, Bálint Sándor, Biró Dénes, Biró Zsigmond, Fülöp Gergely, Fülöp János, Győrfi Mihály, Jánosi János, Kerestély Mózes, Koronka Ferenc, Patakfalvi Izsák, Patakfalvi Jakab, Patakfalvi Sándor, Pálfi Mihály, Török János, Rafai Gáspár Énlaka; Bartha Domokos, Id. Brok Ferenc, Dénes Albert alsó, Dénes Jakab, Dénes Mózes, Egyed Ferenc Zsigmondé, István Albert, Kanyaró Géza, Kocsis Lajos, Nagy József hidi, Orbán Albert, Orbán Domokos, Orbán István, Pál Ferenc kanyaró, Pál István, Toró Zsigmond, Veress Mihály Székelyudvarhely 1936—40-re; Kibédi Sándor, özv. Málviánszky Ferencné 1939-re, Kovács Dénes Kénos; Dézsi Dénes Nagyenyed 1940-re; Nagy Elemér Temesvár 1939—41-re; Gotthárd Áron 1940—41-re, Pálffy Miklós 1939—40-re, Gál Sándorné, Darkó Tibor, Fekete Géza, Szakmáry Ilonka, Osváth Áron 1940-re, Tamás Áron H.-Szentpál 1931—40-re, Lengyel Ferencné Piski 1940-re; Fazakas Jánosné 1939-re, Geréd Dávid Nagyenyed, Barabás Matild, Fejér Mihály, Székely Ferenc 1940-re.

Cluj-Kolozsvár, 1940 ápr. 20. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Az egyesület pénztárába április 20-tól május 22-ig *tagsági díjat fizettek*: Lengyel Ferencné Piski, Nagy Lajos Sz.-Keresztur, Miklós József Kolozsvár, Biró Domokosné Felsőófalva, Radó József Segesvár, Boldis Jánosné Kolozsvár, Balogh Józsefné Szörce, Sigmund Sándor, Pálffy Kálmán, Id. Marosi János, Kuti Endre, Halmágyi János, Stanciu Jánosné, Unitárius Egyházközség Marosvásárhely 1940-re, Buzogány Elek 1938-ra, Elekes Béla 1936-ra, Unitárius Egyházközség Fiafalva 150 L, Péter Lajos Székelykeresztur 1939-re, özv. Barra Lajosné H.-Almás 1938-ra.

Előfizetői díjat fizettek: Pungucz Ágnes Torockószentgyörgy, Kovács Pál Kolozs, Zsigmond István, Vörös Istvánné, Kovács Dénes, Miklósi Sándor, ifj. Király Sándorné, Vadadi Fülöp Jolánka, Szabó Lajosné Nyárádszereda, Máthé Ferenc Török Vargyas, Demeter Mózes Gyepes, Vajna Sámuel, Sükösd Endre Sepsiszent-

király, Kovács Imre, Derzsi János, Rűsz Mózes, Szilágyi Dénes Kissolymos, Iszlay Ferenc Marosvásárhely, Keresztély Sándor, Fazakas Sándor, Fazakas Mihály, Lőrinczy Sándor, Kovács János Medgyes, László Aladár Fratelia, Bartha József, Vitalis Ferenc, Pálffy István M., id. Durugy Samu, Pál József ács Dicsőszentmárton 1940-re; Benke Lajosné Siménfalva 1938—39 re, Szász Dénesné Felsősfalva 1939-re, Fodor Lajosné Fogaras 1938—40-re 120 L, Kása Ferenc Uzon 1936—39 re, Barabás Ferenc 1936—40-re, Nagy Zsigmond Mezőbergenye 1939 re, Sükösd Pál Medgyes 1935—1937-re, Bolya Ferenc 1933—1939-re 230 L, László Géza 1935—39 re, Fazakas Ferenc Fiafalva 1938—39-re.

Alapítói díjban fizettek: Székely János egyházközségi gondnok 500 L, Lőrinczy Domokos Kissolymos 50 L, Szén Mihály Datk 200 L.

Kolozsvár, 1940 május 22-én. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

A bucurești-i unitárius egyházközség hírei.

Anyakönyvi bejegyzések. Kiss Elek r. k. ifju és Erős Gizella unitárius hajadon, valamint Erős József unitárius ifju és Deák Jolán r. k. hajadon egyházi áldásban részesültek 1940 április 28-án.

Aranykönyvi bejegyzések. *Ház-alapra* Elekes Margit konf. nőv. 100 L, Kovács Dénes konf. nőv. 200 L-t. *Telefon-alapra* 1939-re Dr. Mikó Imre 500 L-t. *Egyházközség fenntartási alapjára* Dr. Elekes Domokos (Sz.-Keresztur) 250 L-t. *Felszerelési tárgyra* iroda részére egy 3.5×2.5 négyzetméter nagyságu szőnyeget adományozott az Ifjúsági Kör és a Nők Szövetsége 3.621 L értékben. Lukács József konfirmándus részére átalakításra egy rend ruhát adott Gidáli Béla afia. Egy pár cipőt adott Németh Ernő egyházközségi gondnok. A ruha átalakítását s egy pár harisnyát fizették a következő hívek: Németh Ernő 50 L, Keresztes Gyula 40 L, Rostás Dénes (háromszékköri jegyző, kálnoki lelkesz) 50 L, Pálffy Tamás 50 L, Gidáli Béla 50 L, Puksa Endre 50 L, Salamon Sándor 50 L, B. M. 50 L, Istvári Lajos 30 L, Bartha István 20 L, Kovács Endre 40 L, Benczédy Sámuel 20 L és Jakab Gyula 86 L adománnyal.

Egyházi adót fizettek: (Április 20-tól május 20-ig) Keresztesi Albertné 100 L, Czoguly Róza 100 L, Kolozsváry Dénes 200 L, Móra Jánosné 100 L, Jakab Dénes 100 L, Lőrincz Albert 200 L, Schorscher Jánosné 500 L, Benedek Ida 100 L, Stenilenné, Balázs Eszter 100 L, Bölöni Anna 50 L, Péter István 200 L, Nagy Ferencné 100 L, Ifj. Szolga János 200 L, Roth Juliusné 100 L, István Mihály 500 L, Szondi Mózes 60 L, Koppándy Ferenc 160 L, Sütő Julis 100 L, Földes Márton 150 L, Barthosné Pál Lidi 60 L, Bodony Jánosné 60 L, Sófalvi Ilona 60 L, Kovács Mária 100 L, Kozma Károly 100 L, Patakfalvi János 60 L, Tamás Zsigmond 60 L, Fancsali Judit 50 L, Momorlan Mária 200 L, Albert Gáborné 60 L, Axenta Pálné 100 L, Karaki János 200 L,

Dr. Mátyás Ernő 1000 L, Maschek Antalné 200 L, Béla Sándor 100 L, Kovács Mihályné 500 L, Kálmán András 1000, Magyar Zsigmondné 100 L, Pálffy Gyula 50 L, Torday Albertné 60 L, László András 100 L, Gábor Mihály 50 L, Péter Márton 100 L, Szentpáli Eszter 100 L, Csép István 500 L, Szilágyi Károlyné 60 L, Kibédy Mihály 150 L, Gotthárd Domokos 60 L-t. Hivünk legnagyobb része megértéssel fogadta Kilyén Ferenc egyházi adószedőnkét, majd Jakab Vilma egyházi adószedőnőt. Voltak azonban — sajnos — olyanok is, akik a legkisebb megértést sem mutatták. Többen a legminimálisabb egyházi adó fizetése alól is igyekeznek kivonni magukat. Többen arra hivatkoznak, hogy otthon fizetnek egyházi adót. Az egyházi adó fizetésre nézve szervezeti szabályzatunk azt mondja, hogy „Ha valaki illetékes egyházközségén kívül más egyházközségben is rendszeresen és állandóan hordozza az egyházi terheket, ott is gyakorolhatja az egyháztagokat megillető jogokat. Aki egyházközségéből más egyházközségbe költözik, hat hétig az előbbi, azután az utóbbi egyházközség tagjának tekintetik.” (6. és 7. §.) A legsajnosabb esetünk az volt, amikor egy családnál azon a címen sokalták a befizetendő egyházi adót, hogy nekik nincsen gyermekük, akinek az érdekében az egyházat pártolják. Ehez megjegyzést fűzni is felesleges.

Unitárius Közlönyre előfizetési díjat, illetve adományt adtak: Keresztesi Albertné 50 L, Czoguly Róza 50 L, Kolozsváry Dénes 40 L, Móra Jánosné 50 L, Jakab Dénes 40 L, Lőrincz Albert 40 L, Schorsch Jánosné (1939—40) 80 L, Köntés Annus (1939—40) 80 L, Benedek Ida 50 L, Péter István 40 L, Nagy Ferencné 40 L, Ifj. Szolga János 40 L, Gábor Mihály 40 L, Roth Juliusné 50 L, Szondy Mózes 40 L, Koppány Ferenc 40 L, Sütő Julis 40 L, Földes Marton 40 L, Bodony Jánosné 40 L, Barthosné Pál Lidi 40 L, Gyarmathy Sándor 40 L, Sófalvi Ilona 40 L, Kovács Mária 40 L, Kozma Károly 40 L, Patakfalvy János 40 L, Tamás Zsigmond 40 L, Székely János 40 L, özv. Trimfa Dénesné 40 L, Fancsali Judit 50 L, Albert Gáborné 40 L, Maschek Antalné 50 L, Axenta Pálné 40 L, Kisgyörgy Anna 40 L, Karaki János 40 L, Kovács Mihályné 50 L, Béla Sándor 40 L, Kálmán András 100 L, Torday Albertné 40 L, Pálffy Gyula 40 L, Steniléné Bálázs Eszter 50 L, Péter Márton 40 L, Momorlan Maria 40 L, Csép István 40 L, Darkó János 40 L, Szilágyi Károlyné 40 L, Kibédy Mihály 40 L, Jakab Gyula 100 L, Dr. Mátyás Ernő 50 L-t.

Anyák napját június 9-en tartjuk meg, az istentisztelet keretében.

Kirándulást rendezünk június 8-án, szombaton, az Adronache erdőbe. Indulás d. e. 1/2 10-kor a lelkészi hivatalból, találkozás a máshelyről indulókkal a Sos. Colentina-n az egyes villamos végállomásánál s onnan indulás tovább 1/2 11-kor. Tavalyi és tavalyelőtti kirándulásaink szépen sikerültek. Reméljük, hogy az idén még többen leszünk. Eddigi kirándulásaink a pantelimoni erdőben voltak; az idén oda nem lehet kirándulni s azért megyünk az Adronache erdőbe.

Rendkívüli közgyűlést tartunk június harmadik vasárnapján, vagyis június 16-an, d. e. istentisztelet után a ref. elemi IV. o. tantermében. Tárgysorozat: 1. Gyűlés megnyitása, jegyzőkönyv-hitelesítők felkérése. 2. Mult gyűlés jegyzőkönyve felolvasása. 3. Egy keblitanácsosi tisztség beöltése. 4. Pótköltségvetés készítése. 5. Esperesi vizsgálat két evenkénti tartása. 6. Előterjesztések. 7. Indítványok, melyek a gyűlés ideje előtt legalább 24 órával írásban beadandók a lelkési hivatalhoz.

Gyermeknyaraltatásunk céljára a megértő szívek támogatását kérjük. Szükségünk lenne 2000 L-re, öt gyermek nyaraltatásához. Keitőnek van helye rokonainál (Dicsőszentmártonban) s három részére helyet keresünk. Egy fiu 8, egy másik 11 éves s a kislány 13 éves. Mindannyiunknak szüksége van nyelvünk megfelelő elsajátítására, jó falusi levegőre s jó táplálkozásra. Különbelen mind egészséges, jómagaviseletű gyermekek. Jelentkezéseket kérjük minél hamarabb lelkési hivatalunkkal közölni. Adományok szintén lelkési hivatalunk címére küldendők, a cél megjelölésével.

Istentiszteletünk minden vasárnap d. e. pontosan $\frac{1}{2}$ 11 órai kezdettel vannak, a ref. elemi isk. IV. o. tantermében, Str Sf. Voevozi 50.

Minden megkeresés és az egyházközségünk fenntartására szánt adomány a következő címre küldendő: Oficiul Parohial Unitarian, București 2. Str. Barabaria 47. II. Telefonszámunk: 5-45-79.

Tartalom. Józán Miklós: „Örök Székely”. (Vers). 117 old. Dr. Csiky Gábor: Biblia. 118 old. Dull Lászlóné Szent-Iványi Anna: Templomban. (Vers). 119 old. Murvay Julia: Az édesanya. 120 old. Buzogány Kálmán: Emlékeim. VI-ik közl. 122 old. Dr. Fikker János: E. K. Tanács hírei. 124 old. D. M.: Lókodi Sándor Gergely. (Nekrológ). 126 old. Bencze Gyula: A dalkörök, mint a népnevelés eszközei. 128 old. Tűzhely mellett. Kővári Jakab: Csudálmány-e, vagy csodálmány? 130 old. Benedek Elek: Firtos lova. 132 old. Irodalom. 133 old. Egyházi és iskolai hírek. 134 old. A bucarești unitárius egyházközség hírei. 138 old.

Az „Unitárius Közlöny” megjelenik havonta.
Tipografia „Pallas” könyvnyomda Cluj, Strada Viăhuța 3.

Lakásváltoztatás bejelentendő!

Ormeniș, p. Augustin: jud. Treiscaune.

Romania

25 bani Posta

L. évfolyam. Cluj (Koložsvár), 1940. július. 7. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényszéki lajstromozási szám: 128.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)

Felelős szerkesztő: BENCZÉDI PÁL.

Cluj, Cal. M. Foch 12. II. emelet 22. ajtó.

János Zsigmond, erdélyi unitárius fejedelem,
1540—1571.

Ima.

(Évzáró a Teológián.)

Örök Isten! Fogyó életünk növekvő bizalmával imádkozunk Hozzád e pillanatban. Egy évnek határmesgyéjén állunk s kitáruló szívünk csordultig telve van köszönettel... Köszönjük a lelkes elindulást, a boldog ut-keresést, a remélt és megtalált életörömet. Köszönjük a viharos napokon diadalmaskodó isten-áldotta akaratot és hitet, mely szívárvány-hidon emelt a magasságok felé. Köszönjük az emberi szivekbe rejtett jó-szándékot, testvéri érületet és tiszta szeretetet, mely gyakran fölmelegíté rideg világunkat. A hozzánk simuló, szenvedéseinkben ve'lünk szenvedő, meleg rokonszenvet, mely fő'énk hajolt Gondviselésed jóvoltából. Köszönjük a szent sóvárgást, mely a sötét völgyekből szebb virányokra vezetett s betöltötte lelkünket a Te országod munkálásának áldott erejével. Köszönjük borus életünkben s tévelygő világunkban az Evangélium tiszta világosságát, azt a fároszi fényt, mely bolyongásunknak egyenes utat mutatott s elvezette vivódó lelkünket a jézusi jóreménység fokához. Köszönjük a munkát, mely verejték cseppjeivel megnemesített, a gondolatot, mely elmélyített és emberi méltóságra emelt, a Te igazságod megismerését, mely besorozott hívő szolgálóid és elszánt katonáid közé. Köszönjük a tanári bölcs oktatást, irányítást, gondoskodást és a tanítványi hűséget. Köszönjük, ezerszer köszönjük örömeivel és bánatával, dalával és könnyével, dicsőségével és megpróbáltatásaival ezt a Neked áldozó imádságos életet.

Gonviselő Isten! E magunkba szálló pillanatban köszöntünkbe hiányérzetünk mély tudata és egy alázaatos kérés vegyül. Kérünk Tégedet, serkents, taníts, gazdagíts ez esztendő tapasztalata által! Ha építettünk s futó homokba vetettünk fundamentumot, irányítsd tekintetünket a hit kösziklái felé. Ha magvetőkként elhintettük a jézusi gondolatokat s lelkünk legdrágább magvai az utszélére hulltak, vagy szurós tövisek között elpusztultak, Atyánk, keltsd föl bennünk a dus termőföldek reménységét. Ha álltunk az élet zürzavarában, vagy görnyedt vállal hordtunk kockaköveket s álmaink tornya mégis csonkán maradt, szeress minket szerető Isten befejezetlenül. Ha források fölé hajolva mohón ittuk az élet megejtő italát, mitől megingott testünk-lelkünk, kináld föl nekünk minden segítségnek Istene, Jézus szomjatoltó, éltető vizét. Ha színek után kutattunk s látásunk elfakult a muló szín-pompában, irányítsd azt az örök eszmények derűs fehérsége felé. Ha kincseket kerestünk s rabul ejtett a könnyű csillogás, serkents, hogy igaz értékek drága gyöngyei után induljunk.

Sáfáraid állnak itt, kiknek hűségét Te jól ismered s kik atyai áldásodra várnak e pillanatban. Áldd meg áldások Istene a bucsuzókat, akik elmennek, hogy hirdessék a Te országod eljövételét; vakoknak a látás, süketeknek a hallás, bénáknak a járás reménységét, szegényeknek és megfáradtáknak az Evangélium boldogságot adó tanítását. Áldd meg a még visszatérőket, hogy e szent falak között gyuljon ki lelkükben az elhivatás forró lángja, a szeretet

tiszta tüze. Áldd meg ez intézményt és egyházunkat, mely édesanyjai tekintettel néz reánk, örökké küld, örökké véd s főként hajolva elkísér bölcsönktől a koporsónkig. Ámen. *Simén Dániel.*

Az unitárius király.

Az 1940-ik esztendő a nevezetes centennáriumok éve. Ezelőtt 500 évvel született Hollós Mátyás, az utolsó olyan nemzeti király, aki országát újra európai nagyhatalmi rangba emelte s ezelőtt 400 évvel született II. János (Zsigmond), a legutolsó magyar nemzeti király, aki megteremtette Erdély függetlenségét s az önálló erdélyi fejedelemségnek olyan alapokat biztosított, hogy abból idővel, Bethlen Gábor és a Rákócziak alatt a magyar királyság biztos védő hástyája lett.

Mátyás király Kolozsváron született s uralalkodása alatt lett Budavára Európa egyik legnevezetesebb fővárosa. II. János király Budán született s uralkodása alatt lett Kolozsvár Európai színvonalon álló gazdag és a tudományokban is vezető, az európai tudományos világgal élénk kapcsolatot fenntartó kincses várossá.

Reánk, unitáriusokra nézve, annál megemlékezésre méltóbb János Zsigmond születésének évfordulója, mivel ő volt az egyetlen unitárius király a történelem folyamán.¹ Igaz, hogy királyságának egyik része felett soha sem gyakorolhatta királyi hatalmát, sőt királyi címéről egy időben le is mondott, de mindez nem változtathatja meg azt a tényt, hogy ő törvényesen megválasztott király volt Magyarországnak.

Az utolsó magyar nemzeti királynak nagyon hányt-vetett gyermekkorra volt. Alig 2 hetes csecsemő, amikor apja Zápolya János király meghalt, alig 1 éves, amikor Szolimán, a törökök egyik legnagyobb császára elfoglalta csellem Budavárát, amint ő mondotta, azért, hogy a kis királyfinak, akit fiává fogadott, biztosítsa az országát. Ugyanakkor megszállta a Tisza-Duna közét is. Az özvegy királynét és a kis királyfit pedig Erdélybe küldötte. Itt György barát, aki pedig az öreg király által gyámoltól és tanácsadóul volt az özvegy és a kis árva mellé rendelve, álnokul a Ferdinánd kezére játszotta Erdélyt és megfosztotta törvényes örökségétől. De a barát, aki szerzetes volt s ezért hívja a történelem barátjának s aki minden előmenetelét a meghalt Zápolya János királynak köszönhette, mert az a porból emelte őt fel, nem sokáig élvezhette diadalát, mert a Castaldo, a császári vezér meggyilkoltatta s az erdélyi magyar, székely és szász rendek újra visszahívták a Lengyelországban élő özvegy királynét és fiát, kimondva, hogy „mi fejedelmünknek és urunknak a János király fiát ismerjük, akit az önön oltalomszolgája által fosztott meg a római király az országtól, nem a mi akaratunkból“. A visszahívó küldöttség szónoka is Lembergben csak azt mondhatja, hogy

¹ Székely Mózes (szintén unitárius vallású) fejedelem uralkodása csak néhány hónapig tartott, mert hősi küzdelemben az életét vesztette. Unitárius államfő Amerikában több is volt.

amióta elhagyták a fejedelmi személyek, azóta csak szenvedett az ország. A visszatérőket az ország határán somlyai Báthori István, a későbbi erdélyi fejedelem és lengyel király fogadja fényes lovas-kiséret élén. A serdülő királyfi és az özvegy királyné mélyén valóságos és Istenben rendületlenül bízó hitét mutatja, hogy visszatértük után veretett pénzekre köriratul ezt vésették: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk...”.

Az utolsó magyar nemzeti király első választott fejedelme lett Erdélynek és a magyarországi idecsatolt részeknek. Uralkodása alatt megszilárdult az ujonnan alkotott erdélyi fejedelmi szék s bölcs törvényei másfél századon át szilárd alapjává lettek a kis ország alkotmányos életének. Szabad szelleme, tudományos felkészültsége nemcsak tápot adott a reformáció forrongó küzdelmeinek, de azokban tevékenyen részt is vett, lépésről-lépésre együtt haladva hatalmas szellemű udvari papjának, Dávid Ferencnek a szellem szabadsága, a hit minden kényszerből mentes megvallása előkészítésének és kivívásának nagy munkájával. „A hit Isten ajándéka, ezért senkit kényszeríteni hitében nem szabad“, mondotta az ő védelme alatt hozott törvény s e kicsiny országot Európában, minden más nagy nemzetet messze megelőzve, a lelkiismereti, gyülekezési és véleménynyilvánítási szabadság igazi hazáját tette.

Ez a szabad szellem adott tápot az európaszerte ismert és nagyra-becsült hittudományi irodalom és szellem fellendülésének. Ez időben az akkori európai szellemi központok: Wittenberg és Genf is nagy érdeklődéssel kísérték az itt folyó hatalmas szellemi mérközést, melyből diadalmas útjára innen indult el az unitárius vallás.

Ennek a szabad szellemnek szinte természetes következménye volt, hogy az addigi hivatalos latin nyelv béklyóját is levetették s törvényhozásban, vitatkozásban és irodalomban egyformán a magyar nyelv nagy lendületet vehetett. A tanügy is méltó helyet kapott gondoskodásában s Erdély közoktatásában először ekkor fordul elő, hogy a törvényhozás tanintézet létesítésével foglalkozott.

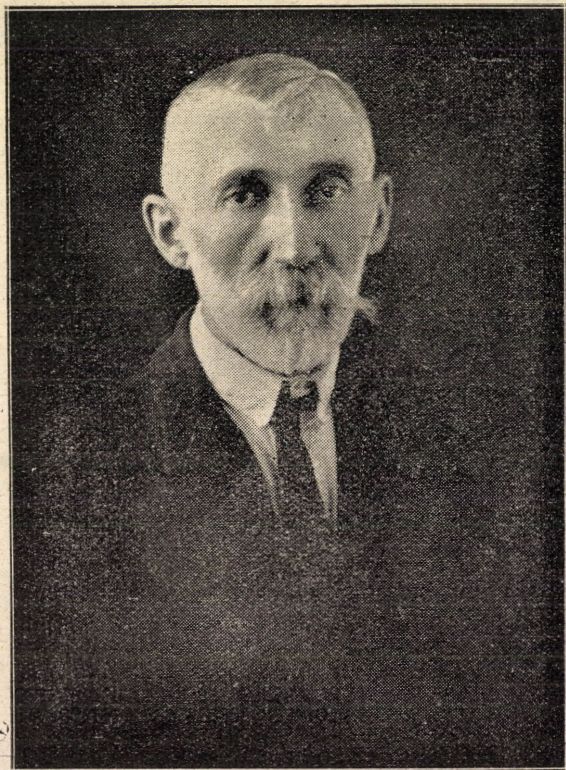
Sokat tett a szegények támogatására is, fejedelmi adományaival gazdagítva a szegénykórházak és menhelyek alapjait.

Fiatalon, 31 éves korában hunyt el, váratlanul. Halála nagy csapás volt a szellemi és lelkiismereti szabadságra, mert az utána jövő fejedelmek már cenzura alá vették a könyveket és a vallásügyeket is, de már akkorra az ő fejedelmi vigyázásával elültegett mag annyira megerősödött volt, hogy kibirta az évszázadok viharait s e viharok között is egyházának, az unitárius egyháznak mindig jelmondata maradt az ő pénzére veretett jelmondata: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?“ Ma is úgy áll előttünk nemesen fenkölt alakja, mint az akkorl Európa legfelvilágosultabb és legszabadelvűbb uralkodójáé, akire a mai világ igazi felvilágosult és szabadelvű fiai csak a legnagyobb tisztelettel és megbecsüléssel tekintenek.

A magyar történelem sokat köszönhet János Zsigmondnak, de még többet az unitárius egyház, amely hálás kegyelettel emlékezik róla születésének 400-ik évfordulóján. *Simén Domokos.*

Pap Mózes
1866—1940.

Tordátfalván, 1866 évi november hó 8-án látott napvilágot a Pap Sándor és Osváth Zsuzsánna, jómódu székely házastársak öt gyermeke sorában. Elemi iskoláit ugyanott végezte. A jómódu székely családnál az elemiit végzett fiuk rendszerint az apa segít-

Pap Mózes.

ségére állanak. Így volt ez az ifjú Pap Mózessel is. Csak később dr. Boros Gy. nyug. püspök úr biztatására adták iskolába 1880 évi szeptember 1-én. A keresztesi gimnáziumban végezte az alsó öt osztályt; az első kivételével állandóan jeles tanuló volt. Négy éven át (1881—1885 jun. 1-ig) minden évben az Augusztónovics Sámuel vagy Ágoston István alábból 4—5 frt, abban az időben komoly vásárló értékű összeget kapott ösztöndíjjal. A három felső osztályt az akkori körülmények szerint a kolozsvári kollegiumban végezte, szintén jeles eredménnyel és megfelelő ösztöndíjjal. Egyetemi tanulmányait a klasszika filológiából a kolozsvári

egyetemen végezte, s indexe tanúsága szerint, minden vizsgáját kitüntetéssel tette le. 1892-ben keresztúri gimnáziumunknál kapott helyettes tanári alkalmazást, majd 1893. október havában, letéve a pedagógiai vizsgát, az októberi főtanács rendes tanárává választotta. Mint a keresztúri gimnázium tanára tanította a latint és a magyart ugyszólva élete végéig. A csókfalvi zsinat 1907-ben igazgatónak választja a nyugdíjba vonult Sándor János helyébe. Igazgatói munkakörét a világháború után 1920 évi főtanácsig tölti be. Nyugalomba ment 1931. szeptemberében. A sajnálatos viszonyok folytán azonban az egyház ezután is igénybe vette munkarejét és ő szívesen eleget is tett a megbízatásának halála órájáig.

Életének munkássága két fő irányban domborodott ki: egyházi és politikai.

Egyházi munkássága állandóan a keresztúri főgimnáziummal kapcsolatos volt. Olthatatlan forrósággal szerette főgimnáziumát. Nem ismert olyan akadályt, fáradságot, költséget, ami a keresztúri főgimnázium előbbvitele érdekében elszánt törekvését zavarta volna. Az iskola életével teljesen egybeforr. Már 1902 szept. 8-án a főgimn. igazg. jegyzőjévé, majd 1893-ban a főgimn. könyvtárosává választják. Mindkét munkakörtől 1907-ben vált meg. Ez alatt, az akkori kivánalmak szerint, elkészítette a főg. könyvtár cédulakatalogusát (1899 nov.-i igazg. ülésen jelentette be). Ha a mai korszerű kivánalmaknak nem is felelne meg, de a munka, 30,000 kötet feldolgozása, az egysoros ablaku, sötét, dohos régi könyvtár helyiségben a lelkiismeretesség és kitartás példája marad.

Az öt osztályu keresztúri gimnázium továbbfejlesztése a keresztúri kör komoly elemeinek állandó törekvése volt. A hatodik osztály felállítása ügyében különösebben 1902-ben kezdődött meg a mozgalom Sándor János kezdeményezésével. Ebbe a mozgalomba kapcsolódott be Pap Mózes is, teljes erejével. A VI. osztállynak 1904-ben történt felállítása után a főgimnáziummá fejlesztés és új épület kérdése lépett előtérbe, mert a régi épület már sehogy sem felelt meg a korszerű iskolaépület követelményeinek. Mint igazgató teljes erejéből lát hozzá a Sándor János és más iskolabarátok kezdeményezései végrehajtásának. Mindenekelőtt meglátja, hogy a régi telekről fennebb kell jönni a piac felé. Az a 100 méter, amellyel az új iskola épületét fennebb igyekezett hozni a piachoz, a forgalomhoz, az élethez, irgalmatlan harcokra vezetett. Két tábor keletkezett. Egyik a mindenáron való azonnali építés, a másik Pap Mózes vezetésével új telek megszerzése és azon való építés érdekében küzdött. Ma reszketve emlékszünk vissza azokra a küzdelmekre és vitákra, amelyek akkor a keresztúri körökben lezajlottak, az azonnal építeni és az előbb vásárolni akarók között. Ma tudjuk, hogy az idők méhében 1912-ben mi fogamzott meg s ha a telekvásár ügye az építés kérdéséf csak egy évvel is eltolta volna: ma nem lenne vita a keresztúri főgimnázium ügyében. Végül is a telekvásár Pap Mózes szívós kitartása és meggyőző rábeszélése alapján a Báró Daniel család és Kozma Ferenc eléggé nem hálálható

közbenjárása segítségével megtörtént. Hosszas fáradozása elismerésül E. K. T. 716—1911. sz. a. a telekvásárt megköti és az 1912. okt. Főtanács Pap Mózesnek jkvi köszönetet szavaz. 1914-ben a főgimn. új épülete fölemelkedett. Az azon évben kitört világháború már csak a berendezés és szertárak kielégítését akadályozta meg. Ez a 100 méteres előbbrejutás adta meg a lehetőséget a gazdasági iskola létesítéséhez, az iskola kifejlesztéséhez és „Keresztur“ fogalmának kialakulásához.

Az új épület mellett a tanulók régi kezdetleges ellátását a tanárkar rég aggodalommal figyelte. Indítványok hangzottak fel konviktus létesítésére. A beindított mozgalmak végrehajtását igazgatói kötelességének ismerte s teljesen önállóan igyekezett megoldani azt. Sikerült is a konviktus létesítése 1910.-ben a főgimnáziumi előljáróság anyagi felelősségére.

Nem kevésbé fáradságos munka volt a főgimnázium részére az államsegély biztosítása. A mozgalom a Sándor János kezdeményezésével indult meg, de a Pap Mózes állandó levelezése és egyházi vezetőségünk meggyőzésére irányuló makacs kitérgetés hozta meg végül az eredményt 1908-ban az állammal kötött szerződés aláírásával.

A játszótér létesítéséhez és berendezéséhez igyekezett a megfelelő anyagi föltételeket megteremteni.

1909-ben megalakítja az iskolai segítőegyesületet, amely hivatva volt, hogy a szegény tanulókat könyvekkel és ruhával lássa el.

Önképzésre is sokat gondol s ezért 1907-ben, a 65074. sz. a. létesített, latin nyelvi tanfolyamon részt vesz. 1909-ben Németországban volt tanulmányuton, július 15—augusztus 28-ig. 1911-ben Olaszországban volt a Dr. Csengeri János rendezte tanulmányuton (1911. április 9—május 2 ig). Mindezekről a tanulmányutakról az értesítőkb. adott teljesen kimerítő leírásokat.

A legnagyobb teljesítménye mégis az 1930 évi Egyházi Főtanács. tett az az indítványa volt, hogy a székelykeresztúri főgimnázium felső tagozatának fenntartására szükséges költségeket az előljáróság előteremtheti. Az előljáróság elő is teremtette s ezzel megmentette az iskolát a visszafejlődéstől és néhány kiváló emberünk tanubizonyoságot tehetett kiváló szervező képességéről.

Pap Mózesnek egyházi munkásságához tartozik a többek között az is, hogy a D. F. Egyletnek kiváló munkás tagja, hosszabb időn keresztül a kör alakulatnak tevékeny elnöke is volt. Részt vett minden egyházi és egyházközségi megmozdulásban és egész élete, munkássága bizonyítja egyháza iránt való szeretetét.

Irodalmi munkássága is jelentős.

Pap Mózes második főtevékenysége a politikai életben csúcsosodott ki. Mint függetlenségi jelszavú, fáját szerető, iskoláját, tanügyét fejleszteni akaró lélek a politikai életben is teljes erejével, sem anyagi, sem szellemi megerőltetéstől vissza nem riadva dolgozott. És mindezekben a mozgalmakban megőrizte tiszta politikai becsületességét. Ezek alatt a politikai hadjáratok alatt ismer-

kedett meg a vármegyei és más közéleti vezetőkkel s ez ismeretéseket használta fel később a főgimn. felépítésére, az államsegély kiieszközlése stb. érdekében..

Keresztúr város polgárságának nemcsak politika, hanem közművelődési szempontból és valóban vezére volt hosszú évtizedeken keresztül.

Mint ember jóindulatú, mindenkin segíteni akaró természetű volt. Tanácskozásoknál mindenkit meghallgatott és elvárta, hogy őt is meghallgassák. Célkitűzései, általános emberi és közművelődésiek voltak s azokért csökönyösen az utolsó lélekzetig harcolt.

Családot 1905-ben alapított. Nagy számú gyerekhada örömmel és büszkeséggel töltötte el, mignem a menekülés el nem rabolta két lányát és egy fiát. Ez a súlyos csapás nagy lehangoltságot okozott lelkében s holtáig csak a folytonos munkában és törődésben lelt megnyugvást.

Most, hogy a rögök porhüveljét eltakarták s a tavaszi virágok tövére özvegye és három derék fia hullatta könnyeit: mondjunk mi is isten hozzádot Neki. Elült már a hosszú, de 20—25 év óta megcsendesedett harcos korszak. Kidölte, vagy megtörték a zöld asztal csatárai. Az unokák szeme majd meglátja a jót is, a selejtest is. Új nemzedék áll a régi rend helyén, de helyt állani az eszmék mellett, küzdeni az eszményekért, szembeszállani minden ellenséggel csak azok tudnak, akik az Ő példáját követik.

Nos.

A halál pillanata az elszenderedés és a soha fölnebredés szende pillanata; pillanata a csendnek, melyet semmi zaj, a nyugalomnak, melyet semmi földi baj nem háborgat. Még a legfájdalmasabb betegségben is többnyire csendes percek, vagy még világos és derült látványok is előzik meg az elbucsuzást; a halál szárnyait felénk csattogtatja, s minél inkább közelednek, annál halkabb suttogásuk, míg be nem árnyaznak minket, és a halvány lepel ránk nem terül, melyet élő kéznek alig kellene többé megérintenie. Szent kör zárja magába az elhunytat, ezt tanusítja ezt az egész alakon előmlő meglegedés kifejezése. Oly arcvonásokat is, melyek szenvedélytől el voltak sok ideig torzítva, kismít a halál keze annyira, hogy néhány perc letolyta után némely boldogult szebb alakot mutat, mintsem bármikor is életében. Nem rémkép tehát ez utolsó barátunk, hanem éltünk bevégzője; egy szép ifju, aki a szövétneket eloltja, és a hullámozó tengernek csendet parancsol.

Herder.

Nyugalomba vonult tanítók.

Az 1939/40. iskolai év kezdetén hét unitárius felekezeti elemi iskolában a gyermeksereg hiába várta a régi, megszeretett, jó tanítóbácsit megérkezését. Emlékszünk, hogy — felsőbb rendelkezés értelmében — 7 unitárius felekezeti tanító ment kényszernyugdíjba azon a címen, hogy 35 évnél több szolgálati évük van. Harmincöt évet betöltött közszolgálat, de az igazi hivatásuk 20 évvel ezelőtt kezdődött.

Husz évvel ezelőtt vetették vállalkat egy épület alá, melynek unitárius felekezeti elemi iskola a neve. Bár a kezdetben sokan voltak, szomorúan kellett látnunk, hogy rendre állnak ki a sorból: legyőzhetetlen akadályok erre kényszerítették.

Ez a kis csoport — mintegy 50-en — tartotta, hosszú két évtizeden keresztül, az unitárius felekezeti elemi oktatás nagy hivatást teljesítő, de néha dűledező, ingadozó épületét. Pedig hányszor marcangolta lelküket a szemlélők káröröme, lekicsinylése, a kisebb kenyér a családi asztalon, a holnap gondja, a bizonytalan jövő, a megbélyegzettség, stb. Hányszor távolították el a kisértőt, mely mindezek ellenkezőjét ígerte a leborulásért és maradtak, mert igazi unitárius és magyar lelkükkel érezték és tudták, hogy eljön az idő, a mi életközösségünk teljes figyelme afelé az épület felé fordul, melyet életerejük felmorzsolódásával mentettek át a jelennek. Biztosan állíthatjuk, hogy ha van valakinek érdeme abban, hogy ma virágzó felekezeti elemi iskoláról beszélhetünk, úgy az érdem elsősorban az akkori idők felekezeti tanítóié.

Történetet irtak ők a felekezeti elemi iskolák két évtizedes történetét.

Múlt évi Egyházi Főtanácsi gyűlésünk, a Mélt. és Főtiszt. Püspök urunk bölcs kezdeményezéséből a felekezeti elemi oktatás jegyében indult és ma minden unitárius szív visszhangozza a Főpásztori igéket: „Minél több felekezeti elemi iskolát!”.

Ime a küzdés diadala. Ime az elismerés babérkoszorúja kirtartó unitárius elemi iskolai tanítói karunknak.

És a sors iróniája, de nevezhetjük a kisebbségi tanítói sors természetes folyamánynak is, hogy épen most, amikor elközeledett elveik diadala, amikor úgy anyagiakban, mint erkölcsiekben az ígért földje látszik, most kell félreállania e tantestület hét legérdemesebb tagjának, a legerősebb oszlopoknak: Patakfalvi Zsigmond, egyben a tanítói egyesület elnöke is, Fekete József, Lőfi Béla, Nagy József, Török Elek, Tóth József és Új Lajos nevei mindig aranybetűket érdemelnek az unitárius felekezeti elemi iskolák történelmében.

Egyformán hősök. Egyformán megérdemlik az utókor elismerését és csodálatát. Kiki a maga helyén, de egyforma önmegtagadással és hivatásérzéssel s nem hivatalnoki kötelességből végezték a terhes 2 évtizedes felekezeti tanítói munkát. Világoló gyertyafények ők, kik az élet helyes megélésére példát mutatnak.

E lap terjedelme nem engedi, hogy munkás életük történetét részletesen feltárjuk, de kötelességünk legalább nagyvonásokban azokról megemlékezni.

Fekete József: 1882 február 2-án született Szentábrahám községben. A gimnáziumi és tanítóképzői tanulmányait Székelykeresztúron elvégezve, 1903 okt. 1-től a kis- és nagykedei községi iskolánál segédtanító és unitárius énekvezér, 1905-től a kisadorjáni unitárius elemi iskolánál — lévitai teendőkkel is megbízott — rendes tanító, 1909-ben feleségül vette Farkas Klárát, mely házasságukból 4 gyermeke született. 35 évi kisadorjáni működése alatt új tanítói lakás, kijavított és felemelt iskola, egy megkezdett új templom hirdetik tevékenységét.

Lőfi Béla: 1881 nov. 2-án született Bölönben. A kolozsvári unitárius gimn. 4. osztályának és az ottani állami tanítóképző elvégzése, valamint 1 évi bölöni segédjegyzőség után 1903 március 1-től 1921 aug. 31-ig mézskői unitárius kántor tanító, 2 évig Dicsőszentmártonban ig. tanító-kántor és 1923 január 1-től pedig a szindi egyházközségben énekvezér-tanító. 37 éves egyházi munkásság, mely a rendes iskolai működésen kívül, EMKE Daloskör, EMKE Könyvtár, Gazdakör stb. vezetésével elismerést szerzett, minek kifejezéséül az EMKE egy alkalommal 50 korona jutalomban is részesítette. A munkához szokott élet nyugdíjas korát is egyházának szenteli: jelenleg Sinfalván unitárius énekvezér.

Nagy József: 1878 szept. 7-én Tordátfalván született jó módú gazda családból. Apja bizalmas embere volt a „legnagyobb székelynek”, báró Orbán Balázs-nak. A négy középiskolai osztály elvégzése után, 1899-ben a székelykeresztúri tanítóképzőben tanítói oklevelet nyert. Egyszerre két kinevezést kap, melyek közül a kolozsvári Unitárius Gimnázium elemi iskolájához szólót fogadja el azzal a számítással, hogy tovább tanul. Így az 5—8 gimn. osztályok különbözeti vizsgáit sikerrel le is tette. 1908-ban feleségül vette Szász Emma okl. tanítónőt, mely házasságból 3 gyermeke született.

A kolozsvári kollégium fiuiskoláját Régeni Áronnal 27 éven át olyan szép eredménnyel vezették, hogy a tanítóképző intézet tanári kara mintaiskolának minősítette és mintatanításokkal bizta meg a tanítókat. Közben gyümölcsészeti, tanító továbbképző, méhészeti tanfolyamokat hallgat. 1908-ban ipariskolai tanítói oklevelet szerezve, 10 éven át tanít, mint ipariskolai tanító. Egyházi szolgálat 40 évre terjed.

Patakfalvi Zsigmond: 1879-ben Énlakán született. 1900-ban tanítói oklevelet szerzett a székelykeresztúri állami tanítóképzőben. Egy pusztai-tanyai, a korondpápatakai községi, a parajdi, balavásári és alsóarpási állami elemi iskolákon keresztül, végre a kolozsvári unitárius elemi fiuiskolánál kötött ki.

Közéleti munkássága szintén változatos és gazdag. Mint fiatal tanító, a parajdi ifj. egyesület elnöke, később a Fogaras megyei tanügyi lap szerkesztőbizottsági tagja és munkatársa, a Néptani-

tók lapja és a „Tanító“ munkatársa. Fogarason törvényhatósági bizottsági tag. Sokoldalu munkásságát bizonyítják még: az Unitárius Közlöny, Unitárius Egyház, Magyar Nép című lapokban, az Unitárius Naptár több évfolyamában megjelent cikkei, továbbá „Vezérfonal a modern rajztanításhoz“, „Egységes tankönyv“, „Fogaras megye földrajza“, „Szemléltető számtan“, „Abéce az el. isk. I. oszt. számára“, „Gyümölcsfatenyésztés“ című részint önálló, részint társszerzői munkásságából származó művei (utóbbi pályadíjat is nyert). Az egyházi életben is sokoldalu ténykedést fejt ki: egyházi tanácsos, a Nyugdíjbizottság, a D. F. Egylet választmányi tagja, a Nevelésügyi bizottság tagja és munkása, a kolozsdobokai körüli Tanítói Egyesület és az Általános Tanítói Egyesület elnöke 9 éven, mint ilyen, a tanítók segélyalapjának megteremtője. Sokszori egyházi kiküldetései és megbízásai által méltányolták, elismerték különösen a tanügy terén tanusított munkásságát. Községi faiskolai kezelő, járási felügyelő, a gimnáziumban segédfelügyelő és 11 éven keresztül konvikтусi gondnok. E 39 évre terjedő gazdag működéséért többször jutalomban részesült.

Tóth József: 1880 jun. 19-én Szinden született. A kolozsvári unitárius főgimnázium 4 osztálya és az állami tanítóképző elvégzése után 1900-ban a szindi unitárius fel. el. iskolához nyert kinevezést és ott 23 évig működött. Azután az alsófelsőszentmihályi unitárius el. iskolánál 16 évet szolgált. Évenként egyedtől 60–70 gyermeket tanított és végezte társadalmi téren is lelkiismeretességgel, egy falu sok irányu munkásságát. Vezetése alatt épült újra 1929-ben az iskola és kapott nyilvánossági jogot. 40 éves lelkiismeretes egyházi munka áldott emléke maradt utána.

Török Elek: 1883-ban született Csekefalván. A gimnáziumi osztályokat, valamint a tanítóképzőt Székelykeresztúron végezte és 1902-ben tanítói oklevelet nyert. Ez évtől kezdve állandóan a nyárádgálfalvi unitárius iskolánál tanít, mely 1912–18-ig állami vezetés alatt állott. 36 esztendősen tanítói működése sokat beszél. Ez idő alatt egy egész község nemzedékét bocsátotta nevelése alul az életbe. Községében a gazdakörnek, tejszövetkezetnek irányítója, munkása. Házasságát, melyet 1905-ben kötött, 5 gyermekkel áldotta meg az Isten, kik közül Elek firtosmartonosi unitárius lelkész.

Ütő Lajos: 1881 február 3-án született Nagyajtán, hol apja Ütő Áron 42 éven keresztül volt unitárius énekes és tanító. Gimnáziumi 4 osztályát és a tanítóképzőt Kolozsváron elvégezve, tanítói és kántori oklevelet szerzett. 1899-től 1909-ig Árkoson, mint kántor és hitoktató működött, 1912-ig nagyajtai állami tanító és unitárius kántor. Azóta a kolozsvári unitárius egyházközség kántora és leányiskolájának ig. tanítója. Megszerezvén a középiskolai énektanítói oklevelet, 1919–1927-ig a kolozsvári unitárius gimnázium ének- és zenetanára, a teológiánál pedig a mai napig is.

Az énekkari magyar dalkulturának 40 éven át művelője. Az árkosi dalárda, a nagyajtai Polgári Dalkör, a kolozsvári Összhang,

az Egység, a Bocskai, a Hargita dalkörök vezetője, 1936-tól a Magyar Dalosszövetség országos karnagya.

40 évi munkásságát egyházának szente te. A kolozsvári elemi leányiskola modern felszerelése, a nagyajtai egyik legjobb unitárius orgona és a kolozsvári unitárius templom híres 2 manuális pedálos hangverseny orgonájának megépítése, egyházi énekeink kíséreteinek nagy része hirdetik tudását és érdemeit.

Ez érdemeiket az Egyház is méltatta. Az egyházi főtanácsnak, az E. K. tanácsnak, a D. F. E. választmányának, az Unitárius Irodalmi Társaságnak tagja. Tagja továbbá a Romániai Magyar Dalosszövetség Igazgatóságának és a Magyar Zenekonzervatorium választmányának.

A kolozsvári állami polgári fiúiskolánál énektanár, a fa- és fémipari iskolánál ig. titkár, az iparos tanonciskolának képesített tanonciskolai tanítója 6 éven át. Több tanfolyamnak hallgatója.

* * *

Ime hét érdemes embernek, a népnevelés kitűnő bajnokainak rövidre szabott életrajza. A nyugdíjörvény félreállította abból a munkakörből, amelyet oly szeretettel és önfeláldozással teljesítettek. Sajnos, az egyházi nyugdíjintézet nincsen abban a helyzetben, hogy a gondatlan életet biztosító ellátást adhatná nyugdíjul. Tovább is küzdeniök kell az életért, a létért... Vajjon mikor jut a mi társadalmunk annak tudatára, hogy méltó a munkás a maga jutalmára? Nem kellene-e arra is gondolnunk, hogy a felekezeti iskola hűséges sáfárainak megadjuk azt, amit tényleg kiérdemeltek, vagy pedig megelégedünk annak elismerésével, hogy egyházi életünk sokat nyert, sokat gazdagodott lelkük drága kincseiből?...¹⁾

—g—s—

Sport eredmények.

Kolozsvári főgimnáziumok ifjúsága f. iskolai év tavaszán a magyar középiskolák által rendezett sportversenyen minden tekintetben elnyerte a pálmát a nemes vetélkedésben, amely egyrészt az Unitárius Kollégium tornacsarnokában, másrészt a városi sport parkban folyt le. Az ifjak kiváló teljesítményről tettek tanubizonyosságot s örömmel állapítjuk meg, hogy kollégiumunk ifjúsága a szertornában is és az atlétikai számokban győzteseknek bizonyult. Lapunk szűk tere miatt nem közölhetjük le az egyéni eredményeket, de ki kell emelnünk ifjainknak fegyelmezetttségét, szorgalmát és kitartását, ami a sportnak ugynevezett erkölcsi szempontjait jelenti. Nem feledkezhetünk meg Lőrinczy Zoltán tornatanárról sem, akinek régi eszméje a tornaverseny s akinek szakszerű munkája igen értékes eredményt hozott létre.

¹⁾ Örömmel a munk helyet e cikknek, amely kiváló népnevelőink érdemeiket bár röviden és kissé későre méltatja.

Budapesti levél.

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur!

A *budapesti Dávid Ferenc Egylet*, mely 1901-ben alakult Ürmössy Miklós elnöklete alatt, a negyvenedik év küszöbén, április 19-én tartotta meg az Unitárius Misszióház templomában Orbán Balázs halálának félszázados évfordulóján emlékkünnepélyét. „Te benned biztunk eleitől fogva“ ének után dr. Csiki Gábor missziói lelkész mondott mély érzésű imát. Elnöki megnyitót báró Daniel Gábor elnök mondott, melyben ismertette Orbán Balázs életét. „Tarkó mondáját“ művészi ihlettel adta elő dr. Hosszu Zoltán. Székely népdalokat énekelt Palló Imre nagy művészettel. Ezután dr. Weres Gábor tartotta meg „báró Orbán Balázs emléke“ címen ünnepi beszédét. Jellemrajzot adott benne e nemes jellemű báróról és a székely népről nagy tudással és lelkesedéssel. Ujra székely népdalokat énekelt Palló Imre. Józán Miklós püspöki vikárius ifjui ihlettel szavalta el „Örök Székely“ című alkalmi ódáját, vitéz Nyiredy Szabolcs „Székely asszony és vendéglátás“ címen olvasott fel egyes részeket Orbán Balázs műveiből. Bezárót tartott Péterffy Gyula. Végül énekelt a templomot megtöltő közönség. Ez a száraz tudósítás arról a lelket nemesítő, fel-emelő ünnepről, amelyet a budapesti Dávid Ferenc egylet legsikerültebb estélyei közé sorolhatunk.

A „*Heltai Gáspár biblia kör*“, melyet a boldogemlékű dr. Iván László alapított, nem elégedett meg azzal, hogy az idei szezomban szervezkedett, hanem munkás éve befejezése után megrendezte első műsoros estjét május hó 2-án. „Egy Istenünk“ kezdetű ének után Józán Miklós püspöki vikárius a kör díszelnöke mélyen átérzett hálaimát mondott. Dimény Mózes a kör elnöke megnyitó beszédében megemlékezett a kör alapítójáról és a kör céljáról. Utána dr. Asztalos Miklós Heltai Gáspárról tartott előadást. Nagy tudással és lelkesedéssel megírt előadásában ismertette a szónokot, az író, a könyvnyomtatót, a biblia fordítót és az embert. Nagy műveltsége, felvilágosult szelleme és emberies gondolkodása előtt meg kell hajolni mindenkinek és őt a legnagyobbként kell említeni — mint illusztris előadónk jellemezte őt teljes nagyságában. Hencz Illus Rivaldi—Bach—Pochon: „Andante“-ját adta elő hegedűn nagy művészettel, Barzó Livius orgonakiséréte mellett. Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, vallásoktató lelkész bibliamagyarázatában a templomi imádkozásról tartott ebben az évben előadást az imádságról tartott bibliamagyarázatai és lélektani előadásai méltó befejezéseül. Agyagfalvi Hegyi István, a Petőfi társaság titkára egy székely balladáját és egy székely ódáját adta elő. Az első zamatos székely nyelvjárásba volt megírva, a másik ódai lendülettel. Az előadása maga is már művészet volt s mindkettő az ihletett költő remeke volt. A templomot szépen megtöltő közönség Dimény Mózes elnök zárószava után alkalmi

éneket énekelt. Utána szépszámu közönség gyült egybe az Alkotmány című vendéglőben, barátságos vacsorára. A bibliakör ezzel a lépéssel megmutatta, hogy életképes, sőt hiányt pótló intézmény, amely nagyban hozzájárul a vallásos érzés kifejtésére.

Az 1933 évben alakult *Unitárius Konferenciás Tábor* a pünkössti ünnepekben, május 11—13 napjaiban tartotta meg idei nyári konferenciáját Magyarkuton a „Szentábrahámi pihenőn“. Szombat délután indult el a lelkes csoport és megérkezve a telepre, zászlófelvonás keretében Ferencz József központi missziói lelkész tartott istentiszteletet és megnyitót. Az ügyrendet Ujvári László, a Tábor pénztárosa ismertette. A jelenlevők elfogadták elvben az ügyrendet, megalakult a Tábor hivatalosan és megválasztotta a tisztikart. Világi elnök: dr. Szabó István, egyházi elnök Szent-Iványi Sándor. jegyző Nadler Alice, pénztáros Ujvári László, ellenőr Imreh Dénes,

Pünköszt vasárnapján, május 12-én délelőtt 10 órakor ünnepi istentiszteletet tartott és urvacsorát osztott Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, az éneket vezette Varga Istvánné. Az urvacsorába részesült 28 férfi, 22 nő. Ugyanaznap délután „Mit ad nekem az unitárius anyaszentegyház“ címen tartott előadást Gvidó Béla szerkesztő és dr. vitéz Nyiredy Gézőné. Pünköszt másodnapján, május 13-án délelőtt 1/2 10 órakor ünnepi istentiszteletet tartott Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, az éneket vezette Weress Ákos. Utánna „Mit ad nekem az unitárius anyaszentegyház“ címen tartott előadást Ujvári László a Tábor pénztárosa. Az ülés befejezése után az Intéző bizottságot választották meg a konferencia résztvevői. Belovári Istvánné, Hegedüs Gyuláné, dr. vitéz Nyiredy Gézőné, Szent-Iványi Sándorné, Varga Istvánné, Csefkó Éva, Kaposi Mária, Mátka Erzsébet, Schey Ilona, Belovári István, Ferencz József, Gvidó Béla, Hegedüs Gyula, Kozma Ferenc, Márkos Jenő, Nagy Sándor, Rédiger Károly, Weress Ákos személyében. Délután indulás előtt zászlóbevonással egybekötött áhitatot tartott Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, vallás-oktató lelkész.

A reggeli zászlófelvonások alkalmából az áhitatot Ujvári László a Tábor pénztárosa, az esti zászlóbevonások alkalmából az áhitatot Szent-Iványi Sándor tartotta. Szent-Iványi Sándor vezette az előadásokat s a vitákban beloizta azt a rendszert, hogy általánosságban szóltak az egyes résztvevők a tárgyhoz és ennek befejezése után 3 csoportra osztotta a résztvevőket egy vezetővel. Ezek a csoportok beszéltek meg a részletkérdéseket s ezek alapján referált megbizottuk a nyilvánosság előtt a részletkérdésekről. Sok szép gondolat merült fel a viták alatt. Különösen jellemző a mai nehéz időkre, hogy a jelenlevők kifejezték óhajukat arra nézve, hogy a két konferencia közé iktassunk be egy őszi konferenciát is. A vezetőség szívesen teljesíti ezt az óhajt. Egyedüli óhaja az, hogy az őszi konferencia is úgy sikerüljön, mint az idei téli és nyári konferencia.

Ebben a néhány sorban óhajtottam erről a három igazán

ünnepi alkalomról megemlékezni kedves testvéreink előtt. Ilyen ünnepnapok teszik elviselhetővé a mai nehéz helyzetet s adnak erőt a küzdésre, hogy végre mégis diadalmaskodjék az emberek szive felett a krisztusi szeretet.

Ujvári László.

Köszöntlek aratás.

*Szikrázó forróság hevébe ért a nyár.
Megérett a buza és aratásra vár.*

*Hullámozó kalásznak zizeg a dallama
S mintha a lelkem is ő vele ringana.*

*Érzem, úgy biztat, sürget, éget a nyár,
Hogy még a kedvem is pillangó módra jár.*

*Mig sürgök, forgok, kis tücskök játszanak,
S a mozdulatomra ugrál a sáska had.*

*Mig a veritékem esője egyre hull,
Lelkem a multakba messzire vissza nyul.*

*Mert áldott a föld, mely szarat, kalászt adott,
És áldott a fény is, mely érlelt szép magot.*

*De áldott az Ur, a ki mind ezt fönntartja,
Mert mindent elvehet, amikor akarja.*

*— Egy sóhajtás s az ut hozzája mennybe ér,
Hála sóhajtás, hogy megjött az ujkenyér.*

*PéNZ, tudomány, erő nélküle hasztalan,
A lét harca csupán csak ő érette van.*

*S mig fázva, fáradva és sokszor megázva,
Munkánkat az Isten mégis csak megáldja.*

*S mig jobb sorsra biztat, a hit és a remény,
Főlényes öntudat nyugalma bennem él.*

*Most, hogy eljöhöttem, úgy, miként egy kaszás,
Imával és dallal köszöntlek aratás!*

Izsák Domokos.

Az Unitárius Presbiter Kátéja. Dr. Varga Béla püspök ajánló szavaival. A teol. akadémiai tanárok közreműködésével összeállította: Dr. Fikker János dékán. A székelykereszturi presbiteri konferencián érlelődött meg a gondolat, hogy a presbiter kötelességeit egybefoglaló kis munka lásson napvilágot. A gondolat va'óra vált, az ige testet öltött. Dr. Fikker János remekül oldotta meg a kérdést a kis füzetben. Világos, érthető, magával ragadó stílusban minden el van mondva benne, ami szükséges. Kapható az Iratterjesztőnél és a lelkészi hivataloknál.

Gyallay Pap Domokos „Külön nóta“ című, a székely népeletről vett színjátéka Budapesten nagyszabású szabadtéri előadásban a napokban előadásra került. Értesülésünk szerint az előadásnak kiváló sikere volt. Örvendünk ennek a sikernek, mert ez azt jelenti, hogy a komoly színpad figyelme a népeletről vett tárgy felé fordult s emellett egy igazi népies író nagyszabású, művészi munkája méltó elismerésben részesült.

Gyallay Domokos irodalmi munkásságát Dr. Csiki Gábor missziói lelkész az U. É.-ben a következőkben jellemzi:

Gyallay Domokost a magyarországi unitáriusok is jól ismerik. A Dávid Ferenc Egyletben is többször tartott már előadást s ha Budapesten jár, örömmel keresi fel templomainkat. Azok pedig, akiknek nem volt alkalmuk vele személyes barátságot kötni, szép-irodalmi műveiből alkothatnak maguknak az ő szellemi értékéről tiszteletreméltó képet. Regényei és novellás kötetei irodalmi események; több kiadást értek meg. A „Vaskenyéren“ című az unitárius multat, Toroczko szabadságmozgalmait jeleníti meg festői színekkel. „Nyár Solymoson“ című regénye egy unitárius falu életét mutatja be költői szépséggel, izgalmas cselekvénnyel.

Gyallay Domokost egyik méltatója „Erdély praeceptorá“-nak nevezte. És méltán, mert Gyallay nemcsak a szépirodalom terén kiváló. Az uralomváltás után az erdélyi magyar nép nemzeti irányu nevelése terén olyan munkásságot fejtett ki, melyet majd a történetírás lesz hivatva kellően méltatni. Az erdélyi magyar néplélek megtartására és tovább művelésére megalapította és ma is szerkeszti a „Magyar Nép“ című néplapot, amely huszezer példányban visz lelki táplálékot és hasznos tanácsokat az erdélyi magyar falvak lakóinak.

Gyallay nem külső sikerre, nem a magyarországi olvasó közönség számára dolgozik, ami esetleg nagyobb anyagi előnyöket biztosíthatott volna. Ő az erdélyi magyar nép szolgálatára szenteli minden erejét. Vállalja ennek a népnek mostoha sorsát, szegénységét, minden baját és az erdélyi magyar falvak gondtól és bánattól elsötétült házaiba igyekszik hitet és vigasztalást vinni.

Nagy érdemeket jutalmazott tehát a Kisfaludy Társaság és a Petöfi Társaság akkor, amikor Gyallay Domokost tagjai közé iktatta. S most rajtunk a sor, hogy legalább darabjának megnézésével iránta való nagybecsülésünknek mi is kifejezést adjunk“.

Jánosfalvi Sándor István: Székelyhoni utazás. Dr. Jancsó Elemér: „Erdélyi ritkaságok“ című könyvsorozatában az ősz folyamán meg fog jelenni Sándor István múlt században élt híres unitárius papnak „Székelyhoni utazás“ című, 1836-ban és 1846-ban irt kéziratot művét kiadja. A mű főképpen a két Homoród völgyének az említett években való állapotát írja le. Bizonyos tekintetben a mai falu tanulmányozásnak az őse. A szép irányban készült műhöz Benczédi Pál kolozsvári unitárius vallástanár irt ismertető előszót, s minthogy a műnek csak értékes részeit adjuk közre, kb. 16 iv lesz. Ára 100 Lei, Magyarországon pedig 4 P. Felkérjük az ily művek iránt érdeklődőket, hogy sziveskedjenek előfizetésre jelentkezni. Az előfizetést a mű átvételekor kérjük az előfizetési iven megjelöltekhez juttatni.

A sorozatban eddig a következő könyvek jelentek meg: I. *A magyar színészet hőskora.* (Nagy Lázár visszaemlékezései.) Bevezetéssel ellátta: Dr. Jancsó Elemér, ref. kollégiumi tanár. Ára 100 lei. — II. *Péterfi Károly esztétikája.* (Az első magyarnyelvű esztétika.) Bevezetéssel ellátta: Dr. Kristóf György, egyetemi tanár. Ára 70 lei. — III. *Ruzicska György visszaemlékezései Erdély zenei életére.* Bevezetéssel ellátta: Lakatos István az Unitárius Irodalmi Társaság tagja. Ára 40 lei. — IV. *Bod Péter önéletrajza.* Bevezetéssel ellátta: Dr. Jancsó Elemér. Ára 100 lei.

Megrendelhető lapunk szerkesztőségénél is.

Fülöp József. Mint a kagyló a tenger mélységében a drága gyöngyöt: úgy termeli Fülöp József szamosújvári magányában, nehéz anyagi viszonyok között azokat a szép verseket, melyekkel pályadíjakat nyer s Erdély legjobb költői sorába küzdötte fel magát. Az ősi székely unitárius tehetségnek a megtestesülése. Tehetségénél csak a szerénysége nagyobb. Mivel neki anyagi lehetősége nincs, egy néhány jóbarátja elhatározta, hogy előfizetések gyűjtések után szerzi meg azt az összeget, ami egy újabb kötet verse kiadásához szükséges. Olvasóink szives figyelmébe ajánljuk a nemsókára kibocsátandó gyűjtőíveket, amelyek P. Szentmártoni Kálmán tanárnál kaphatók s hozzá vissza is juttatandók lesznek. (Cluj, Liceul unitarian). A könyv előreláthatólag 80 oldal s ára 50 lej lesz. Aki előfizet, az egy szerény anyagi viszonyok közt élő unitárius költő megélhetését is elősegíti.

Dávid Ferenc egyleti ünnepély Tordán. A tordai Dávid Ferenc Egylet június hó 2-án vallásos ünnepélyt tartott a templomban, melyen a központi egylet vezetőségéből többen megjelentek. A délelőtti istentiszteleten Simén Dániel teol. tanár hirdette az igét, délután pedig a templomi ünnepély tartalmas műsorral folyt le. „Tebenned biztunk eleitől fogva kezdetű ének után buzgó imával vezette a lelkeket Istenhez Benczédi Pál vallástanár. Dr. Gál Miklós főgondnok-elnök tartalmas megnyitó beszéddel vázolta a Dávid Ferenc Egylet szép múltját és hasznos célkitűzéseit. Dr. Kiss Elek főjegyző, ügyv. alelnök korunk társadalmi válságairól tartott kiválóan érdekes előadást. Székely Gyula papjelölt Ady és Bartalis egy-egy költeményének elszavalásával tett tanúbizonyságot kiváló előadói képességeiről, Gyallay Domokos, a kiváló író, Torda városának két kiváló régi vezető egyéniségéről: Szaniszlói Zsigmondról és Vida Istvánról tartott előadást.¹ A nagy történelmi tanulmányon alapuló kiváló előadás nagy hatást gyakorolt a hallgatóságra. Közben az Erdős Mihály vezetése alatti dalárda énekelt több egyházi éneket. Az ünnepélyt, amely mindig magas színvonalon állott, Lőrinczy Dénes tordai unitárius lelkész zárta be tartalmas beszéddel. Az egylet vezetősége részt vett a délutáni tartott vallásvizsgán s örömmel győződött meg arról, hogy az iskolás gyermekek kiváló vallásos nevelésben részesültek.

Évzáró a kolozsvári unitárius kollégiumban. Az újabb rendelkezések miatt a főgimnázium évzárója f. évi június 15-én volt d. e. 1/2 10 órai kezdettel. A szokásos ének és ima után Gálffy Zsigmond tartalmas beszéddel mutatott rá egy küzdelmes év történetére, melyben a tanárok nagy része rövidebb hosszabb idő alatt katonai szolgálatot teljesített. Előadta a tanulók tanulmányi és erkölcsi magaviseletére vonatkozó észrevételeit, végül pedig kiosztotta a jutalmakat. Dr. Kiss Elek püspökhelyettes-főjegyző tartalmas beszédben az egyház nevében köszönetet mondott a tanári karnak és előjáróságnak egy év munkájáért és Isten áldását kérte egyházunkra, iskolánkra és a tanulók seregére.

Érettségi eredmények. A folyó évi érettségien a megelőző éveiktől az az eltérés volt, hogy a vizsgáztató tanárok közé ki-

¹ Vida Istvánról, a nagy tréfacsinálóról Gyallay D. a budapesti rádióban is nagyszerű előadást tartott.

sebbségi tanárokat is neveztek ki. Így nyert kinevezést egyik bizottságba Dr. Szolga Ferenc tb. igazgató, székelykereszturi tanár, továbbá Bálint Domokos és László Tihamér kolozsvári tanárok. Az érettségi eredmények a következők: Székelykeresztúron a 16 jelentkezőből sikeresen letette a vizsgát 12; Kolozsvárt 25-ből 15.

Évzáró a Teológiai Akadémián. Az ismert körülmények miatt f. évben a Teológiai Akadémián az évzáró jun. hó 17-én d. e. 11 órakor volt. Kezdő ének után *Simén Dániel* tanár buzgó imával adott hálát a Mindenható Istennek. *Dr. Fikker János* dékán tartalmas évzáró beszédében vetett visszapillantást az elmúlt iskolai évre s a jutalmakat kiosztotta. Végül *Dr. Kiss Elek* főjegyző, püspökhelyettes tartalmas bezárával üdvözölte a tanárokat, buzdította a hallgatókat s Isten áldását kérte intézményeinkre, egyházunkra. Folyó iskolai év végén szakvizsgát tettek: *Filep Imre, Fodor Árpád, Mátyás György, Székely Gyula* és *Ürmösi Gábor*. Lelkészképesítő vizsgát tettek: *Halmágyi Pál, Köntés Béla, Nemes Sándor* és *Sebe Ferenc*. A vizsgákra a hallgatók kiváló készületséggel állottak elő. Kántori vizsgát tett *Ürmösi Gábor* IV. éves hallgató; középiskolai kisegítő hitoktatói vizsgát tett *Nagy Ilonka*, mindketten kiváló készületségről tettek tanubizonyosságot. *Lőrinczy László* kadácsi lelkész középiskolai vallástanári vizsgát tett. A bíráló bizottság különösen az írásbeli dolgozatának kiválóságát emelte ki. Egyházunk kiváló munkásainak további sikert, munkateret és előhaladást kívánunk.

Tanári vizsgák. *Márton Samu* a kolozsvári kollégium felügyelő tanára, aki ezelőtt két évvel megszerezte számtanszakkból a szakvizsgát, elvégezte az új követelményeknek megfelelően a két évi pedagógiai gyakorlatot. Egyházunk tanári kara értékes ifjú emberrel gyarapodott. — *Nagy László* tanárjelölt a katonaságtól nyert rövid szabadságát arra használta fel, hogy fizika-kémiából letette a szakvizsgát. További sikert kívánunk.

Az 1941 évi Unitárius Naptár már készül. A naptár részére a cikkek és kiigazítások határideje július hó 15. Ára a magas nyomdai árak miatt 15 lej lesz az eddigi 12 Lej helyett. Azok számára, akik előre megrendelik, finom papíron, bekötött példányokat is készítünk. Ezeknek ára 50 Lej lesz. Csak annyit nyomtatunk, amennyit megrendelnek. Megrendelés határideje szintén július 15.

Lupényi élet. Folyó évi április hó 30-ika kedves és feledhetetlen nap volt a lupényi egyházközség számára. Ugyanis *Simén Dániel* teológiai tanár és neje kíséretében *Handler Leona* amerikai papnő meglátogatta az egyházközséget s erre a nevezetes alkalomra esett a helybeli lelkészpár: Nyitrai Mózes és neje Deák Berta fiacskájának a keresztelője. Valóban életet jelentő ünnep volt ez. Az ünnepély lefolyása a következő volt: A fentjelzett napon d. u. 5 órakor kicsi, de hangulatos imaházunk zengett a szépszámban megjelent hívek és vendégek gyülekezeti énekétől, melyet követett *Simén Dániel* teol. tanár ur szívből jövő, szívhezszóló, Istenhez szálló fohásza. Az imát követte a Nőszövetség alkalmi

karéneke, amelyet Nyitrai Mózesné papnő testvérünk tanított be és vezényelt. Amerikai papnőnek a gyülekezethez intézett lelkesítő és buzdító szavait Simén tanár ur tolmácsolta. Egyházköztség nevében szeretett vendégeinket alulirott üdvözölte. Ünnepi számainkból ki kell emelnünk Deák Piroska okleveles tanítónő (keresztmama) szavaltatát és énekszámait. Énekelt Nyitrai Mózes lelkész. Szavaltak Nagy Ilon és Hegedűs Etelka vasárnapi iskolások. Gyermekjeink szereplése sirással kezdődött, de mosollyal végződött. Ünnepszününk első részének lezárta után Simén Dániel teol. tanár ur, mint keresztelő lelkész tartott alkalmi beszédet; átérezve az adott helyzet szentséges pillanatát, könnyekig meghatotta beszédével a hallgatóságot. A nap hőse, a kis Nyitrai Levente Mózes még akkor sem vett tudomást semmiről, mikor keresztelő lelkész leöntötte kis fejét a vízzel. A keresztelőt alkalmi megbeszélés, ismerkedés követte. Este a lelkészi lakás összes termeiben tea-estélyt rendeztünk. Keresztszülők tisztségét — Deák Piroska mellett — a Keblitanács és a Nőszövetség töltötte be. Estélyünket a régi jó humor és vig kedély uralta. *Suka Sándor, gondnok.*

Belsőemberi jubileum Városfalván. Küzdelmes, de szép szolgálati multra visszatérintő két belsőembert ért a legszebb kitüntetés Városfalván f. évi május hó 13-án, pünköst másodnapján, ahol a hívek lelkészüknek: Báró Józsefnek 25 éves, Bartalis Márton tanító-énekvezérüknek 30 éves szolgálati évfordulóját ünnepelték. Szokatlan, rögtönzött, de példát mutató cselekedete volt ez a városfalviaknak, mert a belsőemberek tiltakozása ellenére sem engedték el ezt a kettős szolgálati évfordulót a lélek legszebb virágainak: a hála és elismerésnek kifejezése nélkül. Az ünnepély az ősi hagyományokat őrző, s erre az alkalomra virágba öltöztetett templomban folyt le, hol a templomi éneklést Báró Piroska vezette művészi hozzáértéssel, imát és jól át gondolt egyházi beszédet „a megbecsülés szépművészetéről“ Kiss Sándor, jánosfalvi lelkész mondott, felmutatván a jóindulatu bírálát szükségességét és építő munkáját, a rosszindulatu bírálát: az intrika romboló hatását. Szertartás végeztével id. Máthé Lajos nyug. lelkész a Keblitanács háláját és elismerését fejezte ki az ünnepelték iránt a lankadatlan, kitartó munkásságért, miket hosszú időn keresztül mindketten kifejtettek az egyházközség életében. A polgári község részéről Popa Valér jegyző üdvözölte az ünnepeltet, hangoztatván a pap, tanító, jegyző összhangzó, népművelési munkájának szükségességét. A kartársak részéről Pap Ferenc lelkész meleg szavakkal köszöntötte ünnepelt kartársát, felidézvén a diákkori, szép, baráti emlékeket; a tanító-énekvezért pedig Pálffy Ákos nyug. tanító üdvözölte, felmutatván az ünnepelt kartársnak sokoldalú kiválóságát, népe gyermekei jövőjének megalapozásáért folytatott nagy küzdelmét s rámutatott az ünnepély fénypontjára: a szolgatársi együttérzésnek Városfalván tapasztalt megnyilvánulására, amiből példát vehetnének, tanulhatnak kicsinyek, nagyok, egyformán. A „Nőszövetség, Ifjusági Egylet“ és iskolás gyermekek üdvözletei következtek, melyek mindenike virágcsokrokat nyújtott át ünnepeltéknek és hit-

veseiknek. Az elhangzott üdvözletekre ünnepelt belsőemberek meghatottan válaszoltak, megköszönték a rögtönzött, nem várt ünnepelést s mindketten ezer-ezer Lei alapítványt tettek a „Népkönyvtár“ céljaira. Az ünnepélyt 60 személyes társasbéd követte, melyen tartalmas pohárköszöntők hangzottak el a kartársak, ünnepeltek és az ünneplő hivek részéről, mindvégig megőrizvén az ünnepi hangulat komolyságát. Az ünnepély megrendezésének s kellemes folyásának érdeme a városfalviak mellett Kiss Sándor lelkészé. *Várcay.*

Korondi misszió. Korondtól mintegy 7 km.-re fekszik Pályapatak és Fenyőkút, Korondhoz tartozó két kite'epülés. Kacska-ringós hegyi út'ak vezetnek fel ide. Több mint ezer ember él e dombok között. Sovány a föld, mostoha és szeszélyes az éghajlat, szegény a nép. A két települést egy patak választja el egymástól. Mindkettőnek két tanerős iskolája van, 120—130 növendékkel. Tizenöt hónappal ezelőtt indult meg a falutól elég messze eső helyeken az unitárius misszió. Az E. K. T. határozata folytán a püspök úr missziós lelkészt küldött ide. A szervezés megindult. Vasárnaponként felváltva istentiszteleteket tartottunk az iskolák termeibe. Így kéthetenként volt istentisztelet ugyanazon hegyen. Istentiszteleteinket hiveink szép számban látogatták. A kath. testvéreink is szívesen látogattak el hozzánk. Az istentiszteleteket vallásos óra követte, hol a korondi egyházközség harmoniuma mellett megindult az egyházi énektanulás. Előadást, felolvasást minden alkalommal a s.-lelkész tartott, melyeknek tárgyát egyházunk történetéből és unitárius hittanunkból merítette. Hiveink nagy szeretettel hallgatták végig. Vallásos óráinkat a növendékek szavalatai tették változatossá. A fenyőkuti iskolába 26 unitárius gyermek iratkozott be. Pályapatakon 19. Vallásórát heti négy órában tartottunk. Vallásvizsgán, a szépen feldiszített pályapataki iskolában, szép tanúságot tettek előmenetelükről. Hivek látogatásával, missziós füzetek kiosztásával igyekezett a lelkész az unitárius összetartást és hit megerősödését munkálni. A munka megindult. Most folytatni kell, hogy az unitarizmus e végvárán is igazi unitárius élet fejlődjék ki.

Elekes Endre.

Nyugtázások a baróti missziós egyházközség templomának építése javára. Pátronusi díjat fizettek: Bartha Miklós București 500 L, Németh Ernő București 500 L, Dr. Gál Miklós főgondnok ur Torda 500 L, Babos Antal és neje Barót 1200 L, Szabó Béni volt orszgy. képviselő Brassó 1000 L, Dr. Fekete Sándor köri felügy. gondnok Sepsiszentgyörgy 500 L, Unitárius Nőszövetség Brassó 500 L, Unitárius Nőszövetség Segesvár 1000 L, Unitárius Nőszövetség Sepsiszentgyörgy 1000 L, Alsófelsőszentmihályi unitárius egyházközség 561 L, Kónya Lőrinc és neje Olasztelek 200 L. 1938 évi karácsonyi perselypénzt eddig a következő egyházközségek küldtek: Székelyudvarhelyi 100 L, Sármási mezősegi szörványközpont 240 L, Szováta 165 L, Brassó 1000 L, Székelyderzs 300 L, Bölön 256 L, București 150 L, Erzsébetváros 60 L, Medgyes 115 L, Korond 120 L, Városfalva 100 L, Homoródszentmárton 115, Magyarszentbenedek 100 L, Küküllő-

széplak 50 L, Lupény 200 L, Kissolymos 185 L, Tordátfalva 135 L, Torda 100 L, Ikland 50 L, Csehétfalva 50 L, Olthéviz 431, Sepsiszentkirály 144 L, Nagyenyed 100 L, H.-Jánosfalva 150 L, Kolozsvár 200 L, Szentháromság 100 L, Ádámos 80 L, Siménfalva 150 L, Vargyas 430 L, Firtosváralja 100 L, Csekefalva 45 L, Gagy 75 L, Lókod 80 L, Recsenyéd 60 L, Homoródalmás 200 L. — A fenti adományokért hálás köszönetet mond és az adományozókra Isten gazdag áldását kéri a baróti missziós egyház-köztség

Presbiteriuma,

Eljegyzés. *Kökösi Sigmond Éva* és *Dr. Csiky Andor* junius hó 23-án Székelyudvarhelyen jegyet váltottak. Sok szerencsét kívánunk és elhatározásukat Isten áldása kísérje.

Esküvők. *Márton Samu* felügyelő tanár és *Tulogy Erzsébet* junius hó 8-án tartották esküvőjüket a kolozsvári unitárius templomban nagy közönség jelenlétében. Az egyházi áldást *Dr. Kiss Elek* egyházi főjegyző adta az ifju házaspárra. — *Ifj. Bors István* és *Szathmáry Margit* junius hó 9-én Szinden, az unitárius templomban tartották esküvőjüket rokoni és baráti körben. — *Fekete Irma* és *Kiss Zoltán* abásfalvi lelkész junius hó 23-án Nyárádgálfalván házasságot kötöttek. Az ifju párokat Isten áldása kísérje egész életükben és áldja meg házassági szövetségüket.

A műemlékek védelmére a vallás- és művészetügyi minisztérium szigorú rendeletet adott ki. A rendelet szerint az 1834 előtt épült templomok műemlékek sorába tartoznak.

Az Unitárius Leányotthon az 1940—41. tanévre felvesz unitárius és más vallású középiskolába tanuló leányokat. Felvételt kérvény az Unitárius Leányotthon Előljárásiághoz címezve, az unitárius Kollégiumba (Cluj, Calea Marechal Foch 12 szám külső).

Leányotthon vezetősége.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába május 22 től junius 21-ig adományos díjai fizettek: özv. Barra Lajosné 1939—40-re, Nagy Áron, Nagy Ferenc, Nagy D. Mihályné, Gyerő Andrásné Ürmös, és Böske Ákosfalva, Szathmáry Gábor Kolozsvár 1940-re, Soly István Erzsébetváros 1939-re, Antal Gyuláné Dánfalva 1938—39-re. — Előfizetői díjat fizettek: Kisgyörgy Dávid Nagyajta, és Istvánné Kolozsvár, Deák Dénes Kobátfalva, Kiss Károly Szentgyörgy, Gyárfás Jánosné, Préda Ferencné Erzsébetváros, Iklós Samu Küküllődombó 1940-re, Lakatos Miklós Toroczkó 1940-re, Varga Béla, Varga István Zilah 1939-re, Borbély Ferenc Kolozsvár 1940—1942-re, Halmágyi Mózes Mészke 1940, Gergely Szováta 1940, Lőrinczy Gábor, László József, Fekete Miklós id., Buzogány Áron, Lőrinczy Mihály K., Lőrinczy Buzogány György, Simén Domokos, Balogh János, Sziklós, Fenyédi Mihály, Fekete György id., Mátéffi Áron, Kegéza, Fekete Miklós jegyző 1940, Lőrinczy Mihály B. ahám 1939—40.

Előfizetői díjban fizetett a Homoródszentpéteri Dávid Ferenc 1940 L-t.

Kolozsvár, 1940 junius 21. *Gálfi Lőrinc,* pénztárnok,

A bucurești-i unitárius egyházközség hirei.

Anyakönyvi bejegyzések. Veress Elek és Szűcs Ilona kislánya *Attila* megkereszteltetett 1940 június 16 án. A kis koraszülött másnap meg is halt s eltemettetett június 18-án, a ref. temetőben. A szülőknek vigasztalódást kívánunk.

Aranyakönyvi bejegyzések. *Telefon-alapra* 1940 jan.—márc.—ra 1000 lejt fizetett be Rácz Gyula. *Ház-alapra* adakoztak: Beniczédy Irén konf. növ. 200 L-t. *Egyházközség szükségleteire*: Fekete István (Medgyes) 100 L, Sepsiszentgyörgyi Nők Szövetsége 200 L-t.

Gyermeknyaraltatás költségeire adakoztak: X. Y. 500 L, Varga Györgyné 50, Filep Ibolyka 30 L, Szűcs Erzsébet 20 L, Bodonyné Vári Annus 20 L, Gross Jánosné 40 L, Salamon Éva és Judit 100 L, Gidáli Márta 100 L-t. Megajánlott Csernyánszky Ferencné 50 L-t. Egyházi adószedőnél levő összegek még nem számoltattak el, azokat majd jövő alkalommal nyugtázzuk. Nem panaszoljuk fel, de megemlítjük, hogy multkori felhívásunk teljesen eredménytelen volt, pedig gyermekeink jövője egyházunk jövőjét jelenti.

Egyházi adót fizettek: Stoica-né Kovács Erzsébet 60 L, Bába Mihály 200 L, Jivan-né Farkas Erzsébet 100 L, Kiss Ernő 300 L, Dr. Ambrus Béla 2000 L, Tamás Lenke 60 L, Gombos Dénes I—III. 100 L, Pitó Lajos 60 L, Zippenfenig Leontin 60 L, Dr. V. Ullman Lajos 400 L, Mózes Miklós 60 L, Radu-né Szabó Mária 100 L, Gál Albert 200 L, Csiki Ferenc r. 100 L, Brók Domokos 100 L, Varga Vilmos r. 100, Buzogány János 200 L, Csernyánszky Ferencné 200 L, Gombos Mózes 50 L, Cherian-né Andrásofszky Margo 200 L, Földes Márton IV—VI. 150 L, Veress Elek 200 L, Csáky Ferenc 60 L, Kuti Áron 60 L-t. Kérjük hiveinket, hogy akik tehetik, szíveskedjenek behozni egyházi adójukat.

Unitárius Közlönyre előfizetési díjat, illetve adományt adtak: Stoica-né Kovács E. 40 L, Jivan-né Farkas E. 40 L, Kiss Ernő 50 L, Tamás Lenke 40 L, Gombos Dénes 40 L, Zippenfenig Leontin 40 L, Pitó Lajos 40 L, Dr. V. Ullman Lajos 50 L, Mózes Miklós 40 L, Brók Domokos 40 L, Gál Albert 100 L, Varga Vilmos 25, Kelen Miklós 50 L, Csernyánszky Ferencné 100 L, Cherian-né A. Margo 50 L, Csáky Ferenc 40 L, Kuti Áron 20 L, Buzogány János 100 L-t.

Iskolás növendékeink hittan vizsgája június 2-án volt. Vizsgabiztosok voltak Keresztes Gyula egyházi tanácsos és Kovács Endre afiai. Növendékek vizsga végén jutalomkönyveket kaptak. A könyvekre X. Y. 500 L és Kelen Miklós afia 500 L adományt adtak Ifjúsági Kör útján. Kiosztott könyvek értéke 670 L volt. A többi pénz tartalékban marad.

Anyák napját június 9-én tartottuk meg. Istentisztelet után alkalmi verseket szavaltak Kovács Endre és Sándor, Filep Ibolyka és Szűcs Erzsébet.

Kirándulásunk nem volt nagyon népes. Mindössze tizenhaton voltunk. Közkívánatra egy újabb kirándulást rendezünk július 7-én, vasárnap. Ez alkalommal istentisztelet után indulunk. Hozza mindenkivel magával a csomagját s istentisztelet után együtt indulunk az „Andronache erdőbe“.

Lelkész szabadságát július közepén veszi ki. Július 21 és 28-án, augusztus 4 és 11-én istentisztelet nem lesz. Az „Unitárius Értesítő“ Bp. tavaly kifogásolta, hogy hivatásunk ezen idő alatt a testvér protestáns egyházak istentiszteletein való részvételre buzdítottuk s hogy miért nem alkalmazunk egy teológust erre az időre. A felelet az, hogy az utikötség és a koszt fizetését sem vállalhatjuk szegénységünkben. Az istentiszteletek a nagy hőségben amugy is néptelenek s a kura-pásztorális munkáját az, aki București-t több mint száz négyzetkilométer területét nem ismeri, eredményesen amugy sem tudja végezni.

Keblitanácsi gyűlésünk július 14-én lesz. Tárgysorozat: 1. Gyűlés megnyitása, jegyzőkönyv-hitelesítők felkérése. 2. Mult gyűlés jegyzőkönyve felolvasása. 3. Unitárius szomszédok csoportosítása. 4. Előterjesztések. 5. Indítványok, melyek gyűlés előtt legalább 24 órával a lelkészi hivatalba beadandók.

Istentiszteletünk minden vasárnap d. e. pontosan $\frac{1}{2}$ 11 órai kezdettel vannak, a ref. elemi isk. IV. o. tantermében, Str. Sf. Voevozi 50.

Minden megkeresés és az egyházközségünk fenntartására szánt adomány a következő címre küldendő: Oficiul Parohial Unitarian. București 2. Str. Basarabia 47. II. Telefonszámunk: 5-45-79.

Szerkesztői üzenet. Több cikk és értesítés helyszűke miatt jövő számra maradt. Lapzártá a hó 20-ik napja.

Tartalom: *Simén Dániel*: Ima. (Évzáró a Teológián). 142. — *Simén Domokos*: Az unitárius király. 143. — *Nos.*: Pap Mózes. (Nekrológ, képpel). 145. — *g—s.*: Nyugalomba vonult tanítók. 149. — Sport eredmények. 152. — *Ujváry László*: Budapesti levél. 153. — *Izsák Domokos*: Köszöntlek aratás. (Vers). 155. — *Irodalom és művészet*. 156. — *Egyházi és iskolai mozgalmak*. 158. — București hírek. 163.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Tipografia „Pallas“ könyvnyomda Cluj, Strada Vlăhuta 3.

Lakásváltoztatás bejelentendő!

0454. ...
 ...
 ...

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIÁDJÁ A DÁVID FERÉNC EGYLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

Törvénytiszti lajstromozási szám: 128.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)

Felelős szerkesztő: BENCZÉDI PÁL.

Cluj, Cal. M. Foch 12. II. emelet 22. ajtó.

A Biblia jubileuma.

A Szentírásnak nevezetes évfordulója van. Ezelőtt háromszázötven évvel jelent meg magyar nyelven a teljes Biblia Károlyi Gáspár fordításában, amely a magyar protestánsoknak többszöri átdolgozással bár, de elfogadott Bibliájuk lett. Ma is az átdolgozott Károlyi fordítás van általános használatban a magyar protestánsoknál.

A világon sok könyvkiadó vállalat van, de olyan sikerre egyik sem tekinthet vissza, mint a Britt- és Külföldi Biblia Társulat. Főnállása óta (1804. márc. 7.) a Szentírást 450 millió példányban, hatszázhetvennyolc nyelven, illetve nyelvjáráson juttatja el az igazságra és megnyugvásra szomjuhozó lelkekhez. Ha nem éreznők és nem tudnók megállapítani azt, hogy a Biblia milyen nagy értéket képvisel, az említett számok meggyőznének róla. Mégsem lehet érdektelen könyv, amely ilyen nagy számban és olyan sok példányban látott napvilágot s amelynek kelendősége idők folytán nem csökken, hanem állandóan emelkedik. Ne féljünk tehát attól, hogy a Biblia olvasása által elmaradunk a rohanó világtól; a Bibliának van mondanivalója mindenkor emberéhez. Vannak olyan igazságok, melyek sohasem avulnak el. A magyar lélek különösen sokra becsülte mindenkor a Szentírást. Minden lélek, minden nép, amely sokat szenvedett, az Isten igéjében keresett és talált vigasztalást, erőt nagy és hatalmas küzdelmére. A magyar lélek már a reformáció előtt is Bibliafordítást teremtett, mert érezte azt, hogy a szellemi élet legnagyobb forrása buzog abban. A Bibliafordításnak igazi korszaka a hitújítás szá-

zadában állott be. A középkori iskolástudomány által megabroncsozott egyházas élet helyett mindenki valami olyat várt, ami lelket és életet jelent, ami az embernek benső lelki életének igazi tápláléka lehet. Ezt a varázserőt a Bibliában keresték és találták meg. Mily boldog volt a hitújítás korának embere, midőn a sok sejtellemmel teljes írást a saját anyanyelvén hallhatta a szószékről és úgy olvashatta otthon családtagjainak, mikor maga is beavatva érezte magát a titkok titkába s az életet, világot, üdvösséget és más nagyszerű eszméket az értelem és az egyéni hit világosságával magyarázhatta. A hitújítás a többek között az emberi komoly és öntudatos vallásosságnak a megteremtője is volt.

A komoly vallásosságra való törekvés azonban sokkal korábban jelentkezett, mint mikor a Károlyi Gáspár fordítása, ezelőtt 350 esztendőben, 1590 ben megjelent. Azelőtt több bibliai fordítás jelent meg magyar nyelven, melyek azonban többnyire csak részletfordítások voltak. Ilyenek voltak: Erdősi (Sylvester) János ujszövegség fordítása 1535-ben; Komjáthi Benedek: Szent Pál levelei magyar nyelven 1533-ban; Benczédi Székely István szikszói oskolamester zsolnárfordítása 1548-ban; ezeken kívül a vallásjavítás sok bajnoka fordított még kisebb nagyobb részt a szentírásból; legnevezetesebb a Heltai Gáspár fordítása, amely az eredeti szövegre és a jó magyar nyelvre is kiváló gondot fordított. 1551—56-ig fordította tudós társaival és a saját könyvnyomdájában ki is adta. A protestánsok között azután Vizsolyban Károlyi Gáspár 1590-ben a tizenhét-havi szorgalommal elkészített teljes Bibliát Szent Jakab havában (juliában) ki is adta. Azután nemsokára a katolikusok számára is készített Káldi György magyar fordítást és idők folytán a protestánsoknál és a katolikusoknál is több fordítás és átdolgozás, javítás látott napvilágot.

Az irodalomtörténet részrehajlatlan bírálata szerint a hitjavítás korában a legjobb fordítás a Heltai Gáspáré volt. Azonban az ő fordítása nem mehetett át közhasználatba, mert nem volt teljes és több könyvben jelent meg, s azután, minthogy Heltai élete vége felé unitáriussá lett, a többi felekezet előtt nem maradt kedves az ő munkássága. A református Károlyi Gáspár bibliafordítása magába foglalta az egész Szentírást és ha sok fogyatkozás is volt benne, mégis a magyar hitjavítás minden hívének ez lett az elfogadott Szentírása. Csakis ebben az értelemben 350 éves a magyar Biblia, mert hiszen azelőtt is jelentek meg magyar Bibliafordítások. Minthogy ez a „vizsolyinak“ nevezett Biblia a mi Bibliánk is, mert ennek átdolgozott kiadásából vesszük fel az ígét istentisztelet alkalmával, ezt olvasták elődeink és ezt olvassuk mi is: gondoljunk odaadó szeretettel e nevezetes évforduló alkalmával a Szentírásra. Gondoljunk rá hittel és szeretettel, s olvassuk, mikor olvashatjuk, mert minden idők legszebb eszméit és a soha el nem muló igazságokat találjuk benne.

B. P.

Hogyan tanítsunk imádkozni.

A múlt század végén és e század elején a természettudományok terén végzett nagy felfedezések által az ima csaknem teljesen elveszíteni látszott fontosságát. Hiszen a régi imádkozás igen sok esetben a természeti törvények megváltoztatására kérte Istent. Mikor ezeknek lehetetlenségét az emberi ész belátta, az ima értékét is kétségbe vonta.

A világháború után az ima kérdése ismét állandóan felszínre van. Igen sok vallásos irányzat „több imát, több bensőséget az istentiszteletbe“ jelszó alatt akarja megváltoztatni az eddigi szertartási formákat. Sőt világszerte megindul az „oxfordi csoport“ mozgalma, amelynek egyik legszilárdabb erőssége abban a közvetlenségben, isteni vezetésben van, melyet részben az imádkozással, részben a magábavaló szállással akar megvalósítani.

Mennyire fontos az ima szerepe nálunk, unitáriusoknál?

Igaz ugyan, hogy istentiszteleteinknek egyik legfontosabb alkotó elemét az ima képviseli, imádkozásunkban mégis, mintha valami észszerű szárazság, érzelmeket megvallani nem akaró büszkeség, saját értékünknek kissé túlzott hangsúlyozása lenne.

Gyermekeinket is megtanítjuk imádkozni, — hisz gyakran hallani a szülők dicsekvését „A mi fiunk olyan fiatal és már is tudja a Miatyánkot“ — ami jó érzéssel is tölthetne el, ha nem tudnók, hogy a legtöbbször a Miatyánk elmondásában merül ki egész imádkozásunk. Anélkül, hogy ennek nevelő értékét valamivel is csökkenteni akarnók, hangsúlyozni kívánjuk, hogy a Miatyánk megtanítása és elmondása még nem elég. Ugyanis ez a végén annyira megszokottá válhatik, hogy csak annyi értékkel bír, mint az imát őrlő keleti imamalmok. A megszokásból, valamint a parancsszóra történő imádkozásnak nincsen sok értéke. Nem szolgálhat lelki megerősödésnek, mert nem lélekből fakad, nem Isten-felé tör, hanem egy reggeli vagy estéli kötelesség, mely után nyugodtan kezdhettünk munkába, vagy hajthatjuk álomra fejünket. Ismertem egy falusi bácsit, aki minden reggel imádkozott, de, hogy azt csupán megszokásból tette, imádkozásának módja leginkább mutatta. Valahogy ilyenformán imádkozott: „Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben — Jóska, egyél hamar és hajsd ki a teheneket, — szenteltessék meg a te neved — már megint nincs helyén a tü-rülködő“ . . . stb. Az ilyen imádkozás igazán csak időtöltés. Az igazi imának mindig öntudatosnak kell lennie. Ezért a munka, vagy a pillanatnyi elgondolkozás még nem ima, mint ahogy azt nálunk nem is régen hirdették. Az ima tulajdonképpen lelki erőinknek és gyengeségeinknek seregszemléje, egy mindennapi számadás, amelynek célja az, hogy mindennap csiszoljunk le valamelyes salakot jellemünk gyémánt kövéről. Ez a lelki számadás feltétlen szükséges ahhoz, hogy jellemünk ne csak a felszínen csillogjon, hanem egész bensejében minden nehézséget és sötétséget átütő világosság legyen. Mikor imánkban saját lelkünk magunk

előtt és „Isten színe előtt“ kivetítjük, egyszeremind eljegyezzük magunkat egy magasabb, erkölcsibb életideál megvalósítására. Az imádkozással az öntudat-alatti az öntudatba folyik s annak csodás, ismeretlen világát is befolyásolhatjuk.

Dr. Gernsted, a vallásos lélektannak egyik kitűnő ismerője, azt mondja, hogy imáinkkal tudatalatti éntünket is befolyásolni tudjuk s a vallásos lélektannak egyik legfontosabb feladata megtalálni azokat a szálakat, melyek tudatalatti éntünkön túl vezetnek, vagy másszóval, amelyek minket Istennel összekötnek. Hogy ilyen szálak léteznek, az csaknem bizonyos. Ez pedig azt mutatja, hogy az ima nem magunk sugallása — amint az sokan hiszik — hanem máshonnan jövő sugallás, ahol a másik oldalon az Isten áll. Ezért az ima több egyszerű magunkba szállásnál, mert ebben a külső erőben, az Istenben való hit, az imát úgy a magába-szállástól, mint az elmékedéstől megkülömbözteti. Az ima lélektani szempontból való vizsgálása fölöslegessé teszi azt, a felelet számára mindig meddő, kérdés, hogy „meghallgatja-e Isten imáinkat.“ Ennél sokkal fontosabb: vajjon „megerősödünk-e, nyerünk-e bizalmat, új hitet és kitartást az ima által?“ Erre a kérdésre a felelet már csak igenlő lehet. Azonban a lelki megerősödést is csak akkor érhetjük el, ha imádkozásunkat öntudatosá, lélekvé és ezáltal bensőségessé tesszük.

Ezek után feltehetjük a kérdést, hogy van-e valamilyen rendszer a mi imatanításunkban? Sajnos, nálunk nem csak, hogy rendszer nincsen, de még imatanítás is alig van. Vasárnapi iskoláinkban vagy a felekezeti iskoláinkban az ima tanítása legtöbbször abban merül ki, hogy a tanulóknak, lehetnek azok bármilyen korúak, megtanítjuk a Miatyánkot meg egy-két reggeli imát. Sajnos ez az iskolában kapott „szent örökség“ később sem gyarapodik sokkal. Ennek az eredménye azután az lesz, hogy az ima, valahogy a varázsszó jellegét veszi fel, amelyet mihelyt veszélybe vagyunk, előveszünk s azt várjuk, hogy elmondása csodát hozzon létre: Űzze el a körülöttünk ólálkodó gonosz szellemeket, az élet nehézségeit.

A Miatyánknak a gyermekekkel való betanítása ellen senkinek sem lehet semmi kifogása, azonban ez még nagyon kevés. Hiszen ennek igazi lényege és szépsége csak meglehetősen felnőtt korban válhatik öntudatosá s mindaddig csak a szokás erejével hat. Mert tagadhatatlanul a „Miatyánk“ a kereszténység legszebb imája, de amilyen egyszerűnek látszik, éppen olyan súlyos, nagy gondolatokat tartalmaz, amiket egy fiatal gyermeknek felfogni még csaknem képtelenség. A fiatal fiú vagy leány nem tudja, hogy a „Mindennapi kenyerünk,“ „jőjjön el a Te országod,“ „ne vigy minket a kísértetbe“ kifejezések, mit jelentenek. Különösen nem, ha azokat hosszú szemléltető képekben megmagyarázni nem törekszünk.

A fentieket szemelőlőt tartva, legfontosabb, hogy gyermekeinket tanítsuk meg öntudatosan imádkozni. Ne csak szavakat rebe-

zenek Isten felé, amelyek számukra üresek, hanem érezzék már kezdettől fogva, hogy az imában vágyaik, reményeik, vagy, amint mondani szokás, az egész lelkük benne van. Ezt pedig csak tervszerű tanítással érhetjük el. Ha mindig a gyermek korának és fel-fogó képességének megfelelő imákat tanítunk meg. Tanításunkban egy állandó emelkedésnek kell lennie, amely által a szemléltető képektől az erkölcsi fogalomhoz jutunk. Az ima a gyermek — általában mindenki erkölcsi fejlődésének hű mutatója. Az első imák az u. n. „Köszönő“ imák, amelyekben a gyermek az élet örömeit megköszöni Istennek, akit emberformában képzel el.

Kezdetben a gyermek nem érzi az ima szükségességét. Ezért fontos, hogy minél gyakrabban imádkoztassuk. A lefekvés előtti imádkoztatás nagyon helyes, mert ezáltal szokássá válik. Most már csak arra kell törekedni, hogy e szokást öntudatosná is tegyük. Ezért minél több imát tanítunk meg, sohse tévesztve szemelől, hogy ezeknek az imáknak a gyermek lelkéhez kell igazodniok. A gyermek esti imádsága mindig egy rövid családi istentiszteletnek kellene lennie, mert nincs rosszabb annál, mint mikor a gyermek érzi, hogy az imádkozás egy olyan kötelesség, amely alól a felnőttek fel vannak mentve. A vasárnapi iskolában pedig minden vallásos történet elmondásánál többet ér az imádkozás, különösen, ha megtudjuk tanítani gyermekeinket önállóan imádkozni. Ebből a szempontból igen hasznos rövid imák iratása, mert attól eltekintve, hogy ezáltal a gyermekek kifejező képességük is gyarapodik, ők maguk is rájönnek az ima lényegére és fontosságára.

Az ima lényegéről és annak tanításáról még sokat lehetne írni, azonban célunk csupán az imatanítás jellemnevelési értéke fontosságának kihangsúlyozása. Ne feledjük el, hogy Jézus maga is minden fontosabb elhatározása előtt félrevonult és imádkozott. Továbbá a modern lélektan is hirdeti az ima hathatós szerepét az emberi életben. Mert ha megtanulunk öntudatosan, „lelkünkéből“ imádkozni, az ima valóban „megerősít, hitet, reményt és kitartást ad eletségünkben.“

Bodor András.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kivánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági díjait rendezte. Előfizetés Magyarországon 3 P. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő. Cluj, Marechal Foch 12.

Buzakalász a szobámban.

Buzakalászt hoztam
A buzamezőkről
S asztalomra tettem,
Beszéljen a földről.

Beszéljen naponta:
Reggel, délben, este,
Hogy az Isten nekünk
Mért is teremtette!

Mert, ahogy elnézem
Barna-piros arcát
S magam előtt látom
Szántó-vetők harcát.

Ugy érzem, megszólal
S néma beszédében
Ős teremtés-titkok
Izzanak a létben.

Az Ige s a Kenyér
Teremtő ereje,
A lélek és a kéz
Egy test-vér melege.

Párás tavaszokban
A csillogó harmat,
Forró nyár hevében
Kalászt érlelő nap.

Szélzugás, vad vihar,
Pusztító jégeső,
Mennydörgés, villámlás,
Fenyegető felhő.

Majd borzalmas aszály,
Tikkadt inyek átka,
Sehol egy felhő-rongy,
Mit bár a szem látna.

Végtelen nappalok,
Percnyi kis éjszakák,
Sóhajban röppenő,
Titkon mondott imák.

Birkózás a röggel,
Szakadatlan tartó.
Szitkos, nyers biztatás:
„Hej, hi, elé *bimbó!*“

Meredek oldalon
Dőlve szántóekék,
Ezer veszély elől
Nincs sehol menedék!

S mikor már asztalra
Vergődik a kenyér,
Félig elsorvadt a
Vért izzadó tenyér.

De megállás nincsen,
Bent új vetés sarjad:
Fellobban a lélek:
Isten! Ember! Halljad! :

Szántanak az ekék,
Hullanak a magvak,
Nő a buzakalász
És újra aratnak!

Buzakalászt hoztam
A buzamezőkről
S asztalomra tettem,
Beszéljen a földről.

Beszéljen naponta
Reggel, délben, este:
Hogy az Isten nekünk
Mért is teremtette.

Diszes nagy vázákban
Mezei virágok,
Körülötte hetykén
Diszítik szobámat.

Ő csak egyszerűen,
Fejét mélyre hajtva,
Az élet titkait
Mind elibém hozza.

Nem kelletti magát
Illatár, szinpompa
Gyönyört vágyó szived
El nem kápráztatja.

De, amit beszél így:
Némán, hajtott fejjel,
Remegve hallgatja
S csodálja az ember!

Fekete Lajos.

A népies irodalom diadala.

Ezelőtt száz és egynehány esztendővel a kolozsvári unitárius kollégium ifjai irodalmi kört alkottak és irodalmi törekvéseikben a népies irányzatnak hódoltak. E körben működött a halhatatlan emlékü Kriza János is, aki a „Vadrózsák“ címen kiadott nagy művében megőrizte a feledéstől a székely nép lelkének csodálatos alkotásait: meséket, dalokat, balladákat, szólásokat stb. Azóta nemcsak a népnek a lelki megnyilatkozásai, hanem a népies elem is a szépirodalomban meghonosult, s azonkívül a nagy világon csaknem mindenütt a nép maga, a népélet kérdései az irodalomnak gyakori, néha-néha mindennapi kérdései lettek, sőt sok helyen már jóval ezelőtt is azok voltak. Meghonosult a népiesség és a nép lelkéhez való vágyakozás a magyar irodalomban s különösen a magyar irodalomnak erdélyi részében is.

Nem célunk ez alkalommal ezt az egész nagy munkát felölelni, csupán egyes jelenségeket említünk meg s célunkhoz képest ennek a megbecsülhetetlen nagy értékű irányzatnak a diadaláról óhajtunk néhány elismerő szót mondani.

Ebben a nagy mozgalomban két irányzatot kell megkülönböztetnünk. Egyik az, amely regényekben és más uton, propaganda irodalom módjára a nép felé tereli a figyelmet, a népről, a nép érdekéről ír. Ez az irányzat azonban irányánál, erős színeinél fogva csak az értelmiségnek az olvasmánya marad mindig, a népnek nem vált és nem is válik soha szellemi táplálékává. Természetesen ezen iránynak is meg van a maga jelentősége, mert a nép felé tereli a figyelmét azoknak is, akik eddig arról nem is gondolkoztak. A másik irányzat az, amely a népről ír, a nép lelkének kiapadhatatlan drága kincseiből meríti forrását és írásművészete nemcsak az értelmiséget, hanem magát a népet is magával ragadja. Ez a legnagyobb művészet és a nemzeti érték szempontjából a legbecsesebb is. Az ilyen irodalom összekapcsolja a nemzet tagjait egységes felfogással és meggyőződéssel s a nemzeti öntudatot mindennél jobban erősíti. Ennek az irányzatnak ma nálunk a legkiválóbb képviselője Gyallay Pap Domokos, a „Magyar Nép“ főszerkesztője. Van neki még más címe is, több irodalmi társaságnak tagja, hogy csak a legnevezetesebbeket említsem: tagja a Kisfaludy- és a Petőfi-Társaságnak, de én mégis úgy érzem, legnagyobb címe az, hogy a „Magyar Nép“ főszerkesztője. Igen, mert ez a lap az egyszerű falusi nép lelki szükséglete lett s hogy azzá lett, azt első sorban Gyallay Pap Domokosnak köszönhetjük.

Gyallay Domokos a mi erdélyi életünk legsikeresebb népies elbeszélő írója. Nemcsak a népről ír, hanem a népnek is. Ez a feladat nemcsak szép, hanem a legnehezebb is. És Gyallay Domokos ezt a feladatot nagyszerűen oldotta meg. Már kora ifjúságában ezt az irányzatot művelte. Eleinte hangulatos költeményekkel adta tanubizonyságát Istentől nyert tehetségének, majd meg

elbeszélésekkel mutatja meg kiválóan nemes izlésre mutató művészetét. Elbeszélései a család, a templom, az egyház és nemzetünk multja körül forogtak. Sohasem feledkezett meg a népről, a nép sorsáról, melyből származott. Diák éveiben és tanár korában a szünidőket arra használta fel, hogy minél jobban megismerkedjék népünk életével, lelkével. A világháború csendes óráiban pedig, mint főhadnagy, a híres 82-ik ezredbeli székely bakák közt ápolta azt a szellemet, amelyet multunk szenvedései és dicsőséges küzdelmeink kikristályosítottak.

Irodalmi sikerekre a mellékutakat egyáltalán nem kereste, sőt azokat visszautasította. Ugy tett, mint egyik szép novellájában: „A Kölönte sipjában“ a főhős: Kölönte. Ez elbeszélés szerint Bethlen Gábor udvarába sok idegen zenész került, akik a szerencse és siker fényes napjaiban elől terpeszkedtek, de a megpróbáltatás idején gyáván megfutottak. Amikor mások megfutottak, akkor csendült fel az addig mellőzött Kölönte sipja s erőt és reményt adott csüggedő testvéreinek.

Gyallay Domokos a közhatalomváltozás után teljes erejével az irodalom terére lépett s azt az irodalmat műveli, amelyre legnagyobb szükségünk van s úgy műveli, ahogy a mi legfontosabb erkölcsi hivatásunk diktálja. Az utóbbi két évtizedben a kisebbségi sorsra jutott magyar népnek ő a legkedveltebb írója.

Mint a népnevelés hivatott apostola, tudta mire van szüksége a falusi népnek. És ennek a szükségnek megfelelően szerkeszti lapját s írja meg novelláit, regényeit és kisebb színjátékait, melyet a falusi műkedvelők oly nagy szeretettel játszanak.

Most ujabban a „Külön nóta“ című népszinművét Budapesten a Nemzeti Színház szabadtéri előadásban színre hozta. 3—4 ezer ember lelkesedéssel tapsolt Gyallay Domokos remek művészetének, mert megérezte Budapest közönsége is ezt a nagy értéket, amit Gyallay Domokos művészete jelent és ezt méltányolta is.

Ebben a méltánylásban mi a népies irodalom diadalát látjuk és hálásak vagyunk Gyallay Domokosnak, hogy a legszenvedőbb ügyet diadalra vezette.

Jól esett nekünk ezeket a siker és elismerés derűs pillanatokban elmondanunk. De talán tartozunk is ezzel főképpen azért, mert Gyallay Domokos is annak a kollégiumnak volt a növendéke és egy időben tanára, ahol Kriza János és rokonlelkű társai a népies irodalom hurjait pengették. Meg vagyunk győződve, hogyha van összeköttetés az elköltözött lelkek és az élők között, Kriza János és szellemi munkatársai meglepéssel tekintenek le a magasságból és azt mondják: Munkánk nem volt hiábavaló, mert utódaink tovább építik és erősítik azt az utat, amelyet mi elkezdettünk.

Göncz Mihály.

1866—1940.

A lelkészi karnak újabb halottja és újabb gyásza van. Göncz Mihály Laborfalva és szórványai egyházközségnek egykori „szelid-lelkű és alázatosszívű” lelkipásztora 74 éves korában, június 18-án meghalt.

Az elhunyt Háromszék megyében Árkoson született 1866-ban. Apja Göncz Mihály egykori neves árkosi énekmester-tanító, a Főtanács tagja volt. Anyja Nagy Eszter volt. Mindkettő ősi székely család ivadéka.

Göncz Mihály lelkész tanulmányait a székelykereszturi és a kolozsvári gimnáziumokban végezte. A papnevelő intézet elvégzése után egy ideig Kolozsváron kántoroskodott. 1891-ben nevezte ki Ferencz József püspök Firtosváraljára, ahol 5 évig szolgálta az egyházat. Itt meg is nősült és ebből az alig néhány évig tartó házasságból született az első leánya. Firtosváraljáról átment a lokodi egyházközségbe, ahol négy évig működött. Szülőföldje iránti vágyakozása vitte innen Háromszékre, a szentivánlaborfalvi egyházközségbe a szépmező közepébe 1900. évben. Árkosra azonban, szülőfalujába, amint egykor remélte, már nem juthatott vissza.

Laborfalván újra megnősült és ebből a házasságból hét fia és egy leánya született.

A laborfalvi egyházközség volt végleges állomása, ahol leélte harmincegy évi szolgálata alatt életének részben megháborgatott, részben nyugodt éveit. Harmincegy év elég nagy idő, különösen egy olyan egyházközségben, amelynek a sors által adott összetételében az ősi székely örökségek közül legtöbb büszkeségnek és legkevesebb egyetértési akarásnak vonásai maradtak fenn. Göncz Mihály rendkívül szerény és békességre törekvő egyéniségét egy pillanatra sem tudta ez a rendkívüli gyülekezet megrendíteni az ő munkája pontos és nyugodt továbbvégzésében. Békés szelidségét és nyugodt hidegvérét a legnehezebb alkalmakkor is megőrizte, mintegy lefegyverezve ezzel környezetét.

Ittléte alatt a laborfalvi egyházközség anyagiakban is tetemesen gyarapodott. A lelkész fizetésére szolgáló magtár, nemes pénz-adományok és a háboru után adományokból szerzett harangok igazolják, hogy működése értékeket hagyott fenn az egyházközségnek. Legnagyobb érdeme az alig 4 holdra terjedő papi birtoknak az impérium változás agrártörvénye után még 11 holddal való megszorítása.

Nehéz családi élete és sokszor terhes lelkészi szolgálata közben szerény, becsületes lelkületével küzdi keresztül magát. Lelkészi hivatását türelmesen és lelkiismeretes pontossággal végezte.

Érdemei elismerésül az egyházköri közgyűlés közügyigazgatónak, valamint az Egyházi Főtanácsba kiküldöttnek választotta volt meg.

40 évi érdemes szolgálat után 1932-ben 66 éves korában vonult nyugalomba. Egyházközségét azonban akkor sem hagyta el, hanem nehéz gonddal megtakarított fillérein épült házába vonult vissza élete néhány nyugodtabb évét eltölteni, amely nyugalmat is egy fájdalmas családi esemény tett mégis keserűvé, amikor egyik fiát alig 34 évesen, szinte saját karjai között kellett végig nézzen kiszivedni 1939 nyarán.

Az erős nagy székelly nehéz bánata és megtámadott szervezete hatása alatt, egy évre reá maga is összeroskadt.

B. B.

Egy nevezetes emlék.

Fekete Pál harangja.

A kolozsvári unitárius egyházközség 1860 évi jegyzőkönyvének 52-ik pontja alatt a következőket olvassuk: „Olvastatik Id. Fekete Pál afiának m. év december 15 ről kelt s Kebli E. Tanácsunkhoz mai napon beadott levele, me'yben említett afia előadja, miképpen a közelebről lefolyt 11 szomorú év nyomasztó körülményei vele se tudták elfeledtetni helybeli anyaeklézsiánk volt harmadik, kisebb harangjának elvesztését, melyet az 1848-iki nemzeti mozgalmak egyebek közt anyaeklézsiánktól is áldozatul kivántak, — annyival inkább nem, mert amaz elveszett harang hangja egy hosszú életen át szívének minden gyöngédebb érzelmeivel oly szomorúan összefűződtek vala. Ilyetén kegyeletes érzelmek, másfelől pedig azon gondolat, hogy a keresztény buzgóság szülte adakozás már természeténél fogva más afiakra is lelkesítőleg hatand: említett afiát arra indították, hogy helybeli anya-egyházunk számára azon elveszett harang helyett egy újat, ahoz lehetőleg hasonló nagyságut és alakut öntessen, — mely óhajtságának és elhatározásának teljesülését ezennel örömmel jelenti, tudatván egyszersmind azt is, hogy a tegnapi napon anyaeklézsiánk tornyába felszerelten ezután használatra felállított s már egyszer próbából meg is huzott harang sulya 2 mázsa és 88¹/₂ font; nyolc füllel van ellátva; nyelve azonban nincsen beleöntve, csak szíjjal van felkötve azért, hogy kopás esetében lehessen felcserélni.“ Továbbá, hogy a harang keleti oldalán ezen felirat olvasható: „A kolozsvári unitaria szent eklézsia számára öntette saját költségén élete 75-ik évében Id. Fekete Pál 1860-ban, november 11-én, elhalt kedves nője Hévízi Literati Juliánna emlékeül.“

A harang nyugati oldalán egy hajó van, melynek alakja és beírása hasonló a más két harangon levőhöz. A szélen az öntő neve: Andrásovszki János.

A többi harangot a templom- és torony építése befejezésekor 1796-ban öntette volt az egyházközség. A nagy harang

sulya 5 mázsa 44 kiló az elrekvirálási jegyzőkönyv szerint; a mostan toronyban levő egyedülálló harang sulya kb. 2¹/₂ mázsa. Mert bizony a világháború zivatarai elvitték az 1796-ban öntött nagy harangot, de elvitték az idős Fekete Pál által oly nagy szeretettel adományozott harangot is.

Most csak egy harang van a kolozsváriak unitárius tornyában, az u. n. közép nagyságu: 1916 óta egyedül, árván. Az a felirat van rajta: Csöndes partra jutva, nyugszom¹⁾ és a 100-ik zsolnárnak néhány igéje.

Az ércharang tényleg nyugszik, de az emberi szívet mély fájdalom fogja az idők zordonsága miatt, amely nem kimélte meg a harangokat sem, s a szív legnemesebb adományait sem.

Az itt említett Id. Fekete Pál volt az, aki a házsongárdi temetőben szép és tágas temetőkertjében engedélyt adott arra (1856), hogy a kollégiumban elhalt tanulók és tanárok a négyszögű temető keleti és nyugati oldalán egy-egy sorban eltemetessenek. Sokan is vannak ebben a temetőben tanulók, tanárok és mások is. Jövőkor erről a sirkertről is bővebben megemlékezünk, mert jó és hasznos a multra visszatekinteni.

Marosvásárhelyi ünnepek.

Marosvásárhelyi unitárius egyházközségünk szép és meghatározó ünnepélynek és gyűlésnek volt színhelye június hó 30-án és július 1-én. Az első és a mélyen meghatározó ünnepély június 30-án volt, melyet az új orgona felszentelésére rendeztek. Vasárnap délelőtt istentiszteleten az Iparos Egylet dalkara éneke tette nemcsak ünnepiessé, hanem igazán széppé az ünnepély kezdetét, melyet a buzgóság mélységeibe vezetett *Máthé Zsigmond* nyárádszentmártoni lelkész imája. Közéneket *Bedő Emma* művésznő megragadó vallásos éneke szolgáltatta, ezután pedig *Dr. Kiss Elek* főjegyző tartotta meg gondolatokban gazdag és hatásos beszédét. A beszéd épített lelkiekben és alkotott gondolatokban, az egyházas szellem fölébresztésében. A vallásos szellem, mely csak a jóság szellemétől lehet áthatva az orgonán keresztül a természet és a nagyvilág szin pompája s gyönyörűséges változatai között mindig meglátja és megtalálja az Istent.

A nagyhatású beszéd után *Halmágyi János* esperes köszöntötte a templomi gyülekezetet, más egyházak és testületek kiküldöttjeit, majd pedig mély hálával és elismeréssel emlékezett meg *Bustya János egyházközségi gondnok nagy áldozatáról*, ami nem kevesebb, mint *a most felszentelt orgona*. A régi időkben még hallottunk ilyen áldozatokról, de ma, a mostani nehéz viszonyok közt, különösen nagy értéke van az ilyen áldozatnak. *Bustya János* afia ezzel az adományával örökre emlékeztetéssé tette nevét a jelen és az utókor számára. Az orgonaszentelő istentisztelet után a

¹⁾ Latinul: *Portu meliore quiescam.*

nagyközönség fölemelő, megszentelő érzésekkel távozott az Isten házából.

Estve $\frac{1}{2}$ 9 órakor *templomi hangverseny* volt, melyen imát *Fülöp Zoltán* vadadi lelkész mondott, mely nemes tartalmánál fogva a hivek lelkében törhetetlen hitet ébresztett. A művészi részben valóban gyönyörködhetett a lélek, mert minden szereplő képességeinek legjavát adta. Ezek közül megemlítjük: *A magyar iparos dalárdát, Simon Margit, Kron Margit, Brassai Teréz, Orbai Sándor, Moldován László, Cseh Ida, Szentgyörgyi Mária, Bedő Emma, Dr. Láni Oszkár és Haják Károly* művészek előadását, amiben valóban kiváló élvezetet nyert a hallgatóság. A gyönyörű művészi pontok között méltóan helyezkedett el a *Dr. Kiss Elek* főjegyző nagyszerű előadása, aki az unitárius vallás szépségeiről, értékéről tartott meggyőző előadást. Végül *Elekes Béla* a D. F. Egylet maroskőri elnöke tartott lendületes bezáró beszédet, melyben a nagy nap termékenyítő eszméit összefoglalva, a Dávid Ferenc szerinti hitre és kitartó munkára buzdított. Másnap, július hó 1-én köri közgyűlés volt ugyancsak Marosvásárhelyen, melyen *Dr. Barabássy Albert* felügyelő gondnok és *Halmágyi János* esperes elnökölték. A rendes köri tárgyakat komoly hozzászólások és jól előkészített előadások kíséretében tárgyalták le. Személyi változás annyiban történt a kör vezetésében, hogy *Bedő Árpád* eddigi köri jegyzői tisztéről lemondott s helyébe *Máthé Zsigmondot* választották jegyzővé. A köri gyűlésen jelen voltak *Dr. Kiss Elek* főjegyző és *Máthé Sándor* az Unitárius Egyház szerkesztője, mint vendégek.

L. M.

A hit és meggyőződés.

A társadalmi életben sokan vannak olyanok, kik úgy gondolják, hogy a hit meggyőződés.

Kétségtelen, a hit és a vallásos meggyőződés között összefüggő kapcsolat van. A gyakorlati életben azonban a kettő között kisebb-nagyobb eltérést is találunk. E két fogalom értelmi meghatározásának téves összevonása úgy a természetes hitfejlődésnek, mint az összetartóbb és felvilágosultabb vallástársadalmi életnek az akadálya.

Igy nem csodálkozunk azon, ha a zártkeretű hitfelfogások hézagossága, a kapcsolat nélküli tudás az előírt nevelés-oktatással, egyfelől a felekezetek szaporodását, másrészt a vallástalanságot, újabban a közömbösséget okozta.

A hit gyakorlása már vallásosság. Ezzel szemben a meggyőződés még nem hit. Önkénytelenül felvetődik a kérdés: Mi a hit és mi a meggyőződés?

A hit a vallásos érzés kifejezője. „Érzem, hogy van Isten!” A meggyőződés pedig a vallásos érzésen nyugvó gondolat tudatos vallomása, kijelentése: „Van Isten s ez az Isten egyetlen egy!”

Nem minden hit kapcsolódik az öntudatos meggyőződéshez

és fordítva, nem minden meggyőződés erősíti a hitet. A meggyőződés nélküli hit az egyéni értelem kikapcsolásából származik, viszont a meggyőződés hit nélkül az önzés, anyagiasság felé vezet.

„Érzem az Isten létét, a láthatatlan teremtményeit, de nem ismerem“, — halljuk innen-onnan. „Tudom, hogy van egy tökéletes Erő, de még nem éreztem“, — mondja a meggyőződés. Mások így gondolkoznak: „Érzem, mert tudom, — vagy — tudom, mert érzem, hogy az Isten szeretet. lélek.“

Unitárius vallásunk szerint: Érzem és tudom, hogy Isten tökéletes erő szeretet. — Szokásá vált ez a mondás: „Mindenkít a maga hite boldogít.“ Azonban az igazi fejlődést, haladást, az emberiség békéjét csak a vallásos érzésen nyugvó meggyőződés, megértés biztosítja.

A mese szép, gyönyörködtet, a fényt csodáljuk, a külsőségek sokakat vonzanak, ezzel szemben olyan legyen a valóság hitélete, hogy a szépet, csodást megközelítse és a belső tartalom se hiányozzon.

Tökéleteset nem adhatunk; a tökéletesedés felé való törekvés azonban emberi hivatás. Ezért van szükség a meggyőződésen alapuló hitre, ami a jövő vallása.

Imádkozunk ezért szívből és értelemmel, hogy az emberiség életében az öntudatos imádság legyen és maradjon a béke örök záloga!

Erdélyi Miklós.

Amikor este dalol a falu.

Este, mikor a párás alkonyat
Szűrével mindent betakar,
Nem pattan ostor, szekér se zörren,
Megindul csendben valahol a dal.

Szűrődik halkán, mint a holdsugár,
Pitvar zugából át az udvaron,
S mint harmathullás, szép melódiája
A kerti fák közt lassan átoson.

A szénaillat lágyan átkarolja,
Hogy a házakon ölben tul vigye,
Hol várja, hívja, szomjas szerelemben
A vágyas lázban égő lány szive.

És száll a holdas, nyári éjszakában,
Mint örökké zengő harang, az ének,
S a szférák bűvös, égi zenéjére
Nevetve nyögnek álmukban a vének.

Arany hárfa dalol a faluból,
Paraszti huron zeng a méla bú,
Arany szivekből ősi vágyak szállnak,
Amikor este . . . dalol a falu.

Fekete Lajos.

Anyám.

1.

Úgy áll előttem, mint Hófehérke,
A mesebeli hét törpék honában,
Ahogy a képeskönyvben festik,
Kibontott hajjal, fehér pongyolában.

2.

S emlékeimbe úgy sikamlik vissza,
Ahogy többnyire magam előtt láttam,
Lankadt-liliom, hervadó testével...
Csüggedten a süppedő jármában.

Dull Lászlóné Szent-Iványi Anna.

Őszi ének. Gyallay Pap Sándor az Unitárius Irodalmi Társaság rendes tagja e címen újabb verskötettel ajándékozta népünket. „Elhullott álmaim tarlójánál kévébe kötözgettem bánatom búzáját” írja. Valóban az egész kötetben érezni lehet a bánat és szenvedés hurjain megzendült hangokat. E kötet méltán sorakozik Gyallay eddig megjelent hat kötete mellé. Gyallay a saját lábán jár. Belemarkol a szívébe, a lelkébe és onnan szórja drága kincseit és áldoz a család, a hitves, a szülő, a gyermek megszentelt igazi érzéseinek. Erős hite csendül meg e szavakban: Testünkön ronggyá málhat a ruha, lábunk alól kifuthatnak a földek, de ha *hitünkbe* fogódzunk: földi kinok karmai meg nem ölnek. Ezért a hitben, a küzdelemben Gyallay, de legerősebb a családban, hol a drága jó édes apa, a legjobb édes anya és kicsiny családjának emel hálás szívvvel el nem pusztítható drága emléket. A kötet utolsó verse — de csak sorban — mert rangban az elsők között áll. A *Szentháromság*, melyben Anya, Apa és a Gyermekekről szól és hálakönnyekeket hullat az Ur lábai elé e drága istenes ajándékért. Melegen ajánljuk kedves afiainak ezt a lélekből fakadt új virágot. Mindenki talál benne szépet, meghatót és szerzőnek csak gratulálhat forró nyárban is az „Őszi ének”-hez. (A csinos kiállítású füzet kapható szerzőnél: Cluj-Kolozsvár, Str. Oniciu 16 sz. 80 Leies árban).

Hadházy Sándor.

Az Egyetemes Lelkész kör folyó évi nyári felolvasó közgyűlése Segesváron augusztus hó 27—29-én lesz. Az elnök a meghívókat kellő időben szétküldi.

Szakvizsgázott papnövendékek, mint gyakorló s.-lelkészek elhelyezést nyertek: *Mátyás György* *Gagyban* s.-lelkészi, *Székely Gyula* *Marosujváron* s.-lelkészi, *Filep Imre* *Székelykeresztúron* bennlakási felügyelői és *Ürmösi Gábor* *Kolozsváron* kántorhelyettesi minőségben. A jól képzett gyakorló lelkészeknek sok sikert kívánunk a hivatásteljesítés és hivatásteljesítésre előkészülés terén.

Miniszteri rendelet szerint ezután a *felekezeti tanterv*kre nem vonatkozik az állami tanterv számára megállapított korhatár és a felekezeti iskolába felvehető tanulók számára vonatkozóan is kedvezőbb intézkedések lépnek életbe. Az E. K. Tanács ezeket a rendelkezéseket az érdekelt intézményekkel közölte. Nagyon örvendünk ezeknek a kedvező intézkedéseknek, csak azt sajnáljuk, hogy nem egy évvel előbb érkeztek.

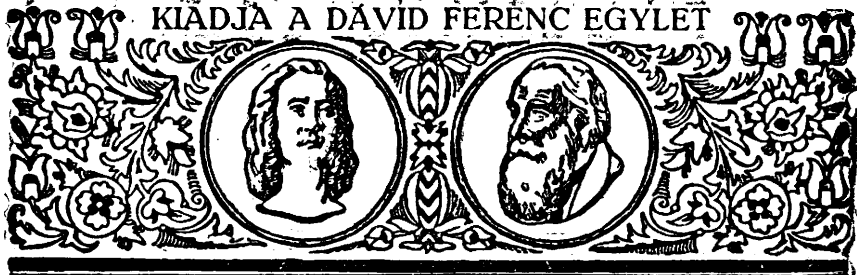
János Zsigmond erdélyi fejedelemről augusztus hó 3-án a budapesti rádió kiváló előadást adott elő, mely az unitárius válásu fejedelem értékét és munkásságát méltatta. A felolvasás szerzője *P. Szentmártoni Kálmán* tb. igazgató, a jeles történettudós.

Nem mindennapi esemény. Olvasóink figyelmét felhívjuk a marosvásárhelyi orgonaszentelésre vonatkozó cikkünkre. Abból megtudjuk, hogy *Bustya János gondnok* afia egyedül egy orgonával ajándékozta meg egyházközségét. Ezt a tettet nem kell dicsérni; dicséri az önmagát.

Anyák napja és János Zsigmond emléknapi *Gagyban*. Csak rövid sorokban tesztek említést arról a két egymásután következő bensőséges ünnepélyről, amely kicsiny egyházközségünk szerény életéből kiemelkedett. Az eddig fennállott akadályok miatt, szokásos „*anyáknapi*” ünnepélyünket csak július 7-én rendezhettük meg, amelyen *Fülöp Ilka*, *Kiss Margit*, *Fazakas Zelma*, *Balázs Erzs*, *László Erzs* és *Major Sándor* értékes szavataikkal és felolvasásaikkal szereztek lelki gyönyörűséget és épülést a nagyszámban megjelent hallgatóság számára. — Így, az erre a napra kitűzött „*János Zsigmond emléknapi*” egy héttel később, július

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényszéki lajstromozási szám: 128.
(Dos. No. 484—1939. Trib. Cluj.)

Felelős szerkesztő: **BENCZÉDI PÁL.**

Cluj, Cal. M. Foch 12. II. emelet 22. ajtó.

Új tanév küszöbén.

A mai idők megpróbáltatással terhes küzdelmei során hamarosan új iskolai év beköszöntése válik esedékessé. Nemsokára szerte mindenfelé Erdély bércei között hivatogón szólalnak meg a kis falusi iskolák csengettyüi s a városi nagy büszke kollégiumok harangocskái, hogy hirdessék a tanuló ifjuság számára a mindennapi munka újabb megkezdését a tudomány hajlékában. E hívószóra ezer és ezer gyermek, ifju felel majd s indul meg az újra megnyitlt iskolakapuk felé.

Ennek a munkába induló vidám ifjuságnak csak képzeleti látása is a szülők és nevelők lelkében mindannyiszor csodálatos lelki megújulás kiváltója. Hiszen az életerős töretlen jövő szemlélete ez, annak a jövőnek, mely új ígéreteket és lehetőségeket hordoz áldott méhében. Mi felnőttek boldog megilletődéssel szemléljük e kacagón munkának lendülő ifju sereget. A költő szavai zsongnak fel:

Nézzük, és e látástól elfelejtjük
Életünket, a tört rom-koronát.
Lehet rom és reménytelen:
Virág nő rajta mégis: friss virág.

Az őszi virághervadás, lombhullás keltette mélabu helyébe az új tanév megnyitása így varázsol bensőnkben lelki feltámadást, hit, remény és bizodalomban tavaszos virágnylást. Ez a megújuló hit pedig tört remények, vágyak és megcsalatott álmok romjainak csucsát új bizodalom örökzöld repkényével fonja körül. Elillant évek szöllőhegyén újra csak a reménynek, e földiekkal játszó égi tüneménynek áldozik egy új szövetségben. A bizva-bizás eme fel-lekesültsége képes talán valónak hinni azt a vágy-álmot, hogy e

most kezdődő tanév folyamán végre aláéreszkedik az annyira áhított Pax Danubiana — dunavölgyi békekesség — fehér galambja a Kárpátok bérére s megpihen ott. Hiszen a tanulók ismét felöltött iskolai egyenruhája a régmúlt diákságának egyenruháját, a tógát juttatja eszünkbe. A tóga pedig a béke jelvénye volt...

Azonban az új tanév megnyitásának közeledte nem jelenthet csupán megható látomást, felemelő érzést vagy hívő bizakodást a mi hitközösségünk számára, hanem ugyanakkor kötelességet és felelősséget is ró ránk. Felelős minden unitárius szülő Isten és a történelem, nemzete és egyháza előtt a jövőt képviselő ifjuság megfelelő neveltetéséért, valláserkölcsei és tudományos művelődéséért. A most születőben lévő új világ erős hittű, alapos tudású nemzedékeket követel minden nemzetség köréből. Azonban alapos tudást csak saját anyanyelvén, erős hitet, szilárd világnézetet pedig csak saját anyaszentegyházán keresztül szerezhet minden nemzedék. E tény adja meg az erdélyi felekezeti iskoláztatás jogosultságát és szentesítését. Nem véletlen műve, hogy Erdélyben, a vallásszabadság fellegvárában a felekezeti oktatás mindig életszükséglet volt. A lelkiismereti szabadságnak s az ennek nyomán fakadó élő hitnek ez csak természetszerű következménye. Hit, tudás és világnézet szervesen összetartoznak s ezek összhangzatos kiépítése és megerősítése csak a felekezeti iskola útján válhatik valóra. Ez a körülmény viszont minden unitárius hitet valló szülő elemi kötelességévé teszi, hogy gyermekét unitárius elemi vagy középiskolába járassa még akkor is, ha ez külön anyagi vagy egyéb áldozatot is követelne részéről. Kötelez erre a múlt és a jövő egyenlő mértékben. Meg kell szünnie annak a szomorú állapotnak, hogy unitárius iskolaköteles gyermekeinknek alig egyötöde jár saját felekezeti iskolába. Mindezt nem a felekezeti vakbuzgóság, féltékenység vagy merev elzárkózás szelleme mondatja, hanem az annyi áldozatot hozó unitárius múlt iránti kegyelet és jövőendő nemzedékünk érdeke sugallja. Nem lehet ugyanis az sem fájának, sem az egyetemes kereszténységnek vagy az emberiségnek igazán javára, aki nem teljesen egész ember, összhangosított, egységes lelkű személyiség hit, tudás, világnézet tekintetében. Mindenki tartozik gyermekét a legjobb nevelésben részesíteni, azaz a legigazabbnak talált hit, tudás, világnézet birtokába juttatni. Ha viszont valaki legjobb lelkiismerete s meggyőződése szerint az unitárius evangéliumot tartja igaznak és jónak, a jézusi szellem legtisztultabb képviselőjének, természetszerűleg óhajtani fogja gyermekét is ez üdvözítő s boldogító evangéliummal megismertetni, abban öntudatos hittű, világnézeti személyiséggé formálni. Ennek legbiztosabb útja pedig az unitárius felekezeti iskola.

Minden gyermekét valóban szerető szülőnek meg kell tehát értenie ennek az új tanévnek küszöbén ezt a magától értetődő követelményt és kötelességet: unitárius iskolába járattatni minden unitárius gyermeket, elemistát, középiskolást egyaránt. Ennek valóra váltása lehet leghathatósabb szolgálatjára nemzeti és egyházi testvérközösségünk jó előmenetelének.

Vörös István.

Hogyan tanítsunk imádkozni.

Az „Unitárius Közlöny“ f. évi aug. 8-iki számában Bodor András afia fenti cím alatt az ima lényegével és gyermekeinket öntudatosan imádkozni való tanítással foglalkozik. Örömmel üdvözölhetjük, hogy a kérdést felszínre hozta, mert — valljuk meg őszintén — imádkozni való tanításunk sok kívánni valót hagy maga után. Ezt bizonyítja az a tény, hogy a legtöbb ember felnőtt korában is sablonszerűen imádkozik, nem tudja milyen szavakkal, milyen érzelmekkel közeledjen Istenhez. Már pedig az imádkozni tanítással azt akarjuk elérni, hogy képessé tegyük az egyént lelkének Isten előtt való kitárására s ezzel lelki nyugodtságot adjunk neki.

A kérdés pedagógiai részéhez óhajtok hozzászólni. Bár nem vagyok hivatásos hitoktató, de jogcimet ad ehhez az a tény, hogy a világháború előtt Aradon 8 éven keresztül teljesítettem hitoktatást (nem lévén akkor unitárius lelkész a városban s ugyanakkor az ottani siketnémaák intézetében a protestáns, református, lutheránus) — unitárius növendékünk nem volt — hittan tanításával voltam megbizva. Később pedig minden évben alkalmam volt betekinteni a kolozsvári hitoktatás műhelyébe.

A kérdés első részével az ima lényegével nem kívánok foglalkozni. Ezt kifejtette Bodor András afia. Én annyit óhajtok hozzátenni, hogy az imádkozás beszélgetés, társalgás Istennel. Az én nézetem szerint ez kell, hogy képezze az imádkozás-tanítás alapját. Vagyis meg kell tanítsuk növendékeinket Istennel beszélgetni. Egy nyelvet, kifejezési módot kell, hogy adjunk tanítványainknak, melyet Istennel szemben használjanak. Ne gondoljuk, hogy ez könnyű dolog egy kis gyermek számára, mikor láthatjuk, hogy a felnőttek imádkozása is kielégülést kell nyerjen abban, hogy a pap után mormolják az imádságot, vagy valamelyik imádságot mondják végig, melyet gyermekkorukban versben tanultak meg.

Tehát tanítsuk a gyermeket beszélgetni Istennel! Hogy ezt minél könnyebben és eredményesebben teheszük, figyelmünket a kis gyermek, a csecsemő beszédtanulására kell irányítsuk. Ahogyan ő tanul beszélni, az a beszédtanulás természetes módja. Nem céloim a gyermeki beszédfejlődés különböző korszakait részletezni. Csak arra mutatok rá, hogy az óhajait, kívánságait kifejezni nem tudó csecsemő, pár év alatt környezetével beszélő kisdeddé válik, vagyis megtanul beszélni. Ez a nagy élettani folyamat önkéntelenül, szükségképpen, ösztönszerűen megy végbe nála. Ezt a folyamatot kell kövessük az Istennel való beszélgetés, imádkozás tanításnál is. Hogyan követhetjük ezt? Az alábbiakban igyekszem részletezni.

A legtöbb gyermek a szülői házból hoz magával imát. Szaporitanunk kell ezeknek a számát! Azt mondhatom, hogy a tanuló életkörülményeit figyelembe véve, annak minden egyes mozzanatára tanuljon egy-egy imát. A hitoktató rátermettségétől és lelemé-

nyességétől függ, hogy behatolni tudjon kicsiny növendékei lelki világába, hogy ellesse azoknak örömét, bánatát, lelki szükségleteit s azokat közösen imába foglalják. Az imádkozás ne csak verses formában, hanem inkább prózában történjék. A kicsiny gyermeki szívnek is megvannak Istenhez vágyódó érzései, csakhogy azt ő nem képes még Isten elé tárni. Ezt a készséget adjuk meg neki ezekkel az imákkal.

Amikor az *alkalomszerűen* tanult imák sokasága a gyermek tulajdona, akkor, — *de csakis akkor* térünk át az imádkozástanítás legfontosabb részére, *öntudatosan* való imádkozás tanítására. Ez csak a második év második felében kezdődhetik. Ráeszméltatjuk a gyermeket, hogy ő már tud imádkozni. Hogy amit mi vele közösen imába foglaltunk, azt ő is ki tudja fejezni. Azért irjanak rendre imákat az ő lelki szükségletüknek megfelelően. Kezdetben nehezen fog menni. Ne kívánjunk sokat, csak pár szóban kifejezett Istennel beszélni vágyó gondolat leírását. Később könyebbé fog válni, egyesek hosszabb ima írására is vállalkoznak. Lassan-lassan növendékeink olyan készségre tesznek szert, hogy leírás nélkül, meglepetésszerűen is képesek imádkozni. Mikor ide jutotunk, célunkat elértük! Ezt az imádkozási készséget a tanítás további fokán se engedjük elveszni. Pár percünket veszi el a tanítási időből. De ha megőrizzük s átvisszük az életbe, egy olyan védő pajzzsal fognak rendelkezni unitárius hiveink, mely megvédi őket az élet legkegyetlenebb támadásaival szemben is.

Tisztelettel kérem hitoktatóinkat, hogy próbálják meg ilyen szellemben megvalósítani e felvetett eszmét. Türelmet, kitartást igényel! De jutalom lesz az a lelkiismereti megnyugvás, mely másokra is lelki megnyugvást hoz az imádkozni tudáson keresztül.

Szabó Rezső.

Vallomás.

Bennem behúnyt szemmel kell hinnie
Annak, akiben én is úgy hiszek;
Akinek minden kincsem odaadtam,
Kivel egy úton egy terhet viszek.

Akít szeretek, engem úgy becsüljön,
Mint harcos társát itt, a végeken;
Velem megossza bánatát, keservét,
Csak úgy követem át az életen.

Ne takarja el gyöngéd férfi-kézze
Szemem elől a gondot és a bajt,
De segítségül hívjon maga mellé,
Míg a törzsből a szebb jövő kihajt.

Ha így cselekszik, halálíg kitartok,
Az életútja bárhol is visz át
S ott látja majd minden küzdelme közben
Maga mellett hűséges asszonyát.

Nyitrai né Deák Bertó.

Mikes Kelemen emléke.

Ezelőtt 250 évvel (1690 augusztus) született a háromszék-megyei Zágomban Mikes Kelemen (1690—1761), a magyar hűségnek legkiválóbb példája. Kora ifjúságában, már 17 éves korában II. Rákóczy Ferencnek, a szabadság nagy vezérének apródja lett s azóta folyton mellette volt, hogy az igazi hűségnek a leg-szebb példája lehessen.

A diadalmas Rákóczy forradalom a szathmári békével (1711) végződött, midőn Károlyi Sándor a fejedelem külföldi tartózkodása alatt megkötötte a békét a Habsburg-házzal. II. Rákóczy Ferenc ezt a békekötést nem fogadta el soha, mert nem bizott annak a megtartásában. Inkább bujdosóvá lett; azt gondolta, hogy külföldi segítséggel végleges diadalra fogja vezérelni a szabadság lobogóját. Biztatást kapott is bőven. A fejedelem Lengyelországból Franciaországba megy s ott várja reményeinek beteljesülését, majd pedig 1720-ban Törökországba bujdosik s ott is marad élete végéig. Hamvait 1905-ben hozták haza és Kassán helyezték örök pihenőre, ott, ahol dicsőséges küzdelmeinek nagy része lefolyt.

Zágoni Mikes Kelemen mindenüvé követte a bujdosó fejedelmet. Nem lett volna rá kényszerítve, mert a szathmári békekötés után hazajöhetett volna, mert ellene a kormánynak semmi kifogása sem lehetett. Ámde, nem hagyta el urát sohasem, mint-hogy őt sem hagyták el a remények. Egész élete tehát folytonos áldozat volt uráért, a fejedelemért és azért az eszméért, amelyet betöltött.

Bujdosását nem töltötte hiába. Amikor csak tehette, folyton írt. Írt tudományos munkákat és fordított is. Azonban legértékesebb munkásságát leveleiben fejtette ki. Ezeket a leveleket képzeletbeli „nénjéhez“ intézte s oly szépen, meghatóan, hűséggel írja le a bujdosók életét, s főképpen saját lelkének érzelmeit, hangulatainak változását, hogy ezzel az irodalom legértékesebb kincseit hagyta az utókorra. Ha ezek a levelek nem volnának, nem ismerhetnők a bujdosók életét, de nem ismernők ezt a drága gazdag lelket, amely Zágoni Mikes Kelemen nevét halhatatlanná tette. Leveleiben, mint egy-egy szemléltető képben, látjuk azt a sok édes, boldogító reményt, amely őt és társait eltöltötte; a sok csalódás utáni hangulatváltozást s végül a lemondásban is Istenben való megnyugvását.

Olvassuk el az utolsó levelét és az mindennél jobban jellemzi Zágoni Mikés Kelelent.

Rodostó, 20. Decembris, 1758.

Kedves néném, nem csak mi, hanem az egész emberi nemzet olyan, mint a halálra ítéltetett rabok, a kik nem tudják, mikor viszik ki a halálra. A mi sorsunk épen olyan. Mennyi urakat, nemes embereket tettünk már el, kit egy, kit más esztendőben? Ugy annyira, hogy már csak ketten

maradtunk volt Zay urral. Az Isten azt is kivevé a bujdosásból 22[dik] Octobris. Már most egyedül maradtam a bujdosók közül, és nem mondhatom, mint eddig, hogy had vigyék ki ezt vagy amazt előre, mert egyedül maradván, nekem kell kimenni az áldozatra.

Vagyon immár egynehány napja, hogy ide visszaérkeztem. Mit rendel az Ur ezután felöllem? az ő kezében vagyok. Hanem azt tudom, hogy a pornak porrá kell lenni. És boldog az, a ki nem az Urnak, hanem az Urban hal meg. Annyi hosszas bujdosásom után kell-e mást kívánnom annál a boldogságnál?

Az első leveletem a midőn a nénémnek irtam, huszonhét esztendő voltam, eztet pedig hatvankilenczedikbe irom. Ebből kivesszek 17 esztendőt, a többit a haszontalan bujdosásban töltöttem. A haszontalant nem kellett volna mondanom, mert az Isten rendelésiben nincsen haszontalanság, mert ő mindent a maga dicsőségire rendel. Arra kell tehát vigyáznunk, hogy mi is arra fordítsuk, és ugy minden irántuk való rendelése üdvösségünkre való. Ne kívánjunk tehát egyebet az Isten akaratjándl. Kérjük az üdvöseges életet, a jó haldt, és az üdvöseget. És azután megszününk a kéréstől, mind a büntől, mind a bujdosástól, mind a tehetetlen kívánságtól. Amen.

Érdemes visszaemlékezni a hüséges Mikes Kelemenre. Életét idegenben, legnagyobb részt Rodostóban töltötte, amelyet megszeretett, mondja fájó humorral, hogy sohasem feledte szülőfaluját: Zágont. Az élet mindent megtagadott tőle, még a családi élet áldását is. Azonban mély vallásossága, Isten és eszményei iránt való hüsége a legmagasabb erkölcsi példányképek közé emelte. Olyan az élete, mintha nem is valóság, hanem költemény lenne. Valóban megvalósulása Arany János eme sorainak:

„Hallottad a szót: „rendületlenül?”
 Ábránd, hiúság, muló kegy, javak,
 Lenn a sikamló tér, nyomás felül,
 Vész és gyalázat el ne rántsanak.
 Oh, értsd meg a szót árban és apályban
 — Szirt a habok közt, hüséged megálljon“.

Alázat.

Még csak álca és tudni nem lehet:
 Pacsirta lesz-e, vagy sirálymadár.
 Ember nem érti, Uram Te tudod:
 A kettő között hol van a határ.

Én nem értem az élet titkait,
 De Te bíztad rám a kihordozását.
 Akárki lesz, szívesen fogadom
 S meglátom benne a képednek mását.

Nyitrainé Dedk Bertá.

A mult emlékeiből.

Id. Fekete Pál adományai: 400 ezüst forint; a Fekete-kert és halottjai.

Lapunk mult havi számában (174-ik lapon) megemlékeztünk Id. Fekete Pálnak 1860-ban történt adományáról, amely szerint az 1848/49-iki „forrongó idők“-ben elvitt harang helyett egy új harangot öntetett elhalt élettársa emlékére. Ez az adomány a kolozsvári egyházközségnek szólt. Id. Fekete Pál azonban az Egyetemes Egyházzról sem feledkezett meg. Hogy miképpen emlékezett meg az Egyetemes Egyházzról, azt elmondja az 1856-ban tartott Főtanács jegyzőkönyve 30.-ik pontja, amely a következőképpen hangzik:

„Olvastatik kolozsvári polgár Id. Fekete Pál atyánkfiaának f. évi augusztus 30-ról költ jelentése, melyben annak nyilváníttása mellett, hogy eljőve látja azon pontot, midőn közönségünk pénztára gyarapításához mindenkinek tehetségéhez képest járulnia kell, maga részéről ezen jelentésbeni kötelezése mellett igéri, hogy garasos adakozás 1857-ik évi januárius 1-én kezdődő végleges megváltására f. évi november 1 napján tartozik Statusunk pénztárába fizetni 400 ezüst forintot, s kéri, hogy ezen összegnek Statusunk pénztárnoka által f. évi november 1-én leendő készpénzbüli bevételéről és legalább jövő 1857-ik év kezdetéig biztosítás mellett kiadásáról Egyházi Tanácsunk rendelkezék. Továbbá jelenti azt is, hogy a Tunyogi-kertben örökös joggal megvásárolván egy 112 négyszögöl kiterjedésű helyet családi temetkezési helyül, abból családja számára egy kis részt kiszakasztva, a többit rövid időn át fogja adni Statusunk kebeléből időnként kihaló tanítóink, papjaink és tanulóink számára temetkező helyül.

Végzés. Az E. Főtanács Id. Fekete Pál atyánkfia nemes ajánlatát köszönettel fogadván, ez írásban nyilváníttassék, addig is annak saját házánál, szóvali bővebb tolmácsolására a maga kebeléből egy küldöttséget nevezett ki Farkas György, Koronka Antal és Derzsi István atyánkfiai személyében, akik ezen küldetésükben eljárván, jelentik, hogy nevezett afia a Főtanács köszönetét megihlető lelkesedés kifejezésével fogadta“.

A 400 ezüst forint értéke megállapítására tudnunk kell, hogy abban az időben egy rendes tanár évi fizetését fedezte. Az adakozásra pedig azért volt szükség, mert az 1848/49. évi szabadságharc után bekövetkezett állapotok csaknem lehetetlen feladatok teljesítése elé állították egyházunkat. Nem volt elég a háborus időknek vagyont pusztító hatalma, hanem az iskolázással szemben az önkény olyan feltételeket állított fel, melyeknek nehéz volt eleget tenni a leszegényedett egyháznak. A kormány ugyanis megsabta a tanárok számát és az egyháznak ahhoz kellett alkalmazkodnia. Erre elevenítették fel a már korábban beindított *garasos alamizsnát*, amely szerint minden unitárius léleknek egy ezüst garast kel-

lett fizetnie az egyház céljaira. A püspök, tanárok, lelkészek és egyházközségek bizonyos meghatározott összeget kellett befizesse- nek és a világi emberek is felkérték, hogy tehetségük szerint járuljanak hozzá az egyházas alap megteremtéséhez. Hála a Gond- viselésnek, hozzá is járultak és a nehéz időkben ezzel nevelés- ügyünket megmentették. Ebben a nagy iskolamentő munkában hozta meg Id. Fekete Pál dicséretreméltó szép áldozatát.

* * *

A temetőhely adományozásról már röviden szólottunk. Ennek értékét pénzben nem tudjuk kifejezni, mert sokkal nagyobb annál. A szeretet és jószág ajándéka; ezek fölül állanak minden valután, amelyek földi javakat fejeznek ki.

A Fekete-család tagjain kívül 42-en nyugszanak e sirkert- ben, mely a házsongárdi temető egyik legszebb és legnyugodal- masabb része s a lutherános temető fölött fekszik az egyik főutttól nyugatra, ahol a városi temető szabályai nem érvényesek, mert ez a rész magántulajdon.

A temetőkert nevezetes halottai a család részéről: Id. Fekete Pálné, Hévízi Literati Julianna (1786—1855). Az ő emlékére ön- tetett férje egy harangot; az adományozó Id. Fekete Pál (1788— 1863) s két korán elhunyt gyermek Palika és Róza. Az adomá- nyozó fia Fekete Pál ny. városi tanácsos, az E. K. T. tagja (1820—1896) és Fekete Pálné (1835—1917). Egy másik sirban nyugszik Árkosi Benkő Mihályné Fekete Matild (1857—1901), Gál Ibi, Dr. Gál Kelemen igazgató korán elhunyt leánya (1898— 1916), a Fekete-családból még Fekete Pálné sz. Csiky Anna (1882—1922) és Fekete Pál tkpénztári főpénztáros (1875—1928) és a legfrissebb sirban, amelyről a könnyek még nem száradtak fel, a folyó év február hó 16-án elhunyt Dr. Gál Kelemenné, sz. Fekete Ilona.

A temetőkert keleti és nyugati oldalának nevezetesebb halottjai: Boros Sándor, az Unitárius Kollégiumnak élete derekán 1910-ban elhunyt jeles igazgató tanára. Dr. Gálffy Endre a jeles orvos (1910), Nagy Lajos (1828—1911) a negyvennyolcas honvéd, költő, tanár, egyh. főjegyző és a közélet kiváló férfia, a kolozsvári Mátyás szo- bor létesítésének indítványozója, nejével és Dr. Nagy Zoltán fiával. Itt nyugszik a nagy tudós Brassai Sándor édesanyja s hogy még egy elfeledett nevet felemlítsek a sok közül, Uzoni Fosztó Gábor pap és tanár is itt nyugszik, tragikusan befejezett sokat ígérő élete után (1870).

A Fekete-temetőkertről még sokat lehetne beszélni, mert ide sok könny hullott és távolról is sok-sok sóhajtás hangzott el. Mi most elsősorban nem a könnyekre gondoltunk, hanem arra, ami a könnyeken és fájdalomokon keresztül nyilvánul meg a legtisztáb- ban: az áldozatos hitre és szeretetre.¹

¹ V. ö.: Dr. Gál Kelemen: A kolozsvári Unitárius Kollégium története. II. k. 204 lap.

A marosvásárhelyi szanatorium értesítése a lelkészi hivatalokhoz.

Nagytiszteletű Uram,

midőn 1933. július hó 1-én átvettem saját kezelésembe a marosvásárhelyi szanatóriumot, első ténykedése az volt, hogy az addig érvényben levő díjakat közel 20%-kal leszállítottam, s ugyanakkor bevezettem, hogy a lelkészi hivatalok által igazolt szegény betegek díjtalan orvosi tanácsban, gyógykezelésben, valamint szükség esetén ingyenes műtétben részesüljenek. Hat éven át változtatás nélkül érvényben tartottam a fenti állapotot, azonban az előző évben kezdődött nehézségek ebben az évben közismerten annyira fokozódtak, hogy a szanatórium további működése érdekében kénytelen voltam ez év július 1-vel az alapárakat az alant részletezetten módosítani.

Sajnálattal kellett tapasztalnom, — különösen ebben az évben, — hogy amilyen arányban az általános nehézségek nőttek, annak arányában mind ritkábban keresték fel a szanatóriumot a szegényebb anyagi eszközökkel bíró betegek, akik tehát még az eddigi redukált díjakat sem tudták áldozni egészségük érdekében. Már pedig a szanatórium csak akkor végezhet emberbaráti intézethez méltó működést, ha alkalmat tud nyújtani arra, hogy falai között ne csak a módosabb betegek nyerhessenek gyógyulást, hanem azok is igénybe vehessék, akiknek az élettel való küzdelmeik során anyagiakban csak kevés maradt meg arra, hogy ezt a saját, illetve családtagjaik egészségének védelmére fordíthassák. E célérése érdekében július elsejével bevezeltem, hogy még az érvényben levő III. oszt. áráknál is alacsonyabb díjak ellenében nyerhessenek szanatóriumi ápolást — díjtalan orvosi kezelés és műtét mellett — az olyan betegek, akik Nagytiszteletűséged megítélése és tudomása szerint a kedvezményre rászorulnak. Az ilymódon előálló terhek egyrészét a módosabb betegek terhére voltam kénytelen áthárítani s ezért az I. és II. oszt. betegek számláját még 10%-kal emeltük. A III. oszt. betegek csak annyiban vesznek ebben részt, hogy ezek felvételét bizonyos anyagi lehetőséghez kötjük, s ezt annál is inkább be kellett vezetnünk, mivel a 24 harmadosztályú ágyból legalább 8-at szegény betegek részére kell fenntartanunk, s a megmaradó 16 ágy elsősorban azok részére kell rendelkezésre álljon, akiknek tényleg a II. osztály díjai anyagi lehetőségeit nagyon igénybe venné.

A fenti szempontok figyelembe vételével a *kórházi osztályra* beutalható mindazon beteg, akinek, illetve hozzátartozójának 3 kat. hold földnél, vagy ennek jelenleg megfelelő 60.000.— lei értékű vagyonánál, illetve ezek hiányában havi 1200.— lei jövedelemnél kevesebbje van. Négygyerekes családnál az alap 4 hold, vagy 80 ezer leinek megfelelő vagyon, vagy 1600.— lei havi jövedelem, öt vagy ennél több gyerekes családnál irányadó 5 kat. hold, vagy 100.000.— lei értékű vagyon, vagy havi 2000.— lei jövedelem. Miután csak korlátolt számban tudok bel-, illetve sebészeti beteget a kórházi osztályra felvenni, továbbá mivel az eddigi 2 kat.

hold alapot a nehezebb megélhetési viszonyok miatt magasabbra emeltem fel, tisztelettel felkérem Nagytiszteletűségedet, hogy a szegénységi alapot igazoló beutaló kiállításából méltóztasson lelkiismereti kérdést csinálni, hogy csak az igazán rászorulók részesülhessenek e kedvezményben. Szíveskedjenek az érdekelt betegeknek meghagyni, hogy szegénységi bizonyítványokkal *egyenesen* a szanatóriumot keressék fel s ott is mindjárt az irodában jelentkezzenek, mert csak a gondnoki hivatal által kiállított igazoló jeggyel lesz alkalmuk magukat megvizsgáltatni és szükség esetén kedvezményes díj ellenében a kórházi osztályra felvétetni. Ezek a szegény betegek minden a szanatóriumban töltött nap után ellátásért és ápolásért napi 100.— leit kell csak fizessenek. Műtét esetén a műtőteremért és a műtőnél elhasznált anyagokért a napi díjakon felül összesen csak 1000.— leit kell még fizessenek. Ilymódon belbetegség esetén 10 nap 1000.— leibe, műtét esetén ugyancsak 10 nap 2000.— leibe kerül. Ez a szanatórium díja, az orvosi kezelésben és esetleg szükséges műtétben a beteg díjtalánul részesül. Természetesen külön meg kell térítse a beteg a gyógyszer és a műtéten kívül elfogyasztott kötszer árát, valamint olyan készkiadásokat, melyek a beteg vizsgálatához feltétlenül szükségesek (Röntgen-film, kontraszt-anyag, stb.).

Ami most a *rendes* módosított *szanatóriumi díjakat* illeti, erre nézve tájékoztatásul a következőket vagyok bátor Nagytiszteletűségednek tudomására hozni:

Felvételi stb. díj marad az eddigi 250.— lei. Napi ápolási és ellátási díj III. osztályon 150.—, II. osztályon 250.—, I. osztályon 350.— lei. Műtét esetén a műtőterem és a műtőnél elfogyasztott anyagok díja: a III. osztályon 1750.—, az I. és II. osztályon 2500. lei. Ezen módosított árakat figyelembe véve, 10 nap szanatóriumi költsége: *belbetegség* esetén III. osztályon 1750.—, II. osztályon 2750.—, I. osztályon 3750.— lei; *műtét* esetén III. osztályon 3500.—, II. osztályon 5000.—, I. osztályon 6000.— lei; *sima szülés* esetén III. osztályon 3000.— lei, II. osztályon 4000.— lei, I. osztályon 5000 lei.

Tekintettel, hogy a harmadik osztályon csak korlátozott számban tudunk beteget elhelyezni, ezeknek igazolniuk kell, hogy 10 holdnál több földjük, vagy 200.000.— lei vagyonnál, illetve ennek hiányában havi 4000.— leinél több jövedelmük nincs. Az alapáron felül a beteg meg kell térítse a különböző vizsgálatok, kezeléseik díjait (Röntgen, kvarz, diathermia, rövidhullám, stb., különleges laboratóriumi vizsgálatok, hólyag-, végbéltükrözések, stb.), ugyancsak a szükséges gyógy- és kötszerek árait. A fentemlített díjak a szanatóriumnak járó díjak, melyek a gondnoki irodába fizetendőek be és pedig felvételkor, az előrelátható költségek 50%-át, a többit az eltávozáskor mind ki kell egyenlíteni. Fizetési haladékot a szanatórium nem adhat, ezt tehát a betegeknek már előre figyelembe kell venniük.

A szanatóriumi díjaktól függetlenül a betegnek tanácsos már előre megegyezni az általa választott orvossal az orvosi díjra,

vagy a műtéti díjra nézve a későbbi félreértések elkerülése végett, s ezt a beteg egyenesen a kezelő orvosának kell megfizesse. Az I. és II. osztályon elhelyezett betegeknek az orvosi díjak megállapításába a szanatórium nem folyik be, mert ez a kezelőorvos és a beteg személyes ügye. A III. osztályon elhelyezett betegeknek nézve az orvosi díjat mérsékelten rögzítettük.

Amilyen módosításokat a szanatóriumi alapáraknál bevezetünk, abban az arányban változtak meg az egyházi beutalással jelenkező betegek szanatóriumi díjai is. Ezek szerint a lelkészek, tanárok, tanítók és azok családtagjai (feleség és saját eltartásában élő kiskorú, törvényes gyermek) — a díjtalan orvosi gyógykezelés figyelembe vétele mellett — az alábbi díjakat kell a szanatóriumnak megfizessék:

Egyházi betegek napi ápolási és ellátási díjai a III. osztályon 50.— lei, II. osztályon 125.— lei, az I. osztályon 175.— lei. Az összes többi szanatóriumi díjknál (Röntgen, laboratórium, gyógyfürdők, stb.) a mindenkor érvényben levő díjakból 50% kedvezményt élveznek. Ezek szerint tehát 10 napi ápolási és ellátási díj, *belbetegség* esetén III. osztályon 625.— lei, II. osztályon 1375.— lei, I. osztályon 1875.— lei; *műtét* esetén III. osztályon 1500.—, II. osztályon 2500.—, I. osztályon 3000.— lei. Ezen díjakon felül a gyógyszerek és kötszerek ára fizetendő még meg. Természetesen különleges rendelések, külön ételek, kísérő benthálások, stb. szintén megtérítendőek.

Végül kérem külön figyelemztetni az összes betegeket, hogy lássák el magukat elegendő pénzzel a szanatóriumi díjakon felül is, mivel a változott viszonyok miatt pl. gyógyszereket is csak készpénz ellenében lesz alkalmunk beszerezhetni.

Nagytiszeletű Uram! Gondolom, az elmúlt tizenkét év alatt, mióta a szanatórium az embertársai rendelkezésére állott, alkalma volt meggyőződni, hogy intézetünknek betegeink érdekei állottak mindig elsősorban szem előtt. Ez a gondolat vezetett most is, midőn lényegesen kibővítettem a szegény betegeknek az alkalmat, hogy bennünket felkereshessenek. Éppen erre való tekintettel tisztelettel felkérem, lenne kegyes az összes hiveinek — elsősorban az ők érdekében is — tudtul adni, hogy forduljanak bizalommal hozzánk, és pedig egyenesen a szanatóriumban jelentkezzenek vizsgálat és felvétel céljából, hol készséggel megadjuk a lehetőséget, hogy azzal az orvossal kezeltesse magát, akihez leginkább bizalma van, csak erre nézve óhajításukat a gondnoki hivatalban jelentsék ki, s mi gondoskodunk, hogy ezirányú kívánságuk is teljesíthessék.

Midőn betegeink érdekében szives fáradozásait igénybe veszem, kérem tegye ezt azzal a megnyugtató gondolattal és érzéssel, hogy ezáltal hiveinek nemcsak lelki, hanem testi gyógyulásukhoz is hozzájárul, mely munkájáért a jó Isten segedelme megfogja hozni az ő áldását!

Marosvásárhely, 1940. július hó.

Dr. Czako József, igazgató főorvos.

Déneske testamentuma.

Munkásszülők egyszerű gyermeke volt; nem is irnak róla hasábos cikkeket a nagy ujságok. De ahogy élt és amit a halálos ágyán mondott, azt le kell írnom, mert testamentumot jelentenek a világ számára utolsó szavai.

Már akkor nagy beteg volt, amikor a konfirmációra készültek társai. Nem is hittük, hogy eltudjon készülni az úrvacsoraszertés idejére. Ő azonban tanult betegágyában is szorgalmasan. S mikor elérkezett az idő, üzent a papjának és kérve-kérte, hogy jöjjön ki hozzá, mert vallást akar tenni hitéről. Elmentünk mindnyájan és elbámultunk azon az értelmén és lelkes buzgóságon, amellyel a kérdésekre felelt. Pedig nem tudta előre, mit fog felelni s maga kérte, hogy kérdezzék csak tőle az egész kátét nyugodtan. Szép szeme csillogott és minden pillantása azt mondta: hiszek. És ahogy elnéztem, Jézussal együtt elmondoztam fölötte: „Ilyeneké az Istennek országa.“

Akkor még reméltünk. Nem gondoltuk, hogy olyan közel van a vég. És megdöbrentünk, amikor úrvacsorát kért megint, mert úgy érezte, hogy már csak ettől kap erőt. Fájdalmai rettenetesek voltak. S mikor elfulladt a hangja, szivét és tüdejét összeszorította a betegség, akkor édesanyjának nyujtotta oda a konfirmációra kapott imakönyvet, kérve, hogy imádkozzék belőle hangosan. Egy alkalommal pedig felült az ágyában s nehezen, elfuldaló hangon énekelt a 112. éneket.

S végül is elkövetkezett az utolsó nap, amelynek délutánján magához hívatta pajtásait, hogy elbucsuzzék tőlük.

— Nekem most el kell mennem — mondotta nekik — de ti legyetek jók és bizzatok a jó Istenben, aki titeket megsegít, mint ahogy engem megsegített.

Este nyolc órakor síró édesanyjához fordult és azt mondta neki:

— Édesanyám, itt van a kulcs.

Azt hitték lázálmban beszél.

— Miféle kulcs, édes fiam?

Csodálkozva felelte:

— A lelkem kulcsa, édesanyám, vigyázzon reá.

Valahol mondtam egyszer, hogy ez a világ égő házhoz hasonlít s akinél van ennek a háznak a kulcsa, annak nagyobb hatalom van a kezében, mint a föld összes királyainak. Vargyas Déneske utolsó szavai most megint eszembe juttatták ezt a gondolatot. Ő kétségbeesetten édesanyjára bizta lelkének kulcsát s ezzel testamentumot hagyott a világra, mert bizony mondom: a lélek kulcsa a szülők kezében kell, hogy legyen. A körös-körül égő világban ki segíthetne más a gyermek bezárt lelkén, mint azok, kik kezükben tartják a kulcsot? — A lelke kulcsát: a hitet. — Mert Déneske lelkének is ez volt a kulcsa. Ez tartotta zárva lelkét a csüggedés, a zugolódás, a kétségbeesés elől s ez nyitotta ki, va-

Iahányszor Isten ajándéka érkezett: az imádság gyógyító balzsama.

Hiszem, hogy édesanyja megértette s őrzi lelkében a hitét, amely nyugalmát lassanként visszaadja. De nektek is szól mindnyájatoknak, akik olvassátok Déneske üzenetét. S ha valami csapás ér, vigyázzatok a lelketek kulcsára, amelyet örökségül kaptatok, hogy bezárhassátok az ajtót minden rossz előtt, de ki is tárhassátok akkor, amikor kopogtat az ajtón a vigasztalás.

Déneske örökségét most átadom; ime a hit, a lelketek kulcsa, vigyázzatok reá.
Nyitrainé Dedk Berta.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HIREK.

Főt. Dr. Varga Béla püspök ur közelmúltban betegeskedett. Örömmel jelentjük olvasóinknak, hogy már jobban érzi magát és felelősségteljes munkakörét ismét teljesíteni fogja.

Dr. Ferenczy Géza tb. főgondnok ur áldozatos jótéményéről újabb bizonytságot nyertünk. A háromszéki egyházkör javára 10.000 (Tizezer) L-es alapítványt tett. A jó tett nem szorul dicséretre, mert önmagában hordja értékét.

Kelemen Lajos a kolozsdobokai kör egyik felügyelő gondnoka lett. Augusztus 18-án tartotta meg a kolozsdobokai egyházkör rendes közgyűlését, mikor Dr. Gál Kelemen tb. igazgató lemondása folytán betöltötték a megüresedett felügyelő-gondnoki állást. A közgyűlés egyhanguan *Kelemen Lajost*, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagját, a jeles történettudóst választotta meg. Az új felügyelő-gondnok, a lemondottnak méltó utóda, díszére válik ennek az állásnak is.

Kinevezések. *Ürmösi Gábor* gyakorló s.-lelkész Dicsőszentmártonba nyert kinevezést. — *Jakab Árpád* Magyarszentbenedekre ideiglenes minőségben énekevezéri kinevezést nyert. Isten áldása legyen munkásságukon.

A helybeli Unitárius Főgimnázium tudomására hozza az érdekelteknek a következőket: A beiratások megkezdődtek és naponként d. e. 9 órától d. u. 1 óráig folynak. **Vizsgáztatási napok:** A javítóvizsgák helybeli és közeli vidéki tanulók részére szeptember 2—3-án, távolabb lakó vidéki tanulók részére szeptember 4—5-én d. e. 9 órakor kezdődnek. A felvételi vizsgák az I—V. osztályba szeptember 6-án reggel 9 órai kezdettel tartatnak meg. Évnyitó szeptember 8-án, a tanítás kezdődik 9-én reggel 8 órakor. A régi tanulók csak hátralékos díjaik teljes kiegyenlítése után iratkozhatnak be. Fizetendő díjak a folyó iskolai évre: Tandíj: évi 4000 Lei, konviktusi díj: havi 1000 Lei, bentlakási (internátusi) díj az intézet tanulóinak havi 250, más intézetekbe járó tanulóknak és főiskolai hallgatóknak havi 400 Lei. Beiratási díj évi 320 Lei, konviktusi terítékdíj évi 50 Lei. Konviktusi ellátást (élelmezést) csak az a tanuló kaphat, ki az élelmezési díjat minden hónap 3. napja reggel 8 órájáig előre befizeti. A bentlakó tanulók az ágyneműt maguk hozzák hazulról.

Az aranyosgyéresi egyházközség előjárósága ez uton nyugtázza és mond hálás köszönetet azoknak az egyházközségeknek és áldozatkész lelkeknek, kik felhívásunkra a most épülő egyházközségünk támogatására jöttek adományaikkal. Felkérjük azon egyházközségek előjáróit, akik még nem küldték el adományait, juttassák azt el lelkészi hivatalunkhoz. Felhívásunkkal és szerény kérésünkkel fordulunk továbbá az „Unitárius Közlöny“ minden nemesszívü és áldozatkész olvasójához s kérjük szívből jövő adományával segítse és tegye lehetővé, hogy közel 300 unitárius munkás lélek, kik mind idegenből telepedtek ide, saját templomában imádkozhassék az Istenhez. Minden adomány a következő címre küldendő: Oficiul Preotesc Unitarian Câmpia-Turzii. Județul Turda. — Az 1939. évi husvétii perselypénzt 1940 augusztus 1-ig a következő egyházközségek küldték be: Kissolymos 150 L, Torda 100 L, Korond 120 L, Homoródszentmárton 115 L, Tordátfalva 130 L, Brassó 550 L, Medgyes 130 L, Olthéviz 462 L, Csehétfalva 70 L, Bihar 120 L, Nagyenyed 100 L, Ádámos 80 L, Mezőségi szórványközpont 80 L, București 300 L, Kökös 103 L, Rava 320 L, Gagy 70 L, Csekefalva 45 L, Kövend 250 L, Lupény-Vulkán 200 L, Székelyudvarhely 200 L, Barót 80 L, Alsó-jára 100 L, Székelyderzs 200 L, Árkos 100 L, Pipe 100 L, Fogaras 100 L, Oklánd 200 L, Firtosvára 143 L, Szőkefalva 100 L, Karácsonyfalva 100 L, Kolozsvár 1003 L, Homoródalmás 200 L, Iklánd 92 L, Székelyszentmiklós 79 L, Iszló 42 L, Dicsőszentmárton 100 L, Sepsiszentkirály 100 L, Alsó-felsőszentmihály 200 L, Homoród-Jánosfalva 150 L, Csegez 200 L, Lókod 100 L, Szind 120 L, Siménfalva 250 L, Szentgericze 180 L, Sinfalva 100 L, Szabéd 150 L-t; adományt küldtek: Dr. Szent-Iványi Gábor 50 L, Barabás Béla lelkész 100 L, László Balázs lelkész 50 L, siménfalvi Hangya Szövetkezet 100 L-t. Összesen: 8.284 L-t. Sz. G.

Az 1940—41 évi iskolai évvel kapcsolatosan a tanerők kinevezése most van folyamatban. Ezért a jelen számunkban nem irhatunk arról. Ugy értesültünk, hogy az iskolai év a rendes időben megkezdődik.

Halálozás. Özv. homoródalmási Barra Lajosné szül. Gotárd Rebeka nyug. jegyző özvegye augusztus hó 14-én, életének 81-ik, özvegyiségének 13-ik évében, rövid szenvedés után csendesen elszenderedett. Elhunyt hittestvérünk buzgó unitárius hithűségben élt és abban nevelte fel gyermekeit. Öt gyermeke, kilenc unokája és hat dédunokája s ezek hozzátartozói, egy élő testvére, sok rokon és számtalan jó barát gyászolják elhunytát. Pihenjen csendesen munkás élete után.

Szerkesztői üzenetek. Lapunk legközelebb megjelenő számában a közlemények csak akkor jöhetnek, ha 20-ig már beérkeztek a szerkesztőségbe. Kérjük tehát a közleményeket ez ideig beküldeni. Köri közgyűlésekről csak abban az esetben közlünk tudósítást, ha választás vagy valami rendkívüli történet (pl. adományozás). Címváltozást vagy pedig a lap meg nem érkezését kérjük bejelenteni.

K. B. Nagyvárad. A felhívás közlését a jövő hónapi számra hagytuk. Addig még a vezetőséggel az ügyet meg kell beszéljünk.

Hirdetmény. 1940. nov. 1-ére kerestünk szőlő és gyümölcskertészetben megfelelő szakképesítéssel és gyakorlattal bíró gazdasági intézőt 80 holdas gyümölcsösből és szőlőből álló birtokra. Írásbeli ajánlatok, a fizetési igények pontos megjelölésével *1940 évi október hó 15-ig* adandók be az Unitárius Püspökséghez, Cluj, Calea Marechal Foch 12, ahol közelebbi felvilágosítás is nyerhető.

Bérlet. *Bérbeadó* 1940 november 1.-re Szinden (Tordamegye) 80 holdas, nagyobb részben fiatal ültetésű gyümölcsösből és szőlőből álló gazdaság a hozzátartozó lakóházakkal és gazdasági épületekkel együtt. Érdeklődni lehet az Unitárius Püspökségnél, Cluj, Calea Marechal Foch 12, ahova az írásbeli ajánlatok is beadandók *1940 évi október hó 15-ig*.

A bucurești-i unitárius egyházközség hírei.

Anyakönyvi bejegyzések. Misszió-patronusi díjat fizettek: Salamon Sándor 1500 L, Gidáli Béla 1500 L-t. Egyházközség szükségeire: dicsőszentmártoni unitárius egyházközség 100 L-t.

Egyházi adót fizettek 1939—40-re Szücs Józsefné 200 L-t. 1940-re Tiboldy Mihály I—VI 200 L, Pálffy Tamás I—IX 200 L, Lengyel Tiborné VII—XII 500 L, Nagy András 300 L, Deák Ferencné 200 L, Salamon Sándor 1000 L, Jakab Gyula 600 L, Gidáli Béla 1000 L, Barabás Judith (Constanța) 200 L-t.

Unitárius Közlönyre előfizetési díjat, illetve adományokat adtak: Tiboldy Mihály 50 L, Pálffy Tamás 50 L, Lengyel Tiborné 100 L, Nagy András 50 L, Deák Ferencné 50 L, Barabás Judith (Constanța) 100 L-t.

Nyaraltatásunkat az idén is folytattuk. Nyaralni küldöttük Fekete Ferenc VII. o. elemít és Fekete Sándor IV. o. elemít végzett gyermekeket. Az előbbit nagybátyja vette magához Medgyesen, az utóbbit Simén Domokos unitárius lelkész (Homoródmás) volt szíves elvállalni.

Lelkész nyári szabadsága július 15-től augusztus 15-ig tartott. Szabadságát lelkész részben Lupényben, részben Székelyudvarhelyen töltötte. Augusztus 5-én lelkész részt vett a háromszéki egyházkör köri közgyűlésén, mint a kör tagja s augusztus 15-én, mint vendég megjelent az udvarhelyi egyházkör közgyűlésén.

Lőrinczy Levente, Lőrinczy Géza lelkész és neje Kovács Irénke kislia július 16-án született. Lelkészi párnak második fiúgyermeke születése alkalmából hívek számosan küldöttek üdvözlő sorokat lelkészéknek. A kedves megemlékezésekért hálás köszönetet mondunk.

Az 1940—41 iskolai év kezdete alkalmából szeptember 15-én évmegnyitó istentiszteletet s utána iskolásnövendékek részére gyermekistentiszteletet tartunk. Felhívjuk az érdekelt szülők figyelmét arra, hogy ezen alkalommal gyermekeiket hozzák el az istentiszteletre.

A hitoktatás munkáját lelkész az új iskolai évben is megfelelő beosztás szerint fogja végezni. Az „Unitárius Közlöny“ kö-

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

Törvénytéki bejegyzési szám: 128.
(Kolozsvári tvsz. 484—1939. sz. iratcs.)

Felelős szerkesztő és kiadó: **BENCZÉDI PÁL.**
Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 12. II. em. 22. ajtó.

A nagy sorsváltozás.

Szeptember hava csodálatos nagy változásnak az ideje nemzetünk történetében. Olaszország és Németország hatalmas vezérei augusztus hó 30-án Bécsben döntöttek a magyar-román kérdésben. E döntés szerint Keletmagyarország és Erdély egy tekintélyes része visszakerült az anyaországhoz, Szent István koronájához. Szeptember hónap közepéig a magyar honvédek mindenütt elfoglalták azokat a területeket, melyeket a bécsi döntés a magyaroknak ítél.

Leírhatatlan az a tiszta, benső öröm, amely a magyar szíveket érte a honvédek bevonulásával. Tollunk gyenge annak a túlradó öröm- és boldogságnak leírására, mikor kitűzhattük a háromszínű nemzeti lobogót és megláttuk a magyar vitézeket. A nyugati magyar határtól egészen a csiki havasokig csak egy érzés, egy gondolat vezetett: Áldott legyen az Isten, aki megengedte érnünk a diadalmas boldogságnak azt a nagy napját, áldott legyen Horthy Miklós Magyarország kormányzója, áldottak legyenek azok a baráti vezérek, akik lehetővé tették a véráldozat nélküli diadalt, áldott legyen a hadsereg, amely nekünk a békét és a biztonságot elhozta!

A nagy boldogság és öröm mellett nem maradhattak el a mély-séges fájdalom könnyei sem. Úgy látszik, az isteni Gondviselésnek úgy tetszett, hogy a fájdalom zokogásai is szerepet játszanak az öröm és boldogság fölemelő óráiban. A bécsi határozatnak nem sikerült olyan határt megállapítania, hogy minden magyar a mi területünkre kerüljön. Azonban a napi események ellenére is hisszük és reméljük, hogy a két ország között olyan léghöz közeledik ki, hogy a magyar és román nemzet fiai megértik egymást és a sorsszerű egymásra utalt-

ságot s a megvont határok nem fogják elválasztani azokat, akik egy nyelvet beszélnek és ugyanazon történelmi hagyományoknak a lefetémenyesei.

A nagy sorsfordulásnak sok nevezetes ünnepe volt különböző helyeken. Mélységben, lelkiekben mindenik felejthetlen és fontos. Történelmi szempontból mégis csak a kolozsvári volt a legfontosabb, mert Erdély fővárosában soha olyan kitörő lelkesedéssel, olyan nagy tömeg sohasem ünnepelt, mint eme nagy történelmi pillanatokban. Egyházunk természetesen részt vett ezekben az ünnepeken, teljes szívvel és lélekkel, az egyházi egyesületek különböző tagozatai képviselőivel. Szeptember 11-én, a honvédség bevonulásának feledhetetlen ünnepén, és szept. 15-én Kormányzó Urunk Ófőméltóságának magas látogatása gyönyörű ünnepén a még mindig gyászoló püspök urunk ófőméltósága helyett Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző úr, mint püspökhelyettes tartott magasszárnyalású, erőteljes, eszmékben gazdag üdvözlő beszédeket. Az első ünnepély alkalmával az Unitárius Nőegylet is szóhoz jutott Dr. Mikó Lőrincné őnagysága által, aki a Nőegylet üdvözlését tolmácsolta szép beszéddel.

A Dr. Kiss Elek püspökhelyes úr két beszédét közöljük.

Dr. Kiss Elek főjegyző, püspökhelyettes beszédei a nagy történelmi sorsfordulón.

A honvédek üdvözlése 1940 szeptember 11-én.

Az unitárius egyház nevében és képviselőként álllok itt, hogy üdvözöljem a honvédeket.

— A világ élete kialakulóban, fejlődőben van.

— *A magyarok napja az égen felfelé emelkedik, arany sugaraival megvilágítja és bearanyozza a magyar Szent Koronát. Az ezeréves Szent Korona fénye rávetődik a Kárpátokra, amelyeken belől biztos tudattal és nyugodt sietséggel felvonulnak a magyar honvédek.*

— *Ez a fény behatol minden magyar szívbe, megdicsőít minden magyar lelket s általuk épül a hon.*

Mi a hon?

Ez a hon, testvéreim, az anyaföld, a haza mellett gyermekeink bölcsője, szülőink háza, őseink temetője, iskolánk, templomunk, egyházunk, testvéreink, néptársaink, kultúránk, művelődésünk, vallásunk, erkölcsünk, szívünk, lelkünk, reményünk, eszményeink, munkánk és imádságunk: egyszóval minden, ami létesíti, fejlődik a nemzeti és emberi életünket.

E honnak védői vagytok ti, honvédek s mi e hont ezennel védelmetekbe ajánljuk.

— *Mi védtük e hont két évtizeden át, amely idő küzdelmeiben és eredményeiben nemzetünk történetében felér két évszázad dal. E nemes küzdelmek alatt sok hűséges magyar szív kialakult s ezernyi magyar szempilla csukódott le örök pihenőre, abban a remény-*

VITÉZ NAGYBÁNYAI HORTHY MIKLÓS.
MAGYARORSZÁG KORMÁNYZÓJA.

ben, hogy a mai nap elérkezik. E pillanatban mind itt vannak ők s részt vesznek a magyar megújulásban, a magyar nemzeti élet fejlesztésében.

Nincsen szívünkben bosszúvágy, az evangélium a mi fegyverünk, a szeretet hatalma örök reményünk.

Vegyétek át e honnak védelmét, hogy mi, Unitárius Egyház, a küzdelmekben megizmosodtunk, a gyötrelmekben megfeszítulva, egész erőnkkel élhessünk valláserkölcsi és kulturális hivatásunkban. Órizzétek a végeket s hol híveink zöme él, ne feledjétek el a székelyeket, akiknél e földön nincs Istennek drágább népe.

Úgy teljesítsétek szent hivatásotokat, hogy e munkának melegétől áttüzesedjék azoknak lelke, akiknek e pillanatban nem lehetnek részesei a mai nagy boldogságnak, s helyükön küzdenek, egy szebb, egy jobb, egy szentebb jövőért.

Most pedig, akik itt vagyunk Erdély fővárosában, egy szívvel kiáltjuk: éljen a honvédség parancsnoka, éljenek a honvédek, éljen a Kormányzó Úr őfőméltósága, éljen a magyarok dicső hona, éljen a világ legnagyobb szervezője Hitler és a lángeszű akarat megtestesítője Mussolini.

* * *

A főméltóságú Kormányzó Úr üdvözlése szeptember 15-én.

Főméltóságú Kormányzó Úr!

Drága Édesatyánk!

A Magyar Unitárius Egyház nevében üdvözlöm főméltóságodat. Lelkem túlaradó szeretettel üdvözli főméltóságodban a magyar hazát egész küzdelmes múltjával és dicső jövőjével együtt: Álmos, Árpád, Szent István birodalmát s Golgoták árán fejlődésnek lendült drága honunkat.

Elhoztam a 400 éves prófétai martir-sorsot élő Unitárius Egyház üdvözlését, Kolozsváron született vallásalapító első püspökünk, a martir-halált halt Dávid Ferenc és nagy utódainak szellemében, a jézusi, isteni és emberszeretet valóraválásainak állandó művelésével és örök hirdetésével. Elhoztam egyházi intézményeink, iskoláink, templomaink, hűséges és lángolólelkű magyar és kiváló székely híveink üdvözlését.

— Mélységes a mi fájdalmunk és együttérzésünk az új határokon kívül maradt híveinkkel. Hiszünk és remélünk és akik felszabadultunk a 22 éves küzdelemben, megizmosodott szívünket és törhetetlen akaratunkat állítjuk a magyar jövő hűséges és hivatalos szolgálatába.

— Egy szívvel kiáltjuk: éljen Magyarország Atyja és Kormányzója családjával együtt, éljen a világrendező Németország és nagy vezére Hitler, éljen a dicső olasz hon és a prófétai lelkű Duce, Mussolini!

Miatyánk, ki vagy a mennyekben, áldd meg a magyart örökkön-örökké. Ámen.

Az imádság gyógyító hatása.*)

1826-ban a kolozsvári református Kollégium betűivel nyomva adták ki *Szentábrahámi*-nak „Sokféle szükségünkhöz alkalmazott könyörgések” címén 352 oldalas imakönyvét. Az igen szép nyelvezeten megírott 144 könyörgés között egynéhány idegorvosi szempontból is figyelmet kelt fel. Az ideges tünetek elmulasztását, a felzaklatott idegzetű ember lelki állapotára megnyugvást, csillapodást kérő imák arra mutatnak, hogy *Szentábrahámi* korában is éltek, talán elég sokan, ideges, az életben sok szenvedést tűrő, megnyugvást kereső egyének a unitárius hívek között. Vallásukért, vagy a sorstól másképpen üldözött emberek bensejéből fakadó fohászoknak ad szárnyakat és kifejezést több könyörgés.

A XXVII. könyörgésben az álmából felserkenő, nemcsak véletlen, de látszólag megszokott álmatlansága megszüntetését kéri.

Évezredek óta ismeretes az álmatlanság okozta szenvedés, mikor a testi és lelki fáradságok kipihenése hiányzik, az álom nem hoz felüdülést. Sokszor látjuk, hogy az álmatlan éjszaka után fáradt ember fejfájással, kábultsággal, tördöttséggel, nyomott hangulattal és munkakészség nélkül, idegesen kísérli meg napi munkáját elvégezni. Az orvosok altatószereket, gyógymódokat használnak fel az álmatlanság elmulasztására. Sokszor fordult elő ilyenkor a gyógyszer megszokása, ami különösen olyankor ártalmas, ha idült mérgezés (morfium, ópiumkészítmények) következményeivel jár. Az álmatlanság miatt beteg lélekre sugallás, akár autosuggestio, akár idegen sugallás sokszor többet ér a gyógyszer anyagi hatásánál. *Szentábrahámi* szavaival a fel-felébredő így fohászodik: „... mostan is felébredvén ditsérlek, hogy eddig tsendes és bátorságos nyugalmat engedtel. Továbbra is esetét éjszakában légy világosságom, idvességem és Pásztorom, hogy se a setétségnek fejedelme a Sátán lelkemnek, se a gonosz emberek temnek s javaimnak, ne árthassanak; ujjtsd továbbra is testemet tsendes álommal, vigyázz mellettem, míg az álom által nyugszom és mikor békességgel, tsendességgel virrasztasz a következő napon, akkor lelki örömmel a te ditséretedre kezdjem az én napomat”. — Az éjszakai nyugalom után felülvélve, friss erővel óhajtja folytatni munkáját.

A házas életben a nem összeillő házastársak egymásnak keserítik meg együtt töltött idejüket. Az idegorvos sokszor segít gyógykezelésével, de olykor főleg a lelkiületre hatással. Az imádságos könyvnek meg van erre is az orvossága. A „Háborán élő Házastársak” könyörgése szépen mutatja, miképpen tud a helyes belátású fél további fűrhető, vagy esetleg boldog családi életet élni, ha magát megerősíti Istenben való bizodalmaival: „... én reám nehéz házi keresztet botsátóttál, mivel olyan Házastársal engedted öszve szerkeztetésemet e nyomoruságos világban, ki inkább vagyon terhelhetésemre, mint segít

*) Az Unitárius Értesítő szept. havi számbából vettük át e kiválóan érdekes cikket.

ségemre, kitől több szomorúságom, mint örömem vagyon; gyakorta meghasonlanak sziveink, háborgunk, mely előttem utálatos, emberek előtt gyalázatos, magunknak kárhozatos“. — Nem zúgolódik ezért a könyörgő, de kéri Istent, hogy — „tekintsd meg az én inségemet, és az én szívemnek nagy háboruságát, vétkes szókra, tselekedetekre, veszekedésekre ne bocsáss engemet, taníts hallgatásra és engedelmességre . . . taníts meg, hadd tudjak az időre és alkalmatosságokra vigyázni, és ért-hessem, mit, mikor, és mit kelljen szólni és tselekedni, ne adhjak a hábo-ruságra ujj alkalmatosságot, hanem magam alkalmaztatásával az én Társa-mat megnyerjem, a te parantsolataidnak utjaira térítsem“, — Kéri, hogy a békességes életre térítse az Úr. Ha nem lehetne változtatni a helyzetet, erőt adjon a csapás viselésére, gyermekeinek rossz példával ne lehes-sen kárára.

A CXX. könyörgés az égiháború idejében mutatkozó félelem megnyilvánulását érdekesen jellemzi. Az idegyógyászok astrophobiá-nak nevezik a villámlástól és az égiháborútól való erős félelmet. A könyörgés igen szép szavakban és gondolatokban bővelkedve kéri a vihar elmúlását, annak csendesülését és a károk helyett hasznát a földre: „... ki szállítod a szeleket a te Tárházadból, az ő rejtek helyeiből, a felhőket a földnek határaitól felköltöd, azokon, mint sze-kéren jársz, és mikor megszagatod, a te nyilaid széjjel futnak; kijö-nek a' záporok, égiháborúk, jég-essők, villámlások, mennydörgések, szélvészkek, mint kész szolgáid, 's egy szempillantásban akaratodat végbe-viszik; szállasz, és azonnal megindulnak a hegyek, a' föld meg-rendül; a vizek megzavarodnak; a' Tengernek habjai megháborodnak; felemelkednek a' kősziklák; az Épületek meghasadoznak. Az Úr mennydörgésének szava letöri és össze-rontja a' Tzedrus-fákat, meg-rendíti a Libanus hegyét; megreszketteti a' pusztákat; szerez Özön-vizeket, hogy azok elborítsák a földet; rettenetes tsatogással tüzzel lángoló mennyütő köveket, kénköves essőket bocsát az Égből, busu-lásának idején mutogatja az ő karjának erejét, kibotsátja a' forgó-szelet haragjában az embereknek, a barmoknak megemésztésére és az épületeknek elrontására. Oh erős ítéletű Isten! ki ne rettegne, mikor így mutogatod a hatalmadat? Még a' szigetek is ingadoznak; a hegyek füstölögnek; a' vadak féltékben idétlent fajzanak; a' földnek hatalmas Királyi a' te kemény tekinteted előtt elolvadnak és semikké lesznek. Hát mi bűnös fiaid, leányaid, hol maradunk-meg, mikor perbe szállítasz? Ime, szívem' rettegésével hallom, a' te Mennydör-gésednek szovát, irtózással nézem a' te villámásodnak a világát, lelkem megháborodott bűneim előttem forognak; szünjék-meg fel-lobbant haragod, ítéletednek rettentő nyilait fogd-meg; az Égnek háboruit tsendesítsd-meg, s' ne emészs-meg engemet, a' hozzám tar-tozókat, jóvaimat, mezeinket, Városainkat, Falunkat, Felebarátainkat; hanem irgalmasságodból tarts-meg minket és a' te áldásaidat. Ha ezek-vel nem rettentesz, és nem emésztesz-is, elhitem győzhetetlen nagy erődöt, azért ily' nehéz tsapásoddal ne tégy köztünk és körülöttem szomoru példát; hanem inkább rejts-el ólfalmadnak szárnyai alá, kö-nyűrülj megfélemlt bűnös fiaidon, leányaidon ingyen való kegyel-mességekéből“.

Az imádságban igen szép gondolatokkal élénk idézett képből a megrémült, magábaszálló, a legrosszabbra elkészülő félénk ember jelenik meg. Oltalmat, menekülést keres, önmagába néz, meglátja hibáit, bűneit, megtér.

Bizonyára sokakat megvigasztaltak és felemeltek a könyörgések és gyenge idegzetű emberek gyógyulását segítették elő.

Dr. Zsakó István.

—•••—

Gálfalvi Samu.
1878—1940.

A székelykeresztúri unitárius főgimnázium 1940. szeptember hó 30-án temette el nagy halottját: Gálfalvi Samut — az intézetnek egykori kiváló tanárát és érdemes igazgatóját. 39 évvel ezelőtt állott ennek az intézetnek, akkor még V. osztályú algimnáziumnak szolgálatába. Fényesebb kilátások és jobb elhelyezkedési lehetőségek dacára, — idehozta őt az unitárius egyház szeretete, hogy itt szülőföldjén legyen a magyar-unitárius kultúrának művelője.

Nevelői működését, a régi épületben kezdette meg, abban az intézetben, mely tépett szárnyaival megjárta már a dicsőség útját s megvívta a magyar kultúrának sok diadalmas csatáját. Ennek komor falai között sokat álmodozott egy szebb, egy újabb kultúrpalota felől. S íme vágyainak álma valóra vált, mert ravatalát egy ragyogó, a szivárvány minden színében pompázó büszke pantheon zárta magába. Ennek verőfényes derűjében tanított a magyar haza összeomlásáig s 1920-ban az impériumváltozás kezdetén, a legválságosabb pillanatban vette kezébe a kormánypalcát, hogy az intézet hánykodó hajóját a veszes hullámokon átvezesse a biztos révpartba.

32 évig volt ennek az intézetnek tanára, 13 évig igazgatója s közben a haza védelmében 6 évig frontharcos főhadnagyi minőségben.

Mint *tanár*: éles szemével meglátta az élet törvényét, finom lelkével megérezte az ifjúság szükségletét s csodálatos bölcsességgel vezette őket az értelem, a munka és a becsület ösvényén.

Tanári hivatását úgy fogta fel, hogy a tanár jó lelkében, nemesen érző szívében, nevelői hivatásának hű teljesítésében van a gyermek élete, jövője, a társadalom üdve, boldogsága, az ezeréves haza örökélete.

Mint kiváló nevelő és pedagógus: alkatrésze, munkása, előmozdítója volt a magyar nemzeti organizmus sikerének, örömének s most hamvaiból való új föltámadásának.

Mint hitvallásos felekezeti iskolának tanára: az unitárius múlt festői rajzával szeretni tanította egyházát és a hazát, ösztönt adott az ifjú törekvésnek s minden gyermek lelkében ápolta azt a szent harmóniát, mely a kultúra teljes kifejlődéséhez s az örök boldogság eljövéséhez szükséges.

Mint *igazgató*: nyugodt, jóságos modorával, sokirányú, átfogó

tudásával, finom adminisztratív érzékével szigorú, de igazságos fegyelmező erejével a tanári karban nyugalmat, az ifjúság között megértő, bizakodó reményt fakasztott, s az intézetet állandóan szellemi nívón tartva, eziránt a nagyközönségben jóakarató érdeklődést, anyagi és erkölcsi támogatást váltott ki,

Igazgatása alatt mi tanárok egyesek voltunk iskolánk közügyeinek szeretetében és egyesek abból a hitünkéből fakadó kötelességünknek érzésében és munkájában, hogy ez az összetartó őserő — a biztos unitárius jövőendő.

Gálfalvi Samu. (1878—1940).

erős eszét és egészséges érzületét odaállította a munka mezejére.

Mint barát: a fehérasztal mellett fölmelegítette lelkeinket, föl-villanyozta kedélyvilágunkat, sokaknak szerzett vidulást és lelki emelkedést s a viharzó lelkek vágyainak szárnyas szavakat adott.

A társadalmi életben mindig fény volt előtte: fény, mely világított, melegített, vigasztalt, biztatott és hitet erősített.

A családi élet utáni vágy is mindig élt lelkében. E tekintetben a hajnal fénye főbbzör ragyogott feléje, de a boldogság napvilága sohasem tudta ráhínteni sugarait. Pedig gondos családapa lett volna belőle, mert harminckétévi tanári s nyolcévi betegségének ideje alatt is a gyermekek iránti gondoskodásának állandó jelét adta.

Évmegnyitó és évzáró beszédeiben gyűjtött szellemeknek szikráival, lánglelkének izzó fényével s az ifjúság arcára minden alkalommal kicsalta a lelkesedés pírját.

Csodálatos nyelvérzékével, imponáló föllépésével és magatartásával bámulat tárgya volt a román inspektorok előtt s az életnek még egy-egy önfeledt pillanatában is parancsoló tekintély az ifjúság előtt.

Tanári és igazgatói ketfős működését teljes odaadásal fáradhatatlanul végezte. Tette ezt azért, mert a Gondviselés kezébe adta a munka lázát, az életnek kedvét, az életnek kacagó örömét, az életnek káprázatát és melegét. Ezért sohse nézte a tettek és cselekvések sokaságát, hanem lelki erőinek önfeláldozó készségét, meleg szívének szeretetét, meggyőződésének erejét, férfi lelkének energiáját,

Pár héttel ezelőtt elhalványult, alig érthető hangon sokszor sugta fülembe: „Bárcsak addig élnek, míg újra magyarok leszünk.“ Mikor közöltem vele a rádióhírt, hogy újra szabad léget szívunk, újra ránk sütött a fényes napsugár, újra feltámadtunk, újra szabad magyarok lettünk: arca mosolyra derült s erőtlen, reszkető kezei tapsviharba törtek ki. Reá háromnapi szenvedés után meghalt.

A főgimnázium előcsarnkában ravataloztuk fel s onnan temettük el általános nagy részvét mellett, mint az intézet nagy halottját. Nevét alapítvánnyal örökítjük meg.

Gálfalvi Samu, drága barátom! pihenj csendesen az új magyar haza földjében. Emlékedet szívünk szeretetével karoljuk át, lelkedet lelkünk továbbra is úgy csókolja, mint a napsugár ahogy csókolja a földet s lényedben örökre meg fogjuk őrizni a „szép lelkek sajátosságának lehetőségét“: a szíves előzékenységet, a nemes békefűrészt, a szelid nyugalmat s az emberbaráti szeretetet. *Dr. Szolga Ferenc.*

Szabó József.

A két Homoródvölgyének népe őszinte részvéttel kísérte utolsó útjára aug. 19-én homoródszentpáli Szabó Józsefet, ki 58 éves korában váratlanul hunyt el. Szabó József, mint jómódú és szorgalmas kigazda éveken át a Homoródszentpáli gyülekezet presbitere és gondnoka, s az ottani szövetkezeteknek önzetlenül és fáradhatatlanul működő igazgatósági tagja volt. Mindenkit tisztelő egyénisége és mindenkiel szemben előzékeny modora a szövetkezeli ügyeknek sok pártolót szerzett. Alig volt község Udvarhelymegyének ebben a negyedében, honnan pár barátja ne lett volna a temetésén. Adjon az ég nekünk Szabó Józsefhez hasonló lelkületű, önzetlen, munkás embereket. Pihenése legyen csendes. Emléke legyen áldott.

Bágyoni Csegezi Márton,

ny. vasúti felügyelő, unitárius egyházi tanácsos, az arany érdemkereszt, a vitézségi érem szalagon és a hadiékitményes vöröskereszt érdemjel tulajdonosa, életének 74-ik évében, szeptember 30-án hosszas, de türelemmel viselt szenvedés után — az Úrban csendesen elszenderült. A magyar becsület és igazság nemes harcosa volt. Példaképe a derék hivatalnoknak, akinek se szívéhez, se kezéhez szenny nem tapadhat. Megérdemelte, hogy magyar hant domboruljon meggyötört porsátfóra fölött. Halálát özvegye, négy gyermeke, unokája és nagyszámú rokonság gyászolja.

* * *

Lapzártakor vettük a szomorú hírt, hogy *Bartók Géza* polgárdii lelkész meghalt. Jövő számban megemlékezünk róla.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLEMÉNYEK.

Az Egyházi Képviselő Tanács intézkedései az új határokkal kapcsolatosan. Az Unitárius Egyház Képviselő Tanács kimondotta, hogy az egyházi szervezeti törvény szerinti kormányzási jogát az egyház valamennyi egyházközségére és intézményére nézve mindaddig gyakorolja, amíg ennek lehetősége meglesz; az ezutáni időre pedig ideiglenesen úgy intézkedett, hogy dr. Gál Miklós egyházi főgondnokot megbízta azzal, hogy az E. K. Tanács tagjai közül az új határokon túl maradókat — kiegészítve őket a felsőfehéreköri felügyelőgondnokával — a szükséges intézkedéseket megtegye. Egyházi részről az elnöki teendőkkal az említett időre ideiglenesen megbízta Árkosi Tamás egyházi közügyigazgató, tordaaranyosköri esperest. Az egyházi főhatóság alkalmazottjait felhívja és utasítja arra, hogy maradjanak mostani állásaikban, az újonnan kinevezettek pedig foglalják el állásaikat, végezzék kötelességeiket, intsék nyugalomra és önfegyelemre híveinket.

1519—1940. sz. körrendelet.

Tisztelendő Esperes Úr!

Tisztelendő Lelkész Úr!

Fenti sz. alatt szeptember 3-án kibocsátott köriratunkra hivatkozással felhívjuk az új határokon túl maradó egyházkörök vezetőit, hogy abban az esetben, ha az érintkezésük az egyházi főhatósággal, vagy egyes egyházközségeknek az eddigi esperesi hivatalaikkal lehetetlenné válnék, akkor forduljanak hivatalos ügyekben tordai lelkész afiához címezve dr. Gál Miklós e. főgondnok úrhoz. A felekezeti iskoláink folytassák működésüket; a Minerva kiadóvállalat már egy nagy szálitmányt Nagyenyedre küldött a felekezeti iskolák részére szükséges tankönyvekből, amiket a nagyenyedi esperes-lelkész afia útján az ottani református központtól haphatnak meg. A felsőfehéri kör esperese egyházközségével együtt ezen egyházkörtől az új határmegvonással elszakadván, mihely az érintkezés közte és egyházköre közt lehetetlenné válik, teendőit a körü jegyző: ürmösi lelkész afia vegye át. Kolozsvár, 1939. szeptember 5. *Dr. Varga Béla*, püspök. *Dr. Mikó Lőrinc*, egyházi titkár.

A magyarországi Unitárius Egyházi Igazgató Tanács fontos határozata. A magyarországi Unitárius Egyház Igazgató Tanács, mint Alkotmányozó Testület 1940. évi szeptember hó 8-án tartott ülésében azt az egyhangú határozatot hozta, hogy eltekint attól, hogy önálló törvényeket alkosson s az ősi unitárius anyaszentegyház keretei között folytatja tovább életét. Ezt a határozatot a Kormányzó Úr őfőméltóságának is tisztelettel bejelentette, megköszönve kegyes jóindulatát, mellyel törvényalkotásra engedélyt adott. Az elnökség ezt a határozatot a kolozsvári egyházi főhatóságnak bejelentette. Az E. K. Tanács még nem tarthatott ülést, de bizonyosra vesszük, hogy nagy örömmel és szeretettel veszi tudomásul a Duna-Tiszamenti egyházkör visszacsatlakozását. Az ezzel összefüggő kérdésekről az őszi Főtanács fog dönteni.

Kimutatás azokról az unitárius egyházközségekről, amelyek az új határon túl, Romániában maradtak: *I. A Kolozsdobokai egyházkörből:* 1. Nagyenyed. 1938 évi lélekszám szórványokkal együtt 906. 2. Temesvár-Arad. Lélekszám 137+83. 3. Magyarszovát, felekezeti iskolával, egy tanítóval, a második tanerő beállítása iránti kérését a minisztérium még végleg nem intézte el. Lélekszám 1135. *II. Aranyostordai egyházkörből:* 1. Abrudbánya. Lélekszám 93. A minisztériumhoz beterjesztett bejelentett szórványokkal együtt 300-on felül. 5. Alsófelsőszentmihály, felekezeti iskolával, eddig egy tanerővel, most második tanerő is engedélyezve van. Lélekszám 743. 6. Alsójára. Lélekszám 407. 7. Aranyosrákos. Új felekezeti iskola felállításához a minisztérium elvben hozzájárult. Lélekszám 671. 8. Bágyon. Új felekezeti iskola felállításához a minisztérium elvben hozzájárult. Lélekszám 857. 9. Csegez. Lélekszám 268. 10. Komjászeg. Új felekezeti iskola engedélyezése folyamatban, az inspektor közelebbi másodszori kiszállásáról felvett kedvező jegyzőkönyv alapján. Lélekszám 230. 11. Kövend. Lélekszám 889. 12. Lupény-Vulkán. Lélekszám 400. Új felekezeti iskola engedélyezve. 13. Mészkö. Felekezeti iskola egy tanerővel. Lélekszám 384. 14. Petrozsény. Új felekezeti iskola engedélyezve. Lélekszám 687. 15. Sinfalva. Lélekszám 434. 16. Szind. Nyilvánossági jog nélküli felekezeti iskola, egy tanerővel. Lélekszám 105. 17. Torda. Lélekszám 2160. 18. Tordatúr. Lélekszám 313. 19. Toroczkó. Lélekszám 1118. 20. Toroczkószentgyörgy. Lélekszám 960. 21. Várfalva. Lélekszám 856. 22. Verespatak. Lélekszám 263. 23. Aranyosgyéres. Lélekszám 475. *III. Küküllői egyházkör:* 24. Ádamos. Új felekezeti iskola engedélyezve van. Lélekszám 757. 25. Bethlenszentmiklós. Felekezeti iskolával, egy tanerővel. Lélekszám 491. 26. Désfalva. Lélekszám 357. 27. Dicsőszentmárton. Felekezeti iskolával, 2 tanerővel. Lélekszám 994. 28. Harangláb. Felekezeti iskolával, egy tanerővel. Lélekszám 138. 29. Küküllődombó. Felekezeti iskolával, 3 tanerővel. Lélekszám 962. 30. Küküllőszéplak. Lélekszám 209. 31. Magyarsáros, felekezeti iskolával, 2 tanerővel, a harmadik most engedélyeztetett. Lélekszám 885. 32. Magyarszentbenedek. Lélekszám 129. 33. Medgyes. Lélekszám 527. 34. Erzsébetváros. Lélekszám 95. 35. Szőkefalva. Lélekszám 224. *IV. Marosi egyházkörből:* 36. Mezőségi körlelkészség egy része. Összlélekszám volt 386. *V. Székelykeresztúri egyházkörből:* 37. Pipe. Lélekszám 336. 38. Sárd. Lélekszám 166. 39. Magyarzsákod. Lélekszám 400. *Valószínűleg:* 40. Újszékely. Lélekszám 364. 41. Alsóboldogfalva. Lélekszám 466. *VI. Udvarhelyi egyházkörből:* *Valószínűleg:* 42. Székelymuzsna. Lélekszám 307. *VII. Felsőfehéri egyházkörből:* 43. Alsórákos. Lélekszám 483. 44. Datk. Lélekszám 573. 45. Fogaras. Lélekszám 241. 46. Olthévíz. Lélekszám 966. 47. Ürmös. Lélekszám 1036. 48. Segesvár. Lélekszám 652. 49. Nagyszében. Lélekszám 519. *VIII. Háromszéki egyházkör:* 50. Brassó. Új felekezeti iskola engedélyezve 2 tanerővel. Lélekszám 2167. 51. București. Lélekszám 610. — E kimutatás szerint 51 egyházközség maradt román kormányzat alatt álló területen. Nehány község hely-

zete még mindig vitás. A túlmaradt lélekszáma csaknem 30.000 lélek, ha a korábbi népszámlálási adatokat nézzük. Azonban az átalakulás alkal, mával sokan átjöttek magyar területre és így a túlmaradt hittestvéreink pontos számát csak az évvégi népszámlálás fogja megállapítani.

Bábanövendékek és övönök felvétele. A m. kir. Hadsereg Katonai Közigazgatási Csoport vezetője Marosvásárhelyről 1046—1940 k. köz. sz. alatt aláírásával, az alábbi átíratot intézte a Püspökséghez: „Felkérem, hogy a létesítendő *marosvásárhelyi bábaképző tanfolyamra* az egyházközségek útján jelentkezőket gyűjteni és a jelentkezők nevét, lakáscímét, korát, vallását, anyanyelvét, nyelvtudását, iskolai végzettségét velem tudatni méltó tassék. Felveendőek lennének 30 éven aluli, 4 középiskolát, vagy legalább 6 elemi végzett megbízható nő. A felvételi feltételek és költségek az intézet létesítésének előmunkálatai után pályázati hirdetésben közöltnék. Szíveskedjék egyben felhívni a hívek figyelmét arra, hogy aki *övéndő megbízást óhajt*, kérje azt az illetékes katonai parancsnokságtól. Ha elhelyezkedni nem tudott, jelentse be az I. hadsereg katonai közigazgatási csoport közegészségügyi előadójánál, Marosvásárhely, Városháza, I. emelet 75.“ A fenti átírat alapján felhívom egyházközségeink lelkészeit és tanítóit, hogy mindkét tárgyban hívják fel híveink figyelmét és vállalkozás esetén legyenek segítségükre. Kolozsvár, 1940 október 10. Püspök helyett: *Dr. Kiss Elek*, egyh. főjegyző.

A tanítói karban a területváltozás óta a következő változások történtek. Kinevezést nyertek: Eördög Ilona Vadad; Dobos Sándor Nyárádszentmárton; Bustya Sándorné és Ádám Zoltán Csíkfalva; Balogh Samu Búzaháza; Kovács Domokosné és Török Elek Nyárádgálfalva; Fekete József Kisadorján; Vetési Erzsébet Nyárádszentlászló; Kovács Pál és Ifjú Pethő Kálmán Nyomát; Nagy Ferenc Szentháromság.

A kolozsvári Unitárius Kollégium a bécsi döntés után a menekültek nagy sokaságának adott helyet. Ez intézetben helyezkedtek el a különböző irodák, a Magyar Párt irodája, a menekültek ügyét rendező több más iroda és szervezet, úgy, hogy az intézetben alig lehetett mozogni a nagy tolongás miatt. A frontarcosoknak pedig a leányiskola helyisége szolgált iroda- és gyülekező helyül. Nemcsak intézeteink, épületeink, hanem egyházi embereink és szívesen állottak a menekültek ügyének szolgálatára. Legnehezebb feladat Dr. Fikker János dékánnak jutott, aki az élelmezés-ügy nehéz feladatát vállalta s ebben tevékenykedik ma is. — A kolozsvári unitárius főgimnázium megnyitó ünnepélye csak október hó 20-án történhetik meg, mert a több tízezer menekült és másoknak a kollégium épületében való elhelyezése miatt annyi rongálódás állott elő, hogy az intézetet nem lehetett korábban rendbe hozni. A Teol. Akadémia is ez időben kezdi meg az évet.

A székelykeresztúri unitárius téli gazdasági iskolába beiratkozni szándékozó gazdái fjak jelentkezzenek folyó év október hó 1-ig az igazgatóságnál felvételi kérés útján vagy személyesen. A beiratkozáshoz szükséges iratok: 1. anyakönyvi kivonat; 2. állampolgár

sági bizonyítvány; 3. iskolai bizonyítvány; 4. vagyoni bizonyítvány; orvosi bizonyítvány, erkölcsi bizonyítvány úgy a szülőkről, mint a tanulóról. Az iskolába beíratkozhatik minden olyan gazdaitjú, ki a 14 évet betöltötte és legalább 4 elemi osztály végzettsége van. Túl jelentkezés esetén 14—18 évesek előnyben részesülnek. Bővebb felvilágosítást készséggel nyújt a Gazdasági Iskola Igazgatósága Székelykeresztur, Udvarhely vármegye.

Magyar tanítók figyelmébe! Az Erdélyi Magyar Tanítók Otthonába való felvételért minden közép- és főiskolás magyar tanítóleány folyamodhatik és pedig e hirdetés megjelenése után azonnal. Legfennebb 50 tanuló felvételére van férőhely. Elsősorban tanítógyermekek kérését vesszük figyelembe, de üres hely esetén nem tanítóleányok is felvétetnek. Otthon=díj (lakás, fűtés, világítás, mosás, étkezés) havi 40 pengő, ezen felül orvosi díj évi 5 pengő. Minden leány hozzon magával ágyneműt, lehetőleg 3 húzattal, a szükséges fehérneműt, ruházatot, törülközőt, mosdótálat lábmosásra. Hozzon mindenki evőeszközt, szájmossa és cipőtakarító készletet. A felvétel iránti kérés az Erdélyi Magyar Tanítók Leányotthona Igazgatóságához, Kolozsvár, Rákóczi=út 2. sz.-ra küldendő. Bővebb felvilágosítással az igazgatóság szolgál. Megjegyezzük, hogy az Otthon a városi Sétatér mellett, igen egészséges helyen van. Felügyelőbizottság.

Kérelem. Felkérjük azokat az olvasóinkat, akik a román kormányzat alatt levő területekről magyar területre jöttek át, szíveskedjenek új címökről kiadóhivatalunkat értesíteni, hogy a lapot továbbra is küldhessük.

Ferenc József: A Duna-Tiszamenti Unitárius Egyházkör. Képes krónika. Érdekes és vonzó módon megírt és egybeállított tájékoztatás a Duna-Tiszamenti Egyházkör létrejöttéről, fejlődéséről és mai helyzetéről. A kis füzetet több arc- és csoportkép, templomok és más intézmények képe díszíti. Az eleven irállyal megírt krónika hasznos tájékoztató a Duna-Tiszamenti unitárius életről. Már azért is nagyon értékes, mert megjelenése fontos események beteljesülésekor történt.

Budapesti tagtársainkat kérjük, hogy a díjakat méltóztatassanak ezután is *Ujvári László* p. ü. tanácsos úrhoz (Budapest, Karap= u. 10. sz.) fizetni be, aki szíves volt továbbra is vállalni D. F. E. egyleti és előfizetési ügyek rendezését.

Budapesten a János Zsigmond emlékünnepelyt az ottani D. F. Egylet október hó 18-án tartja meg. Megnyitót mond *báró Daniel Gábor dr.* elnök, az ünnepi beszédet P. Szentmártoni Kálmán tb. igazgató, kolozsvári főgimnáziumi tanár, János Zsigmond életrajzának történetírója tartja. Józan Miklós püspöki vikárius pedig „Négyszáz év emlékezete” című alkalmi ódáját adja elő.

Az Országos Protestáns Napok főünnepségei október hó 30-án és 31-én lesznek. Az ezévi Protestáns Napok Erdély visszatérésének és a vizsolyi Biblia 350 éves évfordulójának a jegyében tartatnak meg ünnepélyes keretek között. Az ünnepségek október 27-én kezdődnek *dr. Raffay Sándor* evangélikus püspök rádió=prédikációjával. Október 29-én este 1/2 7 órakor a Protestáns Napok nagy rádió=előadását *dr. Makkai Sándor* volt erdélyi református püspök,

egyetemi tanár tartja „Mit jelent Vizsoly a magyar kultúrában“ címmel. A Vigadóban tartandó nagyszabású Reformáció emlékünnepevényen az ünnepi emlékbeszédet *dr. Iavaszy Sándor*, kolozsvári theologiai tanár, református püspökhelyettes mondja. A Városi Színházban rendezendő protestáns irodalmi és művészeti estén a bevezető beszédet *dr. Ravasz László* református püspök mondja, mely után irodalmunk és művészetünk nagynevű protestáns kiválóságai szerepelnek. Október 31-én a magyar rádió szokás szerint unitárius istentiszteletet is kapcsol. Ez alkalommal szolgál elsősorban a hazatérés óta erdélyi lelkész a budapesti unitárius templom szószékén rádióközvetítéssel. Józan Miklós püspöki vikárius *dr. Varga Béla* püspökünket kérte fel a szolgálat végzésére, aki gyengélkedése miatt nem vállalkozott, s megbízása folytán *dr. Kiss Elek* püspökhelyettes, egyházi főjegyző végzi a szolgálatot a Koháry-utcai templomban d. e. 11 órai kezdettel. A vidékről felutazó résztvevők a vasúti igazolványok megváltása ellenében 50%-os vasúti kedvezménnyel mehetnek a II. Országos Protestáns Napokra.

Erdély egy részének visszatérével több unitárius főember nyert kiválóan fontos megbízatást Kolozsvárt. Nevezetesen *Dr. Kelemen Béla* Kolozsvár rendőrfőkapitány-h. lett, *Dr. Benczédi László* a Magyar Nemzeti Bank főellenőre a pénzbevéltésnél, *Péter László* afia pedig a közigazgatásnál nyertek kiváló megbízatást.

A Magyar Rádió havonta egyszer unitárius istentiszteletet is közvetít a budapesti Koháry-utcai templomból. Október hó 31-én d. e. 11 órakor *dr. Kiss Elek* püspökhelyettes, egyházi főjegyző; november 10-én d. e. 9 órakor *Barabás István*; december 3-án d. e. 9 órakor *Józan Miklós* püspöki vikárius végzik a szolgálatot.

A gyermekek vallásáról, a házasságkötésről és áttérésről szóló törvények és eljárások, mint általában a többi törvények is további intézkedésig — ami valószínűen a katonai kormányzás idejéig tart — román megszállás alól felszabadult területeken még az eddig érvényben levő, azaz a román törvények maradnak. Felhívjuk erre lelkésztársaink figyelmét. A magyar törvényekről a gyermekvállalásról, házasságkötésről és áttérésekről illetően kitűnő tájékoztató cikknek vagyunk birtokában *Barabás István* budapesti lelkész tollából. Ezeket a félreértések elkerülése okából nem most, hanem az érvénybelépésük idején közöljük.

Imaházmegnyitó ünnepély a kolozsvári Bulgária-telepen.

Kolozsvár külvárosában ismét jelentős lépéssel haladt előre a misszió ügy. Szeptember 22-én d. u. 4 órakor az új imaházat, melyet Fazakas János gépkocsivezető afia színéből építettek át szép és alkalmas imaházzá, megható ünnepség keretében avatták fel magasztos céljának. Az ünnepélyen jelen volt a környék lakossága rendkívül nagy számmal úgy, hogy a terembe nem is fért be mindenki, de jelen voltak az egyház vezetőségéből is többen *Dr. Kiss Elek* főjegyző, püspökhelyettes vezetésével, mint *Dr. Fikker János* dékán, *Simén Domokos* teol. tanár, *Ürmösi József* püspöki fitkár, *Hadházy Sándor* pénztáros, *Gálffy Zsigmond* kollégiumi igazgató, *Benczédi Pál* szerkesztő, *Ürmösi Károly* tb. esperes, *Erdő János* és *Nagy Ferenc* lelkészek, *Pálffy László* főgondnok stb. Az istentiszteleten buzgó imát Nagy

Ferenc, egyházi beszédet Ürmösi Károly esperes tartott. Ezután Dr. Kiss Elek főjegyző püspökhelyettes az egyház nevében beszélt, méltányolva a híveknek és lelkészeknek buzgó, áldozatkész törekvéseit és eredményeit. Végül Nagy Ferenc lelkész ismertette a külvárosi egyházi mozgalmat s az építés körüli tevékenységet és áldozatot. Bulgárián telepen éppen mint az Irisz-környéken hajlékot teremtett az unitárius buzgóság és áldozatkészség. Az imaház létesítésére a következő adományok folytak be: 1. Az Egyház Jóságfelügyelőisége 600 drb téglát adományozott kb. 600 lei értékben. 2. Bán Péter afia fuvar 420 lei értékben. 3. Kiss Lajos építésmester anyagot adott 1000 lei értékben, 4. Petri János fuvar 240 lei értékben. 5. Szabó Józsefné és Özv. Kipros Józsefné 50—50 lei értékű munka adományával, úgyszintén Petri Andásné, Boronkai Albert és neje, Farkas Jenőné, Berki Józsefné és más bulgáriatelepi hívek áldozatáhozó dolgos kezükkel.

Erdélyi képviselők között, kiket megbíztak a budapesti képviselőházba, négy unitáriust is találunk. Ezek: Botár István, Dr. György József, Dr. Mikó Imre és Dr. Székely Ákos. Sok szerencsét és sikert kívánunk.

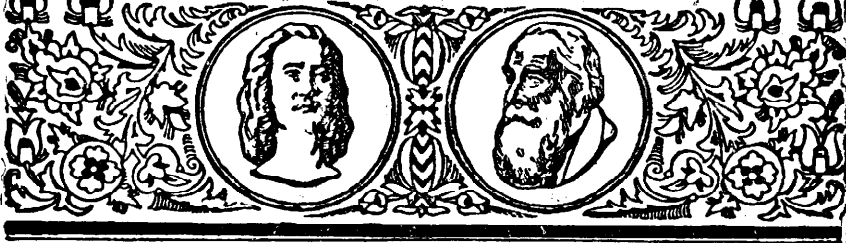
Kérelem. Felkérjük lelkészársainkat, akik ezt még nem tették meg, hogy egyházközségükben az Unitárius Közlöny előfizetési árát és a tagsági díjakat szíveskedjenek begyűjteni és alkalmas módon a pénztárba juttatni. — A magyar posta szabályai szerint 8 oldalnál terjedelmesebb lap csak átkötő címszalaggal küldhető. Az ilyenekkel még nem készülhettünk el, mert még nem ismerjük az átalakulással szervezett új postákat és a városok magyar utca neveit. Ezért minden egyházközségben a régi címmel ellátott lappéldányokat a lelkészi hivatalnak küldöttük, azzal a szíves kérelemmel, hogy szíveskedjenek azokat a címzeteknek juttatni. A jövőre elkészülünk a rendes címszalagokkal s akkor nem terheljük ezeket a lelkészársainkat, akik nem kívánják, hogy a lap az ők címére menjen. — A naptár, mint a többi erdélyi magyar naptár, egy kis késéssel fog megjelenni. Kérjük ezért szíves türelmüket. A szerkesztőség.

10 Pengő jutalomban részesíti Szabó Lajos őrnagy (Kömárom, Frigyes főherceg laktanya) azt, aki Bölöni Szabó Mózes unitárius vallású, 1795. IX. vagy X. hóban Bölönben született, gazdasízt, Benedek Anna ev. ref. vallású hajadonnal 1829-ben, vagy akörüli években megkötött házasság nyomára vezet, illetve kinek útmutatása alapján e házasság házasságlevele beszerezhető.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába június 21-től október 9-ig *tagsági díjakat* betizedték: Varga Lajos Zilah, Özv. Macskási Lajosné, Német István Kolozsvár, Filep Andor Ikland, Kovács Domokos Nyárádgálfalva, Csongvay Lajos Nyárádszentlászló, Keresztesi Dénes Szabéd, Benedek Mihály Székelykál, Müller Ernőné, Gál Lajos, Vass Dénes Marosvásárhely, Nagy Dénes Alsójjára, Székely Sándor Csegez, Bendz Béla Kövend, Weress Béla Petrozsény, Árkosi Tamás Sinfalva, Gálfi András Szentmihályfalva, Gál Gyula Toroczkószentgyörgy, Nagy Domokos Verespatak, Kőkössy Kálmán Mészkö, Lőfi Öljön Bölön, Benedek Gábor Kőkös, Bölöni Vilmos Kolozs, Antonya Mihály Magyarszovát, Török Mihály Alsórákos, Kelemen István Felsőrákos, Gálfi Elek Nagyszében, Fekete Lajos Ürmös, Bálint Albert Gyepes, Simén Domokos Homoródalmás, Kiss Jenő Homoródkeményfalva, Végh Mihály Homoródújfalva, Bálint Öljön Homoródkarácsonyfalva, Pap Ferenc Homoródszentpéter, Kővári Jakab Kénos, Bede Emil Recsenyéd, Lőrinczy János Bor-

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényszéki bejegyzési szám: 128.
(Kolozsvári tvsz. 484—1939. sz. iratcs.)

Felelős szerkesztő és kiadó: **BENCZÉDI PÁL.**
Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 12.II. em. 22. ajtó

Dávid Ferenc emlékére.

Isten veled, te szép Világ, örökre...
Naped sugára búcsú=csókot int.
Pihenni térhet édes otthonába
A dús barázdák munkamezejéről
A fáradt pór fia. A vándor is
Vígán siet az enyhe völgy ölébe,
Holott köszönti nyájas mécsvilág
A kis falucska minden ablakából.
Vesztett csatákon üldözött vezér,
Fegyvertelen, kétség — bú — gond között,
Betér a barlang borús éjjelébe,
S nem félti már vonagló életét:
A kapzsi pók hálója óvja — védi,
Palástja a csillagtalan magány.

* * *

Isten veled, te szép Világ, örökre...
Naped sugára búcsú=csókot int.
Kialvó fénye játszva ott dereng
E sziklavárnak börtön=ablakán,
Majd húnny... leszáll... végkép leáldozik.
Körültem éj, kietlen némaság
Honol. Az elhagyott családba, hol
A hitves — gyermek szívszakadva vár,
Borongó lelkem vissza=vissza száll még,

Körülrajongva mind, kiket szeret,
 Szent lángolással szeret, végtelen...
 S vigasztalása drága gyöngyeit
 Hullatva, lelkem vándorútra kel.
 Viruló völgyét, büszke bérceit
 E kis hazának el — bejárja mind,
 Ahol az ellen, vagy a jó barát,
 Oltárt emelt az örök Alkotónak,
 És szent fohászba olvad mindenütt,
 Reménysugárt esd édes nemzetére,
 Sajgó sebére gyógyírt — balzsamot,
 S bírónak Istennél megbocsát...
 Majd száll tovább az ismerős vidéken,
 Az ős akolba el-ellátogat,
 És szólogatja rendre juhait,
 S a nyáj — nem érti régi pásztorát:
 Hiába feddés, ostrom mindhiába:
 „Dús éltemet od'adtam értetek,
 Lemondva fényről, áldozatja lettem
 A szent igazság keresésinek“...
 Tovább, tovább...? Térj vissza börtönödbe,
 Te büszke lélek, mit rimánkodol!
 Rabláncaidban szabadabb vagy itt te,
 Mint alkuvásra hajló véreid.
 Vagy rázd le hát a földi porhüvelyt,
 Egy emberöltő gyatra terheit,
 S röpjül e várfok rideg üregéből,
 Hol a bagoly s a denevér tanyáz,
 Röpjül az Úrnak tiszta kék egébe,
 S a trón előtt megállva boldogan,
 Add vissza néki szent ajándokát,
 Hadd szórja szét ezer világokon:
 „Koldus — király legyen Ó szent fia,
 Az úr s a szolga egy testvér, barát —
 Zsidó — görög mind egy az Ó nevében,
 Mint egy Atyának édes gyermeke;
 S a földön — égen egy örök parancs,
 Egy üdv — hit — főrvény, egy: — a Szeretet.“
 — Ezt hirdeté Nazáret bölcse is,
 Az igaz ember, egykoron. Jutalma
 Mi lön? — Kereszt és főviskrona.
 Ezt hirdetem én jó és rossz időben,
 Az új szövetség új apostola.
 S mi lön jutalmam? Börtön, börtön... Ah!
 Ti győztetek a hódító felett. De
 Hanyatló napja egykor újra kél,
 És régi fényben újra tündökölve
 Bejárja népek óceánjait.

Ti győztetek a bosszú fegyverével,
 Erőlen aggon erőt vettetek,
 Élő halottként eltemettetek,
 Dobnátok inkább izzó máglyatűzbe,
 Hogy Déva—Genf a lángban egyesülve,
 Dicsérje fennen a nagy Alkotót:
 Az ESZME él s örökre élni fog. *Józan Miklós.*

Főt. és mélt. Dr. Varga Béla püspök úr egyetemi tanár lett.

Erdély egy részének hazatérével hazajött Kolozsvárra a Szegedre költözött Ferencz József tudományegyetem is. Az egyetemi tanárok díszes sorában több unitárius tudóssal találkozunk. E cikkben csak egyházunk fejével, főt. Dr. Varga Béla püspök úrral foglalkozunk, a többiekről külön cikkben emlékezünk meg.

Ha az egyház valamelyik vezető férfiát kitüntetés éri, illetékes tényezők részéről megbecsülésben, méltányolásban részesül: az az egyháznak is öröm, mert úgy éreztük, hogy ezáltal az unitárius vallásban levő benső lelki erő jutott elismerésre és diadalra. Az a meggyőződés vesz erőt rajtunk, hogy a tiszta, őszinte, egyszerű, világosságot sugárzó vallásban van valami lelkesítő, sugalló őserő, amely az embereket arra készíti, hogy a legmagasabbat elérhessék. Ebből a szempontból tehát mindnyájunknak örömet és boldogságot jelent a püspök úrunk egyetemi tanári kinevezése.

Van azonban egy másik szempont is s ez gondolkodóba ejtette magát a püspök urat is. Mindkét állás, a püspöki és az egyetemi tanári állás is egész embert kíván. Mindkettő külön-külön megköveteli egy komoly lélek teljes odaadását, egész valóját. Nem volt könnyű dolog a kettő között: az egyetemi tanárság és püspöki állás között választani. Akit püspöknek választanak egyhangú választással, az a vallásközönségtől azt a legnagyobb bizalmat nyerte, ami egy papi emberre nézve a legnagyobb megtiszteltetés és legnagyobb ajándék, amit a hívek közössége adhat. Az egyetemi tanári állás pedig, az a lehetőség egy igazi tudós számára, amelyet visszaútasítani nem lehet. Ritka ember kerül ilyen nehezen megoldható kérdés elé, mint Dr. Varga Béla püspök úrunk. A kérdést hosszas megfontolás után megoldotta: az egyetemi tanári állást vállalta s november hó 5-én szóbelileg az E. K. T.-nek bejelentette a lemondását, később írásban is bejelenti s a vallásközönségtől lapunk hasábjain is el fog búcsúzni.

Mindnyájan, akik ismerjük Dr. Varga Béla püspök úr lelkének mélységeit, nagy sajnálattal és a veszteség érzetével vettük tudomásul lemondását. Az ő neve egyháztörténelmünkben oda került a legnagyobbak közé: Dávid¹ Ferenc az alapító, Enyedi György a nagy bibliatudós, Szentábrahám Mihály a 18. század egyik legnagyobb teológusa és Kriza János, a Magyar Tudományos Akadémia tagja mellé s újabban a kevés Korvin-koszorús kitüntettek mellé. Két évi püs-

pöksége és 17 évi teol. tanársága alatt hittani irodalmunkban és lelkésznevelésben maradandó munkásságot hagyott a jelen- és az utókorra.

A búcsúzás és elválás fájdalmas perceiben vigasztalással szolgál az a tény, hogy Dr. Varga Béla püspök a neveléstudományi szakra nyert egyetemi tanári kinevezést. Ez az a szak, amelyben a tudomány mellett a vallás a legnagyobb mértékben érvényesül. A tudós Dr. Varga Bélának a vallás területén való bűvárkodása és gyakorlati működése csak előnyt jelent. Azt hisszük, hogy Dr. Varga Béla a neveléstudomány egyetemi tanára most már az egész magyar nevelésre, működésre erős hatást fog gyakorolni. Különben eddigi munkássága is jóval tovább hatott az egyház határainál, amelynek tagja volt. Most a közreműködést szolgáló tanári karnak fog az irányítója, nevelője lenni s így feladata bizonyos tekintetben hasonló az előbbihez. Mindenesetre olyan területe a szellemi életnek, amellyel mi még találkozunk s tőle még sok jót várunk művelődésünk útján. Elválásunk tehát csak szigorúan az egyházkormányzati tényekre vonatkozik, szellemi munkája áldásaiban ezután is részesülni fogunk,

Ez a gondolat elviselhetőbbé teszi az elválást szeretett főpásztorunktól. Adja a jó Isten, hogy jó egészségben és boldogságban még sokáig szolgálhasson a magyar közművelődés terén s nekünk pedig, az unitárius egyháznak adja meg az egyetértés és bölcsesség lelkét, hogy a megüresedett püspöki széket oly személyiséggel töltsük be, aki méltó lesz a régi nagyokhoz és képes a mostani feladatok megoldására.

Unitárius tudósok a kolozsvári egyetemen.

Egyik tudósunkról, *Dr. Varga Béla* püspök úrról már vezető helyen megemlékeztünk. Rajta kívül még a következők nyertek egyetemi tanári kinevezést:

1. *Kelemen Lajos* levéltári főigazgató címen kapta az egyetemi tanári rangot jelentő állást. Az egyetemi tanári állást felkínálták neki, de ő azt, talán túlzott szerénységgel és önbírálattal nem fogadta el. Így kapta meg másképpen ugyanezt a méltánylást és elismerést jelentő kiténtetést.

*Kelemen Lajos*ról lapunkban már többször megemlékeztünk, egyszer a naptárunkban is. Isten az erdélyi történelem csodálatos ismeretével ajándékozta meg. Valóságos élő lexikona Erdély történelmének, különösen a családok történetének.

2. *Dr. Gyergyay Árpád*, az európai híru, már a román kormányzat előtt is rendkívüli egyetemi tanár volt, mint orv- és gégeszakorvos. A román kormányzat alatt a saját klinikáján folytatta áldásos munkásságát a szenvedő emberek érdekében. Orvosi fölfedezéseit, eljárásai módszereit külföldön is méltányolták. Többször meghívták szakelőadásra Nyugateurópa nagy városaiba orvosi szakkörök. Maguk a román orvosi körök is elismerték, hogy Kolozsvárt ő a legkiválóbb

szakorvos, pedig a románok nem igen osztogatták az elismerést a magyar orvosoknak.

Klinikáján megfordult sok szegénysorsú beteg is s ezeknek a szükséges kezelést és műtétet olcsó áron eszközölte. Nemcsak Kolozsvár és környéke, hanem távol vidékek meggyógyult betegei is áldják az ő rendkívüli képességeit és jóságát. Valóban az egészségügy *kívánalma*, hogy ilyen nagy sebész-orvos szervezze meg az egyetemi klinikának egyik szakát, hogy nemzetünk igazi céljainak, egészségügyünk követelményeinek mindenben megfelelhessen.

3. *Dr. Gelei József* az élettan tanára lett, 1923 óta a szegedi egyetem rendes tanára. A román megszállás korszakáig a kolozsvári egyetemen tanársegéd, majd egyetemi magántanár volt, néhány esztendőig pedig kolozsvári főgimnáziumunk tanára volt, amikor azután Szegedre hívták meg tanárnak. Már kora ifjúságában a természettudományokban jártasságának kiváló jelét adta, a legelső szakemberek közé küzdötte fel magát. A budapesti egyetem is szívesen látta volna, de nem hagyta el Szegedet, mert azt gondolta, hogy Budapestről nem illik eljönni majd Kolozsvárra, mely városnak felszabadulásában meg nem szűnt soha hinni. Tudományos szakmunkássága oly nagy, hogy azt meg sem kíséreljük felsorakoztatni. Régebben említettük volt, hogy van valami mikroszkopikus feltalálása, melyet külföldi szakkörök is elismertek, mint legjobbat.

Tudományos nagyságához méltó igaz székely magyar szíve van. Háromszéki, árkosi székely ember, olyan Mikes Kelemen fajta, aki úgy szerette Rodostót, hogy soha el nem feledte Zágont, szülőfaluját. A székelymagyar hagyományokat mindig művelte, a székely diákok ügyét szíven hordozta s bár gazdasági érdekei most már az Alföldhöz kötődtek volna, mégis eljött a felszabadult Kolozsvárra, hogy itt szolgálhassa a tudomány és nemzete ügyét. Vele is sokat nyert a kolozsvári egyetem.

4. *Dr. Gyulai Zoltán*. A debreceni egyetemen a fizika tanára volt s Kolozsvárt is az lett. Minden időt és lehetőséget felhasználott arra, hogy külföldi egyetemeken a kísérletek legújabb és legjobb módszereit megismerje és felhasználja. Szakbeli munkásságának felsorolása nehéz volna egy ilyen vallásos lap néhány oldalán. Azt a szakörök méltányolják.

Nekünk nagyon fontos, hogy az egyházi étellel mindig föntartotta a kapcsolatot. Szaktudománya mellett kiváló bölceleti előkészítéssel rendelkezik. A fizikai világ kutatása nem tette egyoldalú, elfogult szaktudóssá, hanem kutatja az egész mindenség kérdéseit s a szellemiségnek nagy igazságait éppen úgy meglátja, mint a fizika egyes kérdéseit.

Nekünk, a vallás tanítóinak rendkívül jól esik, hogy egy ilyen kiváló tudós, a természettudományok fegyverével is fölverte, a hitvilágának igazságait is kutatja és megállapítja.

Az ő alapos tudása, lelkesedése és kiváló hitbeli erőssége is nagy nyeresége az erdélyi társadalmi és tudományos életnek.

Íme, a kolozsvári egyetem ilyen kiválóságokkal gyarapodott. A felsorolt személyiségek neve és munkássága bizonyíték arra, hogy e kiváló tudósok a tudomány művelésével a magyar nemzeti társadalom javát, boldogulását mozdítják elő.

A gyermekek vallását szabályozó magyar törvények.

A gyermekek vallásáról rendelkező 1868:53., az 1894:32. és az 1895:43. t.-cikk ma is érvényben vannak. A *Dr. Tóth György: Unitárius Egyházi Szervezet* c. munka bizonyára mindenik lelki-pásztortársam birtokában meg van. Abban megtalálhatók az említett három törvény intézkedései,

Én most azokat az elvi jelentőségű döntvényeket és rendeleteket ismertetem, amiket 1918 óta a gyermekek vallása szabályozása terén hoztak az illetékes hatóságok. Tudvalévő, hogy az 1868. évi törvénynek azt a rendelkezését, amelynek értelmében fiú az apa, leány az anya vallását követi, az 1894. évi törvény aként módosítja, hogy a különböző bevett vagy törvényesen elismert vallás követő szülők házasságkötésük előtt megegyezést (reversalist) köthetnek arra nézve, hogy születendő gyermekeik nemre való tekintet nélkül az apa vagy az anya vallását kövessék. Ez a megegyezés *egyszersmindenkorra* szól s megváltoztatni csak abban az esetben lehet, ha a különböző vallású szülők egyvallásúakká lesznek, amikor a 7—18 életévükben levő gyermekek a szülők közös vallására térhetnek a gyámhatóság (Árvaszék) engedélyével.

Nem intézkedett azonban a hivatott törvény arra az esetre, amikor az *ugyanazon* valláson levő szülők térnek át egy másik közös vallásra. Ebben az esetben a szülők 7—18. életkorú gyermekei nem követhették szülőiket, holott az 1894. évi törvénycikk éppen a család vallásegysége megóvása érdekében hozatott.

Ezt a képtelen helyzetet változtatta meg azután a m. kir. belügyminiszternek 205.748—1933. B. M. sz. az az elvi jelentőségű határozata, amelyben kimondja, hogy az *ugyanazon* bevett törvényesen elismert vallásfelekezethez tartozó szülők 7—18. életév között levő gyermekei áttérhetnek a szülők közös bevett vagy elismert vallására. (A 7 éven alúli gyermekek természetesen követik szülőik vallását minden esetben.)

Ugyanezen határozatban mondta ki a belügyminiszter azt is, hogy a 7. életévet betöltött, de a 18. életévet még el nem ért gyermekek az 1894:32. t.-c. alapján áttérhetnek a szülők közös vallására akkor is, ha a házasságkötéskor különböző vallású házastársak *más közös* bevett vagy törvényesen elismert vallásra térnek át, olyan vallásra tehát, amely házasságkötésük idején egyiküknek se volt vallása.

A belügyminiszternek erre a fontos rendelkezésére különösen felhívom kartársaim szíves figyelmét. Gyakorlatból tudom, hogy ennek a határozatnak nem ismerése révén sok unitárius gyermekünk veszett el.

Megjegyzem, hogy a fenti rendelkezésekkel lehetővé tett áttérések csak a gyámhatóság közbejöttével történhetnek. Ilyen esetben a kitérés formáságait az 1868:53. t.-c. vonatkozó rendelkezései szabják meg. Ami azt jelenti, hogy a 7—18 éves gyermekek áttérését engedélyező gyámhatósági véghatározat birtokában éppen úgy két ízben kötelesek kijelentkezni elhagyandó egyházuk lelkésze előtt, mint a fel-

nőtt kilépők. Ennek hiányában az állami anyakönyvvezetők nem jegyzik föl a gyermek születése lapján a vallás változtatását. — A feljegyzés nélkül pedig az egész kitérés eljárás kárba veszett. Az anyakönyvvezető a vallásváltoztatás följegyzésének megtörténtétől sem a kitérés felet, sem az átvevő egyház lelkészét nem köteles hivatalból értesíteni. Az érdekelteknek kell erről meggyőződniek, amire az állami anyakönyvi szabályok módot és alkalmat adnak.

Ezúttal még csak az örökbefogadott gyermek vallási ügyét említem meg. E téren is történt némi változás 1918. óta.

A magyar törvények nem engedik meg, hogy az örökbefogadott gyermek, az örökbefogadó szülő vallására áttérhessen. Céltalan tehát a gyámhatóságokhoz fordulni, mert azok nem adhatnak engedélyt a gyermek áttérésére.

Az élet azonban áttöri a legerősebb korlátokat is. Így történt ebben az esetben is. A 65.281—1920. V. K. M. rendelet módot adott arra, hogy a gyámhatóságok enyhíthessenek a törvény szigorán. Különös méltányos esetben ugyanis hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az örökbefogadott gyermekeket az örökbefogadó szülők vallásában nevelhessék.

Vallását azonban az örökbefogadott gyermek csak nagykorúvá válása után változtatja meg. A hazatért *Unitárius Közlönyt* és kartaársaimat szeretettel köszöntöm. *Barabás István.*

E. K. Tanács hírei.

November 6-án Dr. Varga Béla püspök úr öméltósága elnökletével egy értekezlet volt, amelyen az E. K. Tanács néhány tagján kívül jelen voltak Józán Miklós p. vikárius, Br. Daniel Gábor, Kelemen Béla, vitéz Kozma György és Dr. Mikó Ferenc a IX. egyházkör részéről. Ezen értekezlet barátságos és a viszontlátás örömeiben érzett meleg hangulatban beszélte meg az örömdetes, de egyházunkra nézve egyelőre szomorú helyzettel kapcsolatos új tennivalókat. Az itt megbeszélte kérdések és problémák határozottabb és hivatalosabb formában a 7-én megtartott E. K. Tanácsi gyűlésen kerültek elő.

Ezen gyűlésen, amelyen Dr. Elekes Domokos főgondnok és Dr. Kiss Elek főjegyző elnököltek, a IX. egyházkör fentjezette kiküldöttei szintén résztvettek s kölcsönös, szíves és megható üdvözlések után :

1. *Dr. Kiss Elek* egyházi főjegyző beszámol a minisztérium több tagjával folytatott beszélgetéséről s azokról az értekezletekről, melyeken az Egyházat Dr. Mikó Lőrinc titkárral, illetve Dr. Fikker János dékánnal és Gálfi Zsigmond igazgatóval képviselte. Felvázolta az eddig végzett munkát s azt az állandó főrekvét, mely arra irányult, hogy az egyházi kérdések elintézése mellett a nagyszámú unitárius menekülteink sorsát is gondjába vegye az Egyház.

2. *Dr. Fikker János* az E. K. Tanács felkérésére beszámol az unitárius menekültekkel kapcsolatban megbízás alapján végzett munkájáról s az E. K. Tanács előtt elismeréssel szól Dr. Mikó Lőrincné

Simén Dániel és Erdő János segítségéről, kik nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a Kolozsvárra menekült unitáriusok nehéz és bizonytalan sorsukat békésen viselhessék.

3. *Dr. Mikó Lőrinc* egyházi titkár előterjesztésére az E. K. Tanács kimondja, hogy a meg nem szállt területről ájtott *Dr. Vajda Béla* és *Tanka Károly* f. ü. gondnokok, továbbá *Kelemen István* kör nélkül maradt esperes egyházköreibet a Képviselő Tanácsban nem képviselhetik, míg a képviselőt nélkül maradt kolozsi kört ezután *Dr. Abrudbányai Ede* f. ü. gondnok, a háromszéki kört *Dr. Szent-Iványi Gábor* f. ü. gondnok, míg a IX. egyházkört *Józan Miklós* afia (esperes) fogja képviselni.

4. *Dr. Mikó Lőrinc* az 1940 jún. 12—nov. 5-ig terjedő idő alatt elnökileg elintézett ügyekről tett jelentést, melyet a Tanács megnyugvással vett tudomásul.

5. *Gálffy Zsigmond* jegyzőkönyvi megörökítést kért azokról az alattomos próbálkozásokról, melyekkel a bécsi döntés utáni napokban egyesek, de tömegek is felgyújtani, illetve felrobbantani akarták a főgimnáziumot.

6. *Dr. Mikó Lőrinc* jelenti E. K. Tanácsnak, hogy főfőtisztelendő püspök úr és *Dr. Elekes Domokos* beadták lemondásukat. E. K. Tanács a lemondásokat sajnálattal veszi tudomásul s azokat egyházi Főtanács elé terjeszteni határozza. Egyben *Dr. Elekes Domokost* felkéri, hogy az ügyeket további intézkedésig vezesse és irányítsa.

7. *Dr. Abrudbányai Géza* a jogügyi bizottság véleménye alapján javasolja, hogy a IX. egyházkörnek a hivatalból tagok számán kívül 25 tagsági helyet biztosítson az egyház a Főtanácsban. E. K. Tanács a javaslatot azzal fogadja el, hogy a Főtanácsnak olyan előterjesztést tesz, hogy a beválasztandó 25 tagot a még működésben levő igazgatótanács jelölje.

8. E. K. Tanács az elnökség által kapott értesülések alapján behatóan foglalkozott a bécsi döntés folytán még meg nem szállt területeken maradt unitáriusok kérdésével s határozatilag kimondja, hogy ezt az ügyet szívügyének tekinti, s mindent megtesz az ott maradtak érdekében.

9. *A Bors-hagyaték* kérdésével behatóan foglalkozott a Tanács, a jogtanácsos javaslata alapján kimondta, hogy egy nagyobb jogászokból álló bizottsággal, az egész, most már még bonyolultabbá váló és nemzetközi viszonylatban is jelentős ügyet megvizsgálattja, illetve rendeztetni.

10. *Dr. Kiss Elek* egyh. főjegyző részletesen beszámol azokról a tárgyalásokról, melyeket a Szóra-cég távozásával kapcsolatos áruház bérbaadási ügyéről illetékesekkel folytatott az Egyház. A kérdés a legjobb úton van a megoldás felé. Tanács a beszámolót megnyugvással veszi tudomásul.

10. *Keresztúrköri* esperes afia felterjesztésére E. K. Tanács kimondta, hogy a faj-magyar nemzetiségű, de zsidó vallású egyéneknek az unitárius vallásra való áttérése semmi akadályba nem ütközik és egyházunk őket az anyakönyvi formaságok elintézése után kebelébe fogadja.

12. *Dr. Ferenczi Géza* tb. főgondnok alapítványát és adományát az E. K. Tanács köszönettel fogadta s a Főtanács elé terjesztette.

13. Több iskolai és nevelési kérdéssel foglalkozott az E. K. Tanács s kimondta, hogy a román nyelvet az alsó négy osztályban heti két órában kötelező rendkívüli tárgyként, a felső négy osztályban fakultatív tárgyként rendeli el tanítani.

14. A menekült, vagy optált lelkészek és más egyh. tisztviselők ügyében az E. K. Tanács úgy határozott, hogy az eseteket egyenként vizsgálja meg.

15. *A tábori* lelkesedés kérdéseivel kapcsolatban Ferencz József központi missziós lelkész előadása után a Tanács elhatározza, hogy a kihirdetett pályázati határidő meghosszabbítását kéri s egyben felkéri *Dr. Kiss Elek* főjegyzőt, hogy ebben a kérdésben személyesen járjon el, s Tanács óhajának megfelelően tárja fel az Egyház kívánóságát.

Fenti jelentősebb egyházi ügyeken kívül számos más kérdést vitatott és tárgyalta meg a Tanács, mely délután $\frac{1}{4}$ órakor kezdődött s a negyvennégy pontból álló tárgysorozatot csak a késő esti órákban tudta befejezni. Elnökség azzal a megjegyzéssel fejezte be az egybe-hívott gyűlést, hogy az egymásután feltornyosuló központi és iskolai kérdések a kormánnyal kapcsolatos ügyei levezetése s elintézése után idő és alkalom nyílik arra, hogy az egyes egyházközségek külön ügyeivel is behatóan foglalkozzék,

Dr. Fikker János.

Diákegélyezés.

Mindenki tudja, hogy a közelmúlt 22 év alatt az itt élő magyarok nemzeti és kulturális védővái a magyar történeti egyházak, ezek tanintézetei és intézményei voltak. Azt szokták mondani, hogy teher alatt nő a pálma és sok ideig tartó hatalmas nyomás a köszémből gyémántot sajtol. Büszke öntudattal valljuk és hirdetjük, hogy a közelmúlt évek küzködései, nyomorúságai szinte elviselhetetlennek látszó terhei alatt magyar öntudatunk nőttön-nőtt s lelkünk az emberi gyarlóság salakjától megtisztulva gyémántfá kristályosodott az egy célra, egy élethívatalra összeforrt magyar felekezeti testvérségben.

Ennek a küzdelemnek győzelmes vezérei az egyházi vezetők, csapattisztjei a lelkészek, tanárok, tanítók és a „lenni, vagy nem lenni” tragikus tartalmát megértő világi értelmiség voltak, altisztjei és közkatonái pedig a mi tántoríthatatlan hűségű magyar népünk. Ebben az alcazari küzdelemben azonban vezérek, tiszték, közkatonák és maguk a hitvallásos várak is lerongyolódtak, anyagilag teljesen a főnk szélére jutottak. Az első állampolitikai feladat az kell legyen a visszacsatolt területeken, hogy ezeknek a hitvallásos erősségeknek, amelyek az isteni küldetés próbáját magyar nemzeti szempontból olyan dicsően megállították, a harcban kapott rései betömődjenek, anyagi gondjai eloszoljanak és most már boldogabb korban hivatásukat fokozottabban teljesít-

hessék. Addig is államilag és társadalmilag kell levenni az egyházakról azt a terhet, amelyet mostani helyzetében nem bír: a diáksegélyezés gondját, értve ezen az egyházi intézetekben tanuló diákság jó részének ellátását, könyvekkel, tanszerekkel való felszerelését.

Sürgős és fontos elsősorban a menekült tanulók ügyének felkarolása. Ezeket a családjuktól elszakadt tanulókat, kik sok esetben csak a magukon levő viseletes ruhájukat hozhatták magukkal, elsősorban élelmezni kell, azután iskolai felszereléssel ellátni. Nem egy-két ájtott, vagy átfutott fiatal magyarról van szó, hanem kisebb tömegről, mert pl. csak az unitárius gimnáziumban számuk 45-re rug. Ezek élelmezése és taneszközökkel való ellátása nagy gondot okoz az illetékeseknek, azonban a helyes és teljes megoldás hathatós támogatás nélkül el sem képzelhető. Olyan jó és lélekvidító arra gondolni, hogy az édesanya szeretetével veszi őket védő és bátorító karjaira az állam és érezni fogják, hogy családjuktól elszakítva sem állanak magukra, mert a visszatért ősi haza gondoskodni akar és tud róluk abban a tudatban, hogy férfivá serdülve munkájukkal, mindenirányú szolgálatukkal, karjukkal és kardjukkal sokszorosan visszafizetik a rájuk költött anyagiakat.

De az állami segítség megérkezéséig is élni kell. Tudatában vagyunk annak, hogy a mindennapi kenyér asztalra való kerülése sok családfenntartóra nehéz feladatot ró, mégis azzal a kéréssel fordulunk a magyar társadalomhoz, hogy hozza meg a menekült diákok részére a maga áldozatát. Nem pénzt kérünk, hanem csak azt, hogy az idők szavát megértő jószívű családok lássanak vendégül legalább hetenként egyszer egy menekült magyar középiskolás diákot, mert így hét családnál kikerül egy ilyen tanulóknak egész heti kosztja s ha ez megvan, a főbbi könnyebben elviselhető. Azt szoktuk mondani, hogy ott, ahol négyen esznek, az ötödiknek is jut és milyen szép volna, ha ez az igazság a helybeli magyar családok részéről a menekült középiskolásokkal kapcsolatban gyakorlati alkalmazást nyerne. Ezek a tanulók egész életükben, sőt talán haláluk óráján is odaadó szeretettel és hálával gondolnának jöttveőikre, azoknak hozzátartozóira, a jelenben pedig szívesen viszonzozzák a jóságot a ház körül adódó különböző munkálatokban való részvétellel. Ne feledjük, hogy a jókedvű adakozót szereti az Isten.

A tankönyvvel förtendő segélyezés szempontjából elsősorban a kiadókról eshetik szó. Segítségükkel minden visszacsatolt területen munkáló hitvallásos középiskola megszervezheti tankönyvsegélyező egyesületét egy arravaló tanár vezetése mellett, ha az egész országban készpénzért eladott tankönyvek bizonyos százalékát (6—8 százalékát) tankönyvekben az iskolák erre a célra megkapnák. Ha valami biztatás jönne a kiadók részéről, az egyes tanintézetek azonnal elküldenék az illető kiadóvállalatnak a jegyzékét azokról a tankönyvekről, amelyek az illető kiadványokból bevezettek. Üzletileg sem utolsó ez az áldozat, mert a tankönyvsegélyező egyesület tankönyvei, éppen gazdasági okokból, a változtatásnak, más kiadások bevezetésének hathatósan ellenállnának. A testi és szellemi táplálkozás anyagára, eszközeire vannak tehát első sorban rászorulva a menekült középiskolások

diákok. Egyházaik, az eddigi édes anyák ereje a hosszú és hősiesség küzdelemben ellankadt és ezért a magas kormány, a társadalom és minden jószívó magyar felé küldik S. O. S. kiáltásukat.

* * *

E felhívás kapcsán eddig a következő megajánlások történtek: Báró Bánffy Ferencné havi 500 L, Dr. Ferencz József havi 1000 L, Kelemen Lajos havi 600 L, Adorján Jenő havi 80 L, Kahlfürst Imre havi 80 L, Kovácsi Pál havi 160 L, Dr. Id. Mikó Imre havi 150 L, Koronki János havi 200 L, András Ferenc havi 80 L, Pálffy Tamás havi 50 L, Ilyefalvi Zsigmondné 1 ebéd-vacsora, Turcsa Jenőné 1 ebéd-vacsora, Pálffy Dénesné 1 ebéd, Borsai Imréné 2 ebéd hetenkint. Berde Brunó adomány 150 L.

Az ifjúság mellé álló nemes lelkek adományait hálással köszönjük és az unitárius öntudat ezirányú megnyilatkozását továbbra is köszönettel fogadja.

Gálffy Zsigmond.

IRODALOM.

Józan Miklós: A fejedelem és papja. Dr. Kozma Jenő, a budapesti unitárius egyházközség gondnokának előszavával. A kötet megjelenését a következő sorokkal vezeti be az előszó: „Az unitárius közönségnek régi óhajta volt, hogy Józan Miklós püspöki vikáriusnak beszédeiből, verseiből, írásaiból egy csokorra való összegyűjtve olvashasson és azokból meríthessen lelki örömet. Az olvasó közönség ezen vágyát elégíti ki a budapesti egyházközség lapja: az „Unitárius Értesítő“, azzal, hogy János Zsigmond, dicső emlékü fejedelemünk születésének négy százados évfordulója alkalmából összegyűjtötte Józan Miklós beszédei, költeményei és írásai közül azokat, amelyek a nagy fejedelem és papja — egyházalapító püspökünk: Dávid Ferenc személyével, életével és munkájával foglalkozik.“ Okos és helyes gondolat volt már gyakorlati szempontból és János Zsigmond és Dávid Ferenc magas szellemével foglalkozó beszédek és költemények kiadása. A Józan Miklós vikárius beszédeiben és költeményeiben mindig van valami magával ragadó lelkesítő erő, amely sohasem válik hétköznapivá, akárhányszor olvassuk vagy halljuk. A kiadó egyházközség jó szolgálatot tett az ügynek e kötet kiadásával. A fűzött példányok ára 2 Pengő, a finom papíroson megjelent kötött példányok ára 4 Pengő. Megrendelhető az Unitárius Értesítő kiadóhivatalában.

A keresztény imádkozás. Teológiai és lélektani tanulmány. Írta: Clarke F. Jakab D. D. Fordította és kiegészítette Szent-Iványi Sándor. Hat fejezetben tárgyalja Clarke F. Jakab fordításban megjelent könyve a keresztény imádkozás lényegét. E hat fejezethez járul a fordító népszerű stílusban megírt függeléke, melyben az imádkozást a modern lélektan nézőszeméből vizsgálja. Unitárius irodalmunkban nincsen egyetlen egy könyv sem, amely imádkozást behatóbban,

aprólékosabban és szebben tárgyalná. A könyv először 1854-ben jelent meg, de az első fejezetet, a bevezetést kivéve, senki sem mondaná, hogy a mai idők egyik legszebb alkotása. A bevezetésnek néhány részéből a múlt század szele fúj, a következő fejezetben gyönyörűen mutatja be Jézusnak és az apostoloknak az imádkozásáról alkotott felfogását s újabb és újabb mélységeket tárva fel, az olvasó akaratlanul is úgy érzi, hogy Jézus imáin keresztül közelebb van hozzánk s inkább megértjük, hogy „amit könyörgéseitekben kértek, mindazt meg is kapjátok”. Megvilágítja mit jelent Jézus nevében imádkozni s sok más hasonló kérdés ügyes kifejtésével kielégítő feleletet ad sokszor aggasztó tépelődéseinkre. Majd felsorolja azokat az előkészületeket, melyek szükségesek ahhoz, hogy imádkozásunk ne csak külső formáság, hanem megerősítő, Istennel való párbeszéd legyen. Végül az imádkozás módjait, okait, és eredményeit, értékeli, kimutatva, hogy nekünk, unitáriusoknak miért és kihez kell imádkoznunk. Az imádkozásnak csaknem minden kérdésével alaposan foglalkozik s az egyes kérdések megvilágítása annyira egyszerű és mégis érdekes, hogy mindenki gyönyörűséggel olvashatja. Ehhez járul a fordítás szépsége, mely sok helyen talán az eredetit is fölülmúlja.

A függelék, vagyis a fordító lélektani tanulmánya az imádkozásról az egész könyvet valóban moderné teszi s eltünteti azokat a hiányokat, melyeket az olvasó, esetleg a Clarke könyve elolvasása után érezne. A könyv a vallásos irodalomban valóságos nyereség. Ára nincs jelezve.

Károli Gáspár: „A Vizsolyi Biblia Előljáróbeszéde” című, csinos kiállítású pergament borítású, stilizált kiadvánnyal áldozott az Országos Bethlen Gábor Szövetség a 350 éves vizsolyi Biblia emlékének. Ha már az egész vizsolyi Bibliát nem vehetjük a kezünkbe, ez a füzet megvilágítja azt a századokra kiterjedő szolgálatot, amit Károli Gáspár az evangéliumi kereszténységnek és az egész magyar nemzetnek teljesített. A füzet ára 50 fillér, megrendelhető a lelkeszi hivatalokban, protestáns könyvkereskedésekben, vagy az Országos Bethlen Gábor Szövetség helyiségében, Budapest, IV., Semeleis-utca 17. Telefon: 185-308, 389-174.

Az Unitárius Közlöny előfizetése 2 P., D. F. Egyleti tagsági díj évi 3 P. Örökös alapítói díj 33 P. Egyes szám ára 12 fillér. Romániában alapítói díj 1000 lei, tagsági díj évi 60, csak előfizetési díj 36 lei. A jövő évben őt is a pengő után igazodik. Az előfizetési díj csak az Unitárius Közlönyre jogosít, a tagsági és alapító tagsági díjak pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. Minden jó unitárius lépjen be a tagok sorába és díjait rendezze el. A lap szellemi részét illető minden közlemény Benczédi Pál felelős szerkesztő címére, minden pénz pedig Gálfi Lőrinc theol. akadémiai tanár, pénztárnok címére (Kolozsvár, Kossuth Lajos utca 12. szám) küldendő. Lakásváltozás bejelentendő. Mindennemű hátrálék elrendezését kérjük.

Budapesti ünnepélyek. Ujvári László p. ü. főtanácsos úr szíves volt egy terjedelmes levélben a budapesti ünnepélyekről értesíteni. A mai szűk papírvilágban ezt a köszönettel vett értesítést csak rövidített formájában közölhetjük:

János Zsigmond emlékünnap. A D. F. E. október 18-án az Unitárius Misszióház templomában *János Zsigmond emlékünnapélyt* tartott a 345 sz. János Zsigmond cserkészcsapat közreműködésével. A zsúfolásig megtelt templomban a közönség áhítattal énekelte János Zsigmond király kedvelt énekét: „Jó Úr Isten tekints reánk”. Utánna Dr. Csiki Gábor szívből mondott imája, mint egy hálahimnusz emelt fel az egekig minden hívő lelket. A megnyitó beszédet Dr. báró Daniel Gábor egyleti elnök helyett Dr. Csiki Gábor olvasta fel, melyben jeles elnökünk szellemesen varázsolta lelki szemeink elé Dávid Ferencet és papját, azt a tanulságot, amit az ő munkájukból leszűrünk és azt a kötelességet, amit az ő szellemükbe cselekedünk. Áprily Lajos „Így akarja a sors” című versét megzenésítette ótordai Weress Ákos, ezt énekelte kellemes hangján Berei Mária, zongorán kísérte a zeneszerzője a János Zsigmond cserkészcsapat parancsnoka.

„*János Zsigmond emlékezete*” címen a nagy fejedelem nagy életrajzírója P. Szentmártoni Kálmán kollégiumi tb. igazgató és egyháztörténetíró tartott előadást. Az ő előadása élvezetes és tanulságos volt mindenki részére. Mindenkin öntudat vett erőt arra a gondolatra, hogy ez a nagy ember, akit annyian ócsárolnak az elfogultak és kicsinyeskedők közül s akit nézeteltérés miatt igyekeznek kisebbiteni, de aki minden ócsárlás dacára is messze felülmúlja ócsárlóit, hogy ez a nagy király a mienk, a mi fejedelmünk.

A szokatlan meleg tapsot kiváltó előadás után M. Ulbrich Hermin gondonkán adta elő Godard: „Berceuse”-ét, Massenet; „Meditation”-ját, zongorán kísérte ótordai Weress Ákos. Utána Józsa Miklós püspöki vikárius fiatalos hévvel adta elő „Négyszáz év emlékezete” című alkalmi ódáját, amely János Zsigmond négyszáz éves születése napján jelent meg a „Pesti Hírlap”-ban. Zárszót Dr. vitéz Nyiredy Géza alelnök helyett Pethő István mondott a tőle megszokott szép gondolatmenetek között köszönte meg az összeseknek, akik a mai estét felejthetlenné tették, különösen „a fejedelem papjának és tanítójának” és ezen a derült égboltot, ami a mai előadás alatt ebbe

a kedves székely templomban feltűnt lelkiszemeink előtt egy fekete felhő zavarja meg azok sorsa, akik odaát maradtak és hogy a lelkiismeret városa, a nemzeti és az unitárius golgota — hogy mást ne is említsék — nem került vissza. Erre azonban megható és tanító válasz volt a Szózat parancsoló szava: Itt élned halnod kell!

Nők Szövetsége teaestélye. A felolvasó ülés után a Nőszövetség Erdélyért teaestélyt tartott, amelyen elhatározta a Dávid Ferenc Egylet választmánya, hogy a kapcsolatot, amit a mai ülésével megkezdett, fenntartja, ápolja és gondoskodik arról, hogy kölcsönösen tartsuk fenn a kapcsolatot. A Nőszövetség teája erkölcsileg és anyagilag is jól sikerült. Több ilyen felemelő ünnepet kérünk a mai nehéz napok könnyebb elviselhetése végett. Köszönet a rendezőknek és a szereplőknek.

Korvin kitüntettek. A Kormányzó Úr Ófömméltósága a Korvin-lánccal tüntette ki *Kelemen Lajos* történetírót a történetírásban elért eredményeért. *Dr. Varga Béla* püspököt és *Gyallay Domokos* főszerkesztőt pedig a Korvin-koszorúval tüntette ki. Ennyi kitüntetés egy időben nem igen jutott unitárius embereknek. A sok kitüntetés azt igazolja, hogy a kitüntettek az idegen kormányzat alatt is megtették magyar kötelességüket híven, igazán, férfiasan.

Felolvasó délutánok a központi Dávid Ferenc Egyletben. November hó 11-én délután volt a D. F. E. idei első őszi felolvasó délutánja, melyen buzgó, szép imát *Dr. Fikker János* dékán, egyleti titkár mondott, *Dr. Kiss Elek* ügyvezető elnök pedig lelkes és tartalmas szavakkal vezette be az előadás sorozatot, majd pedig *Simén Dániel* teol. tanár tartott szépen kidolgozott felolvasást az unitarizmusról, mint a Jézus szerinti vallásosság kifejezéséről. Majd *Dr. Kiss Elek* ügyvezető alelnök nemzeti érzületünknek megfelelő beszéddel zárta be az ülést.

Következő felolvasó ülés nov. 18-án volt, mikor *Dr. Gelei József* egyetemi tanár tartott kiválóan érdekes előadást „A közösség tudat és a cselekvés” címen. A kérdés rendkívül érdekes s erre majd visszatérünk, mert egészen lelkünk mélyébe vág. Ez alkalommal imát *Benczédi Pál*, bezáró beszédet pedig *Gálfi Lőrinc* mondott.

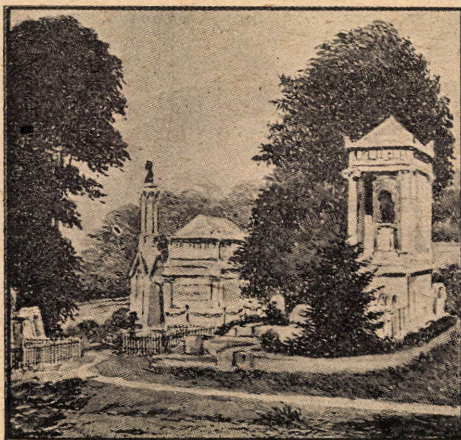
Dávid Ferenc emlékünnepek Kolozsvárt. November hó 15-én a püspökhelyettes úr iskolai szünnapot adott, midőn délután fél 11 órai kezdettel a teol. akadémiái önképzőkör vezetésével emlékünnepeket tartottunk. Az emlékünnepeken buzgó imát *Izsák Vilmos* IV. éves papnöv., lelkes és tartalmas beszédet *Dimén András* IV. éves papnöv. tartott Máthé 25,8-ben foglalt ígék alapján. Az ünnepélyi részben pedig *Fekete Kamilla* és *Rázmán András* alkalmi szavallatokkal járultak hozzá az ünnepély bensőségességéhez. Mindketten *Józan Miklósnak* egy-egy szép költeményét adták elő. *Bezáró* beszédet pedig *Benczédi Pál* vallástanár tartott, buzdította a különböző iskolákba járó tanuló ifjúságot az unitárius szellem ápolására.

Emékünnepeket nov. 17-én. A központi D. F. Egylet vezetősége a kolozsvári D. F. Egylettel együtt nov. 17-én nagyszabású ünnepélyt rendezett. A délelőtti istentiszteleten *Simén Dániel* teol. ta-

nár tartott kiválóan szép és tartalmas egyházi beszédet, délután fél 6 órakor pedig a Kollégium dísztermében a régi idők nagy közönségére emlékeztető szép és lelkis ünnepély volt. Ez ünnepélyen tartalmas megnyitó beszédet tartott Müller Géza, a kolozsvári D. F. Egylet elnöke. Kiváló szép szavallattal gyönyörködtette a hallgatóságot Zsigmond Ferenc teol. hallgató. Tartalmas, a Dávid Ferenci szellem alapján álló vallásos öntudatot fejtegető felolvasást pedig Dr. Fikker János dékán, az egylet titkára tartott. Művészi zenezámot adott elő Márkos Albert zenetanár hegedűn, Utó Mária zenetanárnő szakavott zongorakiséretével. Gyallay Domokos, a kiváló író pedig egyik legszebb és legjobb elbeszélését olvasta fel a közönség nagy érdeklődése mellett. Urmösi Magda, a kiváló színművésznő pedig néhány szép ének előadásával ragadta magával a lelkes közönséget. A szép és nagyon megtapsolt zenezámokat Mihályfi Irén tanárnő kísérte zongorán az ismert művészettel. A bezáró szavakat Benczédi Pál, a lap szerkesztője mondta. Este lelkes hangulatban lefolyt társasvacsora volt a Kollégium konviktusában, melyen 120-an vettek részt.

Hódolat az ősök szellemének. Kolozsváron a főgimnáziumi ifjúság utóbbi időben a vallásnár vezetése mellett, míg a cserkészlet főnnállott, a cserkészek segítségével Lőrinczy Zoltán tornatanár parancsnoksága alatt igyekezett rendben tartani azokat az unitárius sírokat, melyeknek nem élnek az utódai. Az olyan javításokat, helyrehozásokat pedig, melyek fölülmúlják a diákerőt, az egyház szokta elvégeztetni a maga költségén.

A jelen évben halottak napján a főgimnázium felsőbb osztályú tanuló ifjúsága meglátogatta a sírokat az igazgató és a tanárok vezetésével. A nevezetes unitárius emberek, elsősorban a tanárok sírját Benczédi Pál vallásnár mutatta meg a tanulók seregének. Brassai,

Brassai Sámuel, Berde Mózes és Bölöni Farkas Sándor síremlékei.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Törvényeszéki bejegyzési szám: 128.
(Kolozsvári tvsz. 484—1939. sz. iratcs.)

Felelős szerkesztő és kiadó: **BENCZÉDI PÁL.**
Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 12. II. em. 22. ajtó.

Karácsonyi élmények.

Gondviselő-Atyánk jóvoltából 1940-ben írunk a felszabadulás és visszatérés boldog esztendejében. Drága unitárius magyar Testvéreim, két évtized alatt mennyit vártuk ezt a pillanatot. És az élet nagy iskolájában, a nemzeteknek szenvedéssel teljes küzdelmei közepette imé, ez is megérkezett.

Ma kiint hó van, benn türehető meleg s magam pedig szent és boldog érzéssel hajlok íróasztalom fölé. Az emberi életkor közepén magyar szívem telve van túláradó érzésekkel s nem kell keresnem gondolataimat, jönnek azok drága élmények formájában.

Mintha 22 év alatt semmi meglepő és elszomorító nem történt volna, látom, érzem és csaknem közvetlen valóságban újraélem gyermekkorom legszebb élményeit.

... Mindenki Karácsonyra készül, a falusi házaknál javában folynak a nagy sütkölődzések. A mi családuknak is kemencét hevít, kalácsformát zsíroz, penetót vizez, tésztát gyúr és lisztet szór a bevetőlapátra. Tejföllel gazdagítja anyám a karácsonyi kalácsot fizenkéntágú nagy családjára számára. Apám meg megkezdi a magas fakaszajt s mi gyermekek szorgalmasan szállítjuk a fát a ház és a sütő felé, mert erősen várjuk a meleg, tejfölös, karácsonyi ünnepi lepényt...

... Kiint nagy pelyhekben csak hull a hó, ami egészségesen ropog csizmáink alatt; benn készül a vacsora s ennek tudata különösen képpen siettet a buzgolkodó gyermeket, aki forgácsot szed reggeli tűzgyújtáshoz...

... Közeledik Karácsony, jön a nagyszerű ünnep. Nekünk gyermekeknek, a Karácsony hőseinek minden eszünk kedvünk a si-

kolándozás, a korcsojázás és a csákjázás. Szakadatlanul künn vagyunk a havon; szájunkkal szorgalmasan fúvunk a ujjaink begyére s kipirult arccal futunk át minden dombot és völgyet. Micsoda zsvaj, milyen láрма, minő zene-bona. Egyik megy, a másik jön, egyik sír, a másik nevet; egyik most döl fel, a másik már tápáskodóban van s közben hangosan kiált a szánkó kalóz-a: vigyááázz!

... Szent Karácsony napján immár alkonyodik s omlik haza- felé a rengeteg gyermekserég. Vannak, akik reggel óta nem mutat- koztak otthon s azóta fehér-, vagy szürkeharisnyájukat elszakították, avagy bakkancsuk talpa egészen lefeslett... Hogy mi történik velük otthon, azt csak a Nagy-ég tudja; én csak azt tudom, hogy nagy öl fával állnak az ajtó előtt s hatalmasan kiáltják: nyissák ki az ajtót, mert ejtem el a fát...

... A nagyok már vacsoráznak s azután elbeszélik, hogyan ment a templomozás, mi volt az alapíge, hogy s mint történt az úrvacsora- vétel. A tiszteletes úr gyönyörűen beszélt Jézus születéséről, a szü- letésről, a gyermek önfeledt életéről, az ártatlan játékos örömről s általában a gyermek értékéről.

... Én Istenem, mennyien is valánk akkor egy-egy családban s mi nem ismertük a karácsonyfát; de miénk volt a kertek minden zuzmarás, hóvirágos fája s azok között boldogak valánk. Hát az ifjak a karácsonyi falusi táncban, amikor éjszakákon át járták a csárdást s énekelték a szép éneket. Néha még egészen vénemberek is eljártak egy-egy csürdögölőt, megforgatták a „vénhammasi“ s lábuk meg sem kutyorogott....

... Régi világ, gyermekvilág, gyermekkori búbájos világ, oh be kedves, boldog valál... Szent Karácsony áldott idő... midőn még szülőink éltek s nekünk nem volt búbánatunk!

Drága Közlönyünknek kedves olvasói! Ilyen bohóságok, múlt emlékek, eleven élmények ajzanak fel 22 év után, megszenvedett és lassanként dacos szomorúsághoz szokott erdélyi magyar unitárius szü- löi szívükből. Eddig örülni sem tudtunk, de most felsír, felzokog minden örömezésünk, mert úgy érezzük, hogy az idéni Karácsony szabadságot és életet hozott a mi számunkra. Örülj tehát én szegény népem, hadd szakadjon fel a sok sóhajtás után lelkekből a megköny- nyebbülés boldog érzése! Légy olyan, mint a gyermek: boldog és ön- feledt! Eld meg élményeidet Karácsony alkalmából, mert azután megint jön az élet szomorúbb oldala: azoknak sóhaja és nyögése, akik a mi édes testvéreink, de ma még nem szabadok.

Rátok gondolok minden magyarok: itt e hazában s a hazán kívül, a földön, a föld alatt és felett és hozzátok küldöm szabad lel- kemnek és testvéri szívemnek meleg áhítatát és forró dobbanását s lelkeimmel rátok csókolom gyermeki lelkem minden szent élményét és kérem az Istent, adjon nekünk erőt boldog ünneplésre, szent Kará- csonyunkra! Adjon é áldjon meg mindnyájunkat: szabadoknak és nem szabadoknak egyaránt az ő atyai lelkével s öntse belénk a Jézus szívének melegségét és lelkének mélységes reményét, hogy lesz majd egy szent Karácsony: minden szabadok Karácsonya, amikor nem

lesz szolgaság és bűn, csak egy lesz: *testvériség*. Világok Alkotója,
„Isten áldd meg a magyart“, áldd meg hazáját, népét, dicső vezetőjét
s adj nekünk mindnyájunknak boldog Karácsonyt s egy boldog Új-
esztendőt!

Dr. Kiss Elek.

Angyalfia...

Írta: Boross Elek.

Két kis apróság, öt, hat esztendős
Tipeg az utcán, egy fiú s egy lány,
Ruhájuk foltos, azért nem rongyos,
De lábbelijük vadonat talány...
Nézegetik is amint lépkednek, —
A világnak meg kell csudálnia
Örömük titkát: „Tegnap osztották
Az iskolában!“ ... „Lám: *angyalfia!*“ ...

És beszélgetnek... Szól a kis leány:
„Még kétszer alszunk s itt van Karácsony! —
Nekünk most nagyon jót hozott Jézus!
Óh milyen boldog vagyok barátom!
Tudod, az anyám nagyon beteg volt,
De meggyógyult már; óh, meg biz a'! —
Tegnap hazajött már a kórházból
Egészségesen! ... Ez *angyalfia!*“ ...

„Nem is bánom, hogy semmi egyebet
Nem hoz az angyal, mert hát nem lehet...“
„Majd máskor fiam!“... „Azt mondta Apu,“—
„Most az a fő, hogy Anyu nem beteg“...
„A jó Istenhez most bizony ezért
Kell a szívemnek hálálkodnia!
Óh hogy tapsoltam, mikor belépett
A legjobb, legdrágább — *angyalfia!*“ ...

S hogy szóhoz jutott végre a fiú,
Az ő arcán is égi fény ragyog:
„Bizony, ezen a szent Karácsonyon
Nemcsak ti vagytok nagyon boldogok
Nekünk is hozott — hála Istennek, —
Jézus örömet, — tudod, hogy mi a' ? —
Apám és Anyám boldogan mondták:
Lesz már *kenyerünk!* — Ez *angyalfia!*“ ...

„Azán sírtak is, mosolyogtak is
S én meg táncoltam is hamarjába'...
Mert hát tegnaptól kezdve Apámra
Újból szükség van — tudod, — a gyárba'!...“

Visszavették és újból lesz munka,
 Megint lehet neki dolgoznia! — —
 Tudod, én se kaphatok egyebet,
 De nekünk ez legjobb *angyallia!*“ ...

— — — — —
 S amint előttem vígan lépkednek
 Jó szívek-adta új bakancsokban:
 Nekem úgy tetszik: bölcs fejük felett
 Szent karácsonyi csillagfény löbbsen,
 A Mester arca ragyog felettük,
 Mint égi áldás, fényes glória:
 Két boldog család — foitós ruhában...
 Egészség... *Kenyér: szent angyallia.*

A munka megbecsülése.

Dr. Gelei József egyetemi tanár előadása nyomán.

Lapunk múlt számában megemlékeztünk egy pár sorban arról a nem mindennapi előadásról, melyet Dr. Gelei József egyetemi tanár, a kiváló természettudós a Dávid Ferenc Egyletben tartott. Ez az előadás sokkal nagyobb értékű annál, minthogy egy könnyen napirendre térhetnénk. Ez az előadás egy fejezete annak a nagyszabású munkának, amelyet kiváló tudósunk nemzeti életünk elmélyítése, társadalmi öntudatunk kifejllesztése és megerősítése céljából írt. A munka címe: „Merre menjünk“ s a több, mint 200 oldalos mű ára, amely e sorokkal egyidejűleg látott napvilágot, csak 1 P-ben van megállapítva, hogy minden igaz magyar ember, a szerényebb jövedelmű is hozzájuthasson, megszerezhesse.

Dr. Gelei Józsefnek kitűnő előadásából megismertük e munkának nemzeti fontosságát. A nemzeti együttérzés, a nemzeti feladatok tudatos fölismerése és vállalása s az ezekből folyó nagy magyar társadalmi kérdések bontakoznak ki belőle s válnak olyan útmutatókká, amelyek irányítása mellett haladnunk kell.

Ez alkalommal nem célunk sem a könyvvel, sem az előadás teljes terjedelmével foglalkoznunk, csupán az előadás egy kérdését, még pedig egy igen fontos kérdését kívánom megvilágítani és az olvasók figyelmébe ajánlani. Ez a kérdés a testi (fizikai) és a szellemi munka viszonya

A tudós tanár azt fejtegette előadása egyrészében, hogy a szellemi és testi (fizikai) munka nem választható el úgy egymástól, mint a mindennapi közfelfogás hiszi. A szellemi munkához fizikai erő is kell, tisztán testi munka pedig nincsen is. Tapasztalhattuk mindnyájan, hogy a testi fáradság szellemi kimerülését is jelenti. De azt is látjuk mindennap, hogy a testi munkához szellemi erő is kell. Látszik ez különösen a mezőgazdánál. A rosszul számító és megfelelő tudással nem bíró ember a nagybirtok mellett sem boldogul; a hozzáértő ember pedig a kisbirtokból is nagyobb hasznot húz.

A szellemi munka természetesen nagyobb rákészsültséget és ves-
teszületett tehetséget kíván és tételez fel, mint a fizikai munka. A
szellemi élet csúcspontjára az embereknek csak egy kicsiny csoportja
juthat fel. Ezek tényleg megbecsülnek minden tisztességes munkát,
mert ők maguk is munkában nőttek fel és munka nélkül nem is
tudnak élni. A köztudat, a mindennapi élet azonban másképpen
igazodik. Nálunk még ma sem becsüli meg a közvélemény az
egyszerűbbnek látszó munkát. Ez a ferde felfogás azt eredményezte,
hogy az ipari és kereskedelmi pályát a magyar ember elkerülte s ezt
átengedte másoknak. Némely iskolát végzett ember inkább gürcöl a
pennával, nyalja a tintát egész életén át egy-egy rosszul szellőztetett
szűk szobában a kis havi fizetéséért, amelyből alig-alig lehet megélni
s a nagyobb szabadsággal és jövedelemmel járó ipari és kereskedelmi
pályát átengedi másoknak, élelmesebbeknek és valljuk be — oko-
sabbaknak. És ezzel együtt a nemzeti vagyon egy jó nagy részét át-
engedtük másoknak. A fájával, nemzetével együttérző ember mindenkit tár-
sadalmi értéke szerint becsül meg. Már pedig a nemzet élete szempontjából
minden munkának és minden igaz munkásnak meg van az igazi értéke.

Ha eljutunk ehhez a felfogáshoz, akkor vége lesz annak a bűnös
megnyilatkozásnak, hogy egyik ember lenézi a másik foglalkozását.
Akkor megérijük azt, hogy mindenki a maga módja és tehetsége sze-
rint munkása tud lenni annak a nagy nemzeti közösségnek, amelyben
oly boldogok vagyunk s amelynek eljövetelért az elmúlt 22 eszten-
dőben oly sokat imádkoztunk.

Ennek a közös munkát kívánó nemzeti közösség megvalósítá-
sának tízparancsolatát meg is találjuk a Dr. Gelei József tanár kitűnő
könyvében s mindennapi megfontolásra mi is közreadjuk.

1. Higyj az Istenben, szeresd és imádd Őt, valósítsd meg a
földön az Ő országát és abban cselekedd a neki tetsző jót.

2. Szeresd a hazát, védj és terjeszd határait s ha kell, légy
kész érte feláldozni életedet.

3. Szeresd és mindenekfelett becsüld nemzeted és önzetlen szol-
gálataiddal növeld erejét.

4. Szeresd és tiszteld családodat, gyerekáldással növeld nemzet-
ségedet és a hont, nevelj cselekvő magyarokat.

5. Szeresd embertársaidat s a szeretet jegyében szervezd emberi
közösségekbe a teremtő munkára.

6. Tiszteld meg a közösséget mindennapi szorgos munkáddal.

7. Add meg mindennapi kenyerét munkásaidnak; adj annyit
nekik, hogy takarékoskodhassanak is belőle.

8. Elj függelemben, ébressz bizalmat, gyakorolj fegyelmet, járj
el minden dologban felelősséggel és hűséggel.

9. Törekedj tökéletességre s ehhez tiszteld a múltat és építsd
a jövődöt.

10. Légy erkölcsben nemes életű, jellemes, fejleszd a közerkölcsöt
és vállalj felelősséget embertársaid erkölcséért.

A falu egészségügye.

A zöldkeresztes védőnő.

Nagyfalusi *Dr. Fekete Sándor* a kolozsvári Vöröskereszt-Egylet volt főorvosa, jelenleg sepsiszentgyörgyi igazgató-főorvos a *Dávid Ferenc Egyletben* nagyérdekű felolvasást tartott a népegészségügy jelentőségéről. Ismertette a magyar kormánynak újabb egészségügyi tevékenységét és ebben a zöldkeresztes védőnők szerepét. A jeles felolvasásból közöljük a zöldkeresztes védőnőre vonatkozó részt, mint, ami nagyon közelről érdekel minket.

„Sok betegség a falvakból ^{*}húzódik a városba. A nagy városok közelsége pedig a falu egészségére is befolyással van. Éppen ezért a v. főorvos az egészségügyi viszonyokat állandóan figyelemmel kell tartsa. A fertőző betegségek elleni védekezést irányítja. A népbetegségeket ellenőrzi. Az egyke elleni küzdelmet megszervezi, felügyel a szegények gyógyítására. A köz- és magánintézeteket és az iskolákat, a tanulókat megvizsgálja, az elsősegélynyújtást megszervezi, közkutatkat létesít. Iparvállalatokat, gyárat, élelmiszereket megvizsgálja. Felügyel a kultúr-házakra, iskolákra, óvodákra, gyógyszertárakra, zöldkeresztes védőnőkre stb. Gyermekmenhelyeket s más hasonló intézményeket létesít. Minden munkájában, úgy a főorvos, mint a tiszt- és körorvosnak segítségére van a zöldkeresztes védőnő, aki voltaképpen összekötőkapocs a nép és az orvos közt, illetőleg bekapcsolja a kultúrát a faluba, közelebb hozza a falut a városhoz.

Feladatai megbecsülhetetlenek, szépek, ideálisak, csupa önzetlenség, szívósság minden tette, minden intézkedése, gondolata. Be-mehet az iskolába és ottan figyelheti meg és tanulmányozhatja, ellen-örizheti a tanuló egészségét, tisztaságát. Előkészíti az iskolai fogorvos munkáját. A gyermekeket egészségügyi tanácsokkal látja el.

A védőnő munkája igen széleskörű. Tevékenykedik az anya- és csecsemővédelem terén, az iskolaügyi munkálatokban a különböző népbetegségek elleni védelemben, a szegény betegek állami ápolásának megszervezésében, a speciális gondozásban. Terheseket és csecsemőket véd és családokat látogat. Kikutatja hol a beteg. Ki ápolásra szorul, orvoshoz küldi. Kifürkészi, kinek kell igazán szociális támogatás. Meg-látogatja a körzetet és minden községben beszervezi a tanácsadást.

Mennyivel más lesz az orvos helyzete is most már!

Nem kell küzdeni a kuruzslókkal, a szomszédasszonyi magyará-zatokkal, a beteg értelmetlenségével, az orvos és a kórház iránti idegenkedéssel.

A nép, a falu felvilágosítása a zöldkeresztes védőnő által törté-nik. A betegségek megelőzése így könnyebben sikerül; kellő időben kerül a beteg az orvoshoz, amikor még segíteni lehet. A zöldkeresztes védőnő előkészíti a beteget, megkedvelteti az orvosszereket, tudni fog-ják megbecsülni az egészségüket. Védni fogja úgy közvetve jó taná-csaival a védőnő a családi boldogságot is. Kultúrát visz; ő a jó szel-lem. Mindenütt ott kell legyen. Vigasztal, tanít, ügyel és buzdít. Vele érez és mindenütt szeretetet hirdet ezáltal.

A zöldkeresztes védőnőket szeretettel kell mindenütt fogadni. Lehet, hogy eleinte nehéz lesz a sorsuk, míg megértik önzetlenségüket. De el fog jönni az idő hamarosan s látni fogjuk áldásos tevékenységük búsas eredményét.

A közegészségügyi intézményeink városon és falun szintén magasztos elgondoláson alapszanak és megvalósulás előtt állanak. Az ú. n. Egészségházat a falu nagysága illetőleg létszáma szerint építik ki. S ezért több mintájú kisebb vagy nagyobb épül az egyes falvakban. Ennek célja, hogy állandó szakvédelmi tanácsadó helyiségeiben az anya, csecsemővédelem és tüdőgondozók elférjenek. Nagyobb helyeken városokon, tüdőgondozó- és szülőotthonok is létesülnek. Időnként ingyenes tanácsokat adnak a rászorútnaknak.

E. K. Tanács hírei.

Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző elnökletével december 12-én d. u. fél 4 órai kezdettel E. K. Tanácsi gyűlés volt, melyen tizenkilenc tanácsos vett részt. A negyvennégy pontból álló tárgyanyagot egyes főbb és jelentősebb részeit az alábbiakban ismertetjük.

1. Dr. Kiss Elek főjegyző az ülést megnyitja s beszámol arról a tevékenységről, mely szerint a már két magyar erdélyi felekezet képviselőivel megbeszélést folytattak arról, hogy a román megszállás alatt elszenvedett anyagi veszteségek miatt a magyar kormánynál egyöntetűen kérik iskolai s általában egyházi ügyekben a támogatást és a helyzetnek megfelelő eljárást. Jelenti tovább, hogy minden szükséges intézkedést és lépést megtettek az iskolák, egyházi munkások és tisztviselők ügyének rendezésére. A még megteendő lépéseket egy röviden összehívandó felekezeti értekezleten fogják megbeszélni.

Melegen üdvözlö Dr. Mikó Lőrinc egyh. titkárt táblai tanácselnökké történt kinevezése alkalmával, amiben kiváló tudásának és önzetlen nagy tevékenységének méltó megjutalmazását látja. Valóban, ha valakik megtisztelő állást jutalmul azért kaptak, mert nehéz esztendőknön keresztül drága intézményeknek voltak fáradhatatlan munkásai — akkor Dr. Mikó azok közé tartozik, aki ezt a legigazabban megérdemelte. Kérésére az E. K. Tanács részére két hónapi szabadságot engedélyezett.

2. Dr. Szathmáry János jogtanácsos ismerteti az új bérpalotában levő áruház és hozzátartozó helyiségek értékesítése ügyében a kormánytényezőkkel több ízben folytatott tárgyalás eredményét. Tanács az írásban is beadott jelentéseket tudomásul vette és a megfelelő intézkedéseket megteszi.

3. Jogtanácsos Bors-hagyatéki ügyekben tesz előterjesztéseket s siralmas képet fest az ottmaradt gazdaságról, melynek 3—4 km. es kerítését mind ellopták s melyben szinte lehetetlen a gazdálkodás. E kérdéssel kapcsolatban a tennivalókat illetően E. K. Tanács Jogügyi Bizottság további véleményét kéri.

4. *Szentgericei* lelkész felterjesztésével kapcsolatban, melyben a gazdátlanul maradt harasztkeréki templom átadását kéri, a Tanács úgy határoz, hogy nem látja célszerűnek a harasztkeréki templomért a minisztériumhoz fordulni, azt azonban elhatározta, hogy az Egyház forduljon felíráttal a Vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz, hogy a Magyarországhoz visszacsatolt területeken a gazdátlanul és hívek nélkül maradt templomok és parochialis ingatlanok ügyét intézményesen rendezze, lehetőleg olyan formában, hogy az elhagyott templomok és ingatlanok azon felekezetek részére adassanak át, amelyeknek az illető községben ezekre legnagyobb szüksége van, és amelybe a hívek áttértek.

5. *Jogügyi Bizottság* véleménye alapján Dr. Fazakas Miklós felebbezését, melyet a keresztúrköri gyűlés bizalmatlansági szavazása ellen beadott, elutasítja, mivel jogi sérelem nem látszik fennforogni s így felebbezésnek helye nincs.

6. A *IX. Egyházköri Igazgatótanácsa* határozati javaslatát E. K. Tanács Jogügyi Bizottság véleménye alapján nem fogadja el. E. K. Tanács ugyanis nem látja indokoltnak egy kellő körültekintéssel meghozott határozatát megsemmisíteni, annál is inkább, mivel ezen határozat a IX. egyházkör kérésére összehívott közös értekezlet egyhangú véleménye alapján hozatott meg.

7. *E. K. Tanács* Főtanácsi idejét 1941 január 12-re tűzi ki. E. Főtanácsnak tárgya: 1. A IX. Körből a főtanácsi tagok beválasztása; 2. A zsinati Főtanács idejének és helyének kitzúzése. Az E. K. Tanácsban elhangzott vélemények értelmében ezen főtanácsi gyűlés minden rövidsége ellenére jelentős és döntő kihatású és éppen ezért a tagok nagyszámú megjelenése nagyon kívánatos.

8. *Kökösi lelkész* felterjesztésére a kisajátított földek kárpótlása tárgyában az E. K. Tanács elhatározza, hogy az ily természetű ügyek rendezéséért felíratban fordul a m. kir. minisztériumhoz, mintahogy a többi festvér felekezetekkel ezt a munkát már be is indította.

9. A *tábori lelkészségre* érkezett pályázatokat az E. K. Tanács felterjeszteni határozza, egyben főjegyzői részletes felvilágosításai alapján Egyházunk ama sérelmes ügyét, mely Pál Dénes lelkész, tábori-lelkészi működésével kapcsolatban, állandóan napirenden tartja s megfelelő módon ebben a kérdésben eljár.

A kolozsvári, keresztúri főgináziumaink egyes lényeges felterjesztéseit tárgyalja ezután a Tanács, majd lelkészek, tanárok, tanítók és központi tisztviselők személyes kéréseit vizsgálja felül és hoz ezekkel kapcsolatban határozatokat.

A gyűlés este 10 óra után ért véget.

Dr. Fikker János.

Péterffy Dénesné sírjánál.

A sírnál Úrmösi Károly tb. esperes-lelkész a következő búcsúbeszédet mondotta: A kolozsvári unitárius egyházközség nevében kívánok még egy néhány búcsúszt intézni Hozzád: Istenben megnyugodott társunk, már néhai *Ozv. Péterffy Dénesné, Péchy Katalin.* Hozzád: egyházközségünk egykori papnéjához; egykori nagynevű papunk méltó élettársához. A végbúcsúnak e pillanatában két kép újul föl lelki szemeim előtt. Látom az Úrnak hajlékát, ősi szép templomunkat — és annak szószékén egy ihletett ajkú, gondolataival mélyen szántó, szavaival, előadásával szinte a művészi tökély magaslatán járó szónokot. És látok ugyanakkor a szónokon csüngő szemeket. A hűséges élettársnak szemeit: az együttérzésnek sugalló, szinte delejező tekintetével rászegzett szemeit. A másik kép, amely felújul lelkemben, a mostani *Kossuth Lajos*, akkor *Belmagyar-utcai* egyszerű papi háznak két ablaka, amelyekből ugyanazok a szemek tekintettek ki. *Szépen*, odaadó szeretettel gondozott nyíló virágok mögül; — a szerető érdeklődés nyájas mosolyával nézve a járó-kelő ismerősökre. És ezekre s hasonlókra gondolva eszembe jutnak a szt. könyv szavai: „Megnyeri a jót, aki talál feleséget az Úrtól”. „Gyors és szerény asszonyt ki találhat, ennek ára felülmúlja a karbunkulusokat. Bízik a abban az ő férjének lelke.” Te voltál az az Úrtól nyert feleség, akinek nemcsak ablakában pompáztak virágok — hanem meleg szívében is nyíltak drága érzések virágai. Te voltál az a gyors és serény asszony, akinek ám felülmúlta a karbunkulusokat. Köszönjük ezeket neked. S ezekre gondolva, a fájdalom érzésével szívünkben mondunk neked végbúcsút. De a viszontlátás reményében is füleinkbe csendülnek a szt. könyvbiztató szavai: „Az igazak fénylenek mint nap, az ő Atyjuknak országában”. Mi nem azokra, nézünk amelyek szemmel láthatók, hanem azokra, amelyek szemmel nem láthatók.” „Mi tudjuk, hogy ha a mi földi háza elbomol épületünk leszen Istennél. Nem kézzel csinált hajlékunk, hanem örökkévaló a mennyben.” E hitben mondunk neked búcsút a viszontlátásra. Addig is legyen csendes nyugalmad a közös édes anyaföld pihentető ölén. Lelked pedig „találja meg jutalmát annak, amit a testben cselekedett.” Amen!

Úrmösi Károly.

Missziói hírek.

Különböző városokban és nagyobb községekben újonnan letelepedett híveink számbavétele állandóan folyamatban van s missziói szempontból való beszerzésük Egyházunk egyik főgondja. Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző gondoskodott arról, hogy az egyes gócpontokban már karácsonykor istentiszteletek tartassanak s híveinket egyes lelkészek felkeressék.

Nagybányán a karácsonyi ünnepek alkalmával *Simén Dániel* theol. tanár tart úrvacsoraosztással egybekötött istentiszteletet.

Besztercén pedig *Dr. Fikler János* theol. dékán látogatja meg az oda összegyűlt mintegy 25—30 unitárius híveinket s tart úrvacsoraosztással egybekötött istentiszteletet.

Egeresen szintén unitárius istentiszteletet tartanak s e pillanatban nincs megállapítva, hogy ki végzi az ottani szolgálatot.

Kedves munkatársainknak és olvasóinknak kellemes, boldog karácsonyi ünnepeket és újévet kívánunk.

Meghívó. A Dávid Ferenc Egylet évi rendes közgyűlését január hó 11-én, d. u. 5 órakor az Unitárius Kollégium dísztermében tartja meg, melyre a tagokat s az ünnepies részre az érdeklődő közönséget meghívom. Az ünnepies rész műsorát később, meghívó formában fogjuk közölni. A hivatalos rész tárgysorozata: 1. Titkári jelentés. 2. Pénztári jelentés. 3. A fisztikar és választmány tagjainak kiegészítése. Kolozsvár, 1940. december 19. Dr. Dr. Kiss Elek, ügyv. alelnök.

Felolvasóülések a Dávid Ferenc Egyletben. November hó 25-én az Unitárius Kollégium dísztermében a szokásos őszi felolvasások sorozatában buzgó imádságot Ürmösi Károly esperes mondott. Felolvasást pedig Pethő István pezsztentlőrinci lelkész tartott, „Hogyan tanítsuk az Öszövétséget” címen. A kiváló előadó fölsorakoztatta azokat a kérdéseket, amelyek az Öszövétség tanításával kapcsolatban számításba jöhetnek s amelyek a nemzeti nevelés szempontjából fontosak. Befejezésül Dr. Kiss Elek lelkes szavakkal járult hozzá a felolvasó által fölvetett gondolatokhoz. December 2-án pedig a nagyszámú hallgatóság előtt Vári Albert teol. tanár buzgó imája után Dr. Nagyfalusi Fekete Sándor sepsiszentgyörgyi igazgató-főorvos tartott felolvasást „Az orvos hivatása tegnap és ma” címen. A nemzetét egész lelkéből szerető magyar orvos szavát, hivatásáról tett hitvallását hallottuk a komoly gyakorlati orvosi tapasztalatról tanuskodó tartalmas előadásban, amelynek egyrészt lapunk mai számában közöljük. Dr. Kiss Elek püspökhelyettes tartalmas előadással zárta be az ülészakot, amelyen látszott, hogy szellemekben sokat gyarapodott az utóbbi pár hónapban a magyar Kolozsvár.

Felekezeti közti értekezlet. E hó 11-én Egyházunk tanácsstermében a róm. kath., ref. és unit. egyházi vezetők Dr. Kiss Elek főjegyző meghívására és elnöklete mellett beható tárgyalásokat folytattak egyes jelentős, minden felekezetet egyformán érdeklő kérdésekről. E gyűlésről jegyzőkönyvet vettek fel, melynek értelmében minden kérdésben teljesen egységes állásponton állanak Egyházaink s egységes intézkedések, illetve előterjesztések megtételét határozták el.

Dr. Gelei József egyetemi tanár, a szegedi leányegyházközség gondnoka visszatért Kolozsvárra. Az Unitárius Ér-

tesítő írja: *Dr. Gelei* József szegedi leányegyházközségünk gondnoka Kolozsvárra költözött. Szegeden, október hó 20-án, közgyűlés keretében búcsúzott a szegedi leányegyház kedves gondnokától, *Dr. Gelei* József egyetemi tanártól, aki a hazatérő egyetemmel együtt visszament Kolozsvárra. *Gelei* József gondnok búcsúbeszédében azt hangoztatta, hogy nagyon boldog volt ebben a mi kis unitárius szegedi családjunkban, mert itt mindig békesség volt. — A nagy világban, sőt a mi magyar világunkban, életünkben is, az egyes közületek kebelében annyi békéllenséggel találkozott... itt ebben a kis gyülekezetünkben olyan jó volt lenni, mert Isten megáldotta a mi kis gyülekezetünket békességgel... A hívek nevében *Bíró* Lajos lelkész köszönt el a távozó gondnoktól. Úgy búcsúzott tőle, mint egy kis család apjától. Apánk volt nekünk — mondotta *Bíró* Lajos — a szó nemes értelmében, mert bármikor fordultunk hozzá, valamelyik hittestvérünk ügyének támogatásáért, mintha csak az ő ügye lett volna, készséggel felhasználta összeköttetéseit testvérünk érdekében. Amellett, a mi gondnokunk méltóságos úr volt, — folytatta *Bíró* Lajos — de ha hozzá mentünk, sohasem kellett a méltóságos párnázott ajtaján kopogtatnunk, hanem mindjárt az emberhez jutottunk be, az ember fogadott, az ember fogott velünk kezét, ezért fáj olyan nagyon elveszteni őt. De megértjük, hogy Kolozsvárnak elsőbbségi joga van reá... A hívek könnyek között hallgatták a lelkész szavait és ezekkel a könnyekkel mondtak *Dr. Gelei* József gondnokunknak Isten hozzádot. A közgyűlés ugyancsak elbúcsúzott a jelen nem lehetett pénztárnokától: *Kelemen* Miklós Máv. főintéző és *Dr. Gaál* István posta s. titkár egyházi jegyzőtől, akik szintén Kolozsvárra kerültek hivatalba. Azután megválasztotta az új elnökséget. Gondnok: *Kovács* Károly földbirtokos, néhai *Kovács* Józsefnek, a hódmezővásárhelyi egyházépítő néhai gondnoknak a fia. Pénztárnok: *Sigmond* Pál, ny. tiszthelyettes, aki más közhasznú egyesületnek is régen begyakorolt pénztárnoka. Jegyzővé: *Dr. Ajtay* Gyula orvos atyánkfiát, néhai *Ajtay* János lelkészünk fiát választotta a közgyűlés.

Unitárius tudósok a kolozsvári Ferenc József-Tudományos egyetemen címen megemlékeztünk lapunk múlt havi számában a kinevezett unitárius egyetemi tanárokról. Ezt a tudósításunkat azzal egészítjük ki, hogy a Kolozsvárt felállított Erdélyi Tudományos Intézet rendes tanárai sorába nevezték ki *Dr. László* Gyula művészettörténészt, a fiatalabb unitárius nemzedék egyik kiválóan jeles tagját. A tanárságunk sorába üdvözölhetjük *Dr. Nagy* József fiatal orvost. Itt igazítjuk helyre múlt számunkban elkövetett azt a hibát, melyszerint a *Korvin-koszorúval* kitüntetettek sorából kifelejtettük *Dr. Gyergyay* Árpád orvostanár nevét.

Unitárius tisztviselők Erdély különböző fontos helyein. Marosvásárhely polgármestere, *Dr. Májay* Ferenc, pestszentlőrinci unitárius egyházközség elnök-gondnoka. Marostordamegye főszolgabírái között Mezőbándon: *Dr. Székely* Ferenc, kaposvári szórvány tagja, Nyárádszeredán: *Csongvay* János földbirtokos, néhai *Csongvay* Lajos maroskőri felügyelő gondnokunk fia. Maros megyében szolgabíró: *Dr. Pető* Mózes, budapesti presbiter. Udvarhely megye vármegyei főjegye

zöje: *Szent-Királyi* Kálmán egyházi tanácsos, a szombathelyi szór-
 vány tagja, az oklándi járás főszolgabírája: *Osváth* Árpád egyházi
 tanácsos, a keresztúri egyházkör felügyelő gondnoka, Székelykeresztúron
 szolgabíró: *Dr. Menyhárt* Dénes budapesti hittestvérünk. Kolozs me-
 gyében főszolgabírák: Hidalmáson: *Bányai* László egyházi tanácsos,
 és Kolozsborsán: *Sárdy* Ákos. Kolozsvár város aljegyzője: *Dr. Szent-*
Iványi Árpád egyházi tanácsos. Beszterce-Naszód vármegyében várme-
 gyefülszti főügyész: *Dr. Vernes* Gyula nyiregyházai ügyvéd, és *Dr. Kriza*
 János egyházi tanácsos. Szolnok-Doboka vármegyében a kékesi járás
 szolgabírója: *Dr. Pálffy* Zoltán, Gyergyószentmiklós város aljegyzője:
Dr. Pap László budapesti hívünk. Kir. közjegyzői megbízatást nyertek:
Dr. Ferencz József Kolozsvár és *Máthé* István felügyelő gondnok,
 ügyvéd Oklándon. Kolozsmegye számvevőségénél: *Péter* László
 szombathelyi és *Nemes Nagy* Lajos brassói afiai. A bírósá-
 g kinevezések rendjén a kolozsvári táblához tanácselnöki meg-
 bízással nevezték ki *Dr. Mikó* Lőinc egyházi titkár, egyházi
 tanácsost; a kolozsvári törvényszék elnöke: *Dr. id. Mikó* Imre
 egyházi tanácsos, törvényszéki bíró: *Dr. Vajda* Béla ügyvéd, a kü-
 külli egyházkör felügyelő gondnoka. A járásbírók bírái között:
Dr. Nemes Nagy József és *Dr. Székely* Ferenc egyházunk hívei.
 A kir. ügyészségen *Dr. Kerekes* Ernő kír. ügyész, egyházunk tagja.
 Márosvásárhelyen *Dr. György* József, országgyűlési képviselő, iklandi
 bírtokos, egyházi tanácsos a törvényszék elnöke. *Dr. Lőrinczy* István
 nagyajtai ügyvéd, a székelykeresztúri főgimnázium iskolai felügyelő
 gondnoka, törvényszéki bíró. *Dr. György* Zsigmond volt segesvári
 ügyvéd felügyelő gondnok szintén törvényszéki bíró lett. *Dr. Albert*
 Lőrinc sepsiszentgyörgyi törvényszéki bíró l. tt. Désen *Dr. Gállfalvy*
 István szolnoki törvényszéki bíró kir. ügyész. Máramarosszigeten *Dr.*
Vajda Ákos sátoraljujhelyi hívünk kórházi főorvos. A kipróbált köz-
 ségi jegyzői kar sorában találjuk *Kisgyörgy* Sándort Vargyason,
Marosi Albertet, *Kádár* Kálmánt, *Bencze* Dénest, *Bencze* Gábort
 különböző helyeken, ifj. nemzedékből *Kisgyörgy* Sándort Körös-
 feketetőn, *Dr. Osváth* Árpádot Rugonfalván. — A felsorolás nem
 teljes. Folytatni fogjuk.

A vasúti kedvezményes utazásra jogosító igazolványok
kiállítására vonatkozó rendelet megérkezeti. Kétszetenül olvassuk
 ezt a rendeletet, amely az igényjogosultak sorából kizárja a lelkészeket.
 A kedvezményben tehát egyházi részről csak a nem-állami tanszemély-
 zet (tanítók és tanárok) részesülnek. Ezek is térítési és kiállítási díj-
 képpen 26 pengőt kell, hogy fizessenek igazolványonként, míg az áll-
 amiak összesen 10 pengőt fizetnek. Olyan összeg ez is, amely jelen-
 tős mértékben terheli a nem-állami tanszemélyzetet. Azonban ez se n
 nagy vigasztalás a lelkészekre nézve, akik még ily n gy terhelés árán
 sem részesülnek ebben a kedvezményben. Talán nem is tennők szová
 a kérdést, ha 22 éven át, idegen uralom alatt és az idegen uralom
 körmánya részéről nem részesültek volna lelkészeink a félárú vasúti
 igazolvány jöföteményében, sokkal kisebb terhelés ellenében. Minden-
 esetre kedvrontó érzés a hiazatérés örömeiben. Vajjon nem lehetne e
 ezen változtatni? Vajjon az amugyis szegénységgel küzdő és arány-

lag keveset utazó lelkészek nemzeti szolgálatát nem lehetne-e ezzel a csekély kedvezményrel is elismerni? — Kérdések, amelyek feleletet követelnek. (Ref. Szemle 34. számából.)

A határon túlmaradt erdélyi magyarság november 4-i értekeztétén, Nagyenyeden, egyházunk négy tagja vett részt: *Dr. Gál Miklós* egyházi főgondnok, az aranyos-tordai *Dr. György Zsigmond* felsőfehéri felügyelő gondnokunk a nagyküüllői, *Weress Béla* lelkész a petrozsényi magyar népközösségi tagozat elnöke és *Tompa Lajos* gyáros, egyházi tanácsos volt parlamenti képviselő. — *Dr. Gál Miklós* főgondnokunkat a tisztagú elnöki tanács tagjává választották.

Halálozások. *Ozv. Kisgyörgy Sándorné*, szül. *Pál Berta* vargasi unitárius esperes özvegye november hó 22-én, életének 85-ik, özvegyiségének 6-ik évében, életerejének lassú hanyatlása után csendesen elhunyt. Életében a nemeslelkű, vallásos, övéiért és a közért is mindig szeretettel, odaadással munkálkodó, szorgalmas, igazi magyar nő és hitves mintaképe volt. Kiváló férfiúnak: *Kisgyörgy Sándor* esperesnek volt megértő, méltó élettársa. Munkás élete nem volt hiába való már annyiban sem, hogy négy gyermeke, tízenöt unokája és kilenc dédunokája áldja emlékét.

Péterffy Dénesné, szül. *Péchy Katalin* életének 76-ik, özvegyiségének 15-ik évében folyó hó 3-án csendesen elhunyt. Egy életen át méltó és hűséges társa volt az Úr szolgájának, kit nemes hivatásában a női lélek odaadásával lelkesített. Özvegyiségében emlékét hűven ápolta. Az egyedülvalóság szomorúságában az Istenhez való hitben, a munkában, a jótékonyságban találta meg lelke nyugalmát.

Mikházi Nagy Vilmos ny. vm. árvaszéki ülnök életének 65-ik, házasságának 35-ik évében folyó hó 16-án éjjel 1 óraker rövid, de súlyos szenvedés után elhunyt. Az egyházközség egyik legbuzgóbb tagja volt, hosszú időn át keblitanácsosi tisztet is töltött be. A román kormányzat alatt az Iratterjesztőnek volt pontos és hivatásos ügyvezetője. Emléke áldott mindnyájunk előtt.

Az Unitárius Közlöny előfizetése 2 P., D. F. Egyleti tagsági díj évi 3 P. Örökös alapítói díj 33 P. Egyes szám ára 12 fillér. Romániában alapítói díj 1000 lei, tagsági díj évi 60, csak előfizetési díj 36 lei. A jövő évben ott is a pengő után igazodik. Az előfizetési díj csak az Unitárius Közlönyre jogosít, a tagsági és alapító tagsági díjak pedig a lap mellett az egyleti tagok minden jogaira. Minden jó unitárius lépjen be a tagok sorába és díjait rendezze el. A lap szellemi részét illető minden közlemény *Benczédi Pál* felelős szerkesztő címére, minden pénz pedig *Gálfi Lőrinc* theol. akadémiai tanár, pénztárnok címére (Kolozsvár, Kossuth Lajos utca 12. szám) küldendő. Lakásváltozás bejelentendő. Mindennemű hátrálék elrendezését kérjük.

Szerkesztői üzenet. B. S. Verseiben sok szép gondolat, lelkesedés és erő van. Látszik, hogy a jó Isten gazdag lélekkel áldotta meg. Azonban, ha nem írta volna is, írásából megállapíthatam volna, hogy nem végezhetett felsőbb iskolát. A vers fölépítése, formája ezt árulja el. A költészethez is, hogy az valódi költészet legyen, sokat, nagyon sokat kell tanulni. Akinek gyermekei vannak ne búsuljon azért, ha versei nem jelenhetnek meg. Az anyák tehetségüket átadják gyermekeiknek s azokban valóra válhat az, amiről a szülők csak álmodoztak.

Az Unitárius Közlöny 1940 évfolyamának TARTALOMJEGYZÉKE.

I. Költemények.

	Lapszám
Dr. Austerlitz Vilmos: Finnország éneke. — — — —	48
Bán Aladár: Finn költőkből. — — — —	26
Dullné Szent-Iványi Anna: Állj meg. — — — —	3
" " " " Templomban. — — — —	119
" " " " Anyám. — — — —	165
Fekete Lajos: Búzakalász a szobámban. — — — —	170
" " Amikor estve dalol a falu. — — — —	177
" " Dal a szenvedések börtönéből. — — — —	102
Ferenczy L. Marcella: Nagyhét. — — — —	77
Izsák Domokos: Krisztus keresztje. — — — —	85
" " Köszöntlek aratás. — — — —	155
Józan Miklós: Örök székel. — — — —	117
" " Dávid Ferenc emlékére. — — — —	213
Kriza Vadrózsáiból: A pünkössti rózsá. — — — —	108
Kozma Andor: Pünkössti rózsá. — — — —	93
Nyitrai Déák Berta: Vallomás. — — — —	184
" " Alázat. — — — —	186
Zoltán Sándor: Hiszem, hogy... — — — —	61

II. Hittan-erkölcstani tárgyuak.

Bodor András: Hogyan tanítsunk imádkozni. — — — —	167
Erdélyi Miklós: Hit és meggyőződés. — — — —	176
Dr. Csiki Gábor: A Biblia. — — — —	118
Simén Dániel: Húsvét a lélek ünnepe. — — — —	142
" " Ima. — — — —	69
Szabó Rezső: Hogyan tanítsunk imádkozni? — — — —	183
Dr. Zsakó István: Az imádság gyógyító hatása. — — — —	201

III. Egyháztörténelem s rokonneműek.

Benczédi Pál: Ötvenedik évfolyam. — — — —	4
" " Karádi Pál. — — — —	22
" " Orbán Balázs. — — — —	99

	Lapszám
Fekete Pál harangjai: Adományai. — — — — —	174—178
Dr. Varga Béla püspök egyetemi tanár lett. — — — — —	215
Unitárius tudósok a kolozsvári egyetemen. — — — — —	216
Buzogány K.: Emlékeim. — — — — —	28—53, 122
H. Sz. V.: A plainfieldi egyházkör kettős évfordulója. — — — — —	10
Hory B.: Apróságok Orbán Balázsról. — — — — —	101
Rázmán Mór: Mátyás király születésének 500-ik évfordulója. — — — — —	46
Simén Domokos: Az unitárius király. — — — — —	143

IV. Egyházi élet.

Barabás István: A gyermekek vallását szabályozó magyar törvények. — — — — —	219
Brassói presbiter: Kovács L. esperes lelkészi jubileuma. — — — — —	24
Dr. Fikker János: A kebli tanács. — — — — —	22
Gálffy Zsigmond: Diáksegélyezés. — — — — —	221
Kelemen Imre: Határkőnél. — — — — —	7
Kenneth Twin: Külföldi levél. — — — — —	33
Dr. Kis Elek: Déva. — — — — —	92
„ „ „ Kegli tanácsosi értekezletek (képekkel). — — — — —	96
Kővári Jakab: A lelkészi kör közgyűlése. — — — — —	11
L. M.: Marosvásárhelyi ünnepek. — — — — —	175
Presbiter: Pünkössti lélek. — — — — —	94
Simén Dániel: Lupényi jegyzőkönyvi kivonat — — — — —	74
Ujvári László: Budapesti levél. — — — — —	33—75, 103—153
Vaska Béla: Végh Bénéjámín alapítvány. — — — — —	6
Vörös István: Új tanév küszöbén. — — — — —	181

V. Egyházi élet.

A Marosvásárhelyi szanatórium. — — — — —	189
A nagy sorsváltozás. — — — — —	197
Bencze Gyula: A dalkörök, mint a népnevelés eszközei. — — — — —	128
Benczédi Pál: Népkönyvtárak ügye. — — — — —	27
„ „ Népies irodalom diadala. — — — — —	171
Dr. Fikker János: Az E. K. T. hívei. 31, 55, 76, 104, 124, 219, 235	
Gyerkes Mihály: A családkönyv. — — — — —	32
Gyümölcstermelés fontossága. — — — — —	52
g. s.: Nyugalomba vonult tanítók. — — — — —	149
Dr. Kis Elek: Beszéd a honvédség bevonulásakor. — — — — —	198
„ „ „ A főméltóságú kormányzó úr üdvözlése. — — — — —	200
„ „ „ Karácsonyi élmények. — — — — —	229
Keleti állatmese. — — — — —	30
Kővári Jakab: Vallásos élet a mai Oroszországban. — — — — —	91
Murvai Julia: Az édesanya. — — — — —	122
Sporteredmények. — — — — —	152
Dr. Varga Béla püspök: Új évi üdvözlés. — — — — —	2

VI. Tűzhely mellett.

	Lapszám
Barr Maggie—Kővári: A király kertje. — — — — —	12
Pálos Ákos: Mártonbá megtérése — — — — —	33
Simén Domokos: Magadét ne hadd. — — — — —	58
Fekete Lajos: Unitárius kosár. — — — — —	78
Kővári Jakab: Csudálmány-e vagy csinálmány? — — — — —	130
Benedek Elek: Firtos lova. — — — — —	123
Ny. Deák Berta: Déneske testamentuma. — — — — —	192

VII. Halottaink.

Vári Albert: Dr. Gál Kelemenné, sz. Fekete Ilona. — — — — —	49
Aranyosrákosi Léty Domokosné. — — — — —	51
Vernes Ferenc. — — — — —	51
H. S.: Geley Antal. — — — — —	51
Derzsi Mihály. — — — — —	51
Aszlányi János, Telekyné László Marcella, Özv. Máthé Zsigmondné. — — — — —	86
Özv. Kisgyörgy Sándorné, sz. Pál Berta. — — — — —	240
D. M.: Lókodi Sándor Gergely. — — — — —	126
Mikházi Nagy Vilmos. — — — — —	241
Nős: Pap Mózes. (Képpel). — — — — —	145
Péterffy Dénesné, sz. Péchy Katalin. — — — — —	240
B. B.: Göncz Mihály. — — — — —	173
Dr. Szolga Ferenc: Gálfalvi Samu. (Képpel). — — — — —	203
Szabó József, Bágyoni Csegezi Márton. — — — — —	205
H.almási Barra Lajosné. — — — — —	194

VIII. Irodalom. Könyvismertetés.

Dr. Kiss Elek: Az Unitárius Egyházi Főtanács 1939. évi jkönyve. — — — — —	86
Dr. Fikker János: Az unitárius presbíter kátéja. — — — — —	156
Gyallay-Pap Domokos: Külön nőta — — — — —	156
Jánosfalvi Sándor István: Székelyhoni utazás. — — — — —	157
Fülöp József költeményei. — — — — —	157
Hadházy S.: Gyallay-Pap Sándor őszi éneke. — — — — —	178
Józan Miklós: A fejedelem és papja. — — — — —	223
Clarke—Szent-Iványi: A keresztény imádkozás. — — — — —	223
Károlyi Gáspár: A Vizsolyi Biblia Előljáró beszéde. — — — — —	224

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

„Pallas“ könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 3.